

MAHILA VIKAS SANSTHA, WARDHA

**INDRAPRASTHA NEW ARTS, COMMERCE AND SCIENCE
COLLEGE WARDHA DIST 442001(M.S)**

(Affiliated to RTM Nagpur University)
www.nacscwardha.org

7.1.3_DVV_Clarification

Quality audits on environment and energy regularly undertaken by the Institution. The institutional environment and energy initiatives are confirmed through the following

- 1.Green audit / Environment audit*
- 2.Energy audit*
- 3.Clean and green campus initiatives*
- 4.Beyond the campus environmental promotion activities*

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

Date:19/04/2024

DECLARATION

This is to declare that the information, reports, true copies and numerical data etc. furnished in this file as supporting documents is verified by IQAC and found correct. Hence this certificate.

IQAC

S. S. C. Pelate
Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

Principal

[Signature]
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Tel: +91 7152-253093, 240152 Fax: +91 7152-240152 | www.nacscwardha.org

MAHILA VIKAS SANSTHA, WARDHA

**INDRAPRASTHA NEW ARTS, COMMERCE AND SCIENCE
COLLEGE WARDHA DIST 442001(M.S)**

(Affiliated to RTM Nagpur University)
www.nacscwardha.org

7.1.3_DVV_Clarification

***Quality audits on environment and energy
regularly undertaken by the Institution.***

- 1.Green audit / Environment audit***
- 2.Energy audit***

(Certificates and Audit Report)

GREEN AUDIT COMMITTEE

NAME	DESIGNATION
Dr. Ashish B. Sasankar	Chairman
Dr. Vaibhavi Ughade	Member
Mr. Sandip Petare	Member
Dr. Madan Ingle	Member
Dr. C. M. Wadatkar	Expert Member
Mr. Vaibhav Ughade	Expert Member

Auditing is an evaluating system of college in terms of internal controls for achieving goals. Planning, on-site work, audit report preparation, and follow-up are the most essential stages of the auditing process. College, in addition to imparting education is committed to environmental protection by reducing environmental impacts such as reducing waste, water and energy consumption. The basic motive is to inspect ongoing processes in college whose exercises can be harmful to the health of students, all workforce and environment. Our intention is to achieve environmental sustainability by implementation of better environmental sound practices.

Planning of preparation of Green Audit involves comprehensive steps of observation and verification by on-site visit. Planning process started with a discussion among committee members, the objectives were framed, the methodology followed by sampling and final report preparation ended with a number of initiatives to be undertaken for environmental sustainability through Vasundhara Nagar Katta

Objectives:

Objectives are significant to enhance our vision which further converts in the measurement of environmental components for achieving goals. Earth's natural resources are important to support life, but its overexploitation can lead to disturbance of the natural balance. In present time, conventional auditing supported by Green Auditing may assist the college to manage environmental resources by effective environmental mitigation measures. The following objectives are systematic attempt to reach at a target which could guide us for safe and clean environment for all.

1. To observe land use for various purposes.
2. To record and document Floral and faunal diversity in the college premises.
3. To prepare an air quality observation report.
4. To analyze water samples for aesthetic parameters.
5. To record noise level in the college premises and outside area.
6. To study soil quality of the college campus.
8. To prepare report on E-waste disposal and management.
9. To study solid waste management practices in college campus.
10. To study electrical power consumption in college.

S. S. Petare
Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

[Signature]
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -empirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2018-19/C19

Date: - 02-06-2019

ENVIRONMENTAL AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted Environmental audit at **New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2018-19 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the environment audit.

This certificate is being issued on the basis of the Environmental Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -empirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2021-22/C92

Date: - 02-05-2022

ENVIRONMENTAL AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted Environmental audit at **Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2021-22 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the environment audit.

This certificate is being issued on the basis of the Environmental Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -empirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2022-23/C183

Date: - 02-05-2023

ENVIRONMENTAL AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted Environmental audit at **Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2022-23 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the environment audit.

This certificate is being issued on the basis of the Environmental Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -eempirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2021-22/C91

Date: - 02-05-2022

ENERGY AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted Energy audit at **Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2021-22 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the energy audit.

This certificate is being issued on the basis of the Energy Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -eempirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2018-19/C18

Date: - 02-06-2019

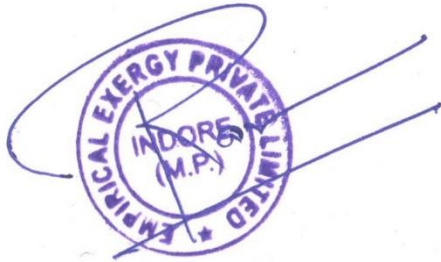
GREEN AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted green audit at **New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2018-19 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the green audit.

This certificate is being issued on the basis of the Green Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -eempirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2020-21/C97

Date: - 06-05-2021

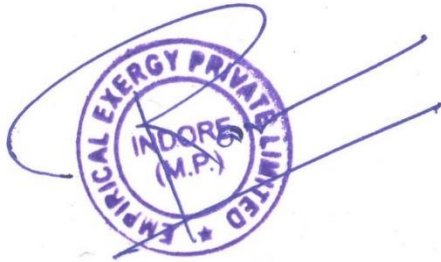
GREEN AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted green audit at **New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2020-21 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the green audit.

This certificate is being issued on the basis of the Green Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -eempirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2021-22/C93

Date: - 02-05-2022

GREEN AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted green audit at **Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2021-22 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the green audit.

This certificate is being issued on the basis of the Green Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

Empirical Exergy Private Limited

Registered Office: 18-E, Sudama Nagar, Indore -452009

Office (Indore): Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri, Indore (M.P.),

Contact: +91-731-4948831, Mobile: +91-78693-27256, 88713-68108

www.eeplgroups.com, email: -eempirical18@gmail.com

CIN No: U74999MP2018PTC045751

Ref No: EEPL/2022-23/C182

Date: - 02-05-2023

GREEN AUDIT CERTIFICATE

This is certified that Empirical Exergy Private Limited (EEPL) Indore M.P. has conducted green audit at **Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for the academic Year 2022-23 and audit report has been submitted.

We avail this opportunity to express our deep and sincere gratitude to the management for their wholehearted support and co-operations during the green audit.

This certificate is being issued on the basis of the Green Audit conducted by EEPL.

For- **Empirical Exergy Private Limited**

Rajesh Kumar Singadiya (Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)

Accredited Energy Auditor [AEA-0284]

Certified Energy Auditor [CEA-7271]

(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)

Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.

Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi

Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)

Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)

Member of ISHRAE [58150]

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**GREEN AUDIT REPORT
CONSULTATION REPORT**

**Indraprastha New Arts, Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H) 442001**

PREPARED BY

EMPIRICAL EXERGY PRIVATE LIMITED

Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri Colony,
Bhawarkuwa, Indore – 452 001 (M. P.), India

0731-4948831, 7869327256

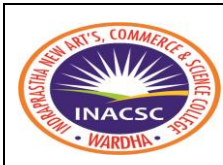
Email ID: eempirical18@gmail.com

www.eeplgroups.com

(2021-22)

CONTENTS

Sr. No.	Items	Page No
I	ACKNOWLEDGEMENT	3
II	EXECUTIVE SUMMARY	4
Chapter-1	Introduction	5
1.1	About College	5
1.2	About College Campus	8
1.3	Green Monitoring Committee	10
1.4	Green Audit Team	10
1.5	About Green Auditing	11
1.6	Objectives of Green Auditing	11
Chapter- 2	GREEN CAMPUS	12
2.1	Green Audit	12
2.2	Green campus Photograph	13
Chapter- 3	GREEN ENERGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	14
3.1	Grid Connected Solar Photovoltaic System	14
Chapter- 4	CARBON FOOT PRINT	15
4.1	About carbon foot print.	15
4,2	Methodology and Scope	16
4.3	Carbon emission from electricity	16
4.4	Other Emissions Excluded	17
Chapter- 5	WASTE MANAGEMENT	18
5.1	About Waste	18
5.2	Waste management Practices adopted by the College	19
Chapter- 6	RECOMMENDATIONS AND SUGGESTIONS	21
6.1	QR Code System	21
6.2	Other Suggestions	22

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

ACKNOWLEDGEMENT

Empirical Exergy Private Limited (EEPL), Indore takes this opportunity to appreciate & thank the management of **Indraprastha New Arts, Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)** for giving us an opportunity to conduct green audit for the college.

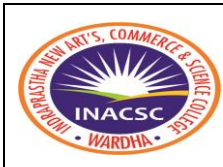
We are indeed touched by the helpful attitude and co-operation of all faculties and technical staff, who rendered their valuable assistance and co-operation the course of study.

Rajesh Kumar Singadiya

(Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)
Accredited Energy Auditor [AEA-0284]
Certified Energy Auditor [CEA-7271]
(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)
Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.
Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS) from FICCI, Delhi
Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)
Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)
Member of ISHRAE [58150]

EXECUTIVE SUMMARY

Green Initiative Taken by College

✚ CAMPAIGN OF PLANTATION AND GREEN CAMPUS:

- ✚ College has around **280** trees in the campus. Its good initiative taken by management for green campus under the campaign of plantation. **It's APPRECIABLE.**

RECOMMENDATION: -

✚ 5 DUST BIN WASTE MANAGEMENT SYSTEM:

- It was observed that college has applied 5 dust bin system for waste management in campus. Waste management system help to implement 3R concept (Recovery, Reuse and Recycling) of different type of waste generated in the college campus.

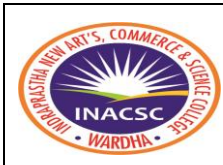
✚ QR Code System on Tree:

- While the world seems to be going digital, people lack the time to read books and process the information they contain. Hence, college can be provided QR codes on the trees for its information and to exploit the rapidly growing platform for a unique purpose.

✚ Eco-restoration programmes

- Frame a holistic campus development plan with long-term eco-restoration programmes for replacing exotic acacia plantations with indigenous trees.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**CHAPTER-1
INTRODUCTION**

1.1 About College

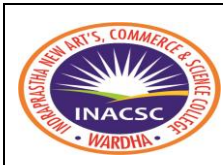
Over the last three decades Dr R.G Bhoyar's Group of Institutions has set an exalted example in the field of education, reaching beyond borders of knowledge. New Arts, Commerce and Science College, Wardha is one among many in this group. Founded by Dr Rajesh Bhoyar, an eminent intellect and philanthropist, in the year 1990, New Arts, Commerce and Science College has inspired students across India. He has established this College at Wardha making the ideals of Mahatma Gandhi as holistic foundation to it. Here the system of teaching is more of learners' oriented. A practical approach to the methods of teaching is being followed to prepare the students, face the challenges of life boldly.

This group strongly believes in imparting and propagating knowledge & live skills in core and frontier areas of all major fields of Science, Arts, Commerce and Management through innovative educational programs. The students are developed into a new group of professionals with an exceptional competence and a deep sense of values for life and commitment towards their responsibilities both for profession and nation as well. Here the students are not just taught but mentored, they are not just forced after the academics but guided to achieve success.

The major asset of NACSC is its staff members who are well qualified and hardworking. They are well committed in discharging their responsibilities. The faculty members are not just teachers but they are mentors. They guide their students in every possible aspect of their academics and help them to move on successfully.

Being a visionary scholar the Chairman Dr.R. G Bhoyar believed that educational institutions are the epicentres of knowledge. They should transform the unpolished and uncut stones into sparkling gems. He initiated variant number of educational programs like, Diploma, Bachelors and Master Levels in Humanities, Commerce, Science, Biotechnology, Computer Science/IT, Management, Social Work, Pharmacy and Vocational Education at NACSC.

With distinct uniqueness Dr R.G Bhoyar Group of Institutions stands like an example among all educational institutions in Vidarbha region.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

Vision:

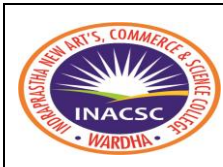
Our vision is to generate and propagate education through harmonious fusion of practical knowledge with values of life. We aim to develop our institution into an outstanding centre to provide quality education by effective Teaching and Learning programs. We are also committed to cater to the needs of rural as well as urban students with our progressive endeavor to enhance their skills and capabilities to face global market.

Mission:

To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self-reliant in all aspects of life

- To propagate, provide and preserve knowledge
- To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self-reliant in all aspects of life
- To acquire excellence in teaching methods
- To empower girl students in exalted way so that they can be self-determined to achieve goals of life and create their identity in the society
- To meet regional needs, community development programs are conducted regularly through various extension activities
- To cultivate & incorporate values and develop a responsible and productive citizen of nation
- To expand developmental opportunities available to all students and faculty as well
- To build alliances from academicians of various universities to enhance and upgrade the knowledge of students & faculty as well
- To provide practical and skill-based training for self-employment
- To promote and develop use of ICT learning by considering global challenges
- To develop exciting research environment
- To undertake multiple extension activities to reflect aims and objectives of our Institution

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

Objectives:

- The basic motto of the college is "Nothing is sacred as knowledge in this world" and with this motive, the college has set following Objectives-
- To establish centre of higher education offering undergraduate and post graduate courses to serve rural society.
- Community development through various extension activities.
- To provide practice and skill-based knowledge to students for creating self-employment and employment opportunities in private and public sectors.
- To promote the use of ict in teaching, learning, research and evaluation.
- To undertake continuous assessment of students.
- To develop research attitude among students and teachers to cater to the local and global needs.
- To create environmental awareness to save and conserve nature
- To develop scientific temperament among students and teachers.
- To promote nationalistic ideals and values among students and teachers.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.2 About College Campus:

Name of Teaching Department

- Department of Languages
- Department of Humanities
- Department of Sociology
- Department of Political Science
- Department of Home Economics
- Department Of Commerce and Management
- Department Of Biotechnology
- Department Of Computer Science
- Department Of Chemistry
- Department Of Physics
- Department Of Mathematics
- Department Of Social Work

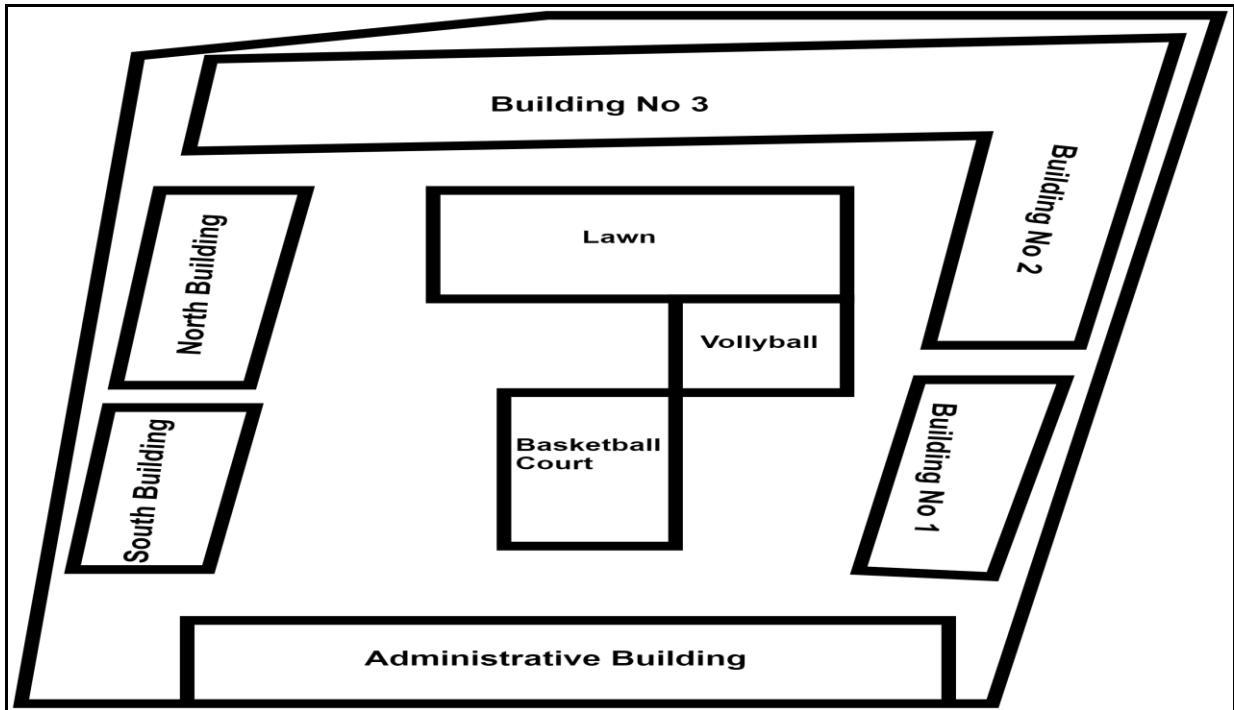

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

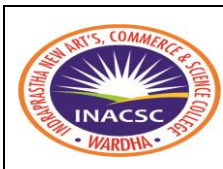

College Building Layout: -

Satellite image of college: -

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.3 Energy Monitoring Committee.

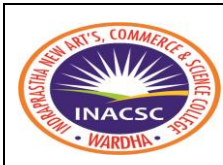
Sr.No	Name of Member	Designation	Designation
1	Mr. Sandip S. Petare	Assistant Professor	Coordinator & Botanist
2	Prof. Vaibhavi Ughade	Assistant Professor	Member
3	Shri. Sagar Bansod	RFO, Wardha (M.S)	Member
4	Dr. C.M Wadatkar	Botanist	Member
5	Dr. Madan Ingle	Director Physical Education	Member
6	Mr. Pramod Tadas	Librarian	Member
7	Dr. Suraj Deshmukh	Assistant Professor	Member
8	Mr. Pankaj Dengele	Student	Member
9	Miss. Gauri Mule	Student	Member

1. 4 Audit Team

The study team constituted of the following senior technical executives from **Empirical Exergy Private Limited,**

- ✚ **Mr. Rakesh Pathak,** [Director]
- ✚ **Dr. Suresh Soni** [Reviewer]
- ✚ **Mrs. Laxmi Raikwar Singadiya,**[Energy Engineer]
- ✚ **Mr. Sachin Kumawat** [Project Engineer]
- ✚ **Mr. Ajay Nahra,** [Site Engineer]

Green Audit Report of New Indraprastha New Arts Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H) Year 2021-22

1.5 About Green Auditing

Eco campus is concepts implemented in many educational institutions, all over the world to make them sustainable because of their mass resource utilization and waste discharge in to the environment.

Green audit means to identify opportunities to sustainable development practices, enhance environmental quality, improve health, hygiene and safety, reduce liabilities achieve values of virtue. Green audit also provides a basis for calculating the economic benefits of resource conservation projects by establishing the current rates of resource use and their associated costs.

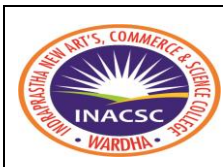
Green auditing of “**Indraprastha New Arts, Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)**” enables to assess the life style, action and its impact on the environment. This green audit was mainly focused on greening indicators like utilisation of green energy (solar energy) and optimum use of secondary energy sources (petrol and diesel) in the college campus, vegetation, and carbon foot print of the campus etc. The aim of green auditing is to help the institution to apply sustainable development practices and to set examples before the community and young learners.

1.6 Objectives of Green Auditing

The general objective of green audit is to prepare a baseline report on “Biodiversity” and alternative energy sources (solar energy), measures to mitigate resource wastage and improve sustainable practices.

The specific objectives are:

- ✚ To suggest measures to make the college campus biodiversity rich
- ✚ To demarcate areas within the institute campus which have potential for restoration of green campus.
- ✚ To make recommendations for the conservation, protection and rejuvenation of the natural vegetation and animal life by involving students and faculty members
- ✚ To inculcate values of sustainable development practices through green audit mechanism.
- ✚ Providing a database for corrective actions and future plans.
- ✚ To identify the gap areas and suggest recommendations to improve the green campus status of the college

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**CHAPTER- 2
GREEN CAMPUS**

2.1 Green Audit

In the survey, focus has been given on assessment of present status of diversity in form of plants, in college campus and efforts made by the college authorities for nature conservation. Campus is located in the vicinity of approximately more than 280 trees/ medicinal herbs/ ornamental plants. The detail is given below:

Table: - List of plants in college campus

Sr. No	Plant Name	Scientific Name	Family	Quantity (no)
1	Mango	Mangifera indica	Anacardiaceae	08
2	Gulmohar	Delonix regia	Royal poinciana	08
3	Ashoka	Roystonea regia	Fabaceae	10
4	Kaner	Nerium indicum	Apocynaceae	10
5	Pomegranate	Punica granatum	Lythraceae	02
6	Rose	Rose	Rosaceae	20
7	Lemon	Citrus limon	Rutaceae	02
8	Curry Leaf	Murraya koenigii	Rutaceae	10
9	Neem	Azadirachta indica	Meliaceae	35
10	Asoka	Saraca asoca	Caesalpinioide ae	42
11	Jamun	Syzygium cumini	Myrtaceae	02
12	Seetaphal	Annona squamosa	Annonaceae	03
13	Rubber Plant	Ficus elastica	Moraceae	01
14	Amaltas	Cassia fistula	Fabaceae	16
15	Hibiscus	Hibiscus rosa- sinensis	Malvaceae	15
16	Kanher	Carrissa carandas	Apocynaceae	02
17	Amla	Citrus officinalis	Lamiaceae	03
18	Peru	Psidium gujava	Myrtaceae	02
19	Umbar	Ficus racemose	Moraceae	01
20	Drum stick	Moringa oliefera	Moringaceae	14
21	Mayur Pankhi	Platicladus orientalis	Cupressaceae	32
22	Kasta	Senna alexadrina (Senna)	Fabaceae	03
23	Tecoma	Tecoma stans	Bignoniaceae	30
24	Fabaceae	Acacia concinna	Fabaceae	05
25	Bel	Aegel marmelos	Rutaceae	02
27	Lemon	Citrus lemon	Rutaceae	02
		Total		280

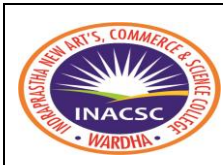
**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

2. 2 Some Photograph of Green campus: -

College has **280** trees in the campus. This is good initiative taken by management for green campus under the campaign of plantation. **It's APPRECIABLE.**

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**CHAPTER- 3
SOLAR PHOTOVOLTAIC SYSTEM**

3.1 Photovoltaic System (8.96 Kwp)

There is 8.96 KWp solar photovoltaic roof systems installed on college building in 2017.

System details are given below:

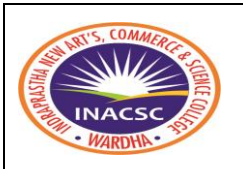
Table: - Solar system details given in table: -

Sr. No	Description	Technical Specification
1	Plant Information	
1.1	Plant capacity	8.96 KWp
1.2	Location	College Terrace
1.3	Latitude & Longitude	77.47 E°& 23.17 N°
2	PV Panel Details	
2.1	Make	WAAREE
2.2	Panel Type	Multi-Crystalline
2.3	Panel Wattage	320 Watt
2.4	Panel Tilt Angle	23°
2.5	Total Penal	28
3	Inverter Information	
3.1	Make	GROWATT
3.2	Model	A1Z371104A
3.3	Capacity of Inverter	10 KW
3.4	No of Inverter	1

Figure: Solar Plant 8.90 KWp and Inverter System

Observation: - It is observed that there is no any energy meter to solar generation system.

Chapter-04 Carbon Foot print

4.1 About carbon foot print.

Climate change is one of the greatest challenges facing nations, governments, institutions, business and mankind today.

Carbon footprint is a measure of the impact your activities have on the amount of carbon dioxide (CO₂) produced through the burning of fossil fuels and is expressed as a weight of CO₂ emissions produced in tonnes.

We focus on consumption in each of our five major categories: housing, travel, food, products and services. In addition to these we also estimate the share of national emissions over which we have little control, government purchases and capital investment.

For simplicity and clarity all our calculations follow one basic method. We multiply a use input by an emissions factor to calculate each footprint. All use inputs are per individual and include things like fuel use, distance, calorie consumption and expenditure. Working out your inputs is a matter of estimating them from your home, travel, diet and spending behaviour.

Although working out your inputs can take some investigation on your part the much more challenging aspect of carbon calculations is estimating the appropriate emissions factor to use in your calculation. Where possible you want this emissions factor to account for as much of the relevant life cycle as possible.

We all have a carbon footprint...

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

4.2 Methodology and Scope

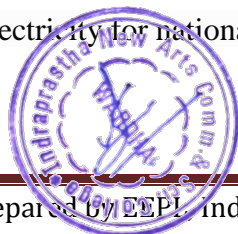
The carbon footprint gives a general overview of the College greenhouse gas emissions, converted into CO₂ -equivalents and it is based on reported data from internal and external systems. The purposes of the carbon indicators are to measure the carbon intensity per unit of product, in addition to showing environmental transparency towards external stakeholders. The carbon footprint reporting approach undertaken in this study follows the guidelines and principles set out in the “Greenhouse Gas Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard” (hereafter referred to as the GHG Protocol) developed by the Greenhouse Gas Protocol Initiative and international standard for the quantification and reporting of greenhouse gas emissions -ISO 14064. This is the most widely used and accepted methodology for conducting corporate carbon footprints. The study has assessed carbon emissions from the College Campus. This involves accounting for, and reporting on, the GHG emissions from all those activities for which the company is directly responsible. The items quantified in this study are as classified under the ISO 14064 standards: The report calculates the greenhouse gas emissions from the College. This includes electricity, as well as emission associated with diesel consumption in the institute vehicle. The emission associated with air travel, waste generation, administration, and marketing related activities has been excluded from the current study. Emissions from business activities are generally classified as scope 1, 2 or 3 areas classified under the ISO 14064 standards.

4.3 Carbon emission from electricity

Direct emissions factors are widely published and show the number of emissions produced by power stations in order to produce an average kilowatt-hour within that grid region

Unlike with other energy sources the carbon intensity of electricity varies greatly depending on how it is produced and transmitted. For most of us, the electricity we use comes from the grid and is produced from a wide variety of sources. Although working out the carbon intensity of this mix is difficult, most of the work is generally done for us.

Electricity used in the site is the significant contributors towards GHGs emission from the unit. Electricity used onsite is the most direct, and typically the most significant, a contributor to a unit's carbon footprint. Thus, using an average fuel mix of generating electricity, carbon dioxide intensity of electricity for national grid is assumed to be 0.9613 KgCO₂/Kwh

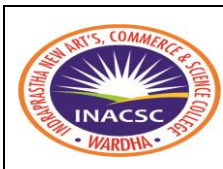
(Reference: Central Electricity Authority (CEA) Baseline Carbon Dioxide Emission database http://cea.nic.in/reports/others/thermal/tpece/cdm_co2/database_11.zip) Electricity Purchased from the grid

Sr. No	Parameter	Unit	Value	Emission Factor kg CO ₂ e/kWh	Emission ton CO ₂ e/year
1	Electricity	13,215	kWh	0.9613	12.70

4.4 Other Emissions Excluded

This study did not evaluate the carbon sequestration potential of existing plantation activities and emission from the staff commuting, food supply, official flights, paper products, water supply, and waste disposal and recycling due to limited data availability. The current study identifies areas where data monitoring, recording and archiving need to be developed for enlarging the scope of mapping of GHGs emission in the future years. Accordingly, a set of tools and record keeping procedure will be developed for improving the quality of data collection for the next year carbon footprint studies.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**CHAPTER- 5
WASTE MANAGEMENT**

5.1 About Waste:

Human activities create waste, and it is the way these wastes are handled, stored, collected and disposed of, which can pose risks to the environment and to public health. Waste management is important for an eco-friendly campus. In college different types of wastes are generated, its collection and management are very challenging.

Solid waste can be divided into three categories: bio-degradable, non-biodegradable and hazardous waste. A bio-degradable waste includes food wastes, canteen waste, wastes from toilets etc. Non-biodegradable wastes include what is usually thrown away in homes and schools such as plastic, tins and glass bottles etc. Hazardous waste is waste that is likely to be a threat to health or the environment like cleaning chemicals, acids and petrol.

Unscientific management of these wastes such as dumping in pits or burning them may cause harmful discharge of contaminants into soil and water supplies, and produce greenhouse gases contributing to global climate change respectively. Special attention should be given to the handling and management of hazardous waste generated in the college. Bio-degradable waste can be effectively utilized for energy generation purposes through anaerobic digestion or can be converted to fertilizer by composting technology. Non-biodegradable waste can be utilized through recycling and reuse. Thus, the minimization of solid waste is essential to a sustainable college. The auditor diagnoses the prevailing waste disposal policies and suggests the best way to combat the problems.

Different types of waste generated in the College Campus.

Sr. No.	Types of Waste	Particulars
1	Solid wastes	Damaged furniture, paper waste, paper plates, food wastes etc
2	Plastic waste	Pen, Refill, Plastic water bottles and other plastic containers, wrappers etc
3	E-Waste	Computers, electrical and electronic parts etc
4	Glass waste	Broken glass wares from the labs etc
5	Chemical wastes	Laboratory waste etc
6	Bio-medical Waste	Sanitary Napkin etc

5.2 Waste management Practices adopted by the College

College has a different type of waste generated like paper, Plastic, dust and wet waste. The college provided small dustbin to every classroom, office, laboratories, staff room, ladies common room etc. and collect the waste material at the end of the day. The waste (Especially dry material) is collected in a big dustbin which are provided at every floor and the next day collected municipal corporation for further processing.

wet waste generated in home economics laboratory as well as waste from agriculture (Tree and plants waste) used in vermicompost unit is one of the best tools to decompose wet waste by earthworm. It will provide several social economics of environmental benefits to the society by way of producing chemical free. safe nutritive and healthy protective (rich in minerals and antioxidants) food for people.

Vermicompost is a sustainable tool for environment, equilibria vermicompost significantly affect the plant growth and hence vermicompost generated from this unit is used in botanical garden and ornamental garden as additional food.

Sr. No	Name of Building	Type of waste	Type of Colour	Quantity (no)
1	Admin Building	Dry Waste	Blue and Green	10
2	Wing A	Dry Waste, Liquid Waste	Blue and Green	22
3	Wing B	Dry Waste	Blue and Green	18
4	In Campus	Dry Waste	White	01

Recommendation:

Adopted 5 Bin Waste Collection System for collect different type of waste generated in college premises.

Figure: 5 Dust Bin waste collection System

CHAPTER- 6 RECOMMENDATIONS AND SUGGESTIONS

6.1 QR Code System

While the world seems to be going digital, people lack the time to read books and process the information they contain. Hence, College can be provided QR codes on the trees for its information and to exploit the rapidly growing platform for a unique purpose.

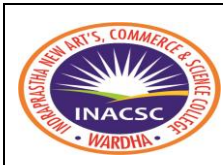
Figure: - QR Code System for plants

These codes can give students all the information they need to know about the tree — from its scientific name to its medicinal value. They only need to put their smart-phones to use. QR codes to them, making it easier for everybody to learn about a plant or a tree at the tip of their fingers,” If any app generating a QR code, which is available for free on the online stores, can be used to avail the information of the trees.

Eco-restoration programmes

- Frame long-term eco-restoration programmes for replacing exotic Acacia plantations with indigenous trees and need of the hour is to frame a holistic campus development plan.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

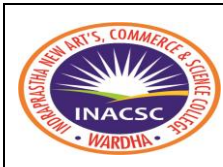

6.2 Other Suggestions

Some of the very important suggestions are: -

- ✚ Adopt the proposed Environmentally Responsible Purchasing Policy, and work towards creating and implementing a strategy to reduce the environmental impact of its purchasing decisions.
- ✚ Increase recycling education on campus.
- ✚ Increase Awareness of Environmentally Sustainable Development in college campus.
- ✚ Practice Institutional Ecology- Set an example of environmental responsibility by establishing institutional ecology policies and practices of resource conservation, recycling, waste reduction, and environmentally sound operations.
- ✚ Involve All Stakeholders- Encourage involvement of government, foundations, and industry in supporting interdisciplinary research, education, policy formation, and information exchange in environmentally sustainable development.
- ✚ Collaborate for Interdisciplinary Approaches- To develop interdisciplinary approaches to curricula, research initiatives, operations, and outreach activities that support an environmentally sustainable future.
- ✚ Increase reduces, reuse, and recycle education on campus.
- ✚ Develop a butterfly garden that arouses appreciation towards flora and fauna diversity.
- ✚ Name all the trees and plants (Plant DNA barcodes) with its common name and scientific name.
- ✚ Arrange training programmes on environmental management system and nature conservation.
- ✚ Renovation of cooking system in the canteen to save gas by installation solar water heater system with heat pump.
- ✚ Establish a procurement policy that is energy saving and eco-friendly.

**Green Audit Report of New
Indraprastha New Arts Commerce and
Science College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

END OF THE REPORT

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**ENVIRONMENT AUDIT REPORT
CONSULTATION REPORT**

**Indraprastha New Arts, Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H) 442001**

PREPARED BY

EMPIRICAL EXERGY PRIVATE LIMITED

Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri Colony,
Bhawarkuwa, Indore – 452 001 (M. P.), India

0731-4948831, 7869327256

Email ID: eempirical18@gmail.com

www.eeplgroups.com

(2021-22)

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

CONTENT

Sr. No.	Items	Page No
I	ACKNOWLEDGEMENT	3
II	EXECUTIVE SUMMARY	4
Chapter-1	Introduction	6
1.1	About College	6
1.2	About College Campus	9
1.3	Environmental Monitoring Committee	11
1.4	The Audit Team	11
1.5	About Water Auditing	12
1.6	Objective of water Audit	12
1.7	Target area of water audit	12
1.8	Methodology Followed for conducting water Audit	13
Chapter- 2	Water Consumption and waste water sources	14
2.1	Details of source fresh water and uses area	14
2.2	Water Accounting and metering system	14
2.3	Water Storage Capacity in College campus	15
2.4	Water uses area in College Campus	16
2.5	Fresh Water uses for Gardening	16
2.6	Waste water generation sources of college campus	17
Chapter- 3	Rain Water Harvesting System	18
3.1	About rain water harvesting	18
3.2	Estimated Rain water harvesting Potential of the College	19

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

ACKNOWLEDGEMENT

Empirical Exergy Private Limited (EEPL), Indore takes this opportunity to appreciate & thank the management of **Indraprastha New Arts, Commerce and Science College, Nalwada, Wardha (M.H).** for giving us an opportunity to conduct Environment audit for the college.

We are indeed touched by the helpful attitude and co-operation of all faculties and technical staff, who rendered their valuable assistance and co-operation the course of study.

Rajesh Kumar Singadiya
(Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)
Accredited Energy Auditor [AEA-0284]
Certified Energy Auditor [CEA-7271]
(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)
Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.
Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS] from FICCI, Delhi
Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)
Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)
Member of ISHRAE [58150]

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

EXECUTIVE SUMMARY

The executive summary of the water audit report furnished in this section briefly gives the identified water conservation measures, that can be implemented in a phased manner to water conservation and increase the productivity of the college.

AREAS FOR IMPROVEMENT AND RECOMMENDATION

FRESH WATER MONITORING SYSTEM:

- ✚ Installation of “**Cloud based (IoT based) ground water extraction monitoring system**” for Borewell to quantify fresh water consumption per day in the College.
- ✚ Install water flow meters (Mechanical or Electronics) in distribution network, like college building, main line and gardening line for quantity per day water consumption and waste water generation in the College campus.

WASTE WATER TREATMENT PLANT

- ✚ Waste water generated from various departments and canteen should be collect in separate waste water collection tank. It should be treated in proposed STP and ETP plants after that treated water reuse activity like gardening, toilet and wash room etc.

RAIN WATER HARVESTING SYSTEM

- ✚ Install rain water harvesting system in college. It was observed that there is good potential for rain water harvesting systems.
- ✚ The calculated rainwater harvesting potential is about 1404.48 m³/year. Based on total build up area of the college.

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

OTHER SUGGESTIONS.

Some of the very important suggestions are: -

- ✚ Prepare the water management policy, and work towards creating and implementing a strategy to reduce the water consumption.
- ✚ Conduct awareness programs for water conservation and sustainable development.
- ✚ Establish institutional ecology policy and set an example of environmental responsibility and practices of resource conservation, recycling, waste management.
- ✚ Involve all stakeholders and encourage involvement of government, foundations, and industry in supporting interdisciplinary research, education, policy formation, and information exchange in water conservation and sustainable development.
- ✚ Collaborate for interdisciplinary approaches to develop curricula, research initiatives, operations, and outreach activities that support an environmentally sustainable future.
- ✚ Promote 3R education policy (reduces, reuse, and recycle) in campus.
- ✚ Arrange training programmes on water management system and nature conservation.
- ✚ Ensure participation of students and teachers in local water issues.
- ✚ Conduct seminars, workshops and exhibitions on water and environmental education.

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**CHAPTER-1
INTRODUCTION**

1.1 About College

Over the last three decades Dr R.G Bhojar's Group of Institutions has set an exalted example in the field of education, reaching beyond borders of knowledge. New Arts, Commerce and Science College, Wardha is one among many in this group. Founded by Dr Rajesh Bhojar, an eminent intellect and philanthropist, in the year 1990, New Arts, Commerce and Science College has inspired students across India. He has established this College at Wardha making the ideals of Mahatma Gandhi as holistic foundation to it. Here the system of teaching is more of learners' oriented. A practical approach to the methods of teaching is being followed to prepare the students, face the challenges of life boldly.

This group strongly believes in imparting and propagating knowledge & live skills in core and frontier areas of all major fields of Science, Arts, Commerce and Management through innovative educational programs. The students are developed into a new group of professionals with an exceptional competence and a deep sense of values for life and commitment towards their responsibilities both for profession and nation as well. Here the students are not just taught but mentored, they are not just forced after the academics but guided to achieve success.

The major asset of NACSC is its staff members who are well qualified and hardworking. They are well committed in discharging their responsibilities. The faculty members are not just teachers but they are mentors. They guide their students in every possible aspect of their academics and help them to move on successfully.

Being a visionary scholar the Chairman Dr.R.G Bhojar believed that educational institutions are the epicentres of knowledge. They should transform the unpolished and uncut stones into sparkling gems. He initiated variant number of educational programs like, Diploma, Bachelors and Master Levels in Humanities, Commerce, Science, Biotechnology, Computer Science/IT, Management, Social Work, Pharmacy and Vocational Education at NACSC

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

With distinct uniqueness Dr.R.G Bhoyar Group of Institutions stands like an example among all educational Institutions in Vidarbha region.

Vision:

Our vision is to generate and propagate education through harmonious fusion of practical knowledge with values of life. We aim to develop our institution into an outstanding centre to provide quality education by effective Teaching and Learning programs. We are also committed to cater to the needs of rural as well as urban students with our progressive endeavor to enhance their skills and capabilities to face global market.

Mission:

To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self-reliant in all aspects of life

- To propagate, provide and preserve knowledge
- To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self-reliant in all aspects of life
- To acquire excellence in teaching methods
- To empower girl students in exalted way so that they can be self determined to achieve goals of life and create their identity in the society
- To meet regional needs, community development programs are conducted regularly through various extension activities
- To cultivate & incorporate values and develop a responsible and productive citizen of nation
- To expand developmental opportunities available to all students and faculty as well
- To build alliances from academicians of various universities to enhance and upgrade the knowledge of students & faculty as well
- To provide practical and skill-based training for self-employment
- To promote and develop use of ICT learning by considering global challenges
- To develop exciting research environment

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

- To undertake multiple extension activities to reflect aims and objectives of our Institution

Objectives:

- The basic motto of the college is "Nothing is sacred as knowledge in this world" and with this motive, the college has set following Objectives-
- To establish centre of higher education offering undergraduate and post graduate courses to serve rural society.
- Community development through various extension activities.
- To provide practice and skill-based knowledge to students for creating self-employment and employment opportunities in private and public sectors.
- To promote the use of ict in teaching, learning, research and evaluation.
- To undertake continuous assessment of students.
- To develop research attitude among students and teachers to cater to the local and global needs.
- To create environmental awareness to save and conserve nature
- To develop scientific temperament among students and teachers.
- To promote nationalistic ideals and values among students and teachers.

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.2 About College Campus:

Name of Teaching Department

- Department of Languages
- Department of Humanities
- Department of Sociology
- Department of Political Science
- Department of Home Economics
- Department Of Commerce and Management
- Department Of Biotechnology
- Department Of Computer Science
- Department Of Chemistry
- Department Of Physics
- Department Of Mathematics
- Department Of Social Work

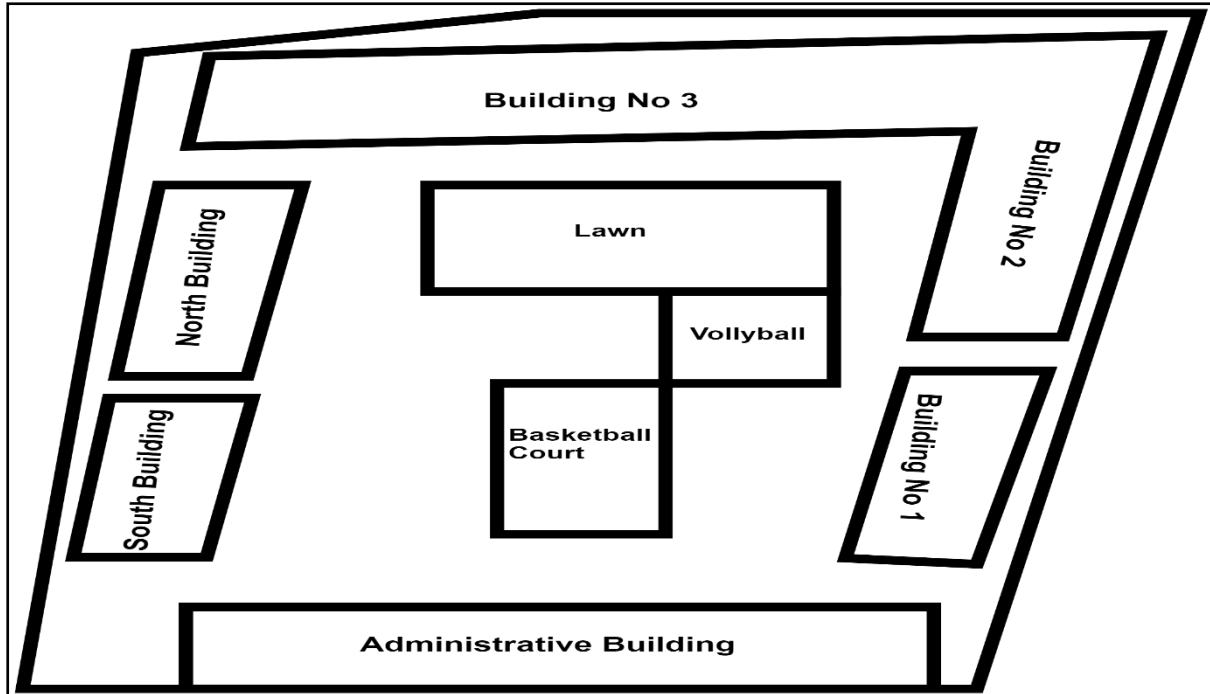

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

College Building Layout: -

Satellite image of college

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.3 Energy Monitoring Committee.

Sr.No	Name of Member	Designation	Designation
1	Mr. Sandip S. Petare	Assistant Professor	Coordinator & Botanist
2	Prof. Vaibhavi Ughade	Assistant Professor	Member
3	Shri. Sagar Bansod	RFO, Wardha (M.S)	Member
4	Dr. C.M Wadatkar	Botanist	Member
5	Dr. Madan Ingle	Director Physical Education	Member
6	Mr. Pramod Tadas	Librarian	Member
7	Dr. Suraj Deshmukh	Assistant Professor	Member
8	Mr. Pankaj Dengle	Student	Member
9	Miss. Gauri Mule	Student	Member

1. 4 Energy Audit Team

The study team constituted of the following senior technical executives from **Empirical Exergy Private Limited,**

- ✚ **Mr. Rakesh Pathak,** [Director]
- ✚ **Dr. Suresh Soni** [Reviewer]
- ✚ **Mrs. Laxmi Raikwar Singadiya,** [Energy Engineer]
- ✚ **Mr. Sachin Kumawat** [Project Engineer]
- ✚ **Mr. Ajay Nahra,** [Site Engineer]

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.5 About Environment Auditing

Water audits can be a highly valuable tool for institute in a wide range of ways to improve their energy, environment and economic performance. while reducing wastages and operating costs. Water audits provide a basis for calculating the economic benefits of water conservation projects by establishing the current rates of water use and their associated cost.

1.6 Objectives of Environment audit

The general objective of water audit is to prepare a baseline report on water conservation measures to mitigate consumption, improve quality and sustainable practices.

The specific objectives are:

- ✚ To monitor the water consumption and water conservation practices.
- ✚ To assess the quantity of water, usage, quantity of waste water generation and their reduction within the college.

1.7 Target Areas of Environment audit

This indicator addresses water sources, water consumption, irrigation, storm water, appliances and fixtures aquifer depletion and water contamination are taking place at unprecedented rates. It is therefore essential that any environmentally responsible institution should examine its water use practices.

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.8 Methodology followed for conducting Environment audit

Step 1: Walk through survey

- ✚ Understanding of existing water sourcing, storage and distribution facility.
- ✚ Assessing the water demand and water consumption areas/processes.
- ✚ Preparation of detailed water circuit diagram.

Step 2: Secondary Data Collection

- ✚ Analyse historic water use and wastewater generation
- ✚ Field measurements for estimating current water use
- ✚ Metered & unmetered supplies.
- ✚ Understanding of “base” flow and usage trend at site
- ✚ Past water bills
- ✚ Wastewater treatment scheme & costs etc.

Step 3: Site Water Audit Planning (based on site operations and practices)

- ✚ Preparation of water flow diagram to quantify water use at various locations
- ✚ Wastewater flow measurement and sampling plan

Step 4: Conduction of Detailed Water Audit & Measurements

- ✚ Conduction of field measurements to quantify water/wastewater streams
- ✚ Power measurement of pumps/motors
- ✚ Preparation of water balance diagram
- ✚ Establishing water consumption pattern
- ✚ Detection of potential leaks & water losses in the system
- ✚ Assessment of productive and unproductive usage of water
- ✚ Determine key opportunities for water consumption reduction, reuse & recycle.

Step 5: Preparation of Water Audit Report

- ✚ Documentation of collected & analysed water balancing and measurement details
- ✚ Projects and procedures to maximize water savings and minimize water losses.
- ✚ Opportunities for water conservation based on reduce/ recycle/ reuse and recharge options

CHAPTER- 2 WATER CONSUMPTION AND WASTE WATER SOURCES

2.1 Details of Source of Fresh Water and Use Areas:

The main source of freshwater is Borewell for the college. The freshwater is mainly used for drinking, housekeeping, gardening, domestic activity and new construction project. Details of the pumps are given in table.

Sr. No	Source of Water Fresh Water	Location	Depth (ft/m)	Type of Pumps	Rated (HP)	Running Hr per day
1	Borewell	Main Gate	Approximately 100	Submersible	1.5	4-6
2	Borewell	Near Library	Approximately 100	Submersible	1.5	2-4
3	Borewell	Near Chemistry Lab	Approximately 100	Submersible	1.5	4-6

2.2 Water Accounting & Metering system:

There is requirement of water flow meters on Borewell line to quantify per day ground water extraction from Borewell.

Figure 2.1 - fresh water supply for college campus

2.3 Water Storage Capacity in College Campus: -

There is different type of tank available in college for water storage like Underground RCC tank, Overhead RCC tank etc.

Table 2.2: - Water Storage tank in college campus

Type of Tank	Location	Storage Capacity (m ³)	Dimensions (Feet)	Remark
Over Head Tank	Top of Main Building	10	5 x 12 X 5	RCC Tank
Over Head Tank	Top of Wing A	8.45	4 x 12 X 5	RCC Tank
Over Head Tank	Top of Wing 6	8.45	4 x 12 X 5	RCC Tank

Photographs of water storage tanks.

Figure 2.2: - Water Storage Tank and capacity of College Campus

2.4 Water use areas in College Campus: -

Water is preliminary used for drinking, domestic, gardening and activity. Audit team visited various departments and buildings to determine appliances. The details of washroom, toilet and taps are given in table.

Sr. No	Name of Building	No. of taps Drinking Water	No. of taps Service Water
1	Admin Building	04	42
2	Wing A	04	58
3	Wing B	04	24
	Total	12	124

2.5 Fresh Water uses for Gardening:

College has installed water sprinkler system for gardening **It is appreciable.** The one of major contribution from fresh water consumption is watering for plants and garden in college campus. College has a good potential installation of “Automatic Watering 360 adjustable misting nozzle irrigation Dripper’s system” for plants. adjustable drip irrigation tools to provide different amounts of water depending on the water requirements of different plants. The drip speed can be set as for indoor and outdoor plants.

Figure: - Technology for Sprinkler system for gardening area.

2.6 Waste Water Generation sources: -

At present waste water generated from various departments like Admin building, Wing -A and Wing-B clinical activity like washrooms, handwash and RO rejected etc is discharge into drain line.it should be collect is separate tank and treat in proposed STP and ETP plants. After that treated water reuse activity like gardening, toilet and wash room etc.

Sr. No	Key Water Usage Section	Type of water used (raw, treated etc.)	Water Consuming activities
1	Admin Building	Fresh Water	Drinking and other uses
2	Wing- A	Fresh Water	Drinking and other uses
3	Wing- B	Fresh Water	Drinking and other uses

detail of Toilet and urinal in Campus

Sr. No	Name of Building	Hand Wash	Urinals	Toilets
1	Admin Building	28	15	07
2	Wing A	58	11	05
3	Wing B	20	10	04
	Total	106	36	16

Figure. Waste Water Generation sources

CHAPTER- 3 RAIN WATER HARVESTING SYSTEM

3.1. Rain water Harvesting systems

There is good potential for develop rain water harvesting system in college. The rainwater harvesting is a technique to capture the rainwater when it precipitates, store that water for direct use or charge the groundwater and use it later.

There are typically four components in a rainwater harvesting system:

- ✚ Roof Catchment.
- ✚ Collection.
- ✚ Transport.
- ✚ Infiltration or storage tank and use.

If rainwater is not harvested and channelized its runoffs quickly and flow out through storm-water drains. For storm-water management the recharge pits, percolation pits and porous trenches are constructed to allow storm water to infiltrate inside the soil.

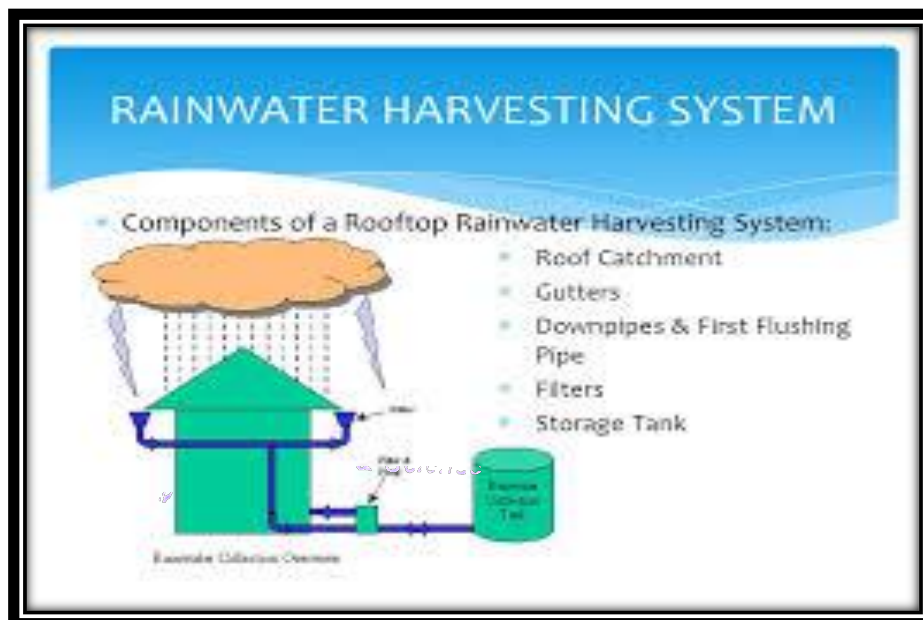

Figure: - Components of a rooftop rainwater harvesting system

3.2 Rainwater Harvesting Potential of the College

The college has total build-up area is approx. 1500 m². The average annual rainfall 1.064 m and runoff coefficient 0.88 are considered for commercial building. Accordingly, above figures and consideration, estimated rainwater harvesting potential for the college is about 1404.48 m³/year. The following Mathematical Equation is used for the calculation.

$$\text{RWH Potential} = \text{Rainfall (m)} \times \text{Area of catchment (m}^2\text{)} \times \text{Runoff coefficient}$$

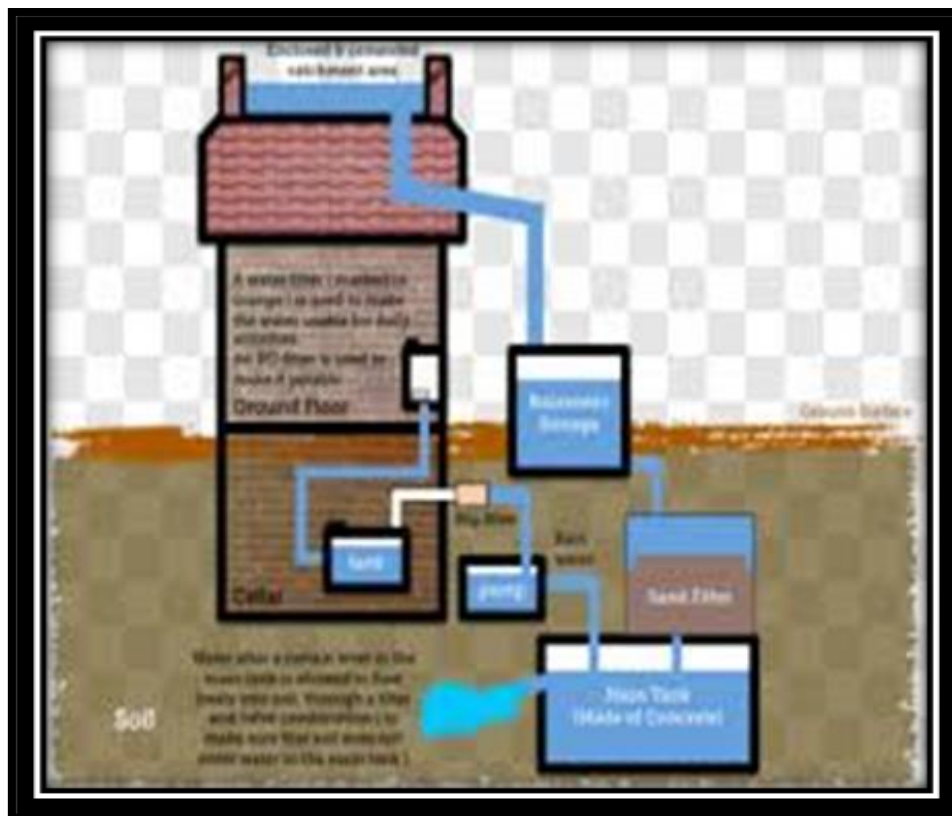

Figure: - Proposed Rain water harvesting system

**Environment Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**END OF THE
REPORT**

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**ENERGY AUDIT REPORT
CONSULTATION REPORT**

**Indraprastha New Arts, Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H) 442001**

PREPARED BY

EMPIRICAL EXERGY PRIVATE LIMITED

Flat No. 201, Om Apartment, 214 Indrapuri Colony,
Bhawarkuwa, Indore – 452 001 (M. P.), India

0731-4948831, 7869327256

Email ID: eempirical18@gmail.com

www.eeplgroups.com

(2021-22)

CONTENTS

Sr. No.	Items	Page No
I	ACKNOWLEDGEMENT	3
II	EXECUTIVE SUMMARY	4
Chapter-1	Introduction	6
1.1	About College	6
1.2	About College Campus	9
1.3	Energy Monitoring Committee	11
1.4	Energy Audit Team	11
1.5	About Energy Audit	12
1.6	Objectives of Energy Auditing	12
1.7	Methodology:	13
Chapter- 2	Power Supply System and Bill analysis	14
2.1	Electrical Bill analysis 2020-21	14
2.2	DG Sets	15
2.3	Photovoltaic Solar System	16
2.4	Connected Load of College	17
2.5	Some photograph of Equipment's	18

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

ACKNOWLEDGEMENT

Empirical Exergy Private Limited (EEPL), Indore takes this opportunity to appreciate & thank the management of **Indraprastha New Arts, Commerce and Science College Wardha (M.H)** for giving us an opportunity to conduct Energy audit for the college.

We are indeed touched by the helpful attitude and co-operation of all faculties and technical staff, who rendered their valuable assistance and co-operation the course of study.

Rajesh Kumar Singadiya

(Director)

M.Tech (Energy Management), PhD (Research Scholar)
Accredited Energy Auditor [AEA-0284]
Certified Energy Auditor [CEA-7271]
(BEE, Ministry of Power, Govt. of India)
Empanelled Energy Auditor with MPUVN, Bhopal M.P.
Lead Auditor ISO50001:2011 [EnMS] from FICCI, Delhi
Certified Water Auditor (NPC, Govt of India)
Chartered Engineer [M-1699118], The Institution of Engineers (India)
Member of ISHRAE [58150]

EXECUTIVE SUMMARY

The executive summary of the energy audit report furnished in this section briefly gives the identified energy conservation measures and other recommendation during the project that can be implemented in a phased manner to conserve energy, increase productivity inside the College campus.

ENERGY MANAGEMENT INITIATIVE TAKEN BY COLLEGE

✚ 8.90 KWp SOLAR PHOTOVOLTAIC ROOFTOP INSTALLATION:

College has 8.90 KWp solar photovoltaic roof top grid connected system installed college building.

RECOMMENDATION

✚ LIGHTING SYSTEM

Replacement of “conventional T-12 (40 Watt) and T-8 (36 Watt)” tube light by energy efficient LED lighting fixture was taken up phased manner.

✚ TIMER CONTROLLED STREET LIGHTS

Installation of “Timer control on Focus Light and street lighting” in college campus is recommended.

✚ CEILING FAN AND EXHAUST FAN:

Replacement of “conventional ceiling fan (60 Watt to 80 Watt)” by energy efficient star rated fan or BLDC based energy efficient fan (20 to 25 Watt) in “admin building, class rooms, laboratories and faculties cabin” have great potential for energy saving.

Replacement of “conventional exhaust fan (90 Watt to 125Watt)” by energy efficient star rated fan or BLDC based energy efficient Fan (20 to 40 Watt) in old building class rooms, laboratories and faculties cabin have great potential for energy saving.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

✚ IOT BASED ENERGY MONITORING SYSTEM AT MAIN FEEDER

- Installation of “Cloud based (IoT based) energy monitoring system” including harmonic measurement (total voltage and current harmonic distortion %) in power house will be good initiate for energy monitoring as well as student demo project for management. Expected energy saving potential about 2 to 4%.
- Installation of energy meters on PCC panel with IOT system will monitor line losses of the system. It will give real time measurement of power factor and line losses from the cable.
- Installation of Cloud based (IoT based) energy monitoring system” on Solar system for monitoring solar unit generation.

✚ SYNCHRONIZATION OF DG SET WITH SOLAR SYSTEM

- Installation of “Cloud based fuel and unit generation monitoring system” in DG set will help to monitor specific unit generation by DG set failure of the grid power.
- It was observed that during the power failure of the grid, solar unit generations also stop. Synchronization of the solar system with DG set increases the utilization capacity of the solar system.

✚ Energy Management Workshop and Training:

- Develop energy management policies for college. Establish a procurement policy that is energy saving and eco-friendly.
- Conduct awareness and training programs for faculty, student and non-teaching staffs. Conduct seminars, workshops and exhibitions on energy management education.
- Involve All Stakeholders- Encourage involvement of government, foundations, and industry in supporting interdisciplinary research, education, policy formation, and information exchange in energy management system.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

CHAPTER-1 INTRODUCTION

1.1 About College

Over the last three decades Dr R.G Boyar's Group of Institutions has set an exalted example in the field of education, reaching beyond borders of knowledge. New Arts, Commerce and Science College, Wardha is one among many in this group. Founded by Dr Rajesh Bhojar, an eminent intellect and philanthropist, in the year 1990, New Arts, Commerce and Science College has inspired students across India. He has established this College at Wardha making the ideals of Mahatma Gandhi as holistic foundation to it. Here the system of teaching is more of learners' oriented. A practical approach to the methods of teaching is being followed to prepare the students, face the challenges of life boldly.

This group strongly believes in imparting and propagating knowledge & live skills in core and frontier areas of all major fields of Science, Arts, Commerce and Management through innovative educational programs. The students are developed into a new group of professionals with an exceptional competence and a deep sense of values for life and commitment towards their responsibilities both for profession and nation as well. Here the students are not just taught but mentored, they are not just forced after the academics but guided to achieve success.

The major asset of NACSC is its staff members who are well qualified and hardworking. They are well committed in discharging their responsibilities. The faculty members are not just teachers but they are mentors. They guide their students in every possible aspect of their academics and help them to move on successfully.

Being a visionary scholar the Chairman Dr.R.G Bhojar believed that educational institutions are the epicentres of knowledge. They should transform the unpolished and uncut stones into sparkling gems. He initiated variant number of educational programs like, Diploma, Bachelors and Master Levels in Humanities, Commerce, Science, Biotechnology, Computer Science/IT, Management, Social Work, Pharmacy and Vocational Education at NACSC.

With distinct uniqueness Dr R.G Bhojar Group of Institutions stands like an example among all educational institutions in Vidarbha region.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

Vision:

Our vision is to generate and propagate education through harmonious fusion of practical knowledge with values of life. We aim to develop our institution into an outstanding centre to provide quality education by effective Teaching and Learning programs. We are also committed to cater to the needs of rural as well as urban students with our progressive endeavor to enhance their skills and capabilities to face global market.

Mission:

To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self reliant in all aspects of life

- To propagate, provide and preserve knowledge
- To cater to the needs of rural, socially & economically backward students and make them self-reliant in all aspects of life
- To acquire excellence in teaching methods
- To empower girl students in exalted way so that they can be self-determined to achieve goals of life and create their identity in the society
- To meet regional needs, community development programs are conducted regularly through various extension activities
- To cultivate & incorporate values and develop a responsible and productive citizen of nation
- To expand developmental opportunities available to all students and faculty as well
- To build alliances from academicians of various universities to enhance and upgrade the knowledge of students & faculty as well
- To provide practical and skill-based training for self-employment
- To promote and develop use of ICT learning by considering global challenges
- To develop exciting research environment
- To undertake multiple extension activities to reflect aims and objectives of our Institution

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

Objectives:

- The basic motto of the college is "Nothing is sacred as knowledge in this world" and with this motive, the college has set following Objectives-
- To establish centre of higher education offering undergraduate and post graduate courses to serve rural society.
- Community development through various extension activities.
- To provide practice and skill-based knowledge to students for creating self-employment and employment opportunities in private and public sectors.
- To promote the use of ict in teaching, learning, research and evaluation.
- To undertake continuous assessment of students.
- To develop research attitude among students and teachers to cater to the local and global needs.
- To create environmental awareness to save and conserve nature
- To develop scientific temperament among students and teachers.
- To promote nationalistic ideals and values among students and teachers.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

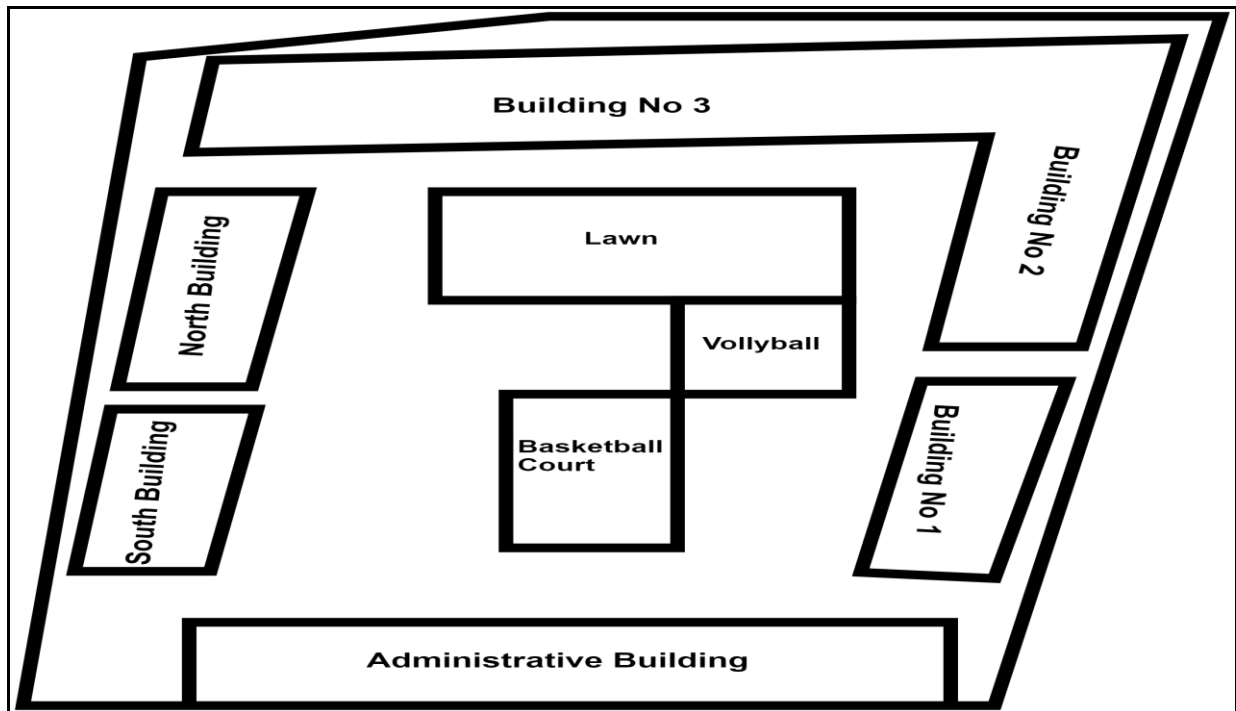
1.2 About College Campus:

Name of Teaching Department

- Department of Languages
- Department of Humanities
- Department of Sociology
- Department of Political Science
- Department of Home Economics
- Department Of Commerce and Management
- Department Of Biotechnology
- Department Of Computer Science
- Department Of Chemistry
- Department Of Physics
- Department Of Mathematics
- Department Of Social Work

College Building Layout: -

Satellite image of college

1.3 Energy Monitoring Committee.

Sr.No	Name of Member	Designation	Designation
1	Mr. Sandip S. Petare	Assistant Professor	Coordinator & Botanist
2	Prof. Vaibhavi Ughade	Assistant Professor	Member
3	Shri. Sagar Bansod	RFO, Wardha (M.S)	Member
4	Dr. C.M Wadatkar	Botanist	Member
5	Dr. Madan Ingle	Director Physical Education	Member
6	Mr. Pramod Tadas	Librarian	Member
7	Dr. Suraj Deshmukh	Assistant Professor	Member
8	Mr. Pankaj Dengle	Student	Member
9	Miss. Gauri Mule	Student	Member

1. 4 Energy Audit Team

The study team constituted of the following senior technical executives from **Empirical Exergy Private Limited**,

- ✚ **Mr. Rakesh Pathak**, [Director]
- ✚ **Dr. Suresh Soni** [Reviewer]
- ✚ **Mrs. Laxmi Raikwar Singadiya**, [Energy Engineer]
- ✚ **Mr. Sachin Kumawat** [Project Engineer]
- ✚ **Mr. Ajay Nahra**, [Site Engineer]

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.5 About Energy Audit

Energy audit helps to understand more about the ways energy is used in any plant and helps in identifying areas where waste may occur and scope for improvement exists. The overall energy efficiency from generation to final consumer becomes 50%. Hence one unit saved in the end user is equivalent to two units generated in the power plant.

Energy audit is the most efficient way to identify the strength and weakness of energy management practices and to find a way to solve problems. Energy audit is a professional approach in utilizing economic, financial, and social and natural resources responsibility. Energy audits “adds value” to management control and is a way of evaluating the system.

Empirical Exergy Private Limited (EEPL), Indore M.P. carried out the “Energy Audit” at the site to find gaps in the energy consumption pattern for Indraprastha New Arts, Commerce and Science College, Nalwadi, Wardha. A technical report is prepared as per the need and the requirement of the project.

1.6 Objectives of Energy Auditing

An energy audit provides vital information base for overall energy conservation program covering essentially energy utilization analysis and evaluation of energy conservation measures. It aims at:

- Identifying the quality and cost of various energy inputs.
- Assessing present pattern of energy consumption in different cost centers of operations.
- Relating energy inputs and production output.
- Identifying potential areas of thermal and electrical energy economy.
- Highlighting wastage in major areas.
- Fixing of energy saving potential targets for individual cost centers.
- Implementation of measures for energy conservation & realization of savings.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

1.7 Methodology:

Methodology adopted for achieving the desired objectives viz.: Assessment of the current operational status and energy savings include the following:

- ✚ Discussions with the concerned officials for identification of major areas of focus and other related systems.
- ✚ Team of engineers visited the site and had discussions with the concerned officials / supervisors to collect data / information on the operations and load distribution within the plant and same for the overall premises. The data was analyzed to arrive at a base line energy consumption pattern.
- ✚ Measurements and monitoring with the help of appropriate instruments including continuous and / or time-lapse recording, as appropriate and visual observations were made to identify the energy usage pattern and losses in the system.
- ✚ Trend analysis of costs and consumptions.
- ✚ Capacity and efficiency test of major utility equipment's, wherever applicable.
- ✚ Estimation of various losses
- ✚ Computation and **in-depth analysis** of the collected data, including utilization of computerized analysis and other techniques as appropriate were done to draw inferences and to evolve suitable energy conservation plan/s for improvements/reduction in specific energy consumption.

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

CHAPTER- 2

POWER SUPPLY SYSTEM AND BILL ANALYSIS

2.1 Power Station and Bill analysis 2020-21

- ✚ Power Supply From: - MSEDCL
- ✚ Customer Number: - 390040103654
- ✚ Sectioned Load: - 8.8 KW

Sr.No.	Month & Year	Unit (KWH)	Amount (Rs.)
1	Feb-21	0	343
2	Mar-21	0	343
3	Apr-21	0	343
4	May-21	962	4845
5	Jun-21	892	4517
6	Jul-21	616	3226
7	Aug-21	0	343
8	Sep-21	0	343
9	Oct-21	0	343
10	Nov-21	0	343
11	Dec-21	0	337
12	Jan-22	0	333
	Total	2470	15659

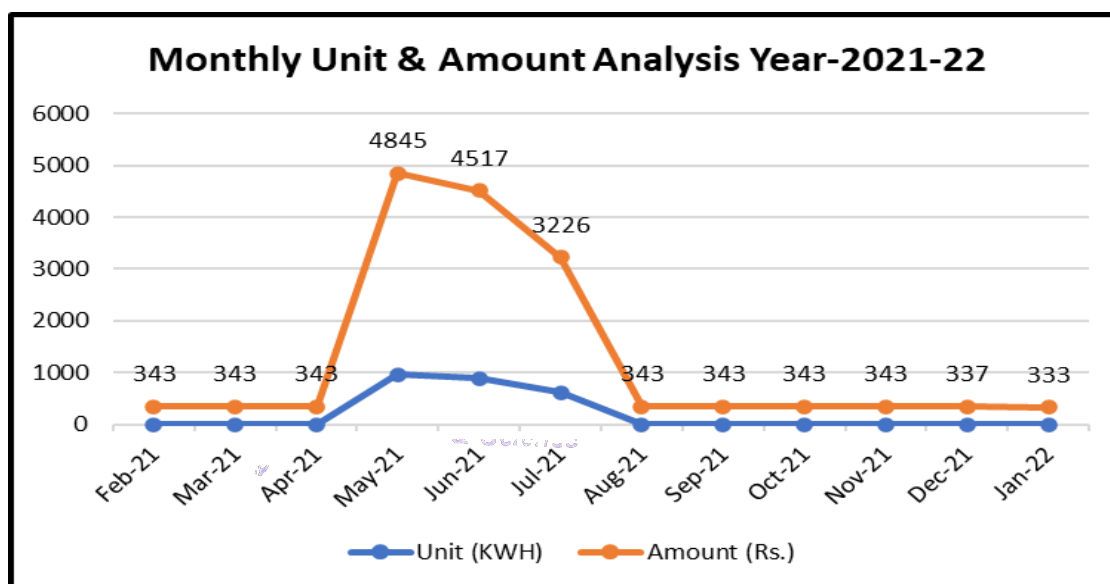

Figure: - Graphical Presentation of Unit Consumption Year-2021-22

2.3 DG Set: -

There is 1 DG set in power house . Detailed of the DG Sets are given below :

Sr. No.	Parameter	Technical Specification DG Set	Technical Specification DG Set
1	Make	Kirloskar Brothers Ltd.	Kirloskar Brothers Ltd.
2	M/C No	CS3D107L30917	CS1BO08H22420
3	Capacity	30 KVA	15 KVA
4	Rated Voltage	415	240
5	Full load current	48.7	62.5
6	Frequency	50	50
7	Power factor	0.80	0.80
8	RPM	1500	1500
9	Phase	3	1

Figure: - DG set College premises

Observation & Suggestion:

- DG set use only in case of grid power failure.
- There is no system to monitor fuel consumptions w.r.t. unit generation.

2.4 Connected Load of College:

Sr. No	Name of Building	Electrical Equipment	Rated Power (Watt)	Quantity (no)
1	Admin Building	Tube Light (FTL)	40	54
2		Tube Light (LED)	20	03
3		Ceiling Fan	80	89
4		Window AC	1500	05
5		Laptop	35	02
6		Printer	75	10
7		Photocopy M/c	550	03
1	Wing A	Tube Light (FTL)	40	93
2		Tube Light (LED)	20	00
3		Ceiling Fan	80	143
4		Exhaust Fan	150	08
5		PC	75	70
6		Printer	75	05
1	Wing B	Tube Light (FTL)	40	30
2		Tube Light (LED)	20	00
3		Ceiling Fan	80	107
4		Exhaust Fan	150	02
5		Window AC	2000	06
6		PC	75	01
7		Laptop	35	01
8		Printer	75	02
9		Photocopy M/c	550	01

Street Light in Campus: -

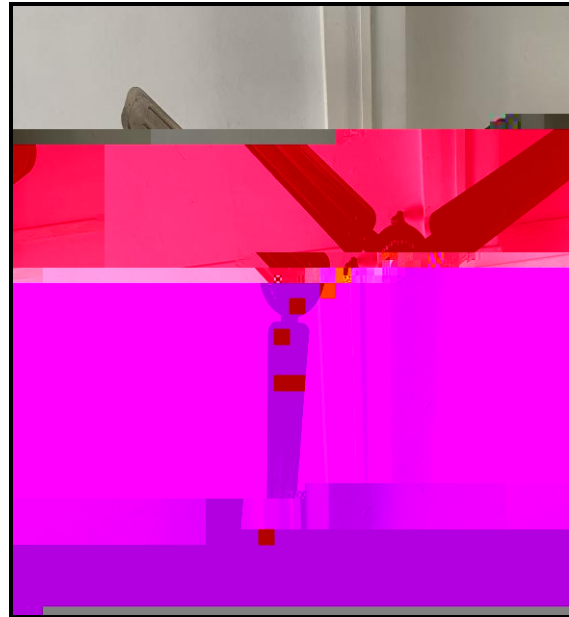
Sr. No	Location	Type of Light	Rated Watt	Quantity (NO)
1	Main Building dome	HPSV Lamp	400 Watt	04
2		Metal Halide	250 Watt	0
3		LED	100 Watt	2
4		Solar Light	30 Watt	0

2.5 Some Photograph of Electrical Equipment's: -

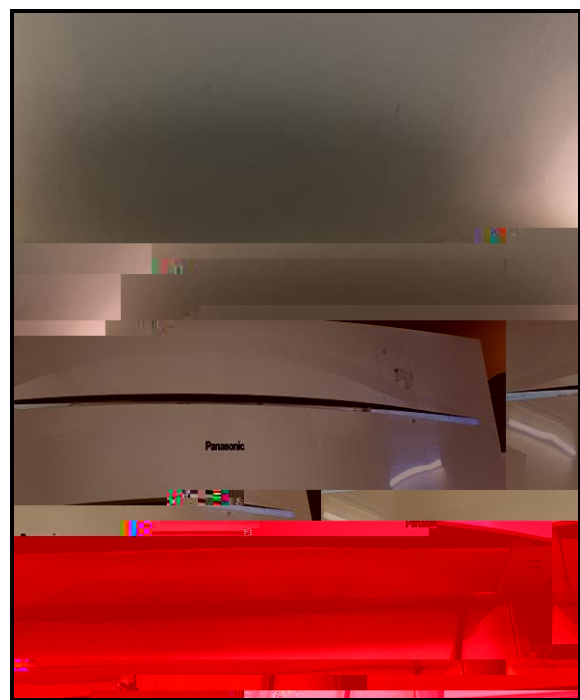
Photot Copy Machine

Celling Fan

RO and Water Cooler

AC

Figure: - Electrical Equipment in College

**Energy Audit Report of
Indraprastha New Arts Commerce and Science
College, Nalwadi, Wardha (M.H)
Year 2021-22**

**END OF THE
REPORT**

MAHILA VIKAS SANSTHA, WARDHA

**INDRAPRASTHA NEW ARTS, COMMERCE AND SCIENCE
COLLEGE WARDHA DIST 442001(M.S)**

(Affiliated to RTM Nagpur University)
www.nacscwardha.org

7.1.3_DVV_Clarification

***Quality audits on environment and energy
regularly undertaken by the Institution.***

***(Certificates of Registration of
EEPL Consultants)***

BUREAU OF ENERGY EFFICIENCY

Examination Registration No.: **EA- 7271**

Accreditation Registration No.: **AEA-284**

Certificate of Accreditation

This is to certify that Mr./Ms. **Shri. Rajesh Kumar Singadiya** having its trade/registered office at has been given accreditation as accredited energy auditor. The certificate shall be effective from **9th** day of **May, 2018**

The certificate is subject to the provisions of the Bureau of Energy Efficiency (Qualifications for Accredited Energy Auditors and Maintenance of their List) Regulations, 2010.

This certificate shall be valid until it is cancelled under regulation 9 of the Bureau of Energy Efficiency (Qualifications for Accredited Energy Auditors and Maintenance of their List) Regulations, 2010.

On cancellation, the certificate of accreditation shall be surrendered to the Bureau within fifteen days from the date of receipt of order of cancellation.

Your name has been entered at AEA No. **284** in the register of list of accredited energy auditors. Your name shall be liable to be struck out on the grounds specified in regulation 8 of the Bureau of Energy Efficiency (Qualifications for Accredited Energy Auditors and Maintenance of their List) Regulations, 2010.

Given under the seal of the Bureau of Energy Efficiency, Ministry of Power, this **5th** day of **October, 2018**

Secretary,
Bureau of Energy Efficiency
New Delhi

MAHILA VIKAS SANSTHA, WARDHA

**INDRAPRASTHA NEW ARTS, COMMERCE AND SCIENCE
COLLEGE WARDHA DIST 442001(M.S)**

*(Affiliated to RTM Nagpur University)
www.nacswardha.org*

7.1.3_DVV_Clarification

*Quality audits on environment and energy
regularly undertaken by the Institution.*

*1. Beyond the campus environmental
promotion activities*

(Activities Reports)

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

Date:19/04/2024

DECLARATION

This is to declare that the information, reports, true copies and numerical data etc. furnished in this file as supporting documents is verified by IQAC and found correct. Hence this certificate.

IQAC

S. S. C. Pelate
Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

Principal

[Signature]
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Tel: +91 7152-253093, 240152 Fax: +91 7152-240152 | www.nacscwardha.org

• **Environmental promotional Activity Conduct Beyond the Campus**

Sr. No.	Activity	Field
2018-19		
1.	Street play on Wild Life	Chatrapati Shivaji Square, Wardha
2.	Water Purification Workshop	Wadar Slum Area, Wardha
3.	Organic Agricultural Awareness Workshop	Magan Sangralaya, Girad
4.	Organic Agricultural Awareness Workshop	Yoginath Agriculture Research Foundation, Gadchiroli
5.	Organic Agricultural Awareness Workshop	Institute of social welfare and reform, Yewtmal
6.	Toilet constructions from public and students fund	Village at Morchapur
7.	Cleanliness Drive	Pipari (Meghe)
8.	Embankment construction	Padegaon Raod Salod
2019-20		
9.	Plantation Program	Nalwadi
10.	Waste Management Workshop	Nalwadi
11.	Wildlife Rally	Wardha City
12.	Nirmalya Collection Workshop	Pavnar
13.	Nirmalya Collection Workshop	Salod
14.	Bond Warm Management	Satoda
15.	Cleanliness Drive	Varud
16.	Pradhan Mantry Sawchalay Gramyोजना Sarve	Satoda
17.	Embankment construction	Salod Padegaon
2020-21		
18.	Plastic Eradiation	Jamni
19.	Shramdan program	Z.P. School Nalwadi
2021-22		
20.	World Environment Day	Bachelor Road, Wardha
21.	Nisarg Seva Samitee Educational Visit	Oxygen Park, Wardha
22.	River Cleanness Workshop	Nehru Kendra, Wardha
23.	Tree Plantation	Panwadi

24.	Tree Plantation	Shamshan Bhumi, Salod
25.	Cotton Research Workshop	Birsaipet tah Zari Jamni
26.	Production of Organic Fertilizer	Salod
2022-23		
27.	Cleanliness Drive Workshop	Z.P. School, Kopra
28.	Shramdan for Cleanliness	Salod
29.	Shramdan Program	Z.P. School Nalwadi
30.	Nirmalya Collection Program	Dham River, Pawnar
31.	Bond Warm Management	Satoda
32.	Tree plantation	Dindayal Sewa Pratisthan, Wardha
33.	Water Management for Bird	Salod
34.	Tree Plantation	Salod
35.	Nirmalya Collection Workshop	Salod
36.	Cleanliness Drive	Morchapur
37.	Shramdan Program	Shamshan Bhumi, Salod
38.	Emabankment Construction	Morchapur

- **Knowledge Dissemination through publishing Articles in News Papers**

Sr. No.	Title Of Article	News Paper	Date
1	Nature Lover Lord Buddha	Sakaal, Mumbai	05/05/2023
2	Tiger: A Symbol Of Beauty and Power	Sakaal, Mumbai	29/07/2023
3	Listen a message of climate change	Avtaran, Sakaal, Mumbai	21/01/2023
4	Guess a mode of heat	Avtaran, Sakaal, Mumbai	29/04/2023
5	Struggle for Living not for winning	Sakaal, Mumbai	06/10/2022
6	Stop excess interference of humans; save wildlife	Hellow Wardha, Lokmat	01/10/2022
7	Listen carefully future calls	Avtaran, Sakaal, Mumbai	05/06/2022
8	World is a fair of all livings	Avtaran, Sakaal, Mumbai	21/05/2022
9	Human Welfare technologies are through knowledge and science	Hellow Wardha, Lokmat	28/02/2022
10	Science guiding humans	Sakaal, Mumbai	28/02/2022
11	Genome sequencing :a technique revealing secretes	Sakaal, Mumbai	19/12/2023
12	Amazing Journey of Indian Ornithology	Sakaal, Mumbai	11/11/2021
13	Environment hampering through Human: Animal conflict	Hellow Wardha, Lokmat	08/10/2021
14	Crisis on agricultural practices	Sakaal, Avtaran, Magazine	2022
15	Universe Welfare through Buddha's Philosphy	Sakaal, Mumbai	17/05/2021
16	Increasing tiger tourism affecting tiger behavior and habitat	Hellow Wardha, Lokmat	29/07/2021
17	Human survival hampering lockdown supports ecosystem restoration	Hellow Wardha, Lokmat	05/06/2021
18	Fight Corona staying at home	Hellow Wardha, Lokmat	05/04/2020
19	Mass Plantation might bloom humanity	Hellow Wardha, Lokmat	01/07/2019
20	Say no to English education and culture	Hellow Wardha, Lokmat	17/06/2019
21	Living are interdependent	Sakaal Wardha Today	21/07/2019
22	Plant a tree and see the raining	Sakaal Wardha Today	07/07/2019

• **Knowledge Dissemination through Talks**

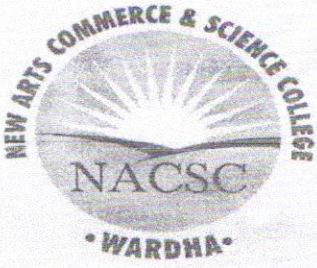
Sr. No.	Title	Venue	Date
1	Environment and COVID 19	Dhanvantari Health Care Group, Sane Guruji Nagar, Arvi Naka, Wardha	05/06/2020
2	Role Of Youth In Sustainable development	Swa. Tulsabai Samajik Sanstha, Wardha	12/01/2021
3	Biotechnological Approaches for Conservation of Plants	Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd, Seloo, Wardha	11/02/2021
4	Biodiversity Conservation	Swa. Tulsabai Samajik Sanstha, Wardha	22/05/2021
5	Biofertilizers Use and Utility	Yuva Rural Association, Wardha	16/06/2021
6	Medicinal Plant Cultivation	Vishwasu gram seva sangh, Morchapur, Seloo, Wardha	02/10/2021
7	Wildlife and Co-existence	Bor National Tiger Reserve, Bor, Seloo, Wardha	05/10/2021
8	Plant Tissue Culture Tools and techniques	Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd, Seloo, Wardha	10/01/2022
9	Eco Friendly Grampanchayat	Gram Panchayat Ramna, Seloo, Wardha	23/02/2022
10	Biodiversity Protection and Conservation	Rashtra Bhasha Prachar Samitee, Wardha	22/05/2022
11	Role of Youth in Sustainable Development	Gram Panchayat Bhugaon, Deoli, Wardha	15/08/2022
12	Biofertilizer Production	Vishwasu gram seva sangh, Morchapur, Seloo, Wardha	10/12/2022
13	Biological Development	Yoginathan Agricultural Research Foundation (YARF), Gadchiroli	05/02/2023
14	Biopesticides production and use demand of Time	Swa. Tulsabai Samajik Sanstha Wardha	07/03/2023
15	Biosafety Practices	Yashoda Hybrid Seeds Pvt. Ltd, Hinganghat, Wardha	27/03/2023
16	Surrounding friendly planation	Grampanchayat Ramna, Seloo, Wardha	05/05/2023
17	Role of Youths in Environment Conservation	Waghadi Foundation, Samudrpur, Wardha	05/06/2023
18	Biotechnological Approaches for Conservation of Plants	Yashoda Hybrid Seeds Pvt. Ltd, Hinganghat, Wardha	01/08/2023
19	Role of Youths in Sustainable development	Yashodeep Gramseva Sangh, Bhugaon, Deoli, Wardha	15/08/2023

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील ... वन्य जीव सप्ताहावर पपवाच्य

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ०७/१०/२०१८ ला ११:०० AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. निशांत चिकटे

४. प्रा. सिद्धांत बडे

५.

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

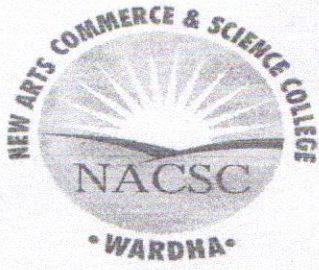
प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

भा. प्राचार्य साहेब
इष्टप्रत्य न्द कार्स, कॉमर्स
अँड सायन्स, वेधा

विषय : वन्द्यजीव सफाहार पुपनाथ
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 07.10.2018 रोजी 11.00 AM वाजता वन्द्यजीव सफाहार
पुपनाथ..... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

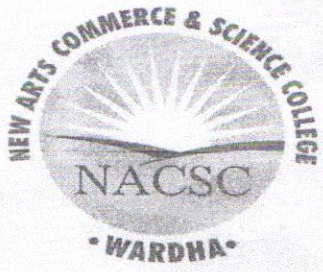
QAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

* Approved by Government of Maharashtra.
 * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
 * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	वन्यजीव सप्ताहावर घशनालय
दिनांक	:	7/10/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	मा.डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	मा. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	:	11.00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	:	10 : 55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	11 : 05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	:	11 : 10 AM
प्रास्ताविक	:	11 : 15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	11.20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:	11 : 25 AM
आभार प्रदर्शन	:	11 : 30 AM

विनीत

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL

 डॉ. आशिष सुसनेकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

वन्य जीव सप्ताह निमित्त पर्यावरणावर आधारित पथनाट्य सादर

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ७/ 10 /२०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता छत्रपती शिवाजी महाराज चौक, वर्धा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली वन्य जीव सप्ताह निमित्त पर्यावरणावर आधारित पथनाट्य सादर कार्यक्रम घेण्यात आला

आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पृथ्वीवर प्रचंड जैवविविधता आहे. परंतु जंगलतोड, वाढते शहरीकरण, पशुपक्ष्यांच्या अधिवासांवर मानवी आक्रमण यांसारख्या बाबींमुळे हल्ली माणसाचा जंगली प्राण्यांशी संबंधच येत नाही आणि येतो तेव्हा दोन्ही बाजूंना फारसा आनंददायक नसतो ! ही परिस्थिती बदलण्यासाठीचे या सप्ताहाच्या निमित्ताने होत आहे असे सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी जंगल सीमेवरील स्थानिकांना याबाबत योग्य माहिती, मार्गदर्शन व सुविधा पुरवावी तसेच वन्यजीवांबद्दल माहिती मिळवून त्यांचा जीवनक्रम समजून घ्यावाय ज्यामुळे त्यांच्या बद्दलचे गैरसमज दूर होऊ शकतात. तसेच वन्यजीवांचा अधिवास असलेले जंगल तोडण्यास नेहमी विरोध दर्शवावा हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व खरे तर कोणताही वन्यजीव स्वतःरुहून माणसांवर हल्ला करत नाही. परंतु त्यांच्या राहण्याच्या क्षेत्रावर (अधिवासावर) शेती, रस्ते वा बांधकामाच्या रूपाने होणारे मानवी आक्रमण मर्यादेपलीकडे गेले की ते जंगलाच्या सीमेवरील खेड्यांत घुसून मुख्यतरू पोटासाठी गाई गुरे मारतात व त्यातून मानव— वन्यजीव असा लढा उद्भवतो. भारतासहित जगातील इतरही पुरातन संस्कृतींमध्ये सांगितल्या प्रमाणे मानव आणि वन्यजीवात मैत्री असणे ही संपूर्ण पृथ्वीची गरज

आहे, कारण वन्यजीवांखेरीज मानव सुखाने राहूच शकणार नाही. ही जागृती रुजवण्यासाठी पथनाट्यतून सादर करण्यात आले कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

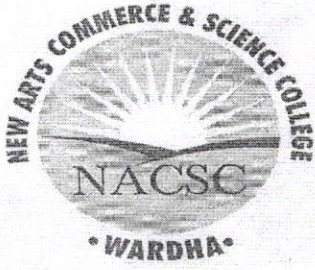

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागातील आयोजित
वन्य जीव सप्ताह निमित्त
पब्लिक साइट या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
 करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 7/10/2019
 ला 11.0 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदिप गिरे

४. प्रा. डॉ. निशांत चिकटे

५. प्रा. सिद्धांत गेके

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

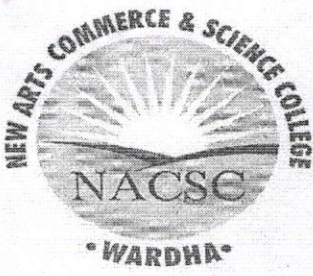
IQAC Coordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
 PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब
 न्यु आर्ट्स, कॉमर्स
 अँड सायन्स कॉलेज वर्धा .

व्यजिव सप्ताह निमित्त

विषय : पंचनाथ सादर... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
 उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
 योजनेतर्फे दिनांक ०७/१०/२०११ रोजी ... ११.०९.११ वाजता व्यजिव सप्ताह
 निमित्त पंचनाथ सादर... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
 कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
 विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

प्राचार्य

PRINCIPAL
 डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वन्यजीव झपाटू निकित्य पथनायक साहू
दिनांक	: 07/10/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. प्राचार्य साहू
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.55 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.05 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.10 am
प्रास्ताविक	: 11.15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.20 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.25 am
आभार प्रदर्शन	: 11.35 am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

वन्य जीव सप्ताह निमित्त पर्यावरणावर आधारित पथनाट्य सादर

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज
वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या
वतीने दिनांक ७ / 10 / 2019
रोजी सकाळी ११ छत्रपती शिवाजी
महाराज चौक, वर्धा येथे प्राचार्य डॉ.
आशीष ससनकर यांच्या
मार्गदर्शनाखाली छत्रपती शिवाजी
महाराज चौक, वर्धा येथे वन्य जीव
सप्ताह निमित्त पर्यावरणावर आधारित
पथनाट्य कार्यक्रम घेण्यात आला

आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पृथ्वीवर प्रचंड जैवविविधता आहे. परंतु जंगलतोड, वाढते शहरीकरण, पशुपक्ष्यांच्या अधिवासांवर मानवी आक्रमण यांसारख्या बाबींमुळे हल्ली माणसाचा जंगली प्राण्यांशी संबंधच येत नाही आणि येतो तेव्हा दोन्ही बाजूंना फारसा आनंददायक नसतो ! ही परिस्थिती बदलण्यासाठीचे या सप्ताहाच्या निमित्ताने होत आहे असे सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी जंगल सीमेवरील स्थानिकांना याबाबत योग्य माहिती, मार्गदर्शन व सुविधा पुरवावी तसेच वन्यजीवांबद्दल माहिती मिळवून त्यांचा जीवनक्रम समजून घ्यावाय ज्यामुळे त्यांच्या बदलचे गैरसमज दूर होऊ शकतात. तसेच वन्यजीवांचा अधिवास असलेले जंगल तोडण्यास नेहमी विरोध दर्शवावा हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व खरे तर कोणताही वन्यजीव स्वतरूहून माणसांवर हल्ला करत नाही. परंतु त्यांच्या राहण्याच्या क्षेत्रावर (अधिवासावर) शेती, रस्ते वा बांधकामाच्या रूपाने होणारे मानवी आक्रमण मर्यादेपलीकडे

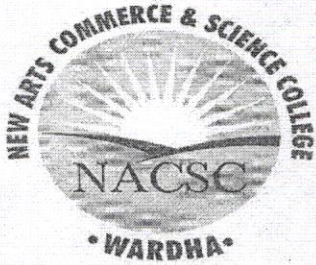
गेले की ते जंगलाच्या सीमेवरील खेड्यांत घुसून मुख्यतरु पोटासाठी गाई गुरे मारतात व त्यातून मानव— वन्यजीव असा लढा उद्भवतो. भारतासहित जगातील इतरही पुरातन संस्कृतींमध्ये सांगितल्या प्रमाणे मानव आणि वन्यजीवात मैत्री असणे ही संपूर्ण पृथ्वीची गरज आहे, कारण वन्यजीवांखेरीज मानव सुखाने राहूच शकणार नाही. ही जागृती रुजवण्यासाठी पथनाट्यतून सादर करण्यात आले कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदेकर व विद्यार्थी स्वाती गॅंभे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalvadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील जलशुद्धीकरण कार्यशाळेचे आयोजन

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 10/10/2018 ला 11:00.Am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप गिरडे

४. प्रा. डॉ. निशांत चिकाटे

५. प्रा. सिद्धांत ठोके

६.

७.

आयोजक

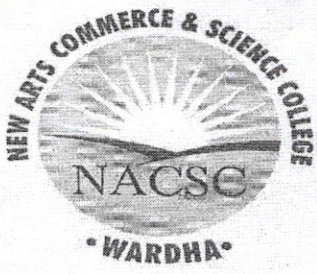
डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

गोपी निवेदी
नगरसेवक
वर्धा

विषय : ~~जलशुद्धीकरण कार्यशाळा~~ या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 11/10/2018 रोजी 11:00.Am वाजता ~~जलशुद्धीकरण~~
~~कार्यशाळेचे~~ ~~हा~~ योजन हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

अभियोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य
PRINCIPAL

डॉ. अश्विनी सखाराम
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

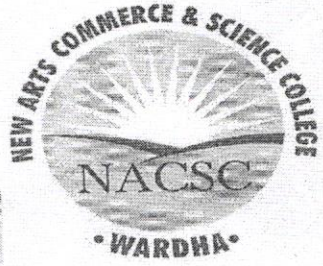
IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

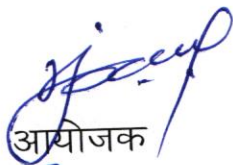
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: जलशुद्धीकरण कार्यशाळेचे आयोजन
दिनांक	: 11/10/2018
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्राचार्य डॉ. आशीष ससनकर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 Am.
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 Am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.15 Am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.20 Am
प्रास्ताविक	: 11.35 Am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.50 Am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.00 Am
आभार प्रदर्शन	: 12.15 Am

विनीत

डॉ. हेमंत मिसाळ

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशीष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

जलशुद्धीकरण कार्यशाळेचे आयोजन

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ११ /10 /२०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता वडार वस्ती आर्वी नाका, वर्धा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली जलशुद्धीकरण कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात

आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी जलशुद्धीकरण प्रक्रियेचा उपयोग मुख्यतः भूगर्भातील पाणी शुद्ध करण्यासाठी करतात. तसेच भूगर्भातील पाण्यामध्ये विरघळलेल्या ऑक्सिजनाचे प्रमाण वाढविण्यास ह्या प्रक्रियेचा उपयोग होतो. पाण्यामधील कार्बन डाय-ऑक्साइड काढून टाकल्यामुळे पाण्याच्या संपर्कातील धातू गंजण्याचे प्रमाण कमी होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा.संदीप पेठारे यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी जलशुद्धीकरण (Water Purification) निसर्गात उपलब्ध असलेल्या पाण्यामध्ये अनेक पदार्थ मिसळले जातात, उदा., जमिनीवर पोहोचण्यापूर्वी पावसाच्या पाण्यामध्ये हवेतील धूलिकण, जीवाणू, पराग आणि कार्बन डाय-ऑक्साइड व ऑक्सिजन ह्यांसारखे वायू मिसळतात. जमिनीवरून पाणी वाहत असताना तिच्यावर असणारे पदार्थ पाण्याबरोबर वाहत जातात हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व जि.प.शाळा नालवाडी येथे विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले व कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे

पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडक्के,प्रा.लिना पुसदेकर,प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
Law Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

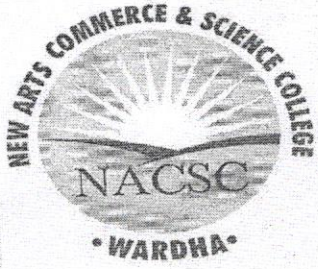

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील ... ज्ञानची रोनी शाळा या ...
 या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
 करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 16/10/2018
 ... ला 11:00 वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

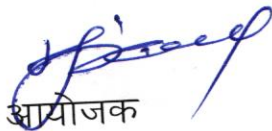
३. प्रा. दिपामी पवार

४. प्रा. लक्ष्मि गिडे

५. प्रा. निशांत चिखरे

६. प्रा. निखिल गे

७.

 आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

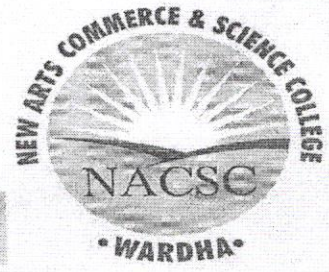

 IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalvadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ✉ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. व्यवस्थापक
 मंगळ निहाळप
 गिास

आपची योगी

विषय : शास्त्र... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
 उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
 योजनेतर्फे दिनांक 16/10/2018 रोजी 11:00 वाजता
 हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
 कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
 विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Coordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

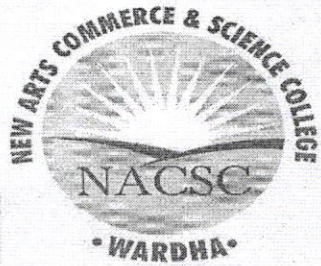

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	आमची शेती शाख या
दिनांक	:	18/10/2018
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	डा. डॉ. शाहिब लखनकर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	डा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	:	11:00
पाहुण्यांचे आगमन	:	11:00
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	11:15
पाहुण्यांचे स्वागत	:	11:15
प्रास्ताविक	:	डा. दिपानी पवार
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	डा. डॉ. हेमंत मिसाळ
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:	डा. डॉ. शाहिब लखनकर
आभार प्रदर्शन	:	डा. निखिल चौधरे
विनीत		

आयोजक

डा. हेमंत मिसाळ

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष लखनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

आमची शेती शाळा या विषयाबद्दल कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज
वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या
वतीने दिनांक १६/ 10 /२०१८
रोजी सकाळी ११ वाजता मगन
संग्रहालय समिती, गिरड येथे प्राचार्य
डॉ. आशिष ससनकर यांच्या
मार्गदर्शनाखाली मगन संग्रहालय
समिती, गिरड येथे आमची शेती शाळा

या विषयाबद्दल माहिती घेताना समाजकार्याचे विद्यार्थी कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे श्वेता तेलांजी यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी सामान्यपणे कृषी उत्पादकता म्हणजे शेतीची शेतमाल उत्पादन करण्याची क्षमता होय. निराळी उत्पादन साधने उपयोगात आणून शेतीत पीक लागवड केल्यास शेती पासून जे उत्पादन मिळते त्यावरून शेतीची उत्पादकता निश्चित करता येते हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी कृषी शिक्षण संसाधने आणि हँड-ऑन लर्निंग युवा संस्था, फार्म अप्रेंटिसशिप आणि इंटरनशिप, कृषी कार्यशाळा आणि प्रशिक्षण सत्रे, कृषी शो आणि मेळे, कृषी संशोधन संस्था, सरकारी मंत्रालये आणि एजन्सी आणि ना-नफा संस्थांद्वारे देखील प्रदान केले जाऊ शकतात असे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. मा. विभा गुप्ता भारतीय शेतकऱ्यांची स्थिती अत्यंत वाईट आहे. सुमारे ८०: शेतकरी लोकसंख्येमध्ये १-हेक्टर किंवा १-२ हेक्टरपेक्षा कमी जमीन असलेल्या शेतकऱ्यांचा समावेश आहे. याशिवाय, शेती जवळपास ५०: लोकांना रोजगार देते परंतु तरीही ळक्च मध्ये १५: योगदान देते. कार्यक्रमांमध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले

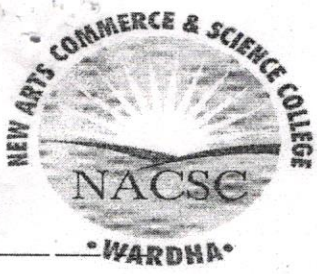

यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गॅंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

WORLD VIRUS OUTBREAK

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Natwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित ~~सभे~~ **खेरीय**
शेतीवस्त्र मार्गदर्शन या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **16 Oct 2018**
ला **11:00AM** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रो. **समाकर पुसकर**

४. प्रो. **मनीष भोयर**

५. प्रो. **रश्मी पडवळे**

६. प्रो. **खेरीय गिरे**

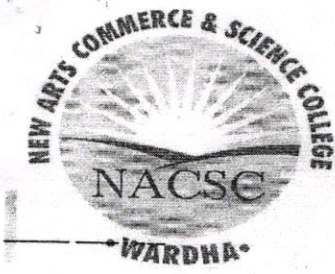
७. प्रो. **लिना पुसकर**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

QAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

WIRIIRI VIRUS JIIRIIRI

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. ~~मनीष मोर~~
मा. प्राचार्य सर,
न्यु. आर्ट्स. कॉ.

विषय : ~~संप्रिय शेतीवद्दल~~ मार्गदर्शन या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 17.04.2018 रोजी 11:00 AM वाजता ~~संप्रिय शेतीवद्दल~~ मार्गदर्शन हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

MUMBAI VIRUS SURVIVAL

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: सेंट्रीय शेतीबदल मार्गदर्शन
दिनांक	: 16 04 2018
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्रा. गिरडे सर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. प्राचार्य सर
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 AM
प्रास्ताविक	: 11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:30 AM

विनीत

आयोजक

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य
डा. अशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

सेंद्रिय शेतीबद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १६ / 10 / २०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता योगिनाथ ग्रीकल्चर रिसर्च फाउंडेशन, गडचिरोली येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सेंद्रिय शेतीबद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आला

आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी सेंद्रिय शेती म्हणजे नैसर्गिक साधनाचा वापर करून औषध, खते तयार करणे व पारंपारिक बियाणाचा वापर करून केलेली विषमुक्त म्हणजेच रसायनाचा वापर टाळून केलेली शेती म्हणजे सेंद्रिय शेती होय. खव, सेंद्रिय शेती म्हणजे परंपरागत शेती होय. शेती करताना रसायनाचा वापर न करता केवळ शेतातील पिकांचे अवशेष, शेण, गोमूत्र व नैसर्गिक साधनांचा वापर करून सेंद्रिय शेती केली जाते. हरितक्रांतीच्या आधी शेतामध्ये केवळ शेणखत वापरत असत. बियाणे सरळवाण म्हणजेच कोणत्याही प्रकारची प्रकिया न केलेले वापरत. यामुळे पिकांची गुणवत्ता वाढत असे. जमिनीमध्ये कर्ब योग्य प्रमाणात राहिल्यामुळे जमिनीची सुपीकता वाढून पिकाची वाढ योग्य होऊन उच्च प्रतीच्या व आरोग्यास पोषक असण्याऱ्या उत्पादनाची निर्मिती होत होती हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी महात्मा गांधी म्हणतात, "शेती हा लोकांच्या उपजीविकेचे प्रमुख साधन असल्यामुळे शेती हा भारताचा आत्मा आहे". शेती टिकविण्यासाठी सेंद्रिय पद्धतीचा वापर केल्यास रासायनिक खतांवर व औषधांवर होताना खर्च वाचू शकतो कारण सेंद्रिय शेतीमध्ये खते व औषध नैसर्गिक साधनांचा वापर करून तयार करतात. त्यामुळे त्यावर खर्च अल्पशा प्रमाणात होतो. सेंद्रिय शेती पद्धतीनुसार

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

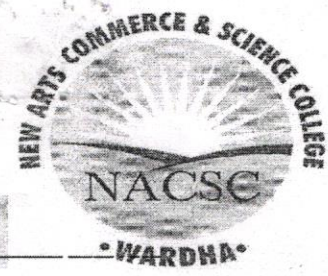

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

पारंपरिक बी-बियाणे वापरणे, जमिनीची धूप थांबविणे त्यासाठी योग्य ठिकाणी बांध घालणे, मशागत करणे शेण-गोमूत्राचा जास्त वापर करणे यामुळे वाफ्यात पाणी टिकून राहते. बैलांच्या मशागतीने जमिनीची नांगरणी उत्तम होते. नांगरणी उत्तम झाल्यामुळे पिकांची वाढ चांगल्या प्रकारे होते. तर रासायनिक खतांचे दर दिवसेंदिवस वाढत चालले आहेत. रासायनिक खतांचा वापर केल्याने जमिनीचा कस कमी होऊ लागला आहे. त्यावर उपाय म्हणजेच सेंदिय शेती होय हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा.नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गॅंभे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

विद्यया विरुषं जितं विद्या

(Accredited by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Natwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित शाश्वत वित्तिये
मार्गदर्शन..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 28 Oct 2018
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. अदीप गिरे

४. डॉ. विशांत चिकारे

५. प्रा. सिध्दार्थ ठोके

६. प्रा. प्रभाकर पुसकर

७.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

MAHARASHTRA UNIVERSITY

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब
न्यु. आर्ट्स कॉमर्स अँड
सायन्स कॉलेज वार्धा

विषय: शाश्वत शेतीचे मार्गदर्शन या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 24 Oct 2018 रोजी 11:00 AM वाजता शाश्वत शेतीचे मार्गदर्शन हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास विनंती आहे.

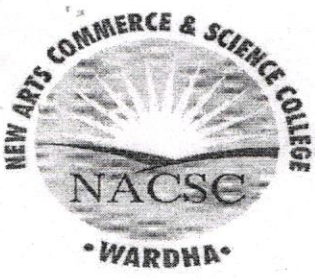

आयोजक

प्राचार्य

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

विद्यया विराजते विश्वम्

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: शाश्वत ज्ञेतीचे मार्गदर्शन
दिनांक	: 23 Oct 2018
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. प्राचार्य सर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. मिलाक सर
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 AM
प्रास्ताविक	: 11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:30 AM

विनीत

आयोजक

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

शाश्वत शेती बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २३/ 10 /२०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल वेलफेअर अँड रिफॉर्म, येवतमाळ येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली शाश्वत शेती बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे

पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी शाश्वत शेती (Sustainable Agriculture) म्हणजे जमीन, पिके, वने, पशुधन, वन्यजीव, मासे, पर्यावरण इत्यादी पुनःर्जीत करण्याजोगे स्रोतांच्या प्रतवारीचा घसारा न होऊ देता संतुलीत व्यवस्थापन करून वर्तमान व भावी पिढीसाठी अन्न, वस्त्र व निवारा यांचा पुरवठा करणे होय. शाश्वत शेतीला सेंद्रीय शेती, नैसर्गिक शेती, पर्यावरणीय शेती असेही म्हणतात. शाश्वत शेतीत पर्यावरण संतुलनाला जास्त महत्त्व दिले जाते. म्हणून तिला पर्यावरणीय शेती म्हणतात. शाश्वत शेतीसाठी अन्नद्रव्ये व्यवस्थापनासाठी सेंद्रीय पदार्थ मुख्य स्रोत म्हणून वापरतात. शाश्वत शेतीचा मूलमंत्र देत जगविख्यात कृषी तज्ञ व प्रगतशील शेतकरी वसंतराव नाईक यांनी शेती व शेतकरी हितासाठी संदेश दिला हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी शाश्वत शेती पद्धत अवलंबण्यासाठी पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन,एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन,कार्यक्षम पाणी व्यवस्थापन,एकात्मिक तण व्यवस्थापन, मूळ अनुवांशिक स्रोतांचे संवर्धन आणि एकात्मिक कीड व रोग व्यवस्थापन या व्यवस्थापन पद्धतीचा काटेकोरपणे वापर केला जातो.सदर व्यवस्थापन पद्धतीचा मूळ उद्देश म्हणजे मर्यादित रासायनिक निविष्ठा जास्तीत जास्त शेती उत्पादित निविष्ठांचा वापर

करून विना प्रदुषण व नैसर्गिक साधन संपतीला कोणतीही हानी न पोहोचता शाश्वत उत्पादन घेणे हे आहे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे व विद्यार्थी स्वाती गंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Wardha Virus Sensitive

(Accredited by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित ... लोकवर्गीकरण केली
शौचालयाची निवड या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ... 23/05/2019
ला ... 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

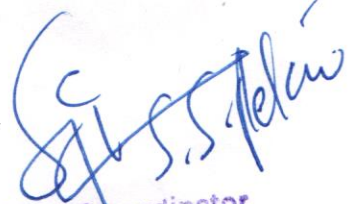
३. डॉ. प्रभाकर पुसकर

४. प्रो. मनीष भोयर

५. प्रो. रश्मी पडके

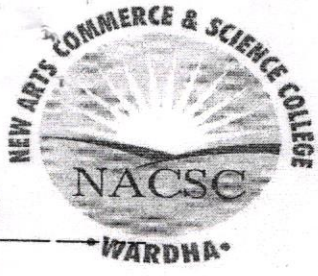
६. प्रो. संदीप गिरेडे

७. प्रो. लीला पुसकर

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Wardha Virus Sanstha

(Accredited by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152 240152

निमंत्रण पत्रिका

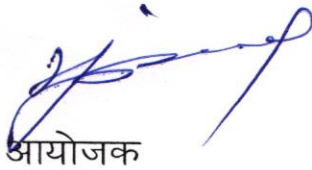
प्रति,

मा. सरपंच साहेब,
मोचपूर.
.....

विषय : शौचालय उभारणी या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 23/05/2019 रोजी 11:00 am
वाजता शौचालय उभारणी हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Wardha Virus Sanstha

(Accredited B by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: शौचालय इमारती
दिनांक	: 23/05/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. सरपंच साहेब.
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 वा
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 वा.
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.05 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.10 am
प्रास्ताविक	: 11.15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.20 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.25 am
आभार प्रदर्शन	: 11.30 am

विनीत

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

लोकवर्गणीतून शौचालयाची उभारणी व कार्यक्रम

ग्रामिण भागात हागणदारी मुक्तीकरीता शासकीय स्तरावर विविध योजना व उपक्रम राबविण्यात येत आहे. या अंतर्गत जनजागृती केली जाते. मात्र ग्रामीण भागात हागणदारी मुक्तीचे अभियान अद्याप यशस्वी झालेले दिसत नाही शौचालयाचा अभाव हि बाब अभियानातील अडचण ठरत आहे याकरीता न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स

कॉलेजच्या समाजकार्य शौचालयाचे बांधकाम लोकसहभाग तसेच महाविद्यालयीन विद्यार्थी व लोकसहभाग तसेच महाविद्यालयीन मदत विद्यार्थी श्रमदानातून पूर्ण केले.

मोर्चापुर गावात जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा वर्ग ४ थी पर्यंत आहे. मोर्चापुर येथील २१ घर शौचालय नसलेली आहे. सार्वजनिक शौचालयाचा एकुण २१ घर लाभ घेत आहे.

स्वच्छता राखणे हे प्रत्येकाचे कर्तव्य आहे. स्वच्छ व सुंदर भारत म्हणजे राष्ट्रभक्तीचा जागर आहे. यातूनच सामाजिक बांधीलकीच्या नात्यातून हाती घेतलेल्या या चार सार्वजनिक शौचालयाचे उद्घाटन दिनांक २३/०५/२०१९ ला करून ते ग्रामस्थांना वापराकरीता हस्तांतरित केले आहे. गत वर्षापासून दिनांक २२/०१/२०१९पासून समाजकार्याच्या विद्यार्थ्यांना या सार्वजनिक शौचालयाचे कामकाज हाती घेतले या कार्यात मोर्चापुर ग्रामस्थ यांचे कडुन आर्थिक लोकवर्गनी तसेच महाविद्यालयीन आर्थिक मदत, महाविद्यालयातील प्राध्यापक वर्गाकडुन आर्थिक मदत गोळा करून, समाजकार्याच्या विद्यार्थ्यांनी श्रमदानाच्या माध्यमातून चार सार्वजनिक शौचालय दोन महिलाकरीता व दोन पुरूषांकरीता असे बांधकाम पूर्ण केले आहे.

उद्देश :-

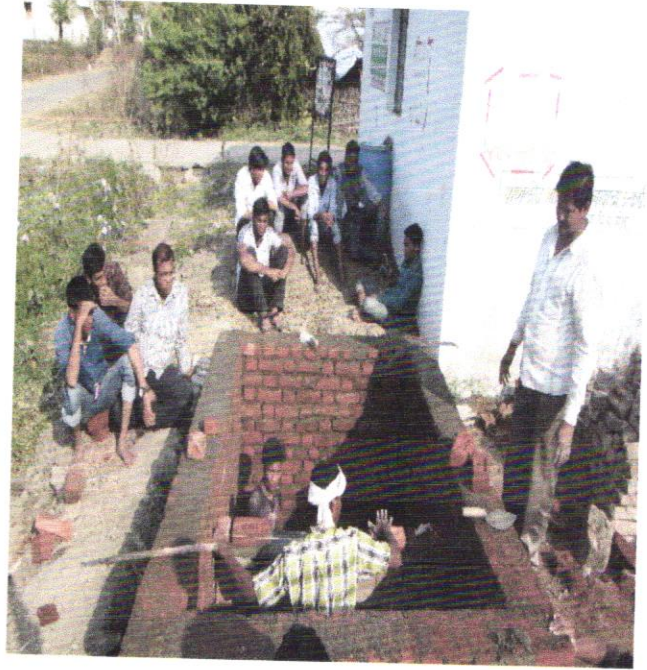
- १) पर्यावरणाचे संवर्धन करण्यासाठी
- २) गाव स्वच्छ व सुंदर बनविणे
- ३) आरोग्यविषयक समस्यांना प्रतिबंध घालण्यासाठी
- ४) ग्रामविकासाकरिता हातभार लावण्याकरिता
- ५) महाराष्ट्रातील वर्धा जिल्हातील सेलू तालुक्यातील मोर्चापुर या गावाची निवड करण्यात आली.

वर्तमान पत्राने केलेल्या कामाची दखल घेवून विविध वर्तमान पत्राने कार्याचे प्रकाशन केले.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

(ACCREDITED BY NAAC)

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित पिंपरी (मेढे) या गावात
ग्रामस्वच्छता आयोग या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 28 Nov 2019
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. प्रभाकर पुशवकर

४. प्रो. रश्मी पडके

५. प्रो. संदीप शिंदे

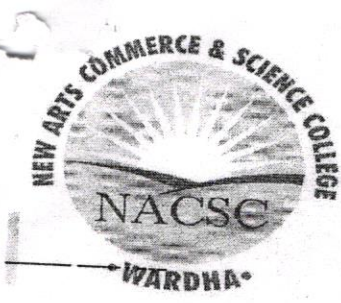
६. प्रो. निखा पुशवकर

७. डा. विशांत चिकारे

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

विद्यया विरुद्धं ज्ञानं

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सरपंच मंडळ
ग्र.प. पिपरी (मेघे)
वर्धा

विषय: ग्रामस्वच्छता..... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 28 NOV 2019 रोजी 11:00 AM
वाजता पिपरी (मेघे) ग्रामस्वच्छता..... हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

प्राचार्य

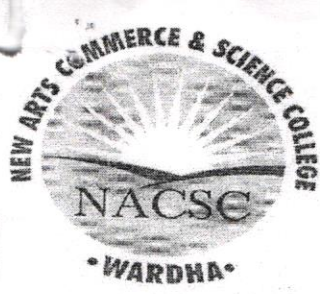
IOAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

MUMBAI VIRUS JANISHTA

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	पिंपरी (मिधे) या गावामध्ये ग्रामस्वच्छता
दिनांक	:	28 Nov 2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	मा. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	मा. सरपंच सेंडन
कार्यक्रमाची वेळ	:	11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	:	10:55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	:	11:10 AM
प्रास्ताविक	:	11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:	11:25 AM
आभार प्रदर्शन	:	11:35 AM

विनीत

आयोजक

प्राचार्य

IQAO Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

ग्रामस्वच्छता कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २८ / ११ / २०१८ रोजी सकाळी ११ वाजता पिपरी (मेघे) येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली ग्रामस्वच्छता कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे जयश्री ठोरे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर

कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी परिसर स्वच्छ ठेवणे ही गोष्ट वैयक्तिक व सामूहिक दृष्टीने खूप महत्त्वाची आहे या परिसराचा परिणाम आपल्या आरोग्यावर होत असतो. म्हणून परिसर स्वच्छतेमध्ये लोकांना योग्य व पुरेसा आहार, शुद्ध पाणी आपल्या मुलांना योग्य वेळी लस टोचून घेतली असती तर फारसे आजार उद्भवलेच नसते. वैयक्तिक स्वच्छते इतकेच परिसर स्वच्छतेला महत्त्व आहे हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता महत्त्वाची आहे, कारण ते एक निरोगी वातावरण तयार करते जे शारीरिक आणि मानसिक कल्याण आणि वाढ सुलभ करते. त्यामुळे त्याचे वैयक्तिक तसेच सामूहिक महत्त्व नाकारता येत नाही. पर्यावरणाची स्वच्छता ही पृथ्वीवरील जीवनाच्या अस्तित्वाची आणि जगण्याची गुरुकिल्ली आहे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदेकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलांजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय

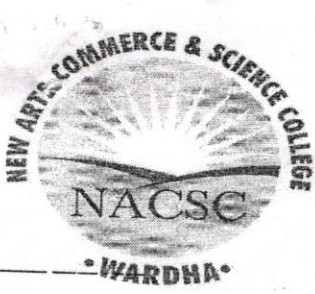

उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

विद्यया विरक्तः सुखी भवति

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित ससोड (दि) वेगवेगळे पोडगाव
नंदीवर वंदारवाडी कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 03 Oct. 2019
ला 11:00 am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रो. प्रभाकर पुसदकर

४. प्रो. रश्मी पडवळे

५. प्रो. संदीप गिरे

६. प्रो. निरीक्षित चिकोटे

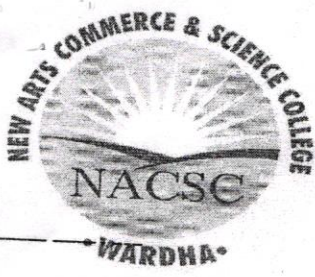
७.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

विद्यया विरक्तः सुखिनः

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

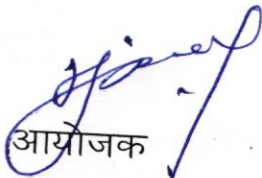
प्रति,

मा. सरपंच साहेब,
सालोड,
(हिरापुर)

विषय : बंधारा बांधणे या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

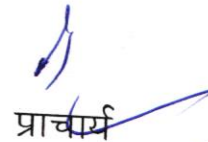
महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 03 Oct 2019 रोजी 11:00 am
वाजता सालोड (हि.) येथे बंधारा बांधणे हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

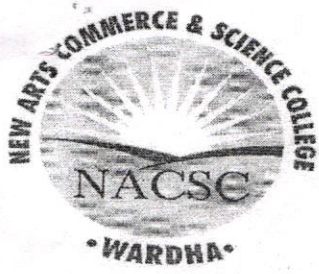

आयोजक

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Wardha Virus Sanstha

(Accredited B by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: बंधारा वांछणे
दिनांक	: 03 Oct 2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.55 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.10 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.15 am
प्रास्ताविक	: 11.20 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.25 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.30 am
आभार प्रदर्शन	: 11.40 am

विनीत

आयोजक

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

सालोड (हिरापूर) येथे सेलूकाटे रोडवर बंधारा बांधताना समाजकार्याचे विद्यार्थी

२०१९-२०

स्थानिक महिला विकास संस्थेद्वारा संचालित न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागातील विद्यार्थ्यांनी सालोड (हि) येथील सेलूकाटे रोडवर नाल्यावर सार्वजनिक उपक्रमाच्या माध्यमातून बंधाऱ्याची निर्मिती केली.

ग्रामिण भागात पाणी टंचाईच्या मुक्तीकरिता शासकीय स्तरावर विविध उपक्रम राबविल्या जात आहे. तसेच विविध योजनांची उपक्रमाची जनजागृती सामाजिक तळागाळातील घटकांपर्यंत केली जात आहे. आज बदलत्या वातावरणामुळे किंवा पर्यावरणामुळे पाण्याच्या दुष्काळाची कळ महाराष्ट्रातील सर्वच गावांना सोसावी लागत आहे. शासकीय उपक्रमाविषयी लोकांच्या मनात असणारी उदासिनता ही बाब पाणी अभियानातील अडचण ठरत आहे. याकरिता स्थानिक न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजच्या समाजकार्य विभागाने पडेगाव रोड येथील नदीवर बंधाऱ्याची निर्मिती करून जमिनीतील पाण्याची पातळी वाढविण्याकरिता उपक्रम राबविला. या उपक्रमाच्या माध्यमातून पाण्याविषयी गावकऱ्यांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला स्थानिक पातळीवर पावसाचं वाहुन जाणारं पाणी अडवणं आणि जिरवणं. त्याद्वारे भूगर्भपातळीत वाढ करणं आणि वाहुन गेल्यामुळे तसंच बाष्पीभवनामुळे होणारं पाण्याचं नुकसान टाळणं एका शब्दात सांगायचं तर हा उपाय आहे 'पाणलोट व्यवस्थापन'! अगदी स्वस्त आणि खूपच मोठ्या प्रमाणावर यशस्वी होणारा असा हा उपाय आहे पण देशाच्या फत्क काही भागातील गावांनीच हा उपाय केला आहे. हा उपाय प्रचंड मोठ्या संख्येने जास्तीत जास्त गावांनी अवलंबिला पाहिजे, हे आपल्यासमोर आजचं आव्हान आहे. भारतातील प्रत्येक गावाने, नगराने, शहराने पावसाच्या पाण्याचा प्रत्येक थेंब वाचवणं गरजेचं आहे. त्याशिवाय पाण्याचं प्रदूषण थांबवण आणि पाण्याचा अनिर्बंध वापर रोखणे हे ही अत्यंत गरजेचं आहे. तसेच विद्यार्थ्यांनी युवकामध्ये राळेगण सिध्दी व हिवरेबाजार या प्रगत गावांची प्रतिमा सामोर ठेवून बंधारा बांधण्याकरिता व पाणी वाचविण्याकरिता युवकांना आव्हान केले. या माध्यमातूनच स्वइच्छेने व स्वप्रेरणे लोकसहभागाने केलेल्या कार्यालाच ग्रामविकासाला हातभार लागणार आहे. असे महत्त्व पटवून दिले.

पाण्याचा प्रत्येक थेंब महत्वाचा आहे. हे आजच्या विज्ञान युगात कितीही कानीकपाळी ओरडून सांगितले जात असले तरी अजुनही पाण्याचे महत्व आपल्या लक्षात आलेले नाही. पाणीटंचाईची झळ सोसावी लागत आहे. अनियमित पावसाचा सर्वात मोठा फटका हा शेतकऱ्यांना सोसावा लागतो आहे. त्यामुळे शेतीतून मिळणारे उत्पन्न कमी झाले आहे. त्यातूनच शेतकरी आत्महत्या सारख्या सामाजिक समस्या निर्माण झाल्या आहे. या समस्यांवर मात करण्यासाठी शासन, स्वयंसेवी संस्था तसेच अनेक महाविद्यालय पाण्याच्या दुष्काळावर मात करण्यासाठी स्वयंपूर्तीने अनेक सार्वजनिक उपक्रम राबवित आहे. व त्याच पार्श्वभूमीवर न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी पडेगाव रोड येथील नदीवर सार्वजनिक बंधारा बांधला.

सामाजिक बांधिलकीच्या नात्यातून हाती घेतलेल्या सालोड येथील नदीवर बांधलेला बंधारा गावकऱ्यांना सुपूर्द केला याकरिता सालोड (हि) येथील ग्रामस्थांनी याकरिता मोलाचे सहकार्य केले. या उपक्रमाने गावकऱ्यांना मदत मिळाली, असुन या बंधाराचा फायदा गावकऱ्यांना होवून उन्हाळ्यात निर्माण होणाऱ्या पाणीटंचाईला तसेच शेतीतील उत्पादनाला याचा निश्चितच गावकऱ्यांना फायदा होईल अशी प्रतिक्रिया ग्रामस्थांनी व्यक्त केल्या या उपक्रमातून प्रेरना घेत अन्य महाविद्यालयांनी यासारखे सार्वजनिक उपक्रम राबविण्याची गरज व्यक्त होत आहे.

यावेळी सालोड (हि) येथील सरपंच श्रीमती वंदनाताई वांदिले, उपसरपंच अजय झाडे तसेच महाविद्यालयाचे डॉ. प्रशांत कडवे, संजय गांधी निराधार योजनेचे तालुका अध्यक्ष श्री. आशिष कुचेवार, प्रा. मनिष भोयर, प्रा. पुसदकर, प्रा. पडङ्के, प्रा. गिरडे, मडावी, विद्यार्थी व ग्रामस्थ यांची उपस्थिती होती.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित वृक्षारोपण.....
कार्यक्रमाची.. या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 6 sep. 2019
ला 11:00 am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर
२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
३. डॉ. प्रभाकर पुसकर
४. प्रो. रश्मी पडके
५. प्रो. संदिप गिरे
६. प्रो. विना पुसकर
७. डॉ. निशांत चिकारे

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Wardha Virus

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सरपंच साहेब,
नाहवाडी,
वडी.

विषय: वृक्षारोपण..... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 6 sep 2018 रोजी 11:00am
वाजता वृक्षारोपण..... हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

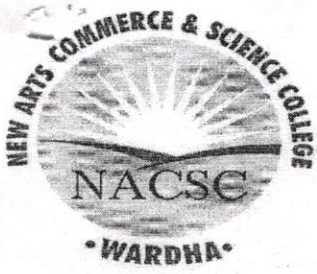
आयोजक

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

WIRIIRU VIRUS JIIRIIRU S

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वृक्षारोपण
दिनांक	: 6 sep 2018
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:05 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 am
प्रास्ताविक	: 11:15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 am
आभार प्रदर्शन	: 11:30 am

विनीत

आयोजक

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

नालवाडी येथे वृक्षारोपण कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०६/०९/२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, नालवाडी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नालवाडी येथे वृक्षारोपण कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे

पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी झाडे लावल्याने मानव आणि इतर प्राण्यांना अनेक फायदे होतात. आपल्या देशातील वायू प्रदूषण आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपल्या सर्वांना स्वच्छ हवेत श्वास घेण्यासाठी पुरेसा ऑक्सिजन मिळत नाही, ज्यामुळे अनेकांना श्वास घेणे कठीण होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी आपण वृक्षारोपण करुण सर्व प्राण्यांना पुरेसा ऑक्सिजन देऊ, आपल्या देशात वायू प्रदूषण इतक्या वेगाने पसरत आहे की अनेक लोकांना श्वासन समस्या, दमा यासारख्या आजारांनी ग्रासले आहे आणि ते खूप वेगाने वाढत आहे. झाडे लावल्याने आपल्याला शुद्ध फुले आणि शुद्ध ऑक्सिजन आणि लाकूड मिळते. झाडांच्या लाकडाचा वापर घरे बांधण्यासाठी केला जातो आणि ग्रामीण भागात या लाकडाचा वापर अन्न बनवण्यासाठी केला जातो. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन देवानंद कुरसंगे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. रश्मी पडक्के, प्रा. लिना

पुसदेकर, प्रा. प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गॅंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील सामाजिक कार्य विभागाद्वारा शुभ्य क्वेरा

व्यावसायिक प्रकल्पवली मेट या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 14/09/2019

ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदिप गिडे

४. डॉ. विशांत थिकटे

५. प्रा. सिद्धान्त ठोडे

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093,240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मां. व्यवस्थापक
शुभ्य कुचरा व्यवस्थापक
प्रकल्प, नाळवाडी

विषय : शुभ्य कुचरा व्यवस्थापकना भेट
या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 15/09/19 रोजी 11:00 वाजता शुभ्य कुचरा
व्यवस्थापकना भेट हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्रचार्य

PRINCIPAL

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: शुभ्य क्वरा व्यवसाय प्रकल्प शिष्ट
दिनांक	: 13/09/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: व्यवसाय शुभ्य क्वरा व्यवसाय प्रकल्प
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. प्राचार्य मोहंन नालवाडी
कार्यक्रमाची वेळ	: 11. 00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.35 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 10.45 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 10.55 AM
प्रास्ताविक	: 11.05 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.25 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.50 AM
आभार प्रदर्शन	: 12.10 AM

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

IOAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

प्राचार्य

PRINCIPAL
 डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

नालवाडी येथे शून्य कचरा व्यवस्थापन प्रकल्पाला भेट

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १५/ 09/२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता शून्य कचरा व्यवस्थापन प्रकल्प नालवाडी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नालवाडी येथे शून्य कचरा व्यवस्थापन प्रकल्पाला भेट घेण्यात आली आणि यावेळी

संस्थेचे संपूर्ण नाव व पत्ता, संस्थेची स्थापना, संस्थापक, संस्थेचे प्रकार, समाजकार्याच्या दृष्टीने संस्थेचे क्षेत्र, संस्थेचा इतिहास, संस्थेचे उद्देश, संस्थेची प्रशासकीय व्यवस्था, संस्थेचे लाभार्थी, संस्थेचे वेळापत्रक, संस्थेचे विविध उपक्रम, संस्थेकडून दिल्या जाणार्या सेवा, संस्थेच्या विविध अडचणी, संस्थेचे विविध उपविभाग व विभाग, संस्थेच्या भविष्यकालीन योजना, निरीक्षण, मूल्यांकन, व्यवसायिक समाजकार्यकर्त्याची भूमिका महत्त्व पटवून सांगितले तसेच भेटीमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व समाजकार्य विभागाचे डॉ. निशांत चिकाटे, प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिनापुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गॅंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत भेट येशस्वी झाली.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprasaha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprasaha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील कन्या शािष सप्तदिवर
..... रती या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ०७.०८.२०१९
ला ११:०० am. वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. प्रभाकर पुसदकर

४. प्रो. शमी पडके

५. प्रो. संदीप गिरेडे

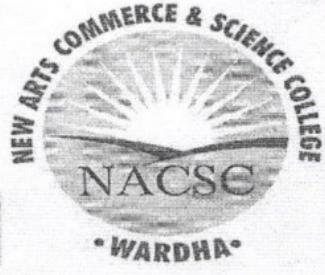
६. प्रो. ललिता पुसदकर

७. डॉ. निशांत चिकोटे

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा: प्राचार्य सर
न्यु आर्ट्स कॉलेज
अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

विषय: वन्य जिवि सप्लाहा वरुया कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत रंती.

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक ०९.०८.२०१९ रोजी ११.००.०० वाजता वन्य जिवि
सप्लाहा वरुया हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाल

प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वन्यजीवि सप्ताह
दिनांक	: 07 Oct 2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. प्राचार्य सर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:55 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 am
प्रास्ताविक	: 11:15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 am
आभार प्रदर्शन	: 11:35 am

विनीत

 आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

 प्राचार्य

 डॉ. आशिष ससनकर
 PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

 IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

वन्य जीव सप्ताह निमित्त रॅली मध्ये आदिवासी वेशभूषेत समाजकार्याचे विद्यार्थी

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ७/ 10 /२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

यांच्या मार्गदर्शनाखाली वन्य जीव सप्ताह निमित्त रॅली मध्ये समाजकार्याचे विद्यार्थी आदिवासी वेशभूषेत कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी वन्यजीव सप्ताह मध्ये आदिवासी वेशभूषा करून जंगल सीमेवरील स्थानिकांना याबाबत योग्य माहिती, मार्गदर्शन व सुविधा पुरवावी तसेच वन्यजीवांबद्दल माहिती मिळवून त्यांचा जीवनक्रम समजून घ्यावाय ज्यामुळे त्यांच्या बद्दलचे गैरसमज दूर होऊ शकतात. तसेच वन्यजीवांचा अधिवास असलेले जंगल तोडण्यास नेहमी विरोध दर्शविला आहे असे सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा.संदीप पेठारे यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी भारतात १९५२ वन्यजीव सप्ताह साजरा केला जात आहे. नामशेष होत चाललेल्या वन्य पशुपक्ष्यांबाबत जागृती निर्माण करणे हा त्यामागील हेतू आहे. आता या मूळ हेतूचा काळानुसार विस्तार झाला आहे. वन्यजीवांनी मानवी आयुष्यात प्रवेश करण्यामागची कारणे उपस्थितांना समजावून दिली व कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे,

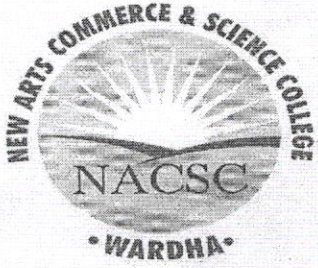
आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील पवनार धाम नांदेड निमित्त
स्तेकलन..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 10/10/2019
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित रहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप गिरेडे

४. प्रा. सिध्दान्त गवळे

५. डॉ. निशान्त लोकारे

६. प्रा. धनंजी राधे

७. प्रा. आशिष दगे

अध्यक्षक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

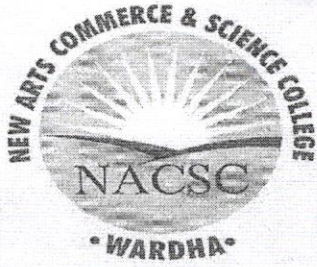
IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सरपंच साहेब,
 आ. प. पवना

विषय : नांदेवरील विधीय संकलनाच्या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
 उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
 योजनेतर्फे दिनांक 10/10/19 रोजी 11:00 वाजता ..शाम.. नांदेवरील
 ..विधीय संकलन.. हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
 कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
 विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

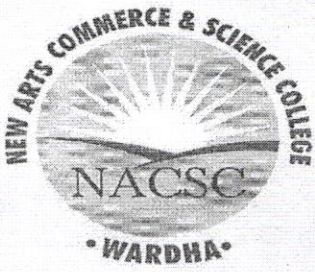
प्राचार्य

PRINCIPAL
 डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Coordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: पत्तनार नार्दवरीत्य निर्माल्य स्केलन
दिनांक	: 10/05/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. संरपत्य साहेब,
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.55 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 am
प्रास्ताविक	: 11:15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 am
माननीय अध्यक्षंचे भाषण	: 11:30 am
आभार प्रदर्शन	: 11:35 am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL
 डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Coordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

निर्माल्य संकलन कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १०/ 11/२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली निर्माल्य संकलन कार्यक्रम ग्रामपंचायत पवनार घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज

यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे प्रा.संदिप गिरडे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी उत्सवात निर्माल्य संकलन मोहीम सध्या दोन टेम्पोंची व्यवस्था केली असून, गरज पडल्यास गाड्यांची संख्या आम्ही वाढवणार आहोत. जमा होणाऱ्या निर्माल्यापासून सेंद्रीय खत, तसेच ताज्या निर्माल्यापासून धूपकांडी, रंग किंवा पॅलेट तयार करण्यात येतील हे महत्त्व पटवून सांगितले व सर्व विद्यार्थ्यांनी धाम नदीमधील निर्माल्य संकलन केले तसेच परिसर स्वच्छ केला. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे संचालन जयश्री ढोरे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार अक्षय उईके यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे डॉ. निशांत चिकाटे प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदेकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोडे, श्वेता तेलांजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IGAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

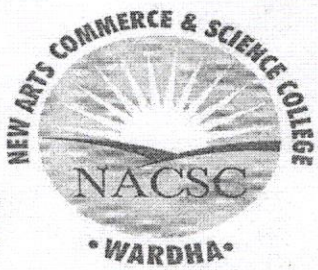

PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalvadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील निमित्तिय संकलन व मार्गदर्शन.....

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 23/10/2019
..... ला 11.00.Am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप गिबडे

४. प्रा. डॉ. निशांत चिकाटे

५. प्रा. सिध्दांत ढोके

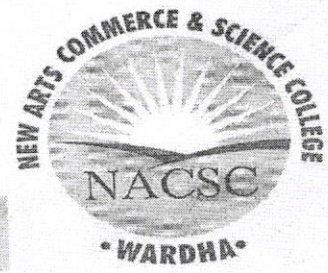
६.

७.

अधीक्षक

डॉ.हेमंत मिसाळ

प्राचार्य
PRINCIPALNew Arts, Commerce & Science
College, WARDHAIQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batehlor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

सरपंच
ब्याठोड (हिरापूर)
त. जि. वधा

विषय : निर्मल्य संकलन व मार्गदर्शिका कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक २५/१०/२०१९ रोजी ११:०० Am वाजता निर्मल्य संकलन
व मार्गदर्शिका हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

अयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: निर्मल्य संकलन व मार्गदर्शन कार्यक्रम
दिनांक	: २५/१०/२०१९
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सरपंच सालोड (हिरापुर) त. जि. वडार्
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य डॉ. आशीष ससनकर
कार्यक्रमाची वेळ	: ११.०० Am
पाहुण्यांचे आगमन	: १०.५० Am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: ११.१० Am
पाहुण्यांचे स्वागत	: ११.१० Am
प्रास्ताविक	: ११.३५ Am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: ११.५० Am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: १२.०० Am
आभार प्रदर्शन	: १२.१५ Am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

PRINCIPAL प्राचार्य

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA
डॉ. आशीष ससनकर

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

निर्माल्य संकलन व मार्गदर्शन कार्यक्रम

न्यू आर्टस, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज
वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या
वतीने दिनांक २४/ 10 /२०१९
रोजी सकाळी ११ वाजता सालोड
(हिरापूर) येथे प्राचार्य डॉ. आशिष
ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली
सालोड (हिरापूर) येथे गावातील
लोकांना निर्माल्य संकलन व मार्गदर्शन
कार्यक्रम घेण्यात आला आणि आणि
यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन

स्वागत करण्यात आले तसेच कार्यक्रमाचे प्रा.संदिप गिरडे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी उत्सवात निर्माल्य संकलन मोहीम
सध्या दोन टेम्पोंची व्यवस्था केली असून, गरज पडल्यास गाड्यांची संख्या आम्ही वाढवणार
आहोत. जमा होणार्या निर्माल्यापासून सेंद्रीय खत, तसेच ताज्या निर्माल्यापासून धूपकांडी,
रंग किंवा पॅलेट तयार करण्यात येतील हे महत्त्व पटवून सांगितले व सर्व विद्यार्थ्यांनी धाम
नदीमधील निर्माल्य संकलन केले तसेच परिसर स्वच्छ केला. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे संचालन
जयश्री ढोरे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार अक्षय उईके यांनी केले यावेळी सामाजिक
संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे डॉ. निशांत चिकाटे प्रा.
रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदेकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता
तेलांजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे,
देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील पो.ड. अ.बी. व्यवस्थापन कार्यक्रमा
..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 26/10/2019
..... ला 11:00am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. नीध्यांत ठोके

४. डॉ. निशांत लोकारे

५.

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य
PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093,240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

.....
.....
.....

विषय : बोर्ड अन्वीक्षण कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 27/10/2019 रोजी 11:00 AM वाजता
बोर्ड अन्वीक्षण हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

डॉ. हेमंत मिसाळ

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093,240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: कोड अग्नी व्यवस्थापन
दिनांक	: 27/10/2009
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सरपंच ग्रामपंचायत सोयडा
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य ब्यु. अ. कॉ. वर्धा
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.40 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.15 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.30 am
प्रास्ताविक	: 11.45 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 12.00 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.30 am
आभार प्रदर्शन	: 01.00 am

विनीत

डॉ. हेमंत मिसाल

प्राचार्य

PRINCIPAL

 डॉ. अनिल ससनकर
New Arts, Commerce & Science College, WARDHA

 IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

बोण्ड अळी वेवस्थापन कार्यक्रम

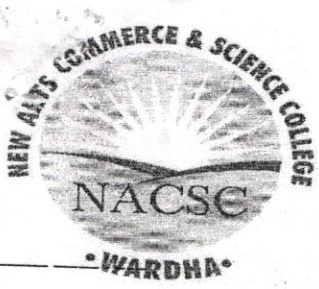
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २७ / १०/२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, सातोडा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली बोण्ड अळी वेवस्थापन कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत

करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी कार्यक्रमाचे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित वस्त्र गावामध्ये स्वच्छता
स्वीचे असेसमेंट कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 21.NOV.2019
ला 11:00am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. प्रभाकर पुसदकर

४. प्रो. रश्मी पडके

५. प्रो.अंधोप गीरडे

६. प्रो. मीना पुसदकर

७. डॉ. विशांत चिकारे

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

WARDHA VIRUS

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

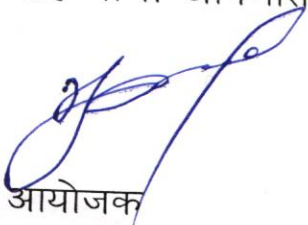
प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब
न्यु. आर्ट्स कॉमर्स अँड
सायन्स कॉलेज,

विषय: स्वच्छता रॅली या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

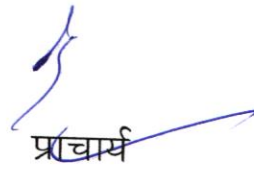
महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 21 Nov 2019 रोजी 11:00 AM
वाजता स्वच्छता रॅली हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

MUMBAI VIRUS SURVIVAL

(ACCREDITED BY NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

★ Approved by Government of Maharashtra.

★ Affiliated to Rashttrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.

★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: २२९९ गावामध्ये सख्खता रॅली
दिनांक	: २१ NOV २०१९
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: ११:०० AM
पाहुण्यांचे आगमन	: १०:५० AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: ११:०५ AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: ११:१० AM
प्रास्ताविक	: ११:१५ AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: ११:२० AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: ११:२५ AM
आभार प्रदर्शन	: ११:३० AM

विनीत

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

वरुड गावामध्ये स्वच्छता अभियान रॅली

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज
वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या
वतीने दिनांक २१ / ११ / २०१९
रोजी सकाळी ११ वाजता
ग्रामपंचायत, वरुड येथे प्राचार्य डॉ.
आशिष ससनकर यांच्या
मार्गदर्शनाखाली वरुड गावामध्ये
स्वच्छता अभियान रॅली घेण्यात आली

आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे जयश्री ढोरे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी परिसर स्वच्छ ठेवणे ही गोष्ट वैयक्तिक व सामूहिक दृष्टीने खूप महत्त्वाची आहे या परिसराचा परिणाम आपल्या आरोग्यावर होत असतो. म्हणून परिसर स्वच्छतेमध्ये लोकांना योग्य व पुरेसा आहार, शुद्ध पाणी आपल्या मुलांना योग्य वेळी लस टोचून घेतली असती तर फारसे आजार उद्भवलेच नसते. वैयक्तिक स्वच्छते इतकेच परिसर स्वच्छतेला महत्त्व आहे हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता महत्त्वाची आहे, कारण ते एक निरोगी वातावरण तयार करते जे शारीरिक आणि मानसिक कल्याण आणि वाढ सुलभ करते . त्यामुळे त्याचे वैयक्तिक तसेच सामूहिक महत्त्व नाकारता येत नाही. पर्यावरणाची स्वच्छता ही पृथ्वीवरील जीवनाच्या अस्तित्वाची आणि जगण्याची गुरुकिल्ली आहे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

पुसदेकर, प्रा. प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

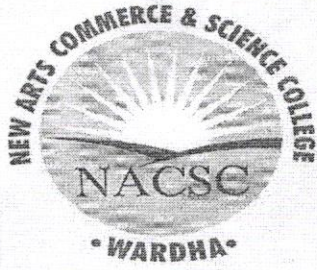

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

व्यवस्थापक.....
 सामाजिक बहुउद्देशीय
 शिक्षण संस्था कोसार
 ता. मोरेगांव जि. यवतमाळ

विषय : ..वृक्षारोपण..... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
 उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
 योजनेतर्फे दिनांक 10/12/2019 रोजी सकाळी 11:00 वाजता
 ..वृक्षारोपण..... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
 कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
 विनंती आहे.

 अयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

 प्राचार्य

डॉ. अश्विण ससनकर
 PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

 IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

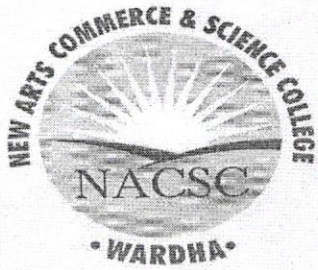

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वृक्षारोपण कार्यक्रम
दिनांक	: 10/12/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्राचार्य डॉ. आशीष ससनकर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: सकाळी 11.00 वाजता
पाहुण्यांचे आगमन	: सकाळी 10.35 वाजता
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: सकाळी 10.45 वाजता
पाहुण्यांचे स्वागत	: सकाळी 10.55 वाजता
प्रास्ताविक	: सकाळी 11.00 वाजता
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: सकाळी 11.20 वाजता
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: सकाळी 11.45 वाजता
आभार प्रदर्शन	: दुपारी 12.05 वाजता

विनीत

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशीष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

वृक्षारोपण कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १०/१२ /२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता लोकनिर्माण सामाजिक बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, कोसार ता. मारेगाव जि. यवतमाळ येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नालवाडी येथे घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी झाडे लावल्याने मानव आणि इतर प्राण्यांना अनेक फायदे होतात. आपल्या देशातील वायू प्रदूषण आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपल्या सर्वांना स्वच्छ हवेत श्वास घेण्यासाठी पुरेसा ऑक्सिजन मिळत नाही, ज्यामुळे अनेकांना श्वास घेणे कठीण होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी आपण वृक्षारोपण करुण सर्व प्राण्यांना पुरेसा ऑक्सिजन देऊ, आपल्या देशात वायू प्रदूषण इतक्या वेगाने पसरत आहे की अनेक लोकांना श्वसन समस्या, दमा यासारख्या आजारांनी ग्रासले आहे आणि ते खूप वेगाने वाढत आहे. झाडे लावल्याने आपल्याला शुद्ध फुले आणि शुद्ध ऑक्सिजन आणि लाकूड मिळते. झाडांच्या लाकडाचा वापर घरे बांधण्यासाठी केला जातो आणि ग्रामीण भागात या लाकडाचा वापर अन्न बनवण्यासाठी केला जातो. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन देवानंद कुरसंगे

यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके,प्रा.लिना पुसदेकर,प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science,
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093,240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील ... शोचनीय ... सेवा
..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 11/12/2019
..... ला 11:00 am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. निराला निकारे.

४. प्रा. श्रीधर ठोके

५.

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL

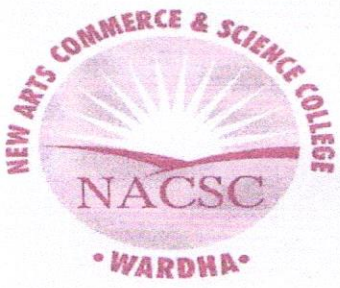
डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

.....
 सरपंच
 शो.छालय शा.म.पे.वा.प.न

विषय : शो.छालय शा.म.पे.वा.प.न या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
 उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
 योजनेतर्फे दिनांक 11/12/2019 रोजी 11:00am वाजता
 शो.छालय शा.म.पे.वा.प.न हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
 कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
 विनंती आहे.

 आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

 प्राचार्य

PRINCIPAL
 डॉ. आशिष ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: शोच्यलम स्तव
दिनांक	: 11/12/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सपेय सायेडा ग्रामपंचायत
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य डॉ. मा. कां. जेठ सा. कां. वर्धा
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.15 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.30 am
प्रास्ताविक	: 11.45 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 12.00 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.30 am
आभार प्रदर्शन	: 12.45 am
विनीत	

अयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य
PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

साटोडा या गावामध्ये शौचालयाचा सर्वे

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १२/१२/२०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, साटोडा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली साटोडा या गावामध्ये शौचालयाचा सर्वे करण्यात आले आणि यावेळी गावातील लोकांना माहिती विचारण्यात आली व गावामध्ये

शौचालय कोणाच्या घरी आहे, शौचालय असेल तर आपण त्याचा उपयोग करतात का, आपल्या शौचालय योजनाचा लभा मिळाला का, बांधकाम करण्यासाठी किती रक्कम मिळतो, त्यामध्ये स्वता : कडून काही रक्कम जवळून लावण्यात येते का, प्रशासकीय व्यवस्था, शौचालय योजनाचा बाबत लाभार्थी, योजनाची पात्रता व नियम, अटी कोणत्या आहे, शौचालय योजनाच्या विविध अडचणी, या सर्व बाबींचा सर्वेक्षण करण्यात आले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.संदीप गिरडे, डॉ. निशांत चिकाटे प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha.

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalvadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील ... वनराई बंधार, निमित्ति कार्यक्रम
 या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
 करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 5/3/2019
 ला 11:00 AM वाजता उपस्थित रहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. गंधीप गिरडे

४. डॉ. मिखांत चिकोटे

५. प्रा. मिखांत ठोके

६. प्रा. भाषीश ढगे

७. प्रा. धनश्री ताड

आयोजक

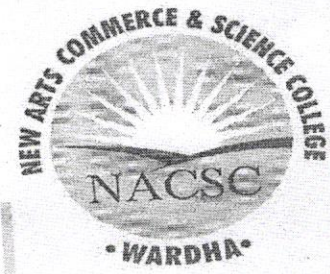
डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalvadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152 - 240152

निमंत्रण पत्रिका

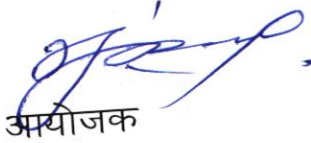
प्रति,

मा. संरपेच साहेब,
ग्रा. प. वसुंधरा पेठगाव

विषय : बाध्याऱा निमंत्रण या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 05/03/2019 रोजी 11.00.00 वाजता बाध्याऱा
बाध्याऱा हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्रचार्य
DR. Ashish Sankar
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

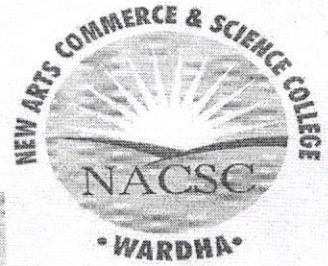

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

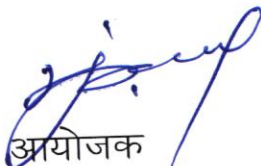
Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वनराई बंधारा निमित्ती कार्यक्रम
दिनांक	: 5/3/2019
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्राचार्य (नसु झार्डह कॉलेज वार्धा)
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.45 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.20 AM
प्रास्ताविक	: 11.25 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.30 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.45 AM
आभार प्रदर्शन	: 12.00 AM
विनीत	

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाल

प्राचार्य
PRINCIPAL

डॉ. अशिश कुलकर्णी
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

पाडेगाव नदीवर बंधारा बांधताना समाजकार्याचे विद्यार्थी

स्थानिक महिला विकास संस्थेद्वारा संचालित न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागातील विद्यार्थ्यांनी सालोड (हि) येथील पडेगाव रोड नदीवर सार्वजनिक उपक्रमाच्या माध्यमातून बंधाऱ्याची निर्मिती केली. ग्रामिण भागात पाणी टंचाईच्या मुक्तीकरिता शासकीय स्तरावर विविध उपक्रम राबविल्या जात आहे. तसेच विविध योजनांची उपक्रमाची जनजागृती सामाजिक तळागाळातील घटकांपर्यंत केली जात आहे.

आज बदलत्या वातावरणामुळे किंवा पर्यावरणामुळे पाण्याच्या दुष्काळाची कळ महाराष्ट्रातील सर्वच गावांना सोसावी लागत आहे. शासकीय उपक्रमाविषयी लोकांच्या मनात असणारी उदासिनता ही बाब पाणी अभियानातील अडचण ठरत आहे. याकरिता स्थानिक न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजच्या समाजकार्य विभागाने पडेगाव रोड येथील नदीवर बंधाऱ्याची निर्मिती करून जमिनीतील पाण्याची पातळी वाढविण्याकरिता उपक्रम राबविला. या उपक्रमाच्या माध्यमातून पाण्याविषयी गावकऱ्यांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला स्थानिक पातळीवर पावसाचं वाहुन जाणारं पाणी अडवणं आणि जिरवणं. त्याद्वारे भूगर्भपातळीत वाढ करणं आणि वाहुन गेल्यामुळे तसंच बाष्पीभवनामुळे होणारं पाण्याचं नुकसान टाळणं एका शब्दात सांगायचं तर हा उपाय आहे

यावेळी सालोड (हि) येथील सरपंच, उपसरपंच तसेच महाविद्यालयाचे डॉ. प्रशांत कडवे, संजय गांधी निराधार योजनेचे तालुका अध्यक्ष श्री. आशिष कुचेवार, प्रा. मनिष भोयर, प्रा. पुसदकर, प्रा. पडडके, प्रा. गिरडे, मडावी, विद्यार्थी व ग्रामस्थ यांची उपस्थिती होती.

Intern... Cell
Indrap...
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha College of Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batehelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित प्राज्ञेयी या गावामध्ये
प्लास्टिक निर्मूलना व पुनर्प्राप्ती या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 03/09/2020
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. प्रभाकर पुसदकर

४. प्रो. रश्मी पडके

५. प्रो. संदिप गिरडे

६. डॉ. निशांत चिफटे

७. प्रो. कुंदन नाटकर

Coordinator

Internal Audit & Compliance Cell
Maharashtra, Commerce & Science
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सरपंच साहेब
ग्रामपंचायत
.....

विषय : प्लास्टिक निर्मुलन प्रजावृत्ती या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 03/9/2020 रोजी 11:00 AM
वाजता प्लास्टिक निर्मुलन प्रजावृत्ती हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
NAAC Co-ordinator
Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

(Accredited 'B' by NAAC)

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

★ Approved by Government of Maharashtra.

★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.

★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: छात्रांनी या गावामध्ये प्लास्टिक निवृत्ती
दिनांक	: 03/09/2020
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्रो. रश्मी पडवळे
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. शरपेंच साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:05 AM
प्रास्ताविक	: 11:10 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:15 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:20 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:28 AM

विनीत

अध्योजक

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Principal
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

प्लास्टिक निर्मूलन कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य ०१ विभागाच्या वतीने दिनांक ०३ / ०९ / २०२० रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, जामणी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्लास्टिक निर्मूलन कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ

देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी आज आपल्याला भेडसावत असलेल्या पर्यावरणीय समस्यांपैकी प्लास्टिक ही सर्वात गंभीर समस्या बनली आहे. भारतात दरवर्षी सुमारे ३.५ दशलक्ष टन प्लास्टिक कचरा निर्माण होतो. महापालिका घनकचरा, प्लास्टिक कचरा, ऑटोमोबाईल कचऱ्यापासून २०२५ पर्यंत कचऱ्याचे प्रमाण ३ पटीने वाढण्याची अपेक्षा आहे. प्लास्टिकच्या एक दशांशपेक्षा कमी पुनर्वापर केला जातो. प्लास्टिकच्या कचऱ्याच्या मोठ्या प्रमाणात गळतीमुळे देशातील प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापनासाठी विविध प्रयत्नांची गरज आहे. या संदर्भात, प्लास्टिक कचऱ्याशी संबंधित समस्या आणि त्यावरील उपाय समजून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी प्लास्टिकपासून होणारे प्रदूषण कमी करण्यासाठी प्लास्टिक उत्पादन कमी करण्यासाठी कृती आणि आंतरराष्ट्रीय सहकार्याची आवश्यकता आहे, ज्यात नाविन्यपूर्ण, उत्पादनांची चांगली रचना आणि पर्यावरणास अनुकूल पर्याय विकसित करणे, तसेच कचरा व्यवस्थापन सुधारण्यासाठी आणि पुनर्वापर वाढविण्याच्या प्रयत्नांचा समावेश आहे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण,आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले
कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी
केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे
प्रा.रश्मी पडक्के,प्रा.लिना पुसदेकर,प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गेंधे,श्वेता कोंडे,
श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा
रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल
केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha Group of Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha Group of Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

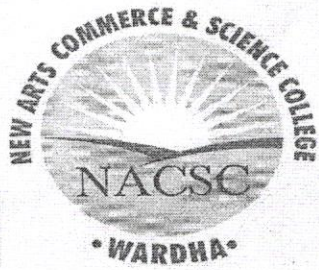
* Approved by Government of Maharashtra.

* Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.

* Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Bachelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील ... सामान कार्यक्रम

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 24/12/2020 ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. रमेशचंद्र ठोके

४. प्रा. डॉ. निरंजन चव्हाण

५. प्रा. सोपान ठोके

६. डॉ. निता पेशवतकर

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

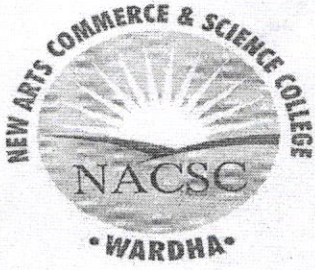
* Approved by Government of Maharashtra.

* Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.

* Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

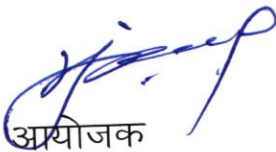
प्रति,

श्री. सरपंच
नालवाडी.

विषय: समवायन कार्यक्रम या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 25/12/2020 रोजी 11:00am वाजता 11:00am
समवायन कार्यक्रम हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science

डॉ. अश्विनी ससावकर

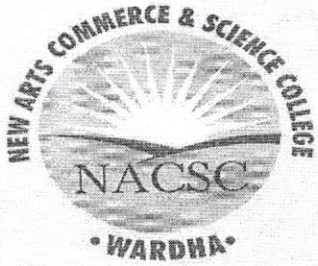

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)

☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: ग्रहदान कार्यक्रम
दिनांक	: 25/12/2020
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सरपंच श. नाळवाडी
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य कुमु. आ. कां. श. सा. कां. वडी
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:10 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:15 am
प्रास्ताविक	: 11:20 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:30 am
माननीय अध्यक्षोंचे भाषण	: 11:45 am
आभार प्रदर्शन	: 12:00 am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष सनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

श्रमदान कार्यक्रम

न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २५/ १२ /२०२० रोजी सकाळी ११ वाजता जि.प.शाळा नालवाडी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नई तालीम संस्था, सेवाग्राम वर्धा येथे श्रमदान कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे कु. साक्षी पवार यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पशुपक्षी व गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने हा वनराई बंधारा बांधण्यात आला. विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे तसेच गावातील ग्रामस्थ कशाप्रकारे कष्ट करतात याची माहिती व्हावी हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता, आरोग्य आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून, अनेक चर खोदत जलसंधारणासाठी विद्यार्थ्यांनी श्रमदान करत, जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

IQAO Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

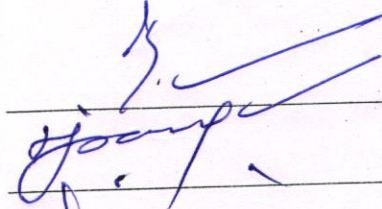
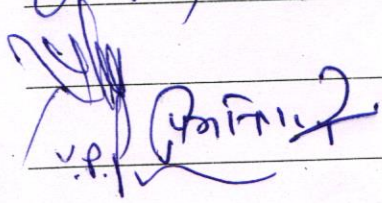
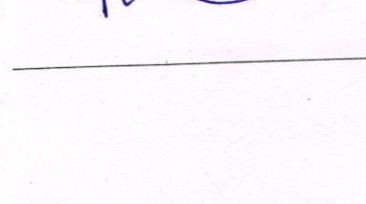
न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा
राष्ट्रीय सेवा योजना
(N.S.S.)

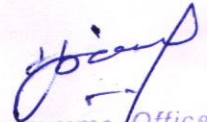

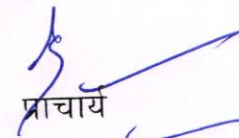
सूचना

महाविद्यालयातील रा. से. योजनेद्वारे आयोजित जागतिक पर्यावरण दिवस
या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली
आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षेत दि. 4.06.2021 ला 11.00
वाजता उपस्थित राहावे, ही विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर
२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाल
३. प्रा. डॉ. प्रशांत कडवे
४. प्रा. डॉ. प्रमोद आचेगावे
५. प्रा. डॉ. वंदना पळसापूरे

Programme Officer,
N. S. S.
New Arts, Commerce &
Science College, WARDHA

प्राचार्य
डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा
राष्ट्रीय सेवा योजना
(N.S.S.)

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

श्री. मुरलीधरराव बेलरवोडे
निरोग सेवा समिती, वर्धा

विषय : जागतिक पर्यावरण दिन या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून
उपस्थित राहणेबाबत.

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे दि.
5.06.2021 रोजी 11.00 वाजता जागतिक पर्यावरण दिन हा
कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी सदर कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

- आयोजक -

प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रम अधिकारी (रा.से.यो.)

Science College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

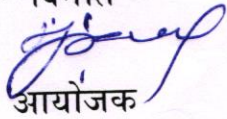
न्यू आर्ट्स कॉमर्स अॅण्ड सायन्स कॉलेज, वर्धा
राष्ट्रीय सेवा योजना
(N.S.S.)

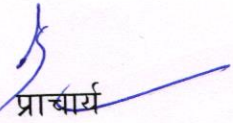
कार्यक्रमाची रुपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: जागतिक पर्यावरण दिवस
दिनांक	: 5.06.2021
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: श्री. मुरलीधरराव वेळरवोडे
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 A.M.
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.30 A.M.
दिप प्रज्वलन व माल्यार्पण	: 10.45 A.M.
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.00 AM.
प्रास्ताविक	: 11.10. AM.
प्रमुख अतिथींचे मार्गदर्शन	: 11.30 AM.
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:
आभार प्रदर्शन	:

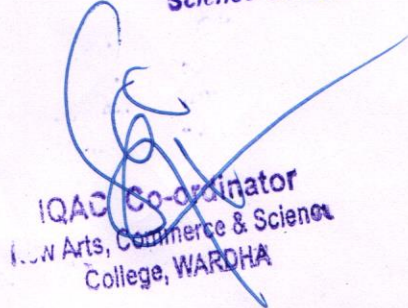
- विनीत -

आयोजक

प्रा. डॉ. हेमंत मिसाल
कार्यक्रम अधिकारी (रा.सं.यो.)
N. S. S.
New Arts, Commerce &
Science College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

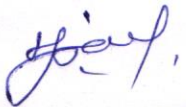
- जागतिक पर्यावरण दिवस साजरा -

दि. ०५/०६/२०२१ रोजी महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय योजनेच्या पथकाच्या माध्यमातुन 'जागतिक पर्यावरण दिवस' साजरा केला गेला. या कार्यक्रमाला निसर्ग सेवा समितीचे श्री.मुरलीधर बेलखोडे, प्राचार्य डॉ.आशिष ससनकर, श्री.विश्वेश्वरराव तागडे, प्रा.डॉ.हेमंत मिसाळ, प्रा.चहांदे, प्रा.संदीप पेटारे उपस्थित होते. तसेच या राष्ट्रीय सेवा योजना चे स्वयंसेवक उपस्थित होते.

पर्यावरणाच्या संतुलनाच्या दृष्टीने वृक्षारोपणाचे महत्त्व आहे आज असे लक्षात येते की, निसर्ग असंतुलित झाला आहे. वातावरणामध्ये सातत्याने उष्णता वाढत आहे. यामागे सर्वात महत्त्वाचे कारण म्हणजे वृक्षतोड आहे. या संपूर्ण गोष्टीवर नियंत्रण करण्याच्या दृष्टीने वृक्षाची लागवड करणे अतिशय महत्त्वाचे आहे.

या अनुषंगाने राष्ट्रीय सेवा योजनेची जबाबदारी म्हणुन पर्यावरण दिनानिमित्त वृक्षारोपणाचा कार्यक्रम निसर्ग सेवा समिती, वर्धा व आमच्या महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना पथक यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करुन महाविद्यालयामध्ये २५ व बॅचलर रोड वर २५ वृक्षांची लागवड करण्यात आली. या वृक्षारोपण कार्यक्रामामध्ये फक्त वृक्ष लागवड करणे हाच उद्देश नसुन वृक्षांचे संवर्धन करणे हे ही जबाबदारी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या पथकाने स्विकारली आहे.

या कार्यक्रामामध्ये महाविद्यालयातील प्राध्यापक वर्ग व विद्यार्थ्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग घेतला.

Programme Officer,
N. S. S.
New Arts, Commerce &
Science College, WARDHA

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

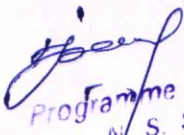

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Environment Day celebration

Environment Day celebration

 Programme Officer, IQAC Coordinator
 N. S. S. New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

Environment Day celebration

Environment Day celebration

Geey
 Programme Officer,
 N. S. S.
 Commerce & Science
 College, WARDHA

IQAC Coordinator,
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

[Signature]
 PRINCIPAL
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ★ Approved by Government of Maharashtra.
- ★ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ★ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nahwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

सुचना

महाविद्यालयातील **समाजकार्य विभागाद्वारे** **त्रिमोडिण विमर्ग सेवा समिती भेट** या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **२५/११/२०२१** ला **११.००** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. निशांत चिकोटे

४. प्रा. सिद्धांत ठोडे

५. प्रा. गिखे

६.

७.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

पंचमर्ष
PRINCIPAL

New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA
डॉ. आशिष ससनकर

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Sciences
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- ☆ Approved by Government of Maharashtra.
- ☆ Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- ☆ Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. व्यवसायिक
विकास सेवा समिती
वर्धा

विषय : विकास सेवा समिती कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 29/11/21 रोजी 11.00 वाजता विकास सेवा
समिती मेट हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंता मिसाळ

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

प्राचार्य

PRINCIPAL

डॉ. आशिष ससनकर
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

New Arts, Commerce & Science College, Wardha

- * Approved by Government of Maharashtra.
- * Affiliated to Rashtrasanta Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur.
- * Recognised by U.G.C. New Delhi Under section 2(f) & 12 (b) of U.G.C. act 1956.

Batchelor Road, Nalwadi, Wardha - 442 001. (Maharashtra)
 ☎ : (07152) - 253093, 240152, Fax : 07152-240152

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	गिरीश सेवा समिती, वरधा
दिनांक	:	२२/११/२०२१
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	डा. प्राचार्य सोहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	
कार्यक्रमाची वेळ	:	११.०० AM
पाहुण्यांचे आगमन	:	१०.३० AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	१०.३५
पाहुण्यांचे स्वागत	:	१०.५५
प्रास्ताविक	:	११.१५
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	११.५५
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:	११.५५
आभार प्रदर्शन	:	१२.००

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसळ

IQAC Coordinator
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

प्राचार्य
 PRINCIPAL
 डॉ. अशोक ससनकर
 New Arts, Commerce & Science
 College, WARDHA

निसर्ग सेवा समिती वर्धा येथे भेट व कार्यक्रम

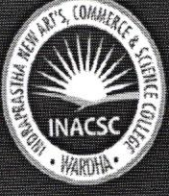
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २२ / ११ / २०२१ रोजी सकाळी ११ वाजता निसर्ग सेवा समिती वर्धा येथे आरोग्य उप केंद्राला भेट व कार्यक्रम प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली निसर्ग सेवा समिती वर्धा येथे भेट देऊन कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी निसर्गामध्ये हवा, पाणी, वृक्ष, जनावरे, माणसे, पक्षी यांचा समावेश होतो. नैसर्गिक, भौतिक किंवा भौतिक जग किंवा विश्वाचा व्यापक अर्थ आहे. निसर्ग भौतिक जगाची घटना आणि सामान्यतः जीवनाशी संबंधित आहे. नैसर्गिक अभ्यासाचा एक मोठा भाग नसतो तर विज्ञानाचा एक भाग असतो हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी शाश्वत विपणन दृष्टीकोनातून, मानव आणि निसर्ग यांच्यातील मूलभूत नातेसंबंध म्हणजे संसाधनांची सतत देवाणघेवाण आणि बदल, सेवा निसर्ग आणि मानव एकमेकांना प्रदान करतात रू आम्ही संसाधनांचा अमर्याद पुरवठा असल्यासारखे वापरतो, परंतु आम्ही राहतो अपारंपरिक संसाधनांचे जग. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व जि.प.शाळा नालवाडी येथे विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्य वाटप करण्यात आले व कार्यक्रामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य

IQAC Coordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील ज्ञानी स्वच्छता मापदंडाबद्दल
कार्यक्रमाच्या या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 02/01/2022
ला 11:00 वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. श्रीधर गोरे

४. प्रा. डॉ. निशांत चव्हाण

५. प्रा. अनिल गरीब

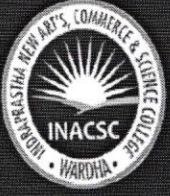
६.

७.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सतिरा इंगोले
समन्वयक
नदी स्वच्छता कार्यक्रम

विषय : नदी स्वच्छता कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक ०२/०१/२०२० रोजी ११:०० वाजता नदी
स्वच्छता कार्यक्रमाचे हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

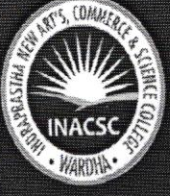
डॉ. आशिष ससनकर
Principal
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell

Indraprastha New Arts Commerce

& Science College, Wardha

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: नवी स्वच्छता मार्गदर्शन
दिनांक	: 02/01/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. सातेरा इंगोले समन्वयक नवी स्वच्छता
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य इ. न्यु.ओ. कॉ. व शा. कॉ. वर्धा
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.10 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.15 am
प्रास्ताविक	: 11.20 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.45 am
माननीय अध्यक्षंचे भाषण	: 12.00 am
आभार प्रदर्शन	: 12.30 am

विनीत

डॉ. हेमंत मिसाल

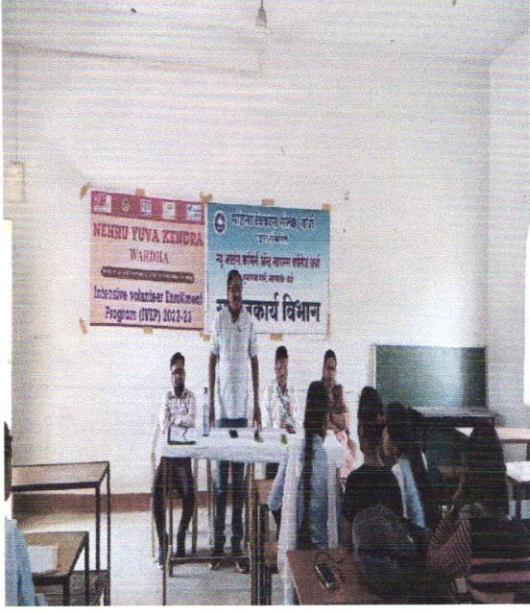
प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

नदी स्वच्छता मार्गदर्शन कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०२/०१ /२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता नेहरू युवा केंद्र, वर्धा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नदी स्वच्छता मार्गदर्शन कार्यक्रमात घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले

व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी नदी स्वच्छता अभियानाला अनेक अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे. संसाधनाची कमी आणि संध्यगतीमुळे अद्यापही नद्यांचे पात्र व नाले स्वच्छ झालेले नाही. शिवाय, पात्रातील गाळही आहे तिथेच पडून असल्याने पावसाळ्यात तो किती तग धरू शकेल, हा प्रश्नच आहे. यावर्षी गाळ पात्रातच साठवून ठेवण्यात आल्याने व बाहेर काढलेला गाळही घेऊन जाण्यास अनुत्सुकता असल्याने अभियान तेवढे यशस्वी झाले नसल्याचे चित्र आहे हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी गाळ काढून नदीचे खोलीकरण आणि रुंदीकरणही करण्यात येत आहे. विशेष म्हणजे नदीमध्ये मोठय प्रमाणावर नागरिकांतर्फे कचरा टाकण्यात येतो. मात्र, दरवर्षी हा कचरा आणि गाळ काढून संरक्षक भिंतीला लागून ठेवला जायचा. यावर्षी तसे न करता संपूर्ण गाळ आणि कचरा नदीच्या बाहेर काढला जात आहे. दरवर्षी काढलेला गाळ आणि कचरा नदीच्या संरक्षक भिंतीजवळ ठेवला जात असल्याने तो पावसाळ्यात पुन्हा वाहून नदीतच जायचा. पुन्हा जमा झालेला गाळ आणि कचर्यामुळे पाणी वाहून न जाता लगतच्या वस्त्यांमध्ये शिरायचे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व कार्यक्रमांमध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन

Handwritten signature in blue ink.

विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा.नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprasanna New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprasanna New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

शरपंच
पानवाडी
श्रीमपंचायत

विषय: वृक्षारोपण कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 13/11/22 रोजी 11.00 वाजता
वृक्षारोपण कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

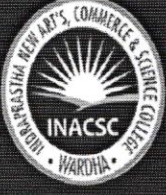

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील पू.क्षारोपना कार्यक्रमा

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 12/11/22
..... ला 11:00 वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप गिरे

४. डॉ. निशान चिकारे

५. प्रा. सिद्धांत ठोके

६. डॉ. निता देशभूता

७. प्रा. दिपाळी पवार

Coordinator for
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

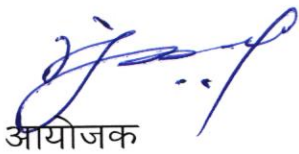
Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	पृथ्वीरोपण कार्यक्रम
दिनांक	:	13/11/22
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	सरपंच वृत्तमपंचायत पालाडी-
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	प्राचार्य. (न्यु भाटिल डॉ. जे. व. रघु)
कार्यक्रमाची वेळ	:	11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	:	10.50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	11.00 am
पाहुण्यांचे स्वागत	:	11.10 am
प्रास्ताविक	:	11.15 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	11.20 am
माननीय अध्यक्षोंचे भाषण	:	11.55 am
आभार प्रदर्शन	:	12.00 pm.

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

वृक्षारोपण कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १३/०१/२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत पानवाडी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली वृक्षारोपण कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी झाडे लावल्याने मानव आणि इतर प्राण्यांना अनेक फायदे होतात. आपल्या देशातील वायू प्रदूषण आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपल्या सर्वांना स्वच्छ हवेत श्वास घेण्यासाठी पुरेसा ऑक्सिजन मिळत नाही, ज्यामुळे अनेकांना श्वास घेणे कठीण होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी आपण वृक्षारोपण करुण सर्व प्राण्यांना पुरेसा ऑक्सिजन देऊ, आपल्या देशात वायू प्रदूषण इतक्या वेगाने पसरत आहे की अनेक लोकांना श्वासन समस्या, दमा यासारख्या आजारांनी ग्रासले आहे आणि ते खूप वेगाने वाढत आहे. झाडे लावल्याने आपल्याला शुद्ध फुले आणि शुद्ध ऑक्सिजन आणि लाकूड मिळते. झाडांच्या लाकडाचा वापर घरे बांधण्यासाठी केला जातो आणि ग्रामीण भागात या लाकडाचा वापर अन्न बनवण्यासाठी केला जातो. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन देवानंद कुरसंगे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिना

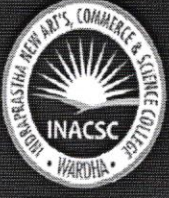

पुसदेकर, प्रा. प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गॅधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील सामूहिक डिजिटल शिक्षण अभियान मुमी मध्ये
अभियान कार्यक्रम..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ११/०१/२०२२
..... ला ११:०० am वाजता उपस्थित रहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. मा. संधीप गिरेडे

४. डा. अनिशांत चिकोटे

५. मा. सिद्धांत वळे

६. मा. दिपाली पवार

७. मा. गिता वेश्वरार

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

श्रंपंच.....
ग्रामपंचायत.....
साळडे (बिरापुर)

विषय : साळडे बिरापुर ग्रामपंचायत सुमिषिचे समवन कार्यक्रम.
या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 29/01/2022 रोजी 11:00am वाजता समवन सुमिषि
समवन कार्यक्रम..... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

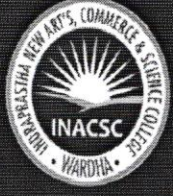

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: समशान शुभमिष्टो समदान कार्यक्रम
दिनांक	: 29/01/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: संपूर्ण वृत्तिपंथात आगोस(हि)
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य (कॉम. आर्ट्स - एम.ए.)
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:00 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:15 am
प्रास्ताविक	: 11:20 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:55 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12:00 pm
आभार प्रदर्शन	: 12:15 pm

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

सालोड हिरापूर येथे स्मशान भूमी मध्ये श्रमदान कार्यक्रम

समाजकार्याचा विद्यार्थ्यांनी स्मशान भूमी मध्ये केले वृक्षसंवर्धन

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

कार्यालय इंदूर न्यू आर्ट कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा. या महाविद्यालयामधील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी सालोड (हिरापूर) येथील स्मशान भूमी मध्ये वृक्षसंवर्धन केले. विद्यार्थ्यांनी स्मशान भूमी मध्ये असलेले द्यादे वाना आढळू शकता. तेथे असलेल्या वृक्षांना पाणी दिले. तसेच वृक्षांना ट्री गार्ड लावली आणि शैविक छान दिने, प्रा. सिद्धांत डोके यांनी मार्गदर्शन केले. त्यांनी उपस्थितांना हा वृक्ष संवर्धन करण्या

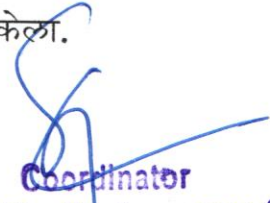
मगधा उद्देश राहिल्या की, पावसाळ्यामध्ये लावलेली वृक्ष आता मोठी झालेली असतात तेव्हा त्यांना मोठे करण्यासाठी त्यांना आढे करून त्यात पाणी टाकता येईल अशी व्यवस्था करावी, तरीच त्या वृक्षांना शैविक वान द्यावेत असे करून त्यांची वाढ होईल. रोपाभित्ति करून त्यांची वाढेल आणि जननराशिसून त्यांचे राखण करावे या दृष्टीने ट्री गार्ड लावण्याची गरज आढळून येते. वृक्ष ही फसदाची गरज आढळून येते. वृक्ष आढेस तर वातावरण स्वच्छ आढेस मानवी जीवन निरोगी आढेस. पाणी

या मोठ्या उपासनेत पावच सरपंच अमीर कवाडे, उपसरपंच अश्विनी कुळेकर, प्रा. सिद्धांत डोके, ग्रामसेवक तेल्हारे, ग्रामपंचायत सालोड सदस्य आणि कर्मचाऱ्यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

प्रा. सिद्धांत डोके यांच्या मार्गदर्शनाखाली समाजकार्याच्या विद्यार्थ्यांनी ही मोहीम यशस्वीरित्या पार पाडली. यावेळी सभासदस्य विभागाचे सर्व एम.एस. इवन्स माग १ आणि २ चे निदेशाधी उपस्थिती होते. त्यामध्ये मयुरी वडगाडे, जयश्री उर्फ, सती पवार, सखीबाई वाटकर, शेता दांडेकर, रवी तेल्हारे, सखीबाई बकुबाई, जयश्री वानकर, नविना नांदवकर, सुरजम खडसे, अश्विनी वेढारे, सोनिया रावडे, यश वेढारे, सौम्य बोडे, संजिव तुर्क, आकलन पुर्व, सुयोग शेंडे, शर्मिष्ठा पुत्रल, शिल्पा डोके, सोनाली भुते, प्रणव मंगले, मयूर गजाम, प्रज्वल उर्फ, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला.

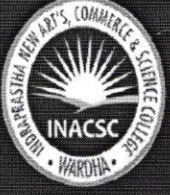
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २९/०१/२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सालोड हिरापूर येथे स्मशान भूमी मध्ये श्रमदान कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व

कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पशुपक्षी व गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने हा वनराई बंधारा बांधण्यात आला. विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे तसेच गावातील ग्रामस्थ कशाप्रकारे कष्ट करतात याची माहिती व्हावी हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता, आरोग्य आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून, अनेक चर खोदत जलसंधारणासाठी विद्यार्थ्यांनी श्रमदान करत, जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत डोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील ... कापूस संशोधन मार्गदर्शन कार्यक्रम

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 9/2/2022
..... ला 11:00 Am वाजता उपस्थित रहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. मंदीप गिरडे

४. डॉ. निखात चौकारे

५. प्रा. सिद्धांत ठोके

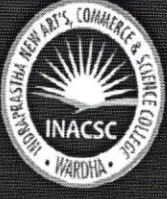
६. प्रा. दिपाली पवार

७. U

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,**

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

.....
.....
.....
.....

कापुल संशोधन वृद्धत्व मार्गदर्शन कार्यक्रम
विषय: या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.

योजनेतर्फे दिनांक 10/2/2022 रोजी वाजता 11:00 Am

कापुल संशोधन वृद्धत्व
मार्गदर्शन कार्यक्रम हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha

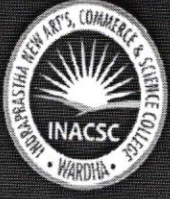

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: कापूस संशोधन घडवला मार्गदर्शन
दिनांक	: 10/2/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: पवनशापक (किशन धडु उडदेरिस संस्था)
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य (इंद्रप्रस्ता न्यु भार्द शायस्य कॉलेज वार्धा)
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.10 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.20 AM
प्रास्ताविक	: 11.30 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.45 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.00 AM
आभार प्रदर्शन	: 12.25 AM

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

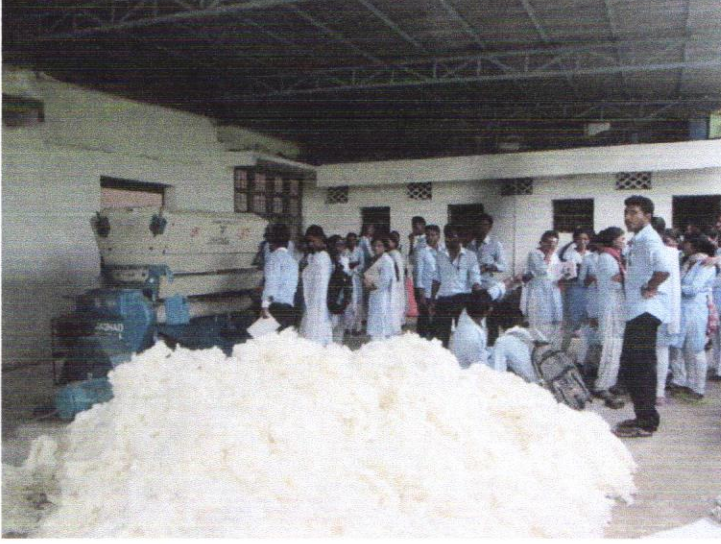

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

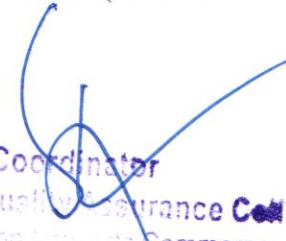
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

कापूस संशोधन बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १०/ 02 /२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता किसान बहुउद्देशीय संस्था बिरसाईपेठ ता. झारी जामणी, येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली

कापूस संशोधन बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी कार्यक्रमाचे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprasaha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprasaha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागातील भाषोक्ति जैविक खन निष्पत्ती
वस्तु सवस्त्रिनि कापडि या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ११/०२/२०२२
..... ला ११:०० वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. सहिप गिरडे

४. डॉ. गिरीशान चिकटे

५. प्रा. सिद्धान्त लोके

६.

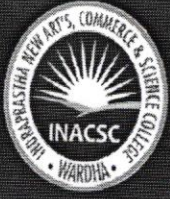
७.

(Handwritten signatures and initials)

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

(Handwritten signature)
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: जैविकशास्त्र विमिनी दूरमागविति
दिनांक	: २५/०२/२०२२
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: ११.०० AM
पाहुण्यांचे आगमन	: ११.०५ AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: ११.०५ AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: ११.१० AM
प्रास्ताविक	: ११.१५ AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: ११.२० AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: ११.२५ AM
आभार प्रदर्शन	: ११.३० PM

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

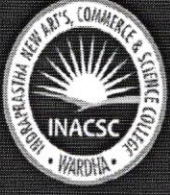
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब,
इंद्रप्रस्था न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड
सायन्स कॉलेज वर्धा.

विषय: **जैविक ज्ञान निर्मिती वरुळ मागव्हिनि कार्याक्रम**
या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक **22/10/2022** रोजी **11:00 AM** वाजता **जैविक ज्ञान निर्मिती
वरुळ मागव्हिनि कार्याक्रम** हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाल

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

जैविक खात निर्मिती बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम

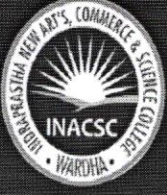
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २२ / ०२ / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सालोड हिरापूर येथे जैविक खात निर्मिती बद्दल मार्गदर्शन कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे प्रा. सिद्धांत ढोके यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी कार्यक्रमाचे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. नेहा हाडके यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील सामाजिक कार्य विभागाद्वारे आयोजित
क्षामदान कार्यक्रम या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 05.10.2022
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. मंदिप गिरडे

४. डॉ. निशांत विकटे

५. प्रा. सिध्दान्त ठोके

६.

७.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित **ग्रा.पं. प्रस्ताव येथे**
जि.प. शक्ति स्वच्छता या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **12 sep 2022**
ला **11:00am** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रो. संदिप गिरे

४. डॉ. निशांत चिफटे

५. प्रो. सिद्धार्थ ठोके

६. प्रो. धनश्री वाघ

७. प्रो. आशिव ढगे

(Handwritten signatures and initials corresponding to the list of faculty members)

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Warana

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. सरपंच ब्याहिव,
गा.पं. पळसगाव
.....

विषय: स्वच्छता विमिती या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 12 Sep 2022 रोजी 11:00 am
वाजता स्वच्छता विमिती हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

अभ्योजक

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
Principal
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: ग्रा.पं. फळसगाव येथे शक्तिस्वच्छता
दिनांक	: 12 Sep 2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: डॉ. प्रो. आशिष ढगे
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 Am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:55 Am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 Am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 Am
प्रास्ताविक	: 11:15 Am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 Am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:27 Am
आभार प्रदर्शन	: 11:35 Am

विनीत

आयोजक

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

जिल्हा परिषद शाळेत स्वच्छता कोपरा निर्मिती कार्यक्रम

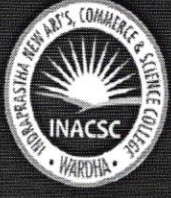
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १२/०९/२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत पळसगाव येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली ग्रामपंचायत पळसगाव येथे जिल्हा परिषद शाळेत स्वच्छता कोपरा निर्मिती कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे अक्षय उईके यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी परिसर स्वच्छ ठेवणे ही गोष्ट वैयक्तिक व सामूहिक दृष्टीने खूप महत्त्वाची आहे या परिसराचा परिणाम आपल्या आरोग्यावर होत असतो. म्हणून परिसर स्वच्छतेमध्ये लोकांना योग्य व पुरेसा आहार, शुद्ध पाणी आपल्या मुलांना योग्य वेळी लस टोचून घेतली असती तर फारसे आजार उद्भवलेच नसते. वैयक्तिक स्वच्छते इतकेच परिसर स्वच्छतेला महत्त्व आहे हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता महत्त्वाची आहे, कारण ते एक निरोगी वातावरण तयार करते जे शारीरिक आणि मानसिक कल्याण आणि वाढ सुलभ करते. त्यामुळे त्याचे वैयक्तिक तसेच सामूहिक महत्त्व नाकारता येत नाही. पर्यावरणाची स्वच्छता ही पृथ्वीवरील जीवनाच्या अस्तित्वाची आणि जगण्याची गुरुकिल्ली आहे हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. रश्मी पडवके, प्रा. लिना पुसदेकर, प्रा. प्रभ

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील स्वच्छतासाठी शुभमंगल कार्यक्रम

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 30/9/2022
..... ला 11.00 वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप वीरदेस

४. डॉ. निशांत चिखारे

५. प्रा. सिद्धांत ठोके

६. डॉ. निता देशभूतार

७. प्रा. दिपांकी पवार

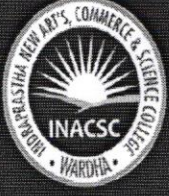
Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

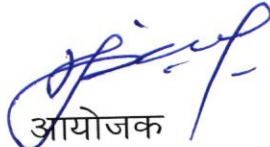
प्रति,

शरपेच
धूमपेचयत
शाकोड (दि.)

विषय: २०२६ ते २०२७ या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक ११/१०/२०२२ रोजी ११:०० वाजता २०२६ ते २०२७ -
धूमपेचयत... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसळ

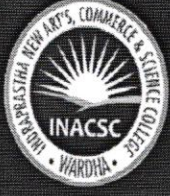

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: सारखेलेसाठी जमदान
दिनांक	: 1/10/22
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सशंख साकोस (हि)
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य (गुरु. आर्य कॉलेज)
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.10 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.20 am
प्रास्ताविक	: 11.35 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 12.00 P.m
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.15 P.m
आभार प्रदर्शन	: 12.20 P.m

विनीत

अयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

स्वच्छतेसाठी श्रमदान कार्यक्रम

एक तास स्वच्छतेसाठी श्रमदान कार्यक्रम संपन्न .

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

वर्धा ■ आज दि. 9 रोजी इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा आणि सालोड ग्रामपंचायत यांच्या संयुक्त विद्यमाने सकाळी

८.३० वाजता सालोड ग्रामपंचायत परिसरात 'स्वच्छता भारत मिशन' मोहीम राबविण्यात आली. यामध्ये सरपंच अमोल कत्राके, उपसरपंच आशिष कृचेवार, प्रा. सिद्धांत ढोके, ग्रामसेवक तेलरांधे, ग्रामपंचायत सालोड सदस्य आणि कर्मचारी यांची प्रमुख उपस्थिती होती. यावेळी अनेक सामाजिक संघटना व शाळा कॉलेज चे अनेक अधिकारी व विद्यार्थीनी मोलाचे श्रमदान केले. प्रा. सिद्धांत ढोके यांच्या मार्गदर्शनाखाली समाजकार्याच्या विद्यार्थ्यांनी श्रमदान केले. यावेळी समाजकार्य विभागाचे सर्व एम.एस. डब्ल्यू माग १ आणि २ चे विद्यार्थी उपस्थिती होते. यामध्ये मयुरी कहाले, सोनाली बुते, साक्षी पवार, सक्षीगांधा वाटकर, समीक्षा बहुरूपी, स्नेह वानखेडे, समीक्षा भालेराव, निकिता वाघमारे गोकुळ काळे, शुभम मोरे, पीयूष श्रीराव, मयूर बालपांडे, तेजस मोंग, सौरभ खोडे, आदित्य वाघाळे, रोहित तुटक आकाश धुर्वे, सुयोग शेंडे, शामली कुसले, पायल शिरमाते, मीनल जरोदे, असावरी उईके, गायत्री पेंदम, दिपाली अत्राम, गोपाळ युवनाटे, कुणाल नगराळे, अक्षय उईके, प्रणय येवले इत्यादी विद्यार्थी उपस्थित होते.

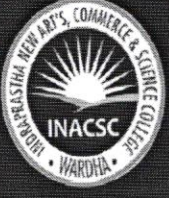
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०१/१० /२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, सालोड हिरापूर येथे प्राचार्य डॉ.आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली स्वच्छतेसाठी श्रमदान कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ.

हेमंत मिसाळ यांनी पशुपक्षी व गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने हा वनराई बंधारा बांधण्यात आला. विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे तसेच गावातील ग्रामस्थ कशाप्रकारे कष्ट करतात याची माहिती व्हावी हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता, आरोग्य आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून, अनेक चर खोदत जलसंधारणासाठी विद्यार्थ्यांनी श्रमदान करत, जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे ,प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलांजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स & साइंस
कॉलेज, वर्धा.

विषय: श्रमदान कार्यक्रम या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक ०५.१०.२२ रोजी ११:०० वाजता श्रमदान
कार्यक्रम हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST HALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: महान कार्यक्रिम
दिनांक	: ०५/१०/२०२२
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा.डॉ. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा.डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: ११:०० Am
पाहुण्यांचे आगमन	: ११:५५ Am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: ११:०५ Am
पाहुण्यांचे स्वागत	: ११:१० Am
प्रास्ताविक	: ११:१५ Am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: ११:२० Am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: ११:२५ Am
आभार प्रदर्शन	: ११:३० Am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

नालवाडी येथे श्रमदान कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०५ 10 /२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता जि.प.शाळा नालवाडी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली नालवाडी येथे श्रमदान कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज

यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे कु.साक्षी पवार यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पशुपक्षी व गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने हा वनराई बंधारा बांधण्यात आला. विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे तसेच गावातील ग्रामस्थ कशाप्रकारे कष्ट करतात याची माहिती व्हावी हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता, आरोग्य आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून, अनेक चर खोदत जलसंधारणासाठी विद्यार्थ्यांनी श्रमदान करत, जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

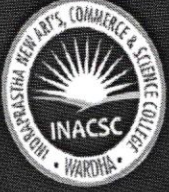
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA,

प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा.नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गॅंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलांजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST HALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
U.C act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील धाम नदीवर निमित्त्य सेकलन
..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 19/10/2022
..... ला 11:00 वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संदीप गिरे

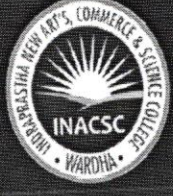
४. प्रा. डॉ. निशांत चिंकारे

५. प्रा. सिध्दांत ढोके

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

सरपंच.....
पवनार.....
त. जि. वरधा.....

विषय : निमल्लिय संकलन... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनुषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक २०/१०/२०२२ रोजी वाजता ११:००.....
निमल्लिय संकलन..... हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

अध्योजक

डॉ. हेमंत मिसळ

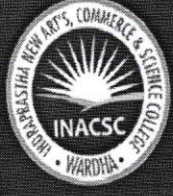

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: धाम नदीवर निमल्य संकलन कार्यक्रम
दिनांक	: 20/10/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा.डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाची वेळ	: सकाळी 11.00 वाजता
पाहुण्यांचे आगमन	: सकाळी 10.30 वाजता
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: सकाळी 10.40 वाजता
पाहुण्यांचे स्वागत	: सकाळी 10.50 वाजता
प्रास्ताविक	: सकाळी 11.00 वाजता
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: सकाळी 11.15 वाजता
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: सकाळी 11.40 वाजता
आभार प्रदर्शन	: सकाळी 11.55 वाजता

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

धाम नदीवर निर्माल्य संकलन कार्यक्रम

लोकमत

आय दिवस धामनदी पात्राची केली विद्यार्थ्यांनी स्वच्छता..

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वार्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २० / १० / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता धाम नदी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली धाम नदीवर निर्माल्य संकलन कार्यक्रम केला.

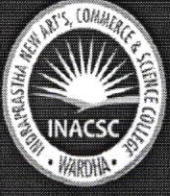
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वार्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २० / १० / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता धाम नदी येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली धाम नदीवर निर्माल्य संकलन कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच कार्यक्रमाचे प्रा. संदिप गिरडे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी उत्सवात निर्माल्य संकलन मोहीम सध्या दोन टेम्पोंची व्यवस्था केली असून, गरज पडल्यास गाड्यांची संख्या आम्ही वाढवणार आहोत. जमा होणार्या निर्माल्यापासून सेंद्रीय खत, तसेच ताज्या निर्माल्यापासून धूपकांडी, रंग किंवा पॅलेट तयार करण्यात येतील हे महत्त्व पटवून सांगितले व सर्व विद्यार्थ्यांनी धाम नदीमधील निर्माल्य संकलन केले तसेच परिसर स्वच्छ केला. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे संचालन जयश्री ढोरे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार अक्षय उईके यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे डॉ. निशांत चिकाटे प्रा. रश्मी पडवके, प्रा. लिना पुसदेकर, प्रा. प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंगी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील सामाजिक कार्य विभागाद्वारे आयोजित - कोळ वडी
व्यवसाय कार्यशाळा या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 27.10.2022
ला 11.00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संद्विप गिऱे

४. प्रा. डॉ. निरंजन चिकटे

५. प्रा. सिद्धार्थ ठोके

६.

७.

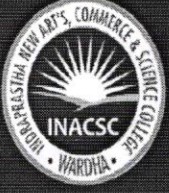
Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. प्राचार्य साहेब
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स & साइंस
कॉलेज वर्धा,

विषय: बोर्ड स्तरी व्यवस्थापन कार्यक्रम या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 27/10/22 रोजी 11:00 AM वाजता बोर्ड स्तरी
व्यवस्थापन कार्यक्रम हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

अयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Cordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

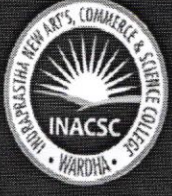

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वीण्ड सळी व्यक्तापत्र कायदा
दिनांक	: 27/10/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: मा. डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. प्राचार्य साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.10 AM
प्रास्ताविक	: 11.15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11.30 AM

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

बोण्ड अळी व्यवस्थापन कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २७ / 10/२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता ग्रामपंचायत, सातोडा येथे प्राचार्य डॉ.आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली बोण्ड अळी वेवस्थापन कार्यक्रम

घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी कार्यक्रमाचे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित **विद्येच्या सेवा प्रतिष्ठाप**
वर्षी येथे वृत्तीपत्र या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **09/11/2022**
ला **11:00 AM** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. प्रभाकर कुर्वकर

४. प्रा. रश्मी पडके

५. प्रा. संदीप गिरे

६. प्रा. धनश्री वाघ

७. डॉ. निशांत चिकटे

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

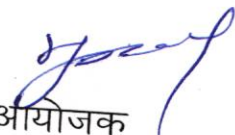
प्रति,

मा. सरपंच मॅडम,
गा. प. पिपरी मध्ये,
वर्धा

विषय: वृक्षारोपण या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 09/11/2022 रोजी 11.00 AM
वाजता वृक्षारोपण हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

अयोजक

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	:	वृक्षशिपण
दिनांक	:	09/11/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:	प्रा. डॉ. मिसाळ सर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	:	मा. सरपंच मंडळ
कार्यक्रमाची वेळ	:	11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	:	10:55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	:	11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	:	11:10 AM
प्रास्ताविक	:	11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	:	11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	:	11:25 AM
आभार प्रदर्शन	:	11:30 AM

विनीत

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

वृक्षारोपण कार्यक्रम

इंदूरस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०९ / ११ / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता दीनदयाल सेवा प्रतिष्ठान, वर्धा येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली वृक्षारोपण कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व

पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी झाडे लावल्याने मानव आणि इतर प्राण्यांना अनेक फायदे होतात. आपल्या देशातील वायू प्रदूषण आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपल्या सर्वांना स्वच्छ हवेत श्वास घेण्यासाठी पुरेसा ऑक्सिजन मिळत नाही, ज्यामुळे अनेकांना श्वास घेणे कठीण होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा. डॉ. आशीष ससनकर यांनी आपण वृक्षारोपण करुण सर्व प्राण्यांना पुरेसा ऑक्सिजन देऊ, आपल्या देशात वायू प्रदूषण इतक्या वेगाने पसरत आहे की अनेक लोकांना श्वासन समस्या, दमा यासारख्या आजारांनी ग्रसले आहे आणि ते खूप वेगाने वाढत आहे. झाडे लावल्याने आपल्याला शुद्ध फुले आणि शुद्ध ऑक्सिजन आणि लाकूड मिळते. झाडांच्या लाकडाचा वापर घरे बांधण्यासाठी केला जातो आणि ग्रामीण भागात या लाकडाचा वापर अन्न बनवण्यासाठी केला जातो. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु. साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन देवानंद कुरसंगे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा. संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Warde

Principal

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDE.

पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडक्के,प्रा.लिना पुसदेकर,प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गॅंधे,श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे,शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित **प्रादेशी निमित्त**
..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **16 NOV 2022**
ला **11:00 AM** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रो. संदिप गिरे

४. डॉ. निशांत चिपळे

५. प्रो. सिद्धांत डोके

६. प्रो. जे. व्हा. हाडके

७. प्रो. प्रतिक्षा कोळे

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. ~~श्री~~ सरपंच साहेब
ग्राम प. सालोड
छिरीपुर

विषय: पाठ्ये गिर्मती या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 16 NOV 2022 रोजी 11:00 AM
वाजता पाठ्ये गिर्मती हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

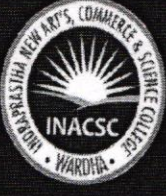
Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: पाठशाला निर्मिती
दिनांक	: 16 NOV 2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	:
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 AM
प्रास्ताविक	: 11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:35 AM

विनीत

आयोजक

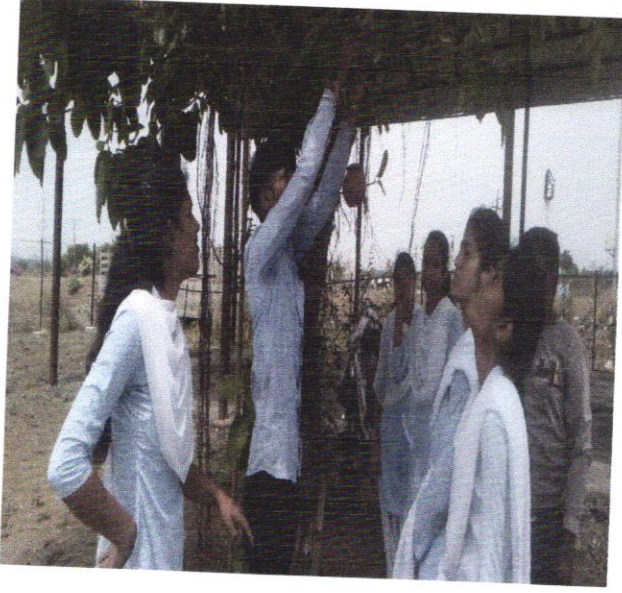
प्राचार्य

PRINCIPAL
डॉ. आशिष ससनकर
& Science College, WARDHA.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

सालोड हिरापूर येथे पक्षानं करीत पाणेरी निर्मिती कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १६/ 11 /२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता प्राचार्य डॉ.आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सालोड हिरापूर येथे पक्षानं करीत पाणेरी निर्मिती कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्यांचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शाहूजी महाराज यांच्या

प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी कार्यक्रमाचे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रामामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा.सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा. नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST HALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित ... सालोड हिरापुर
येथे ... पुढारीपो. या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 19 Nov 22
ला 11:00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रो. संदिप गिरे

४. डॉ. निशांत चिकारे

५. प्रो. सिद्धार्थ ठाके

६. प्रो. धनंजी वाघ

७. प्रो. आशीष वाघ

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. अरुण बाहेब
ग्राम. झालोड
हिरापुर

विषय: वृक्षांशयण या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 10 Nov 22 रोजी 11:00 AM
वाजता वृक्षांशयण हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वृक्षारोपण
दिनांक	: 09 NOV 2023
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: डॉ. मिलाब सर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. सरपंच शिंदे
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 AM
प्रास्ताविक	: 11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:35 AM

विनीत

आयोजक

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

वृक्षारोपण कार्यक्रम

सालोड हिरपुर येथे वृक्षारोपण सोहळा संपन्न

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

वर्धा इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी सालोड हिरपुर येथे ग्रामपंचायत परिसरात वृक्षारोपण केले. यावेळी कार्यक्रमाला उपस्थित यावेचे सरपंच अनोल कन्नडे, उपसरपंच आशिष कुबेवार, प्रा. सिद्धांत ढोके, ग्रामसेवक तेलराधे, ग्रामपंचायत सालोड सदस्य आणि कर्मचारी यांची प्रमुख उपस्थित होती.

प्रा. सिद्धांत ढोके यांच्या मार्गदर्शनाखाली समाजकार्याच्या विद्यार्थ्यांनी वृक्षारोपण मोहीम राबवली. विद्यार्थ्यांनी ग्रामपंचायत परिसरात फळ झाडे लावली आणि उपस्थितांना वृक्ष रोपणाचे महत्त्व पटवून दिले. यावेळी समाजकार्य विभागाचे सर्व एम.एस. डब्ल्यू माग १ आणि २ चे विद्यार्थी उपस्थित होते. त्यामध्ये मयुरी काहळडे, सोनाली बुते, साक्षी पवार, समीक्षा बहुसुपी, स्नेह वानखेडे, समीक्षा मालेराव, निकिता वाघमारे, पायल शिरमाते, यश बेले, किरण ढोके, काजल निमसडकर, नमिता मांडवकर, अंकिता सोनेने, योगेश रावडे, शुभम खडसे, पूजा चौधरी, अश्विनी पूनेवार, गोवुड काळे, शुभम मोरे, पीपूष श्रीराम, मयूर बालपाडे, मयूर गाजम, रश्मी तेलंगे, तेजस भोग, सौरभ खोडे, आदित्य वाघाडे, रोहित तुरक आकाश कर्वे, सुयोग शेंडे, शमली कुसले, आसावरी उईके, नायत्री पेंदम, गोपाळ चुकनाडे, कुणाल नगराडे, अक्षय उईके, प्रज्वल उईके, सौरभ खोडे, श्वेता दांडेकर, प्रणय येवळे इत्यादी विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला.

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड

सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक १९ / 11 / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता सालोड हिरापुर ग्रामपंचायत येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली वृक्षारोपण कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच महात्मा

जोतिबा फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे डॉ. निशांत चिकाटे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी झाडे लावल्याने मानव आणि इतर प्राण्यांना अनेक फायदे होतात. आपल्या देशातील वायू प्रदूषण आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे आपल्या सर्वांना स्वच्छ हवेत श्वास घेण्यासाठी पुरेसा ऑक्सिजन मिळत नाही, ज्यामुळे अनेकांना श्वास घेणे कठीण होते हे महत्त्व पटवून सांगितले तसेच कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक प्रा. अभिजित वेरुळकर यांनी विद्यार्थ्यांच्या व समाजाच्या दृष्टीने विविध सामाजिक कार्यक्रम राबविणे आवश्यक आहे असे म्हणाले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ.आशीष ससनकर यांनी आपण वृक्षारोपण करुण सर्व प्राण्यांना पुरेसा ऑक्सिजन देऊ, आपल्या देशात वायू प्रदूषण इतक्या वेगाने पसरत आहे की अनेक लोकांना श्वसन समस्या, दमा यासारख्या आजारांनी ग्रासले आहे आणि ते खूप वेगाने वाढत आहे. झाडे लावल्याने आपल्याला शुद्ध फुले आणि शुद्ध ऑक्सिजन आणि लाकूड मिळते. झाडांच्या लाकडाचा वापर घरे बांधण्यासाठी केला जातो आणि ग्रामीण भागात या लाकडाचा वापर अन्न बनवण्यासाठी केला जातो. हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. सिद्धांत ढोके यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक

Coordinator

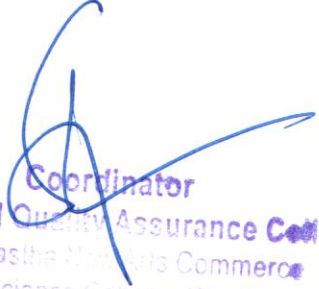
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

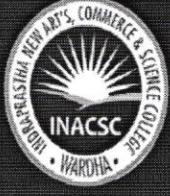
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा. प्रतीक्षा कोल्हे, प्रा.नेहा हाडके व विद्यार्थी स्वाती गँधे,श्वेता कोंडे,श्वेता तेलांजी,पूजा धुर्वे,शामली कुसळे,मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील निर्माल्य संकलन मार्गदर्शन
कार्यक्रम या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 24/11/2022
ला 11:00 am वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. संजिव गिरेडे

४. डा. निशांत चिकडे

५. डॉ. निता देराध्वनार

६. प्रा. सिध्दान्त ठोके

७.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

सरपंच.....
साबोड (ही).....
ग्रामपंचायत.....

विषय: निर्मात्य संकलन... या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 25/11/2022 रोजी 11.00 वाजता निर्मात्य
संकलन माहिती हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

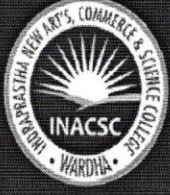

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: निर्माल्य संकलन मार्गदर्शन
दिनांक	: 25/11/2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सरपंच श्री. श्री. व्हाले. ही
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य इ. यु. आ. कॉलेज सा कॉलेज वया
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.55 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.10 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:15 am
प्रास्ताविक	: 11.20 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.30 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11.45 am
आभार प्रदर्शन	: 12.00 am

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

सालोड हिरापूर येथे निर्माल्य संकलन विषय मार्गदर्शन कार्यक्रम

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना मिळाले निर्माल्य संकलन विषयक मार्गदर्शन

देशीयतेची वृत्तसंकलन...

वर्धा इंड्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांना प्रा. सिद्धांत डोंके यांनी निर्माल्य संकलन विषयक विस्तृत मार्गदर्शन केले. यात त्यांनी निर्माल्य म्हणजे काय? त्याचा आणखी सोप्या प्रकराने पुनःउपयोग कसा करा

कलेकार, प्रा. सिद्धांत डोंके, ग्रामसेवक तेरुसंगी, ग्रामपंचायत सालोड सदस्य आणि कर्मचारी हे उपस्थित होते.

सिद्धांत डोंके यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम विद्यार्थ्यांनी उत्कृष्ट पातळीी समाजकार्य विभागचे सर्व एम.ए.एल. इन्सुमु भाग १ आणि २ चे विद्यार्थ्यांनी उपस्थिती होते. त्यामध्ये मधुरी काहाळे, अश्विनी पुणेकार, आशाश्री उईके, सखी पवार, सखीगणेश वाडकर, शैला दंडेकर, सोनाली मुते, अश्विनी सोनोने, सुनम मोरे, निरिता शायमारे, धराल शिरमारे, स्नेहा बनबर्डे, यश केदरे, अदिति कायदे, रोहित तुळक, अजयल पुर्वे, सुयोग मोरे, प्रजल उईके, विष्णु ठोले, अक्षय उईके, प्रणव पेकरे इत्यादी विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला.

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक २५/ 11/२०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सालोड हिरापूर येथे निर्माल्य संकलन विषय मार्गदर्शन कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण

करण्यात आले व कार्यक्रमाचे प्रा.संदिप गिरडे यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी उत्सवात निर्माल्य संकलन मोहीम सध्या दोन टेम्पोंची व्यवस्था केली असून, गरज पडल्यास गाड्यांची संख्या आम्ही वाढवणार आहोत. जमा होणार्या निर्माल्यापासून सेंद्रीय खत, तसेच ताज्या निर्माल्यापासून धूपकांडी, रंग किंवा पॅलेट तयार करण्यात येतील हे महत्त्व पटवून सांगितले व सर्व विद्यार्थ्यांनी धाम नदीमधील निर्माल्य संकलन केले तसेच परिसर स्वच्छ केला. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे संचालन जयश्री ढोरे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार अक्षय उईके यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे डॉ. निशांत चिकाटे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA, I.A.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील समाजकार्य विभागाद्वारे आयोजित **मोचपूर ग्रामीण**
आकलन शिबिर या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित करण्यात
आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक **02 Sep 2022**
ला **11:00 am** वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. ~~प्रो.~~ प्रो. संदीप गिडे

४. डॉ. जिष्णू चिकारे

५. प्रो. धनश्री वाघ

६. प्रो. आशिष ढगे

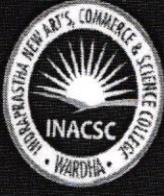
७.

(Handwritten signatures and initials in blue ink)

(Handwritten signature)
Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

(Handwritten signature)
PRINCIPAL
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's
**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)
Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

मा. वसुपंच साहेब
शा. पं. मोरपूर
.....

विषय: ग्रामीण आक. शिबिर या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील
समाजकार्य विभागातर्फे दिनांक 02. Sep 2022 रोजी 11:00 am
वाजता ग्रामीण आक. शिबिर हा कार्यक्रम आयोजित
केला आहे. तरी कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित
राहण्याची आपणास विनंती आहे.

आयोजक

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: ग्रामीण आकलन शिविर
दिनांक	: 02 SEP 2022
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: डॉ. हेमंत मिसाळ
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: मा. सरपंच साहेब
कार्यक्रमाची वेळ	: 11:00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10:55 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11:05 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11:10 AM
प्रास्ताविक	: 11:15 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11:20 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 11:25 AM
आभार प्रदर्शन	: 11:35 AM

विनीत

आयोजक

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

मोर्चापूर येथे ग्रामीण आकलन शिबिरा दरम्यान श्रमदान

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ०२ / 12 / २०२२ रोजी सकाळी ११ वाजता मोर्चापूर येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोर्चापूर येथे ग्रामीण आकलन शिबिरा दरम्यान श्रमदान

कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रिबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे कु.साक्षी पवार यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. प्रा.संदीप गिरडे यांनी गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमामध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार मयूर गजाम यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडवके, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामपूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवित कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील ... र-मशासनकुमी महरी श्रमदान कार्यक्रम

..... या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक ... 10/2/2023
..... ला ... 11.00 AM वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. प्रा. सांदेप गिरडे

४. डॉ. मिखांत चिकाडे

५. प्रा. मिप्रधांत ठोके

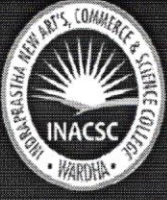
६. प्रा. दिपाली पवार

७. डॉ. मिला देशभूतार

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

प्रति,

शरपंच
गालोड (हिरापुर)
.....

ग्रामज्ञानभूमीमध्ये श्रमदान कार्यक्रम
विषय: या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 11/12/2023 रोजी 11.00 वाजता 11.00 AM
ग्रामज्ञानभूमी श्रमदान हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

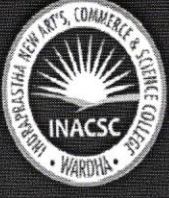

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: २-मजगान भुमी मध्ये श्रमदान कार्यक्रम
दिनांक	: 11/2/2023
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: सरपंच (मानोस हिरापुल)
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्राचार्य (इंद्रप्रस्था न्यू आर्ट्स कॉलेज वार्धा)
कार्यक्रमाची वेळ	: 11.00 AM
पाहुण्यांचे आगमन	: 10.50 AM
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 11.15 AM
पाहुण्यांचे स्वागत	: 11.20 AM
प्रास्ताविक	: 11.35 AM
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 11.50 AM
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 12.00 AM
आभार प्रदर्शन	: 12.15 AM

विनीत

आयोजक

डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

सालोड (हिरापूर) येथे स्मशानभूमी मध्ये श्रमदान कार्यक्रम

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज वर्धा येथील समाजकार्य विभागाच्या वतीने दिनांक ११/ 02 /२०२३ रोजी सकाळी ११ वाजता सालोड (हिरापूर) येथे प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली सालोड (हिरापूर) येथे स्मशानभूमी

मध्ये श्रमदान कार्यक्रम घेण्यात आला आणि यावेळी सर्व पाहुण्याचे पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत करण्यात आले तसेच मातोश्री सवित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेला माला अर्पण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे कु.साक्षी पवार यांनी प्रास्ताविक केले. त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे मा. डॉ. हेमंत मिसाळ यांनी पशुपक्षी व गुरांना पाण्याची सोय उपलब्ध व्हावी तसेच जमिनीची धूप रोखली जावी या हेतूने हा वनराई बंधारा बांधण्यात आला. विद्यार्थ्यांना श्रमदानाचे महत्त्व समजावे तसेच गावातील ग्रामस्थ कशाप्रकारे कष्ट करतात याची माहिती व्हावी हे महत्त्व पटवून सांगितले व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य मा.डॉ. आशीष ससनकर यांनी स्वच्छता, आरोग्य आणि व्यसनमुक्ती याबाबतची जनजागृती करण्यासाठी गावात रॅली यावी. तसेच गावातील अतिरिक्त गवत, कचरा यांची स्वच्छता करण्यात आली असून, अनेक चर खोदत जलसंधारणासाठी विद्यार्थ्यांनी श्रमदान करत, जल संवर्धनाची माहिती व्हावी हे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमांमध्ये कु.साक्षी पवार व राधा चव्हाण, आदित्य धरणे यांनीही मनोगत व्यक्त केले कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. निशांत चिकाटे यांनी केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रा.संदीप गिरडे यांनी केले यावेळी सामाजिक संस्थेचे पदाधिकारी व गावातील ग्रामस्थ व समाजकार्य विभागाचे प्रा.रश्मी पडक्के, प्रा.लिना पुसदेकर, प्रा.प्रभाकर पुसदेकर व विद्यार्थी स्वाती गंधे, श्वेता कोंडे, श्वेता तेलंजी, पूजा धुर्वे, शामली कुसळे, मयूर गजाम, अक्षय

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

उईके, जयश्री ढोरे, आशा रामापूरे, देवानंद कुरसंगे, इत्यादी विद्यार्थ्यांनी कार्यक्रमात उपस्थिती दर्शवीत कार्यक्रम सफल केला.

Coordinator
Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL
Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST MALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

सुचना

महाविद्यालयातील ... नगराई ... येथारा ... निमित्ती
..... मोक्षपूर या कार्यक्रमाच्या आयोजनासंदर्भात सभा आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तरी खालील प्राध्यापकांनी प्राचार्य कक्षात दिनांक 25/02/2023
..... ला वाजता उपस्थित राहावे. हि विनंती.

१. प्राचार्य डॉ. आशिष ससनकर

२. प्रा. डॉ. हेमंत मिसाळ

३. डॉ. निरंजन निंबारे

४. प्रा. सिद्धांत बोके

५.

६.

७.

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
and Science College, Wardha

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA

Mahila Vikas Sanstha's

**INDRAPRASTHA NEW ARTS
COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE,** AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashtrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

निमंत्रण पत्रिका

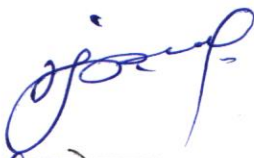
प्रति,

शरपंच
शा.प. मोर्चाध्यक्ष
.....

विषय: बेधारा निमित्त या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन
उपस्थित राहणेबाबत

महोदय,

वरील विषयाच्या अनूषंगाने आमच्या महाविद्यालयातील रा.से.
योजनेतर्फे दिनांक 26/02/2023 रोजी 11.30.00 AM वाजता बेधारा
बेधारा निमित्त हा कार्यक्रम आयोजित केला आहे. तरी
कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित राहण्याची आपणास
विनंती आहे.

आयोजक
डॉ. हेमंत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
and Science College, WARDHA.

Mahila Vikas Sanstha's

INDRAPRASTHA NEW ARTS COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, AT POST NALWADI, DIST. WARDHA (M.S.)

Accredited 'B' by NAAC

Approved by government
of Maharashtra

Affiliated to Rashttrasant Tukadoji
Maharaj Nagpur University, Nagpur

Recognised by U.G.C New Delhi
under section 2 (f) & 12 (b) of
UGC act 1956

कार्यक्रमाची रूपरेषा

कार्यक्रमाचे नाव	: वनराई वेधारा निर्मिती
दिनांक	: 26/02/2023
कार्यक्रमाचे अध्यक्ष	: स्तरपेय ग्रा.प. मोन्दापूर
कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे	: प्रा.सि. इ. व्यु. डा. को. शैल प्रा. कै. लक्ष्मी कर्मा
कार्यक्रमाची वेळ	: 08.00 am
पाहुण्यांचे आगमन	: 07.45 am
दिपप्रज्वलन व माल्यार्पण	: 08.15 am
पाहुण्यांचे स्वागत	: 08.30 am
प्रास्ताविक	: 08.45 am
प्रमुख अतिथीचे मार्गदर्शन	: 09.00 am
माननीय अध्यक्षांचे भाषण	: 09.30 am
आभार प्रदर्शन	: 10.00 am

विनीत

आयोजक

डॉ. हिमांत मिसाळ

Coordinator

Internal Quality Assurance Cell
Indraprastha New Arts Commerce
& Science College, Wardha

प्राचार्य

डॉ. आशिष ससनकर

PRINCIPAL

Indraprastha New Arts, Commerce
& Science College, WARDHA.

सामाजिक बांधिलकीतून बांधला वनराई बंधारा काम व कार्यक्रम

नवराष्ट्र

जलव्यवस्थापन • मोर्चापूर येथे केलेल्या श्रमदानाचा शेतकऱ्यांना होणार फायदा सामाजिक बांधिलकीतून बंधाऱ्याची निर्मिती

वर्षा, झुरी, ग्रामीण भागात पाणीटंचाईच्या मुक्तीकरिता शासकीय स्तरावर विविध उपक्रम राबविल्या जात आहे. विविध योजनांची उपक्रमाची जनजागृती केली जात आहे. बदलत्या वातावरणामुळे किंवा पर्यावरणामुळे पाण्याच्या दुष्काळाची कळ सार्वत्रिक गावांना सोसावी लागत आहे. यावर मात करण्यासाठी स्थानिक महिला विकास मंडळांना सक्रिय झडपण न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागातील विद्यार्थ्यांनी मोर्चापूर येथील कान्हापूर रोड गावकार गावकऱ्यांक उपक्रमाच्या माध्यमातून बांधाऱ्याची निर्मिती केली. या बांधाऱ्यामुळे शेतकऱ्यांना फायदा होणार आहे.

अनियमित पावसाचा फटका

अनेकदा विज्ञान युगात कितीही कल्पितेव्याही ओरडून सांगितले जात असले तरी अजुनही शेतकऱ्यांचे मजबूत आत्महत्या लक्षात आलेली नाही. पाणीटंचाईची झळ सोसावी लागत आहे. अनियमित पावसाचा स्वतंत्र मोठा फटका हा शेतकऱ्यांच्या सोसावा लागतो आहे. त्यामुळे शेतीतून मिळणारे उत्पन्न कमी झाले आहे. त्यातून शेतकऱ्यांचे आत्महत्या सारख्या सारकित्या समस्या निर्माण झाल्या आहे.

बंधारा केला गावकऱ्यांना सुपूर्द

शासन, स्वयंसेवी संस्था तसेच अनेक महाविद्यालय पाण्याच्या दुष्काळावर मात करण्यासाठी स्वयंपूर्तीने अनेक सार्वजनिक उपक्रम राबवित आहे. त्याच पार्श्वभूमीवर झडपण न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी कान्हापूर रोड येथील नाल्यावर सार्वजनिक बंधारा बांधला. सामाजिक बांधिलकीच्या माध्यमातून हाती घेतलेल्या मोर्चापूर येथील नाल्यावर बांधलेला बंधारा गावकऱ्यांचा सुपूर्द केला. याकरिता मोर्चापूर येथील गावस्थांनी याकरिता मोलाचे सहकार्य केले.

माध्यमातून गावकऱ्यांमध्ये जनजागृती निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला. स्थानिक पातळीवर पाण्याचे वाटून जाणारे पाणी अडवणे आणि जिरवणे. त्याद्वारे भाग्यमानताला हात करणे आणू लागत

तेव्हामुळे तसेच बाष्पीभवनामुळे होणारे पाण्याचे नुकसान टाळणे म्हणजे पाणलोट जवळपास होय. यावेळी मोर्चापूर येथील सरपंच सचिन सोमन्ये, उपसरपंच राहुल माहूर तसेच भाग्यमानताचे माध्यम डॉ. अरविण सानकर, समाजकार्य विभागाध्यक्ष डॉ. हेमंत मिसळ, प्रा. सचिन गिरडे, प्रा. सिध्दार्थ खेंगे, डॉ. निरंजन चिकटे, प्रा. धनंजी काम, विद्यार्थी व ग्रामस्थ यांचे उपस्थिती होती.

स्थानिक महिला विकास संस्थेद्वारा संचालित न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागातील विद्यार्थ्यांनी मोर्चापूर सार्वजनिक उपक्रमाच्या माध्यमातून बंधाऱ्याची निर्मिती केली.

ग्रामिण भागात पाणी टंचाईच्या मुक्तीकरिता शासकीय स्तरावर विविध

उपक्रम राबविल्या जात आहे. तसेच विविध योजनांची उपक्रमाची जनजागृती सामाजिक तळागाळातील घटकांपर्यंत केली जात आहे. आज बदलत्या वातावरणामुळे किंवा पर्यावरणामुळे पाण्याच्या दुष्काळाची कळ महाराष्ट्रातील सर्वच गावांना सोसावी लागत आहे. शासकीय उपक्रमाविषयी लोकांच्या मनात असणारी उदासिनता ही बाब पाणी अभियानातील अडचण ठरत आहे. याकरिता अभियानातील अडचण ठरत आहे. याकरिता स्थानिक न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजच्या समाजकार्य विभागाने मोर्चापूर येथील नाल्यावर बंधाऱ्याची निर्मिती ग्रामविकासाला हातभार लागणार आहे.

पाण्याचा प्रत्येक थेंब महत्त्वाचा आहे. हे आजच्या विज्ञान युगात कितीही कानीकपाळी ओरडून सांगितले जात असले तरी अजुनही पाण्याचे महत्त्व आपल्या लक्षात आलेले नाही. पाणीटंचाईची झळ सोसावी लागत आहे. अनियमित पावसाचा सर्वात मोठा फटका हा शेतकऱ्यांना सोसावा लागतो आहे. त्यामुळे शेतीतून मिळणारे उत्पन्न कमी झाले आहे. त्यातूनच शेतकरी आत्महत्या सारख्या सामाजिक समस्या निर्माण झाल्या आहे. या समस्यांवर मात करण्यासाठी शासन, स्वयंसेवी संस्था तसेच अनेक महाविद्यालय पाण्याच्या दुष्काळावर मात करण्यासाठी स्वयंपूर्तीने अनेक सार्वजनिक उपक्रम राबवित आहे. व त्याच पार्श्वभूमीवर न्यु आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील समाजकार्य विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी पडेगाव रोड येथील नदीवर सार्वजनिक बंधारा बांधला.

सामाजिक बांधिलकीच्या नात्यातून हाती घेतलेल्या सालोड येथील नदीवर बांधलेला बंधारा गावकऱ्यांना सुपूर्द केला याकरिता मोर्चापूर येथील ग्रामस्थांनी याकरिता मोलाचे सहकार्य केले.

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

PRINCIPAL
Wardha Plus Edition
& Science College, WARDHA.

यावेळी मोर्चापुर येथील सरपंच मा. सचिन सोमनाथे, उपसरपंच मा. राहुल माहुरे तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. प्रशांत कडवे, संजय गांधी निराधार योजनेचे तालुका अध्यक्ष श्री. आशिष कुचेवार, समाजकार्य विभागप्रमुख प्रा. मनिष भोयर, प्रा. पुसदकर, प्रा. पडडके, प्रा. गिरडे, प्रा. राऊत, प्रा. मडावी, विद्यार्थी व ग्रामस्थ यांची उपस्थिती होती. या उपक्रमाने गावकऱ्यांना मदत मिळाली, असून या बंधाराचा फायदा गावकऱ्यांना होवून उन्हाळ्यात निर्माण होणाऱ्या पाणीटंचाईला तसेच शेतीतील उत्पादनाला याचा निश्चितच गावकऱ्यांना होईल अशी प्रतिक्रिया ग्रामस्थांनी व्यक्त केल्या या उपक्रमातून प्रेरना घेत अन्य महाविद्यालयांनी यासारखे सार्वजनिक उपक्रम राबविण्याची गरज व्यक्त होत आहे.

IQAC Co-ordinator
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

PRINCIPAL
New Arts, Commerce & Science
College, WARDHA

वाघ : सौंदर्य, सामर्थ्याचे प्रतीक

वाघ एक वैभवशाली प्राणी. वाघाची काही अंगभूत गुणवैशिष्ट्ये वाघाचा रुबाब वाढवतात. गेल्या शतकात माणसाने वाघांची अनिर्बंध शिकार केली. शिवाय जंगलतोड आणि अतिक्रमण करून वाघांचे अधिवास क्षेत्रही कमी केले. परिणामी अन्नासाठी जवळच्या वस्त्यांवर वाघ हल्ले करू लागले आणि माणूस-वाघ संबंध अधिकच बिघडू लागले. नामशेष होण्याच्या जवळपास पोहचलेला वाघ जतन करण्याची आवश्यकता त्यामुळेच निर्माण झाली. सन २०१० मध्ये रशियातील सेंट पीटर्सबर्ग येथे झालेल्या वाघांविषयीच्या शिखर परिषदेत २९ जुलै या आंतरराष्ट्रीय व्याघ्र दिवसाची घोषणा केली गेली.

प्रा. संदीप पेटारे

वाघ हे एकूणच परिसंस्थेच्या कल्याणाचे प्रतीक आहे. प्रचंड सामर्थ्य, चपळता आणि रुबाबदारपणाच्या संयोगाने वाघाला भारताचा राष्ट्रीय प्राणी म्हणून गौरवाचे स्थान मिळाले आहे. वाघाला वैज्ञानिक, आर्थिक, सौंदर्य, सांस्कृतिक आणि पर्यावरणीय मूल्येही आहेत. वाघांच्या आणि त्यांच्या अधिवासांच्या संरक्षणासाठी भारतात १९७० मध्ये वाघांची शिकार आणि इतर अवयवांच्या व्यापारावर पूर्ण बंदी घालून संवर्धनाचे प्रयत्न सुरू झाले. तत्कालीन पंतप्रधान इंदिरा गांधी यांच्या नेतृत्वाखाली १९७२ मध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा मंजूर करण्यात आला. १९७३ मध्ये व्याघ्र प्रकल्प सुरू करण्यात आला. हा जगातील सर्वात मोठ्या संवर्धन प्रयत्नांपैकी एक मानला जातो आणि आज भारत व्याघ्र संवर्धनात जगात अग्रणी आहे. आज देशभरात ५३ व्याघ्र प्रकल्प आहेत, जे तेथील इतरही जैव-भौगोलिक क्षेत्रांचे प्रतिनिधित्व करतात.

वाघ हा मांजर कुळातील सर्वात मोठा प्राणी. नर वाघाची लांबी २.२ ते ३.३ मीटर; तर मादीची लांबी २ मीटर ते २.७५ मीटर असते. सुमात्रा प्रदेशात आढळणारे वाघ सर्वात लहान आहेत, तर सायबेरियामध्ये आढळणारे वाघ सर्वात मोठे असतात. वाघाच्या शेपटीची लांबी ही त्याच्या शरीराच्या अर्धी म्हणजे जवळपास ०.५ ते १.२ मीटर असते. वेगाने धावताना, वळण घेताना शेपटीच्या सहाय्याने वाघ आपले शरीर संतुलित ठेवतो. वाघाच्या पाठीचा कणा अत्यंत लवचिक असतो. वेगाने धावताना वाघाचे मणके

धनुष्यासारखे वाकू शकतात; तर पोटाचे स्नायू घट्ट होतात; परंतु तो जास्त वेगाने फार लांब धावू शकत नाही. वाघ त्याच्या शरीराच्या लांबीच्या कित्येक पट झेप घेऊ शकतो. वाघाचे मागचे पाय पुढच्या पायाच्या तुलनेने लांब असतात, ज्यामुळे त्याला झेप घेणे, उडी मारणे सोयीचे होते. वाघाचे पुढचे पाय स्नायूंनी घट्ट बांधलेले असल्याने हल्ला करण्यासाठी आणि मोठ्या सावजांना खाली आणण्यासाठी प्रभावी ठरतात. वाघ हा स्वतःच्या वजनाच्या पाचपट वजनाच्या प्राण्यांना सहज खाली पाडू शकतो, ओढून नेऊ शकतो. नर वाघाचे वजन १८० ते ३०० किलोच्या दरम्यान असते. प्रौढ मादीचे वजन १०० ते १६० किलो असते. यातील बहुतांश वजन हे त्याच्या स्नायूंचे असते. आपल्या शक्तिशाली जबडा आणि मुळ्यांनी वाघ स्वतःच्या शरीरापेक्षाही मोठी शिकार करू शकतो. मांजर कुळात वाघांमध्ये सर्वात लांब सुळे असतात. त्यांची लांबी ६ ते ८ सेंटिमीटर पर्यंत असते. या मुळ्यांच्या मागे अंतर असल्याने हे दात सावजाच्या मांसपेशीत खोलवर रुततात. वाघाची रात्रीची दृष्टी माणसांच्या तुलनेत सहा पटीने चांगली असते. वाघाची ऐकण्याची क्षमता इतकी तीव्र आहे, की तो वाऱ्याच्या झुळकीतील पानांची सळसळ आणि प्राण्यांचा आवाज सहज ऐकू शकतात. वाघाच्या मिस्या अत्यंत संवेदनशील असतात. हवेच्या दाबातील थोड्यासा बदलही त्यांना सहज कळतो. वाघाच्या पिवळसर अंगावर राखाडी, तपकिरी किंवा काळ्या रंगाचे पट्टे असतात. मानवाच्या तळहातांवरील रेषा जशा वेगवेगळ्या असतात, तसेच प्रत्येक वाघाच्या अंगावरील पट्टेही वेगवेगळे असतात. कोणत्याही दोन वाघांना एकसारखे पट्टे नसतात.

एका प्रौढ वाघाशी साधारणपणे दोन ते अर्डाकडे वर्षांनी १३ ते ११० दिवसांच्या गर्भधारणेनंतर तीन ते चार शावके होतात. शावकाचे वजन १.५ किलोपर्यंत असते आणि जन्मावेळी त्यांची लांबी सुमारे ३० सेंमीपर्यंत असते. वाघांमधील अधूनमधून घोरून, गुरगुरून वा खोकलून पिलांना शिस्तही लावते. साधारण सहा महिन्यांनी, पिल्ले अधिक मुक्तपणे फिरू लागतात.

वाघ आवाज, स्पर्श, सुगंध आदी माध्यमांचा वापर करून एकमेकांशी संवाद साधतात. वाघ मूत्र फवारणी करून स्वतःचे क्षेत्र निश्चित करतात. वाघाच्या मूत्राच्या सुगंधाने वाघ एकमेकांचा पाठलाग करू शकतात. एखादी वाघीण समागमासाठी तयार असल्याने या सुगंधावरूनच वाघांना कळते. ते झाडांवर पंजाने

ओरबाइन काही खुणादेखील सोडतात. याद्वारे वाघ विशिष्ट ठिकाणाहून गेल्याची वेळदेखील कळू शकते. नर वाघ घोरून, गुरगुरून, घुटमळून, चाटून, गर्जना करून आपल्या भावना व्यक्त करतात. वाघाचे घोरणे, गुरगुरणे, गर्जना करणे हे संवादाचे काही सामान्य प्रकार आहेत. वाघाची गर्जना ही कर्कश, आक्रोश केल्यासारखा आवाज असतो; जो जंगलात तीन किलोमीटरपेक्षाही दूरवर ऐकू येऊ शकतो. वाघाची गर्जना ही कधी इतर वाघांना चेतावणी असते, तर कधी समागमासाठी जोडीदाराला आकर्षित करण्यासाठीही वाघ गर्जना करतात.

वाघ लाजाळू आणि एकांतवासीय असतात. ते सिंहाप्रमाणे समूहाने फिरत नाहीत. जंगलात प्रौढ वाघ एकटे राहतात. वाघाची रात्रीची दृष्टी अत्यंत विकसित असल्याने ते प्रामुख्याने रात्रीच्या वेळी शिकार करतात. वाघाची आवडती शिकार म्हणजे जंगली हरिण किंवा जंगली डुकरांसारखे खूर असलेले प्राणी होय. वाघ फक्त १० ते २० टक्के प्रयत्नांतच शिकार करण्यात यशस्वी होतात. वाघ आपल्या सावजावर दोन-तीन वेळा झाप मारून त्याला खाली पाडण्यात यशस्वी न झाल्यास हार मानतो. याच्या विपरीत चिंता आपल्या भक्ष्याचा लांबवर पाठलाग करून सावजाला थकवतो आणि मारतो. वाघ आपल्या सावजाला मारण्यासाठी चपळतेपेक्षा ताकदीवर अवलंबून असतो. वाघ एका वेळी सुमारे २५-३० किलो मांस खातो. सावज मोठी असल्यास वाघ सावजाला निर्जन स्थळी घेऊन जातो. सावज खाल्ल्यावर त्याच परिसरात विश्रंती घेतो व पुन्हा त्यावर ताव मारतो.

वाघांच्या अधिवासाचे संरक्षण केल्याने केवळ वाघांनाच नाही, तर मानवी जीवन आणि उपजीविकेच्या अनेक पैलूंचा फायदा होईल. वाघांचे अधिवास असलेली जंगले पावसाचे पाणी वाहून जाण्याचे नियमन करण्यास, मातीची धूप रोखण्यास, भूजलाचे पुनर्भरण आणि स्थानिक हवामानातील चढ-उतार कमी करण्यास मदत करतात. अनेक पारंपरिक समुदाय त्यांच्या दैनंदिन गरजा पूर्ण करण्यासाठी जंगलांवर अवलंबून असतात. वाघांची जंगले वाचवणे म्हणजे नद्यांच्या पाणलोट क्षेत्रांचे संरक्षण होय. वन हे संपादन्य जीवन-सहायक उत्पादनांचे खजिना आहे. जंगल हे शिक्षणासाठीचादेखील एक समृद्ध स्रोत आहेत. हजारो वर्षांपासून वाघ मानवी संस्कृती, सामाजिक इतिहासाचा एक जिवंत भाग आहेत. वाघ सौंदर्य, सामर्थ्याचे प्रतीक आहे. वाघ आणि मानव यांच्यातील संघर्ष, या काही नवीन घटना आहेत; परंतु प्राण्यांनाही त्यांच्या नैसर्गिक वातावरणात राहण्याचा अधिकार आहे, हे मानवाने नेहमीच लक्षात ठेवले पाहिजे. या संवर्धन नैतिकतेमुळेच वाघांसह अनेक वन्य प्रजाती आजही भारतात इतक्या संख्येने आहेत. वाघ नामशेष झाल्यास, त्यांच्यासंबंधीची मूल्येही पावो पिढ्यांसाठी कायमचीच नष्ट होतील.

(लेखक वन्यजीव व पर्यावरण अभ्यासक अमून, वर्धा येथील इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील बायोटेक्नॉलॉजी विभागात प्राध्यापक आहेत.)

sandypetare@gmail.com

जिज्ञासुप्रिये जीतव्य बुद्ध

आजच्या युगात वन्यजीवांच्या रक्षणासाठी अनेक उपाययोजना केल्या जात आहेत ; मात्र अडीच हजार वर्षांपूर्वी भगवान बुद्धांच्या प्रेरणेतून प्राण्यांच्या रक्षणासाठी चळवळ उभी झाली होती. पर्यावरणाचे रक्षण केल्याशिवाय मानव कल्याणाचा विचार करणे व्यर्थ आहे, हे भगवान बुद्धांचा एकूण जीवनपट सांगतो. आज बुद्ध परिणिमा, त्यानिमित्त...

प्रा. संदीप पेटारे

आ

ज संपूर्ण जग पर्यावरण रक्षणासाठी अनेक मोहिमा राबवत आहे; परंतु पर्यावरण रक्षणाचे आज मातृदेशीक म्हणूनच भगवान बुद्धांकडे पाहिले जाणेत. सुमारे अडीच हजार वर्षांपूर्वीच भगवान बुद्धांनी याचा जागर केल्याचे अनेक प्रसंगातून स्पष्ट होते. त्यांनी सांगितलेल्याच पर्यावरणसंरक्षनाचा मार्ग आज जगाने अवलंबण्याची परज आहे. सिद्धार्थ गौतमाच्या बालपणाचा अभ्यास करताना, हांगागत शेतीची तयारी करताना नांगरणी करायची वेळ म्हणजे एक ऊसव असल्याचे अनेक संदर्भ मिळतात. त्यामुळेच बहुदा बुद्धांच्या शिकवणुकीत पक्षी, प्राणी, शेती, पाणी, जंगले आणि झाडांची अनेक उदाहरणे आहेत. जर आपण धम्मपद नावाचा ग्रंथ पाहिला, तर या पुस्तकात समाविष्ट असलेल्या ४२३ प्रवचनांपैकी २५० हून अधिक प्रवचनांत पक्षी, पक्षी, झाडे आणि निसर्गातील अनेक उदाहरणे देतात. 'मिलिंद प्रश्न' या ग्रंथात महाराजा मिलिंद आणि आचार्य नागसेन यांच्यातील प्रश्नोत्तरांचा तपशील आहे. या ग्रंथात जवळपास १०४ प्राणी, पक्षी, झाडे वनस्पतींच्या गुणांचे रजक वर्णन मांडण्यात आले आहे.

एकदा राजकुमार सिद्धार्थ गौतम बागेत फिरत असताना अचानक एक छातीत बाण स्तलेला जखमी हंस, त्यांच्या पायावर येऊन पडला. हे सर्व पाहून राजपुत्राच्या दुःखाला पारावार उरला नव्हता. त्याने प्रेमाने हंसाला आपल्या मांडीवर उचलून स्तलेला बाण बाहेर काढला आणि मोठ्या प्रेमाने जखमी हंसच्या जखमेवर मलमपट्टी केली आणि त्याला पाणी पाजले. सिद्धार्थ गौतमाने तो बाण आपल्या अंगाला टोचून हंसाला झालेल्या वेदनेचा अंदाज घेतला व त्याचे हृदय तुटले. त्याच क्षणी सिद्धार्थ गौतमाचा चुलतभाऊ देवदत्त तेशे येऊन म्हणतो की, "हा हंस मां मारला आहे, तो मला द्या. जो शिकार करतो तो त्याचा मालक असतो." सिद्धार्थ गौतमाने त्याचे म्हणणे ऐकले नाही. "जो कोणाचा जीव वाचवतो, तोच त्याचा स्वामी होऊ शकतो," असे म्हटले. हे उतर ऐकून देवदत्ताच्या रागाला पारावार

उरला नाही. त्याने राजाच्या दरबारात धाव घेतली आणि त्याच मागावरला सुरवात केली. राजा विचारात पडला; पण एक अनुभवी मंत्री उठला आणि म्हणाला- राजा, हंसाला दरबाराच्या मध्ये सोडा. दोन्ही राजपुत्रांना दोन कोट्यांचा उभे करा. दोघांनाही आठोपाठोने हंसाला बोलवायला लावा. हंस ज्याच्याकडे जाईल, हंस त्याचा. सर्वांना हा उपाय आजवढा. राजाच्या सांगाथ्यावरून हंस दरबारात सोडण्यात आला. देवदत्ताचा कर्कश आवाज व वटादरलेले डोळे पाहून हंसाने त्याच्याकडे डुंकूनही पाहिले नाही; पण राजकुमार सिद्धार्थ गौतमाने आपल्या करुणामय स्वरात हंसाला हाक मारताच हंस जखमी अवस्थेत विव्कळत त्याच्या मांडीवर जाऊन बसताच सिद्धार्थ गौतमाच्या जयजयकाराने दरबार दमदमता व हिसेवर अहिंसेच्या विजयाचा प्रत्यय देतो.

जॉवन आणि पर्यावरण एकमेकांना पूरक आहेत. सर्वांचाच अस्तित्त्व पर्यावरणावर आधारित आहे. प्रत्येक जीव हा आनुवंशिकता आणि पर्यावरणाची एकत्रित निर्मिती आहे. पर्यावरणाची नैसर्गिक संसाधने जितकी स्वच्छ आणि शुद्ध असतील, आपले शरीर आणि मनही तितकेच निरोगी आणि स्वच्छ राईल. म्हणूनच प्राचीन भारतीय ऋषी-मुनींनी सांगितले होते की, निसर्ग आपल्या आईसमान आहे, जी आपल्या मुलांना सर्व्व देते. म्हणूनच असे म्हटले गेले आहे की, कुठल्याही राष्ट्रची स्थिरता, प्रगती हे तेशील पर्यावरणाच्या गुणवत्तेवर अवलंबून असते.

बुद्धाग्या हे भगवान बुद्धांना ज्ञानप्राप्तीचे स्थान, हे आज ज्या स्वरूपात आहे ते पूर्वी तसे नव्हते. एकेकाळी तेशे निसर्गाची अनोखी

छटा असायची. चारही बाजूंनी जंगलांची सावली निरजना नदींची शोभा वाढवत होती. महोभिनिष्क्रमानंतर, सिद्धार्थ गौतमाने येशीलच डोंगरातल्या झाडांच्या थंडगार सावलीत, वाहत्या नद्या-धवधवत्याच्या काटावर, निसर्गाच्या कुशीत, आजूबाजूच्या विस्तीर्ण वातावरणात अनेक अनुत्तरित प्रश्नांचा शोध घेत आपल्या तपस्वदेची सहा वयें घालवली, या परिसरातील शुद्ध वातावरण हेच त्यांच्या सुदृढ, सुरक्षित आरोग्यचे कारण होते. वैशाख पौर्णिमेच्या रात्री पिपळाच्या झाडाखालीच त्यांना ज्ञानप्राप्ती झाली, तेव्हापासून आपण पिपळाला बोधिवृक्ष म्हणून संबोधतो. बौद्ध धर्माच्या शिकवणुकीत पर्यावरण व त्यातील घटक जसे की, झाडे, वेली, पशु, पक्षी, हवा, पाणी यांस अत्यंत महत्त्वाचे स्थान आहे. आजच्या युगात वन्यजीवांच्या रक्षणासाठी अनेक उपाययोजना केल्या जात आहेत, मात्र अडीच हजार वर्षांपूर्वीच भगवान बुद्धांच्या प्रेरणेतून प्राणी रक्षणासाठी चळवळ उभी झाली होती.

बुद्ध अनुयायी महाराजा अशोक सम्राटाने आपल्या शासनकाळात मानवासाठीच नव्हे, तर पशु-पक्ष्यांसाठीही अनेक कल्याणकारी योजना जाहीर केल्या होत्या. अण, जखमी पर्यंतच्या उपचारासाठी टोस प्रकारच्या उपचार व्यवस्था उभारल्या. त्याकाळीत आवश्यक त्या सर्व वनीधर्षींचे त्यांनी मोठ्या प्रमाणात रोपण करून त्यांचे संगोपन केले.

भगवान बुद्धांचा जन्म, ज्ञानप्राप्ती, पहिला उपदेश देणे आणि महापरिनिर्वाण या घटना अक्षय्य: सिद्ध करतात की, ते पर्यावरण रक्षणाचे महान समर्थक, तारणहार आणि प्रोते होते. भगवान बुद्ध कोणत्याही परिस्थितीत झाडां, वेली, पशु, पक्षी अशा कुठल्याही जीवाला हानी होईल, असे बोलले नाहीत, तर ते वेळोवेळी राजे आणि सामान्य लोकांना नवीन झाडे लावाय्यासाठी प्रेरित करत. ते भिक्वूंनाही जंगलात जाऊन ध्यान, विषयना कराय्याचा उपदेश करत. शरणाग्या नावाच्या प्रसिद्ध बौद्ध ग्रंथात बौद्ध भिक्वूंना जंगल, नदी, पुहा इत्यादी नैसर्गिक वारशात ध्यान करताना दाखवण्यात आले आहे.

sandypetare@gmail.com

(लेखक वर्षी येशील इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमध्ये वायोटिकनॉलजी विभागात वन्यजीव व पर्यावरण अभ्यासक आहेत.)

फोकस

प्रा. संदीप पेटारे

sakai.avtaran@gmail.com

जागतिक तापमान वाढ, वातावरण बदलांसारख्या अनेक समस्यांसह सतत वाढत जाणाऱ्या उष्णतेच्या लहरी, उकाडा भारतीयांच्या आरोग्यासाठी मोठे आव्हान ठरत आहे. भविष्यात मुंबईमध्ये उन्हाळ्यातील कमाल तापमान हे राजस्थानसारखे ५० अंशांपर्यंत पोहोचण्याची शक्यता जरी नसली, तरी राज्यातील इतर भागांत तीव्र उष्णतेच्या लाटेमुळे ही शक्यता नाकारता येत नाही; मात्र तरीही आपण उष्णतेला पुरेसे गांभीर्याने घेत नाही...

ओळखा अंदाज उष्णतेचा!

भारतीय हवामान विभाग आपल्याला हवामानाच्या अंदाजाबाबत अवगत करते. हा अंदाज अधिकाधिक अचूक असावा यासाठी विभागाकडून सर्वतोपरी प्रयत्न केले जातात. सध्याचा अंदाज नव्याने विकसित केलेल्या मल्टी मॉडेल इंसेम्बल तंत्रज्ञानावर आधारित आहे. मल्टी मॉडेल इंसेम्बल प्रणाली विविध जागतिक हवामान अंदाज संशोधन केंद्र तथा मान्सून मिशन अंदाज प्रणालीच्या निष्कर्षांचा अचूक अंदाज वर्तविण्याकरिता उपयोग करते. भारतीय हवामान विभागाने चालू उष्ण हंगामाकरिता मार्च ते मे २०२३ मधील देशभरातील हंगामी आणि मासिक तापमानाचा अंदाज तयार केला आहे. उष्णतेची लाट असामान्यपणे उच्च तापमानाचा विशिष्ट कालावधी असतो, जो उष्ण हवामानाच्या हंगामात उद्भवणाऱ्या सामान्य कमाल तापमानापेक्षा जास्त असतो.

जागतिक तापमान वाढ, वातावरण बदलांसारख्या अनेक समस्यांसह सतत वाढत जाणाऱ्या उष्णतेच्या लहरी, उकाडा भारतीयांच्या आरोग्यासाठी मोठे आव्हान ठरत आहे. भारतीय हवामान विभागाने काही दिवसांपूर्वी दिलेल्या चेतावणीनुसार मार्च ते मे महिन्यांत ईशान्य भारत, पूर्व व मध्य भारत आणि उत्तर, पश्चिमी भारतात कमाल तापमान सामान्यपेक्षा तीन ते पाच डिग्री सेल्सिअसने अधिक असेल. उष्णतेच्या लाटेची स्थिती सामान्य हवामान मूल्यांच्या संदर्भात विशिष्ट ठिकाणी कमाल तापमानात ४.५ ते ६.४ डिग्री सेल्सिअसपर्यंत वाढ दर्शविते; तर ६.४ डिग्री सेल्सिअसपेक्षा कमाल तापमानात वाढ झाल्यास तीव्र स्वरूपाच्या उष्णतेच्या लहरींचा प्रत्यय येतो.

राष्ट्रीय हवामान कार्यालयाने १९०१ पासूनचा सर्वात उष्ण फेब्रुवारी अनुभवल्यानंतर पुढील महिन्यात तापमानात अधिक वाढ होण्याचा अंदाज वर्तवला आहे. त्यामुळे गेल्या वर्षीच्या विक्रमी उष्णतेच्या लाटेची पुनरावृत्ती होईल, ज्यामुळे पिकांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आणि काही तासांसाठी ब्लॅकआउट सुरू होईल, अशी चिंता निर्माण होण्याची शक्यता आहे. ५० अंश सेल्सिअस (१२२ फॅरेनहाइट) इतकं उच्च तापमान कोणत्याही परिस्थितीत असल्यास, तरी भारताच्या १.४ अब्ज लोकसंख्येपैकी जे गच्च भरलेल्या शहरांमध्ये अडकले आहेत किंवा ज्यांची घरे हवेशीर नाहीत, त्यांच्यासाठी हा धोका अधिक तीव्र स्वरूपाचा असेल.

राज्याचा विचार केला, तर २०१४ मध्ये नवी दिल्लीतील 'टेरी' या संस्थेने 'यूके मेटऑफिस' च्या मदतीने शासनासाठी एक अहवाल प्रकाशित केला. या अहवालानुसार येणाऱ्या दशकात अमरावती आणि औरंगाबाद विभागातील तापमान हे सर्वात जास्त वाढेल. या भागातील वार्षिक सरासरी तापमान २०७० पर्यंत १९७० ते २००० च्या तुलनेत ३ ते ३.५ अंश सेल्सिअस इतके वाढू शकते. नागपूर विभागात ३.२ अंश इतके आणि पुण्यासह कोकणात २.७ अंशपर्यंत ते वाढू शकते. अलीकडेच प्रकाशित झालेल्या 'आयपीसीसी' च्या अहवालानुसार मुंबईमध्ये शतकाच्या अखेरपर्यंत वार्षिक सरासरी तापमान हे ४.६ अंश इतके वाढू शकते.

जागतिक तापमानवाढ आणि हवामानात होणारे बदल हे मानवनिर्मित कारणांमुळे होत आहेत, याबद्दल कोणतीही शंका नाही.

येणाऱ्या दशकांमध्ये भारतासह राज्यातील तापमानात अजून वाढ होणे हे अटळ आहे. वर्षभर कडक उन्हाळा जाणवला नाही, तरी वाढलेल्या कालावधीचा उन्हाळा क्रतू आणि योग्य हवामानाची परिस्थिती असल्यास उष्णतेच्या लाटेची वाढलेली शक्यता पाहायला मिळेल. भविष्यात मुंबईमध्ये उन्हाळ्यातील कमाल तापमान हे राजस्थानसारखे ५० अंशांपर्यंत पोहोचण्याची शक्यता जरी नसली, तरी राज्यातील इतर भागांत (चंद्रपूर, नागपूर, वर्धा, अकोला) तीव्र उष्णतेच्या लाटेमुळे ही शक्यता नाकारता येत नाही.

उन्हात बाहेर कपडेची कामे करणारे मजूर, वृद्ध, लहान मुले, गर्बेदर महिला, स्थूल लोक, पुरेशी झोप न झालेले लोक, मधुमेह, हृदयविकार, दारूचे व्यसन असणारे, निराश्रित, बेघर, कारखान्यात काम करणारे कामगार, घट्ट कपडे परिधान करणारे, हॉटेलातील स्वयंपाकी अशा प्रत्यक्ष उष्णतेशी संपर्क येणाऱ्या लोकांना उष्माघात होण्याची जोखीम अधिक असते. भारतीय समाजावर उष्णतेच्या लाटांचा व्यापक परिणाम होतो. उष्णतेच्या लाटांच्या विस्तारित कालावधीमुळे मोठ्या प्रदेशातील माती लक्षणीयरीत्या कोरडी होऊन जमिनीची गुणवत्ता घसरते. शिवाय मान्सूनच्या आगमनावरही याचा स्पष्ट परिणाम होतो. त्यामुळे संपूर्ण कृषी व्यवस्था प्रभावित होते. कोरड्या जमिनीवर पाऊस झाल्याने पणजी जमिनीत नीट शोषल्या जात नाही, परिणामी पुरसहश

परिस्थिती निर्माण होऊन जनजीवन विस्कळित होण्याची शक्यता अधिक असते. वाढलेल्या उष्णतेमुळे कृषी आणि बांधकाम, खाणकाम क्षेत्रातील मजुरांना उष्णतेमुळे आपले काम सोडणे, थांबवणे परवडत नाही वा थंडावा निर्माण करणाऱ्या वस्तू खरेदी करणेही परवडत नाही.

अशा काही क्षेत्रातील ८०% मजूर या लाटेत पूर्णपणे असुरक्षित असतात. त्यामुळे मजुरांची कार्यक्षमता कमी होत असल्याचे निदर्शनात आले आहे. अशा समुदायांवर उष्माघातासारखे आघात होऊ शकतात. परिणामी संपूर्ण अर्थव्यवस्था कोलमडण्याची शक्यता असते. चक्कर येणे, सुस्त वाटणे, थकवा वाटणे, मळमळ होणे, उलट्या होणे, हृदयाचे ठोकें वाढणे ही काही उष्माघाताची प्रारंभिक लक्षणे आहेत. भारतात २००० ते २००४ आणि २०१७ ते २०२१ या कालावधीत अतिउष्णतेमुळे होणाऱ्या मृत्यूंमध्ये ५५% वाढ झाली आहे, असे वैद्यकीय जर्नल, द लॅन्सेटमध्ये प्रकाशित झालेल्या अलीकडील अभ्यासात आढळून आले आहे. उष्णतेच्या संपर्कांमुळे २०२१ मध्ये भारतीयांमध्ये १६.७२ अब्ज संभाव्य कामगार तासांचे नुकसान झाले, परिणामी देशाच्या सकल उत्पन्नाच्या ५.४% च्या समतुल्य उत्पन्नाचे नुकसान झाले.

हे सर्व टाळण्याकरिता धोरणात्मक स्तरावर निर्णय घेऊन त्याची अंमलबजावणी करणे गरजेचे आहे. सोबतच शहरी नियोजन मार्गदर्शक तत्त्वे काटेकोरपणे अंमलात आणणे, इमारतीच्या रचनेमध्ये हिरवळीसाठी जागा राखीव ठेवणे, सावली आणि खेळत्या हवेसाठी नियोजन करणे, इमारतीच्या बांधकामात सिमेंटच्या विटांपेवजी मातीच्या विटांना प्राधान्य देणे, इमारतीच्या सुशोभीकरणाकरिता वापरल्या जाणाऱ्या रंगांची उचित निवड करणे, उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या काचांच्या तावदानांना बगल देणे गरजेचे आहे. सोबतच वृक्षलागवड आणि संवर्धन सर्वात महत्त्वाचे.

(लेखक वन्यजीव व पर्यावरण अभ्यासक आहेत.)

फोकस

प्रा. संदीप पेटारे

sandypetare@gmail.com

एका झांजावा हवामान बदलाचा

भारतात २०२२ मध्ये सर्वाधिक दिवस तीव्र स्वरूपाच्या हवामान बदलाच्या घटनांचा प्रत्यय आला. साधारणपणे जानेवारी ते सप्टेंबरदरम्यान १० टक्के भारतात या तीव्र हवामान बदलाच्या घटनांची नोंद झाली. देशात बऱ्याच ठिकाणी कित्येक दिवस विक्रमी तापमान होते. बहुतेक प्रदेश मुसळधार पावसाने जलमय होऊन जीवित व पशुधनाची अपरिमित हानी झाली. भविष्यासाठी हा हवामान बदलाचा सांगावा आपल्याला सावध करणारा आहे.

संकाक

अवतरण

वाचा शनिवारच्या अंकात

फोकस

प्रा. संदीप पटेरे

उपज्योतिषाचार्य, पुणे

भारतात २०२२ मध्ये सर्वाधिक दिवस तीव्र स्वरूपाच्या घटनांचा प्रत्यय आला. साधारणपणे जानेवारी ते

सप्टेंबर दरम्यान १० टक्के भारतात या तीव्र हवामान बदलाच्या घटनांची देशात बऱ्याच ठिकाणी कित्येक दिवस विक्रमी तापमान होते. बहुतेक प्रदेशांमुळे जलमय व पशुधनाची अपरिमित हानी झाली.

भविष्यासाठी हा हवामान बदलाचा सांगावा आपल्याला सावध करणारा आहे.

भारतीय राज्य पवारराज्येच्या संवेदनशील प्रदेशात (उत्तरांचल, झारखंड, बिहार, कर्नाटक) प्रदेश फारच अस्वस्थ होत चाललाय. हवामान बदलाची तीव्रता आणि वारंवारिता सांगता सध्या सर्व जाणकारांमधून एवढी इतक्याच उच्चदराने तीव्र स्वरूपाच्या अपरिमित तापमानाच्या जागृता तयार स्वरूपाच्या घटनांचा प्रत्यय शक्यता येत आहे. २०२२ च्या काही दिवसांत काही ठिकाणी एकाच दिवशी तीनही ऋतूंनी अचूकपणे घेता आला. आज विशाल लोकसंख्येच्या आणि सांस्कृतिक सुटीच्या भारतासमोर त्या अनुषंगाने आद्यतरी विशालच त्याच शक्तिजनाने २०२२ हे वर्ष अस्वस्थकरक हवामानाचे ठरले आहे.

भारतीय हवामान विज्ञान आपल्या कल्पनापट ओढ इंडिया या वार्षिक अहवालान हवामान बदलाच्या घटनांचा परिचालित करतो. ज्यात प्रामुख्याने पाऊस, वारंवारिता, बर्फाची कोटार ते अत्यंत भूकंपासारखे पाऊस, भूस्खलन, पूर, शीतलहारी, जमनीच्या खराद पूर आणि वाळूची वादळे, गारवाट इत्यादींचा समावेश होतो. विज्ञान केंद्रकार आणि वादळी पाऊस, दरम्यान जमीन दाख्यात किंवा दगाबाद असतील झाल्यापुढे शेणारा स्वतः आहे. वादळाच्या तीव्र टक्क्यापुढे अस्वस्थता आकारते गळते गळते जोरदार पावसासह पडतात.

भारतात वर्ष २०२२ मध्ये सर्वाधिक दिवस तीव्र स्वरूपाच्या घटनांचा प्रत्यय आला. साधारणपणे जानेवारी ते सप्टेंबर दरम्यान १० टक्के भारतात या तीव्र हवामान बदलाच्या घटनांचा फारस सामान्य होण्या देशात बऱ्याच ठिकाणी कित्येक दिवस विक्रमी तापमानाची नोंद झाली. बहुतेक प्रदेशांमुळे जलमय व पशुधनाची अपरिमित हानी झाली. हवामानात झालेला बदल प्रामुख्याने जवाबदार आहे. परंतु भविष्यातही या तापण्या जागृता अशा घटनांना तोंड द्यावे लागेल हे निश्चित आहे. सुरुवात सध्या २०२० च्या अहवालानुसार मार्च २० वर्षांपासून हवामान बदलाच्या घटनांसह फार तीव्रतेने वाढ होत आहे. परंतु देशात २०२२ मध्ये जी पवारराज्य उत्तरांचलमधून अनुत्पत्ती ती फारच विविध होती.

२०२२ च्या प्रत्येक दिवशी उष्णता व थंडीच्या लाटा, चक्रीवादळ, हिजाबा कडकबाद, अतिवृष्टी, पूर, तथा भूस्खलन-साखळ्या हवामान बदलाच्या घटनांचा अनुभव आला. त्यापैकी या बदलाची तीव्रता प्रामुख्याने जानेवारी ते सप्टेंबरच्या अर्धेक प्रकरा होती. या आधारे गेल्या तीन हजारांहून अधिक लोकांना मृत्यू झाला. १८ दशलक्ष हेक्टरहून अधिक क्षेत्रातील पीक प्रभावित

एका सांगावा हवामान बदलाचा

अधिक विस्तृत क्षेत्रात हवामान बदलाच्या घटनांचा विविधता आणि वास्तविकता अधिक होई. ज्यापुढे ३०१ लोक दाखवले. तर सर्वोच्च मर्यादे ३५१ कमी विभागात प्रदेशात जेव्हा अंतर्गतमध्ये सर्वाधिक घरांची पडझड झाली व पशुधनही दगावले.

१९०१ पासून सध्याच्या २०२२ मध्ये भारतात तीव्र थंडीची नोंद झाली. तर गारव महिना मार्च १९१ वर्षातील सर्वोच्च उष्णता कोरडेपणाची नोंद ऑगस्ट आणि सप्टेंबर महिन्यातही करणायत आली. पूर्व आणि ईशान्य भागातही मार्च १९२ वर्षीन पहिल्यांदाच उन्हे महिना सतत कोरडा आणि उष्ण पाऊस घेता. पाउस ओढत आणि सध्या महिन्यातही विक्रमी कोरडेपणा नोंदवला गेला. या सर्व घटना हवामान बदलाचे स्पष्ट संकेत देणायत आहेत. या घटना नोंदून नाहीत, परंतु या घटनांची वारंवारिता फारच विनाजकळ आहे. यामुळे पेशवाई घटना जवळपास १०० वर्षांनंतर अनुभवली जात होती. ती घटना आजता याच-दराने वरक्या किंवा चक्रीवेष्टा कमी अंतराने अधिक तीव्रतेने अनुभवायला मिळत आहेत. ज्यापुढे गंगेबाहेर एकूणच सर्व सजीवांचे अस्तित्वात धोक्यात आले. तसेच या सर्व अपरिमित सामाना कारणांची क्षमताही आपण जागृता चालूच आहोत.

वर्षाची हवामान बदलाचे भूकंपात या शोकाच्या अहवालान भारताचे पाहिले हवामान भूकंपात प्रसिद्ध केले. ज्यात अनेक कट्टे आणि आर्थिककारक निकषांवर प्रकाश टाकण्यात आला. जो सध्यापावे नाही ठरू शकतो. अहवालानुसार १९०१ ते २०१८ च्या दरम्यान भारतातील प्रचलनातले हवेच्या तापमानात ०.० डिग्री सेल्सियसने वाढ झाली आहे. २१ व्या शतकाच्या उत्तरेकडे सततशी तापमानात २.४ ते ४.८ डिग्री सेल्सियस वाढ अपेक्षित आहे. ज्याने सर्व जीवसृष्टी धोक्यात येईल. अहवालानुसार देशात सध्या १९५५ ते २०१५ च्या दरम्यान हिंदी-महासागराच्या तापमानात १ डिग्री सेल्सियस वाढ झाल्याचे लक्षात आले आहे.

मार्च २०२० च्या दशकात दक्षिण आशियातील बहुतांश भागात तापमानवाढ झाली. तर मार्च २०२० च्या अंदाजानुसार ०.१५, ०.१५, ०.१५ डिग्री सेल्सियस वाढ होऊन ३० वर्षांनी सततशी प्रचलनातले तापमानात ०.८ डिग्री सेल्सियसने वाढ झाल्याचे स्पष्ट करून भारताच्या हवामान विभागाचे आढोहेही वादत्या सामानाची पुढी करताना.

आजपावेही सध्या पावसाच्या पुल्यातान अहवालान आशिया खंडातील पावसाच्या एकूण परिस्थितीतले वेगळे निकष काढण्यात आला नाही. परंतु भारतात १५०० पासून पुढे ते सर्वेक्षणादरम्यान प्रामुख्याने पच्य-भारतात अतिवृष्टी तथा अति कमी पावसाच्या नोंदी करणायत आला आहे. भारतातील मान्यपुर्व प्रकरा हा परिस्थिती विशेष हवामान प्रजातीद्वारे वादळी जो गुरुवा प्रदेशापासून दक्षिण आशियापर्यंत पसरतो. १९९१ ते २०१५ या काळातच विशेषतः उत्तरांचलमधून परिस्थिती विशेष हवामानातले सर्वेक्षण वाढ झाली आहे. त्यापुढे मान्यपुर्व पावसाची अपरिमितता वाढते.

वादळे शक्यतेच घटना एकूण हवामानात विक्रमिक ठिकाणी प्रचलनात पावसाच्या वारंवारिता लक्षणीयतेने वाढ (पुढे) १० टक्क्यांनी प्रामुख्याने आग्नेयी-पश्चिमी अहवालान घट्ट करणायत आले आहे. मार्च २०२० च्या अहवालान घट्ट करणायत आले आहे. मार्च २०२० च्या अहवालान घट्ट करणायत आले आहे. मार्च २०२० च्या अहवालान घट्ट करणायत आले आहे.

अतिवृष्टी, पूर, भूस्खलन
उष्णतेच्या लाटेची स्थिती सामान्य हवामानात १५५ ते १५५ मिमी पाऊस पडतो. तेव्हा भूस्खलन पाऊस म्हणून गणला जातो. अतिवृष्टीच्या बाबतीत १५५ ते २०५ मिमी पाऊस पडतो. तीव्र अतिवृष्टीच्या बाबतीत पाऊस २०५ ते २५५ मिमी किंवा त्यापेक्षा अधिक पडतो.

उष्णतेच्या लहरी
उष्णतेच्या लाटेची स्थिती सामान्य हवामानात १५५ ते १५५ मिमी पाऊस पडतो. तेव्हा भूस्खलन पाऊस म्हणून गणला जातो. अतिवृष्टीच्या बाबतीत १५५ ते २०५ मिमी पाऊस पडतो. तीव्र अतिवृष्टीच्या बाबतीत पाऊस २०५ ते २५५ मिमी किंवा त्यापेक्षा अधिक पडतो.

शीतलहर
जेव्हा कमी तापमान सरासरीपेक्षा ४.५ ते ६.४ डिग्री सेल्सियसपेक्षा जास्त होत असेल, तेव्हा शीतलहरीची परिस्थिती उद्भवते. जेव्हा ६.४ डिग्री सेल्सियसपेक्षा जास्त तापमान चालवते, तेव्हा शीतलहरीची परिस्थिती उद्भवते.

हैमवर्षाव
हैमवर्षाव हा एक विशेष प्रकारचा वर्षा आहे, जो जेव्हा जमिनीच्या वरून पाऊस पडतो, तेव्हा तो हैमवर्षाव म्हणून ओळखला जातो.

दागुटी
जेव्हा उष्णता विशेषतः उष्णतेच्या लाटेच्या वरून पाऊस पडतो, तेव्हा तो दागुटी म्हणून ओळखला जातो.

चक्रीवादळ
हे वातावरणातील तीव्र गतीचे ध्वनि वादळे असतात, ज्यांच्या मधली उच्च गतीची गती घडत असते. हिस्ट्री दिसणे आणि दक्षिण गोलार्धात घडत असतात. काळाच्या दिशेने वृद्ध होताना ते वातावरण

संघर्ष जगण्याचा; जिंकण्याचा नव्हे!

भाष्य

प्रा. संदीप पेटोरे

भारतात १९५२ पासून वन्यजीव सप्ताह साजरा केला जात आहे. नामशेष होत चाललेल्या वन्यजीवांचे संरक्षण संवर्धन करून त्याबाबत जागृती करणे हा त्यामागील हेतू

आहे. आता या मूळ हेतूचा काळानुसार विस्तार होत आहे.

(संग्रहित छायाचित्र.)

भारताच्या समृद्ध परंपरेचा केंद्रबिंदू म्हणजे वन्यजीव. बंगालचे वाघ, आशियातील एकशिंगी गेंडे, भारतीय मोर आणि अशा इतर अनेक वैशिष्ट्यपूर्ण वन्यप्राण्यांचे सुरक्षित वसतिस्थान बनण्यासाठी भारतामध्ये अतिशय पोषक वातावरण आहे. भारताचे पर्यावरण, अर्थव्यवस्था आणि संस्कृती यांमध्ये वन्यजीव महत्त्वाची भूमिका बजावत असतात. अलीकडच्या काही वर्षांत वन्यजीवांच्या संरक्षणासाठी भारताने केलेल्या प्रयत्नांना प्रशंसा येत असल्याचे दिसत आहे. लुप्त होण्याच्या मार्गावर असलेल्या अनेक प्रजातींचे संरक्षण विविध योजनांमुळे होत आहे.

सध्या पृथ्वीला सर्वांत मोठा धोका मानवांपासूनच संभवतो आहे. वन्यजीवांच्या नैसर्गिक अधिवासात अतिक्रमण करत, झाडांची कत्तल करत, नद्या प्रदूषित करत, वणवे लावून, नैसर्गिक अधिवासातून वाट काढत मानवांनाच मानव-वन्यजीव संघर्ष ओढवून घेतला आहे. पर्यावरणाचे नुकसान करत कित्येक वन्यजीवांचे अस्तित्व धोक्यात आणले आहे.

वन्यजीवांच्या विनाशाच्या प्रमुख कारणपैकी दहा कारणे अधोरेखित करता येतील.

वृक्षतोड : शहरीकरणात प्रचंड मोठ्या प्रमाणात वृक्षतोड करण्यात आली. उद्योग, रस्ते, धरणे, व्यापारासाठी संपूर्ण जगात मोठ्या प्रमाणात वृक्षतोड करण्यात येते. त्यातून वन्यजीव, पक्ष्यांचे अधिवास प्रभावित झाले. २००९ मध्ये जंगल नष्ट होण्याच्या प्रमाणात भारत जगातील पहिल्या दहा देशांपैकी एक देश होता.

नैसर्गिक संसाधनांचा अतिवापर : वन्यजीवांच्या अधिवासातून नैसर्गिक संसाधनांचा अगदी अविचारी पद्धतीने उपसा करण्याने हे अधिवास प्रचंड प्रमाणात प्रभावित झाले. उदा. कोळशाच्या खाणी, तीउपसा, जंगलातील लाकूड व इतर उपयोगी पदार्थ.

तस्करी : हत्ती, वाघ आणि गेंडे, हरीण भारतातील प्रमुख वन्यजीव प्रजातींची आवयवहरी, नख आणि कातड्यासाठी जगभरात बेकायदा तस्करी करण्यात आल्याने अशा कित्येक प्रजातींचे अस्तित्व धोक्यात आले आहे. या व्यापारातून दर वर्षी ३५ हजार ते ७० हजार कोटी रुपयांची उलाढाल होत असल्याचा अंदाज व्यक्त केला जात आहे. वन्यजीवांच्या तस्करीमुळे कायदा आणि सुरक्षा व्यवस्था, गुन्हेगारी यांसारखे प्रश्न उपस्थित होण्याबरोबरच जंगलातील त्यांच्या अशा मुक्त संचारामुळे जंगलात राहणाऱ्या स्थानिकांच्या उपजीविकेवर परिणाम होऊ लागला आहे.

शिकार : अन्न, छंद, करमणूक वा अधिवास अतिक्रमण करून वन्यजीवांची शिकार किंवा हत्या करणे बेकायदेशीर आहे. भारताच्या संपन्न वन्यजीव संपदेपुढील हे मोठे आव्हान आहे. यातून वन्यजीवच धोक्यात येणार नाहीत, तर संपूर्ण पर्यावरणाचा समतोल ढासळेल.

रस्ते अपघात : गेल्या काही दशकांपासून जंगलातून जाणाऱ्या नवीन महामार्गांवर वन्यजीव अपघाताचे प्रमाण वाढले आहे. हे महामार्ग वन्यजीवांचे नवीन शत्रू बनले आहेत.

जंगलातून जाणारे रेल्वेऱूळ : दाट वनातून जाणाऱ्या रेल्वे मार्गाने वन्यजीवांचे जीवनमान प्रभावित झाल्याची अनेक उदाहरणे आहेत. नैसर्गिक अधिवासातील अशा व्यत्ययांनी वन्यजीवांच्या वागाणुकीवर फार विपरीत परिणाम होतो. त्यांचे प्रजनन प्रभावित होणे फारच चिंताजनक बाब असल्याचे संशोधक मानतात. पश्चिम बंगालमधील चपरामारी रेल्वे ट्रॅकवर २०१३ मध्ये १७ भारतीय हत्तींचा झालेला मृत्यू मनाला चटका लावून जाणारा होता.

विद्युत कुंपण : शेतातील पिकांचे वन्यप्राण्यांपासून संरक्षण करण्याच्या दृष्टीने विद्युत कुंपण करण्यात येते; परंतु या विद्युत झटक्याने वन्यप्राण्यांचा मृत्यू होत असल्याचे अनेक उदाहरणे समोर येत आहेत. ही कुंपणे बेकायदा आहेत, जे वन्यजीवांना त्यांच्या स्थलांतराचा नैसर्गिक मार्ग बदलण्यास भाग पाडतात.

प्लास्टिक प्रदूषण : वन्याच देशांप्रमाणेच, भारतासमोरदेखील प्लास्टिक कचऱ्याची मोठी समस्या आहे. भारतात मोठ्या प्रमाणावर कचरा व्यवस्थापनाचे आव्हान आहे. गाय, हत्ती, पक्षी आणि समुद्रामध्ये प्लास्टिकची विल्हेवाट लावून वन्यजीवांवर घातक परिणाम होत असल्याची अनेक उदाहरणे आहेत.

डम्पिंग ग्राऊंड : प्रमुख भारतीय शहरांभोवतीचे डम्पिंग ग्राऊंड किंवा लँडफिल साइट्स केवळ वन्यजीवांनाच नव्हे, तर रहिवाशांनाही धोकादायक आहेत. मुंबईचे देवनार लँडफिल हे भारतातील सर्वांत मोठे डम्पिंग ग्राऊंड आहे; तर आसामचे बोरगाव डम्पिंग साइट हेसुद्धा एक मोठे डम्पिंग ग्राऊंड आहे. मनाली आणि लडाखसारखी प्रमुख पर्यटनस्थळे डम्पिंग ग्राऊंडने फार प्रभावित झाली आहेत.

वणवे : कधी नैसर्गिक, तर कधी हेतुपुरस्सरपणे जंगलांना आगी लागण्याच्या आणि लावण्याच्या घटना घडत असतात. यातून होणारी वन्यजीवांची हानी फारच चिंताजनक आहे. नुकत्याच वाझील आणि अमेझॉनच्या जंगलांना लागलेल्या आगीने वन्यजीवांचे झालेले नुकसान न भरून निघणारे आहे.

संरक्षित क्षेत्रात वन्यजीवांचे संरक्षण

व्याघ्र प्रकल्प निर्मितीतून वाघांमह जैवविविधतेचे आणि निसर्गाचे संवर्धन व्हावे, अशा हेतूने व्याघ्र प्रकल्पांची निर्मिती करण्यात आली. काझीरंगा येथे व्याघ्र प्रकल्पाच्या माध्यमातून गेंड्यांचे, कर्नाटकला बंदीपूर व्याघ्र प्रकल्पात हत्तींचे, सुंदरबन येथे खान्या पाण्यातील मगरी असो अथवा एकेकाळी मेळघाटमधील सर्वांत जास्त संख्या असलेले गौर (वायसन) असो, या सर्व लोप पावत चाललेल्या वन्यजीवांना संजीवनी व्याघ्र प्रकल्पांनी मिळवून दिली. व्याघ्र प्रकल्पांची सुरुवात होऊन संवर्धनात लक्षणीय यशदेखील प्राप्त होऊ लागले. मात्र आता वन्यजीवांच्या आणि नागरिकांच्या समोर नवीन मोठे आव्हान उभे राहिले आहे. सुष्टीतील या दोन जिवांचा आपसातला संघर्ष भविष्यातील मोठ्या नैसर्गिक आपत्तीची चाहूल देत आहे.

रोजच्या घटना बघता वन्यप्राण्यांचे होणारे मृत्यू आणि नागरिकांचा संघर्ष हा सर्वांच्याच काळजाचा टोका चुकविणारा आहे. कधी अपघातात, कधी शिकार, कधी विद्युत तारेच्या स्पर्शाने तर कधी मानवी वस्तूत प्रवेश केल्याने झालेली जीवितहानी येणाऱ्या काळातील भयावह परिस्थितीचा अंदाज देण्यास पुरेशी आहे. भूतकाळातील आकडे बघता हा विषय गंभीर वळणावर उभा आहे.

गेल्या काही वर्षांत वन्य जीव आणि मानव यांच्यातील वाढत्या संघर्षांचे, त्यातून वन्यजीवांकडून माणसावर होणारे वाढते हल्ले, त्याविरोधात होणाऱ्या मानवी उपाययोजना वन्यजीवांच्या जीवावर वेतणे, याबाबत एक विदारक चित्र समोर येऊ लागले आहे. या संघर्षांची तीव्रता कमी करायची असेल, तर विकास साधताना वन्यजीवांच्या नैसर्गिक अधिवासाचासुद्धा गंभीरपणे विचार करावा लागेल. शेतकऱ्यांना पिकांच्या संरक्षणासाठी सौरऊर्जेवर चालणारी विद्युत उपकरणे उपलब्ध करून द्यावी लागतील, अथवा जमिनीखालून विद्युत प्रवाह अथवा विशिष्ट केबलचा वापर करून वन्यजीव व मनुष्यांची धक्कादायक जीवितहानी आटोक्यात आणता येऊ शकेल. त्यासाठी १ ते ७ ऑक्टोबरदरम्यानच्या वन्यजीव सप्ताहांतर्गत जनजागृती आवश्यक आहे. त्यासाठीच भारत सरकारने 'इंडियन बोर्ड ऑफ वाईल्ड लाईफ'ची स्थापना केली. वन्यजीवांचे मृत्यू अथवा त्यांच्यावर होणारे हल्ले अनैसर्गिक असले तरी त्यामागची कारणे नैसर्गिक आहेत. कारण मानव आणि वन्यजीव दोघांकरिता हा संघर्ष जगण्याचा आहे, जिंकण्याचा नव्हे!

(लेखक वन्यजीव अभ्यासक आहेत.)

मानवीवृत्तीचा अतिरेकी हस्तक्षेप थांबवा, वन्यजिवांचे संरक्षण करा!

आनंद इंगोले

लोकमत न्यूज नेटवर्क
 वर्षा : मानवाच्या अतिरेकी वृत्तीमुळेच सध्या पृथ्वीला सर्वात मोठा धोका संपेवतो. मानव विकासाच्या नावाखाली पृथ्वीचा विनाश करत सुटला आहे. वन्यजीवांच्या नैसर्गिक अधिवासात अतिक्रमण करत, झाडांची कतल करत, नद्या प्रदूषित करत, वणवे लावून, नैसर्गिक अधिवासातून वाट काढत मानव वन्यजीव संघर्ष ओढवून घेतला आहे. परिणामी पर्यावरणाचे नुकसान करीत वन्यजीवांचे अस्तित्व धोक्यात आणले आहे. त्यामुळे या वन्यजीव ससाहाच्या निमित्ताने 'मानवी हस्तक्षेप थांबवा, वन्यजीवांचे संरक्षण करा!' असा संकल्प करण्याची गरज आहे.
 भारतात १९५२ पासून वन्यजीव सदाह साजरा केला जात आहे

नामशेष होत चाललेल्या वन्यजीवांचे संरक्षण संवर्धन करून त्याबाबत जागृती करणे हा त्यामागील हेतू आहे. वन्यजीवांच्या आणि नागरिकांच्या समोर नवीन मोठे आव्हान उभे राहिले आहे. विशेषतः गेल्या काही वर्षात याबाबतीत विदारक चित्र समोर येऊ लागले आहे. त्यातून सुष्टीतील या दोन जिवांचा आपसातला संघर्ष भविष्यातील मोठा नैसर्गिक आपत्तीची चाहूल देत आहे. यातून वेळीच बंध घेतला गेला नाही तर येणाऱ्या काळात उद्भवणाऱ्या परिस्थितीवर कुणाचेच नियंत्रण राहणार नाही. राज्याच्या घटना बधता वन्य प्राण्यांचे होणारे मृत्यू आणि नागरिकांचा संघर्ष हा सर्वांच्याच काळजाचा ठोका चुकविणारा आहे. कधी अपघातात, कधी शिकार, कधी विद्युत तारेच्या स्पर्शाने तर कधी मानवी वस्तीत प्रवेश केल्याने झालेली जीवितहानी येणाऱ्या काळातील भयावह परिस्थितीचा अंदाज देण्यास पुरेशी आहे. भूतकाळातील आकडे बघता हा विषय गंभीर वळणावर आहे

वन्यजीव विनाशाची प्रमुख कारणे

वृक्षतोड :

शहरीकारणासह उद्योग, रस्ते, धरणे, व्यापारसाठी मोठ्या प्रमाणात वृक्षतोड करण्यात येते. त्यातून वन्यजीव, पक्ष्यांचे अधिवास प्रभावित झाले. २००९ मध्ये जंगल नष्ट होण्याच्या प्रमाणात भारत जगातील पहिल्या १० देशांमधील एक देश होता.

संसाधनांचा अतिवापर :

वन्यजीवांच्या अधिवासातून नैसर्गिक संसाधनांचा अगदी अविद्यारी पद्धतीने उपसा करण्याने हे अधिवास प्रचंड प्रमाणात प्रभावित झाले. उदा. कोळेश्याच्या खाणी, रेंती उपसा, जंगलातील लाकूड व इतर उपयोगी पदार्थ.

शिकार :

अन्न, छंद, कर्मणूक या अधिवास अतिक्रमण करून वन्यजीवांची शिकार केल्या हत्या शेंकावदेशीर आहे. भारताच्या संपन्न वन्यजीव संपदेपुढील हे मोठे आव्हान आहे. यातून वन्यजीवच धोक्यात येणार नाही तर संपूर्ण पर्यावरणाचा समतोल ढासळेल.

रस्ते अपघात :

गेल्या काही दशकांपासून जंगलातून जाणाऱ्या नवीन महामार्गावर वन्यजीव अपघाताचे प्रमाण फार वाढले आहे. जंगलातून जाणारे महामार्ग वन्यजीवांचे नवीन शत्रू बनले आहेत. महामार्गावर मोटार वाहनांनी मारलेल्या वन्य प्राण्यांची संख्या फारच धक्कादायक आहे.

वणवे :

कधी नैसर्गिक तरी हेतूंपुरस्सरपणे जंगलाना आणी लागण्याच्या घटना सतत घडतात. यातून होणारी वन्यजीवांची हानी फारच विदारक आहे. नुकत्याच ब्राझील आणि अमेझोनच्या जंगलांना लागलेल्या आगीने वन्यजीवांचे झालेले नुकसान न भरून निघणार आहे.

तारकरी :

हत्ती, गाय आणि गेंडे, हरीण भारतातील प्रमुख वन्यजीव प्रजातींची भावदहरी. नद्या आणि काठडीसाठी होणाऱ्या तस्करीमुळे किट्येक प्रजातींचे अस्तित्व धोक्यात आले आहे. या व्यापारातून दरवर्षी ३५ हजार ते ७० हजार कोटी रुपयांची उलाढाल होत असल्याचा अंदाज व्यक्त केला जातो.

संघर्ष जगण्याचा आहे, त्रिकण्याचा नव्हे...

मानव आणि वन्यजीव यांच्यातील संघर्षाची तीव्रता कमी करण्याची गरज आहे. त्यासाठी विकास साहताना वन्यजीवांच्या नैसर्गिक अधिवासाचासुद्धा गंभीरपणे विचार व्हावा, शेतकऱ्यांना पिकांच्या संरक्षणासाठी सौरऊर्जेवर चालणारी विद्युत उपकरणे उपलब्ध करून द्यावी, अथवा जमिनीखालून विद्युत प्रवाह अथवा विशिष्ट केबलचा वापर करून वन्यजीव व मनुष्यांची धक्कादायक जिवितहानी आटोवण्यात आणता येऊ शकेल. वन्यजीवांचे मृत्यू अथवा त्यांच्यावर होणारे इतले अनेक नैसर्गिक असले तरी त्यामागची कारणे नैसर्गिक आहेत, कारण मानव आणि वन्यजीव दोघांकरिता हा संघर्ष जगण्याचा आहे, त्रिकण्याचा नव्हे!

- प्रा. संदीप पेंढारे, वन्यजीव अभ्यासक, जैवतंत्रज्ञान विभाग, इंदरपन न्यू आर्टस, कॉम्पस अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा.

सावध ऐका पुढल्या हाका!

निसर्गातील सजीवांच्या अनेक अन्नसाखळ्या तुटण्याच्या स्थितीला पोहचल्या आहेत. अनेक सजीव पृथ्वीवरून कायमचे नष्ट झाले आहेत व होत आहेत. प्रदूषण वाढते आहे, हवामान बदलते आहे आणि या सर्व स्थितीला आधुनिक मानवाची बेफिकीर जीवनशैली कारणीभूत आहे. २०५० मध्ये जगाची लोकसंख्या तब्बल ९.६ अब्ज असण्याची शक्यता आहे. चंगळवाद भागवण्यासाठी मानवाने निसर्गाला असेच ओरबाडणे चालू ठेवले, तर त्या वेळी पृथ्वीवर जगणेच मुष्कील होईल.

प्रा. संदीप पेटारे

मानवाचा पर्यावरणातील हस्तक्षेप वाढल्याने प्रचंड प्रमाणावर जंगलांचा विनाश होत आहे. लोकसंख्या जलदगतीने वाढायला लागली. मानवी जीवन सुखी व समृद्ध व्हावे म्हणून उद्योगधंदे इंधनासाठी वाढत आहेत. खनिज इंधनाच्या व अणुऊर्जेच्या साह्याने नैसर्गिक साधनांपरतीचे विविध प्रकारच्या वस्तूंत, यंत्रांत, उपकरणांत रूपांतर होत आहे. आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत तीव्र स्पर्धा निर्माण झाली आहे. जगात अग्नेयस्त्र मिळवण्यासाठी प्रगत राष्ट्रांत युद्ध निर्माण झाले आहे. औद्योगिक उत्पादन वाढवणे हा एकच मार्ग त्यांनी अवलंबलेला आहे. वाढत्या औद्योगिकीकरणामुळे शहरांची संख्या व विस्तार वाढत आहे. मोटारींची व अनेक प्रकारच्या वाहनांची संख्याही त्याबरोबरच वाढत आहे. अधिक धान्योत्पातीसाठी व ते धान्य टिकवून ठेवण्यासाठी खतांचा, कीटकनाशकांचा वापर वाढला आहे. या सर्व मानवी व्यवहारांमुळे घातक व रोगप्रसूक द्रव्यांचे असंख्य कण नद्यांत, महासागरांत, वापिनींत व वातावरणात विखुरले जातात. हे विखुरलेले कण नैसर्गिक नसल्याकारणाने ते प्रदूषक ठरतात. आधुनिक युगात पर्यावरणीय प्रदूषणाच्या त्या कठीण समस्या निर्माण झाल्या आहेत, त्या मानवानेच निर्माण केल्या आहेत. त्यांचा उगम वाढत्या लोकसंख्येत, वृक्षतोडीत, शहरांच्या वाढत्या संख्येत वाढत्या ऊर्जानिर्मितीत आणि तंत्रविज्ञानाच्या वाढत्या उपयोगात आढळतो.

जंगलांपर्यंत मोठ्या प्रमाणात ऑक्सिजन मिळतो. पण गेल्या वीस वर्षांत जगात इमारती लाकडांसाठी व इंधनासाठी बेसुमार वृक्षतोड होऊन ६६ टक्के जंगलांचा विनाश झाला. त्यामुळे ऑक्सिजनची उपलब्धता कमी झाली. शहरांच्या वाढत्या संख्येबरोबर मोटारींची संख्या वाढली. त्याबरोबर मोटारींनी बाहेर टाकलेला कार्बन मोनॉक्सायड इटमारखा जहरी वायू हवेत अधिकाधिक प्रमाणात मिसळू लागला.

सध्या अतिप्रगत देशांत अनेक वस्तू काही काळ वापरल्यानंतर फेकून देण्यात येतात. त्यात मुख्यत्वे प्लास्टिकची भांडी, पिश्या, आवरणे, वेष्टने, बाटल्या, टीनचे डबे, काचेची तावदने व इतर वस्तूंचा समावेश असतो. धोडेसे नादुरुस्त झालेले टी.व्ही., मोबाईल फोन व मोटारगाड्याही फेकून देण्यात येतात. अमेरिकेच्या संयुक्त संस्थानांमध्ये प्रतिवर्षी ५० हजार कोटी टीनचे डबे, ८० हजार कोटी बाटल्या-बरण्या, ९० लाख टन वजनाच्या प्लास्टिकच्या वस्तू, एक कोटी टन वजनाच्या लोखंड व पोलिथेनच्या वस्तू, २५० लाख टी.व्ही., ९० लाख ट्रॅक्स व मोटारगाड्या फेकल्या जातात. इंग्लंडमध्येही प्रतिवर्षी सुमारे २० कोटी टन वजनाच्या वस्तू बाहेर फेकल्या जातात. या अडगळीतील वस्तूंपर्यंत प्रचंड प्रमाणावर प्रदूषण व धाण पसरते. त्यातून उपद्रवी कीटक उत्पन्न होतात व

वनस्पतींचा संहार होतो. अनेक निरुपयोगी स्तराच्या वस्तू, कचरा, टायर, कापड वगैरे वाळण्यात येतात व राख नद्यांत किंवा समुद्रात फेकून देण्यात येते. त्यामुळे वातावरणीय व जलीय प्रदूषणाची आपली आपण ओढवून घेतो हे विस्मयले जाते. अणुस्फोटामुळे निर्माण झालेले व अणुगर्भीय अणुघट्टांतून निघालेले किरणोत्सर्ग कण आसमंतात विखुरले जातात. शेतांतील पिकांवर, दुधाच्या जनावरांच्या चाऱ्यावर, पाण्यावर, वनस्पतींवर व हवेत त्यांचे अतिक्रमण होते. परिणामी, एक विषारी व प्राणघातक खाद्यशृंखला निर्माण होते. पिकांवर फवारलेल्या कीटकनाशक द्रव्यांचाही काही अंश या खाद्यशृंखलेत शिरतो. यातून एकूणच पर्यावरणाचा होणारा न्हास भविष्यात अनेक समस्यांना, महामान्यांना आमंत्रित करणारा असणारा आहे, हे आपण वेळीच लक्षात घेतले पाहिजे.

पृथ्वीवरील पर्यावरण याच गतीने बदलत राहिले आणि तापमानवाढ होत राहिल्यास २०५० पर्यंत पृथ्वीवरील तापमान १.५ अंश सेल्सिअसने वाढेल आणि २१०० पर्यंत तीन ते चार अंश सेल्सिअस तापमानवाढ होईल. त्यामुळे जगातील ७५ टक्के जन्त हा उष्णतेच्या लपेटेत भरडली जाईल. पर्यावरणाचा न्हास असाच सुरू राहिल्यास जागतिक तापमानवाढ, जंगले नाहीशी होणे, पाण्याचा दर्जा, नद्यांची पातळी, ध्रुवीय बर्फ वितळण्याचा वेग वाढत जाऊन प्राण्यांचे विस्थापन, स्थलांतर, विषाणूंचे सिपलओव्हर आणखी जलदगतीने होणार यात शंका नाही.

जगाच्या अनेक भागांत निसर्गात मोठ्या प्रमाणावर स्थित्यंतरे झाली आहेत. गेल्या शतकात ते अधिक वेगाने झालेत. काही ठिकाणी तर प्राण्यांना जगणेही अशक्य झाले. अशा परिस्थितीत हे प्राणी सुरक्षित अन्न, पाणी, निवाऱ्यासाठी स्थलांतरित झाले. या स्थलांतरावेळी त्यांनी आपल्यासोबत अनेक प्रकारचे विषाणू, जीवाणूदेखील वाहून नेले. नव्या जागेत हे विषाणू-जीवाणू आल्यावर तिथे पूर्वीपासून वास्तव्यास असलेल्या प्राण्यांना ते अधिक घातक ठरू लागले. त्यातून जीवधेण्या महामान्या सुरू झाल्यात. शहरांकरण आणि द्राष्टीवादींच्या यत्नांमुळे असे परदेशी विषाणू, जीवाणू माणसांमध्ये पसरणे सुरु झाले. जागतिकीकरणामुळे हे आजार मर्यादित न राहता ते आंतरराष्ट्रीय प्रवासां, पर्यटक यांच्यामार्फत एका दिवसात जगाच्या एका टोकालासुन दुसऱ्या टोकालाही पोहोचणे शक्य होत आहे. त्यामुळे आजपासूनच मुदतपातळीवर पर्यावरण रक्षणाचा वास्तविक प्रतिबन्धात्मक उपाययोजना कराव्या लागतील.

(लेखक वर्धा येथील इंड्रप्रमथ न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेजमधील बायोटेक्नॉलॉजी विभागात कार्यरत आहेत.)

**जैवविविधता
दिन विशेष**
प्रा. संदीप पेटरे

पृथ्वीवरील जैवविविधता खरोखरच थक्क करणारी आहे, याबाबत योग्य माहितीचा प्रचार-प्रसार झाल्यास तिच्या संवर्धनासाठी हातभार लागेल, या विचाराने जैवविविधता दिन २२ मे रोजी साजरा केला जातो. सृष्टीतील प्रत्येक जीव हा इतर जीवांवर अवलंबून आहे. इतर जीवांना धोक्यात आणून मानवी जीवन फार काळ सुखी होऊ शकणार नाही, याचे भान ठेवून सर्व सजीवांना जगवणे गरजेचे आहे. त्यासाठी मानवाने सर्वांसोबत सौख्य ठेवले पाहिजे.

विविधता म्हणजे सजीवांच्या विविध जाती-प्रजातींमधील वैविध्य. सर्व सजीब जैवमंडळीत आढळणारे सजीब प्राणी व वनस्पती यांचा एकूण संच म्हणजे जैवविविधता. जगात आणखी परिस्थिती बदलत जात आहे. जैवविविधता कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी असते. सजीवांची प्रुथीवर निर्मिती झाल्यापासून आजच्या पर्यंतच्या काळात जैवविविधता अतिशय कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे.

जैवविविधता म्हणजे सजीवांच्या विविध जाती-प्रजातींमधील वैविध्य. सर्व सजीब जैवमंडळीत आढळणारे सजीब प्राणी व वनस्पती यांचा एकूण संच म्हणजे जैवविविधता. जगात आणखी परिस्थिती बदलत जात आहे. जैवविविधता कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे.

जैवविविधता म्हणजे सजीवांच्या विविध जाती-प्रजातींमधील वैविध्य. सर्व सजीब जैवमंडळीत आढळणारे सजीब प्राणी व वनस्पती यांचा एकूण संच म्हणजे जैवविविधता. जगात आणखी परिस्थिती बदलत जात आहे. जैवविविधता कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे.

जगाची या सर्व जीवांच्या मेळा..

विविधतेतूनच कळू पाहतोय. जीव जीवस्य जीवनम्' या संस्कृत वचनानुसार सृष्टीतील प्रत्येक जीव हा इतर जीवांवर अवलंबून आहे. तेव्हा इतर जीवांना धोक्यात आणून मानव प्राणी इथे फार काळ सुखी राहू शकणार नाही. जैवविविधतेच्या मानवी जीवन उधारवत आहे. जगातील विकसनशील देशातील जैवविविधतेच्या नष्ट होण्याची कायदा बहिस्त्यास अडवून, वाढलेली लोकसंख्या, नैसर्गिक संसाधनांच्या अविचारी वापर, विज्ञानाचा अस्वीकार या काही कारणे येतात. या उभारत एवढेच किती जीव जगतात, हे अजून पूर्णपणे उलगडले नसले तरी एका वैज्ञानिक शोधपत्रिकेच्या आधारे २०१६ साली पृथ्वीवरील जीवांची संख्या ३० लाख ते १० दशलक्ष असतील, असा अंदाज आहे.

अनुसंधाने जगभरत एवढा १४ लाख ३५ हजार ६६२ प्रजातीची ओळख घेतलेली आहे आणि कितीतरी प्रजाती अजून ओळखल्याच गेल्या नाहीत. ओळखल्या गेल्या प्रजातींपैकी सरत सरत १५ हजार प्रजाती कोटकोट्या आहेत. २ लाख ४८ हजार वनस्पती, २ लाख ८१ हजार प्राणी, ६८ हजार जीवाश्म, २६ हजार वृक्षी, ४८ हजार जीवाणू आणि एक हजार विषाणूंच्या प्रजातींचा समावेश होतो.

नासाने उपग्रहद्वारे केलेल्या पाहणीत टापो खाडीमधील खाणुद्वीपाचा जंगल (मॉन्ट्रॅ) क्षेत्रफळ हे मेल्या १९ वर्गात ३६ टक्क्यांनी घटलेला दिसत आहे. २००४ साली त्या जंगलामध्ये तडखटावली केवळ खाणुद्वीपवृक्ष व लिकनामूषमूळ हेच पाहिले गेले होते. त्यांनी केलेल्या खाणुद्वीप संवर्धनाचा निष्पत्ती म्हणजे जंगल कोट कोट होत आहे. अशाप्रकारे जगभरत अनेक अशाप्रकारे घडत आहेत. जैवविविधता म्हणजे सजीवांच्या विविध जाती-प्रजातींमधील वैविध्य. सर्व सजीब जैवमंडळीत आढळणारे सजीब प्राणी व वनस्पती यांचा एकूण संच म्हणजे जैवविविधता. जगात आणखी परिस्थिती बदलत जात आहे. जैवविविधता कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे.

जैवविविधतेतूनच कळू पाहतोय. जीव जीवस्य जीवनम्' या संस्कृत वचनानुसार सृष्टीतील प्रत्येक जीव हा इतर जीवांवर अवलंबून आहे. तेव्हा इतर जीवांना धोक्यात आणून मानव प्राणी इथे फार काळ सुखी राहू शकणार नाही. जैवविविधतेच्या मानवी जीवन उधारवत आहे. जगातील विकसनशील देशातील जैवविविधतेच्या नष्ट होण्याची कायदा बहिस्त्यास अडवून, वाढलेली लोकसंख्या, नैसर्गिक संसाधनांच्या अविचारी वापर, विज्ञानाचा अस्वीकार या काही कारणे येतात. या उभारत एवढेच किती जीव जगतात, हे अजून पूर्णपणे उलगडले नसले तरी एका वैज्ञानिक शोधपत्रिकेच्या आधारे २०१६ साली पृथ्वीवरील जीवांची संख्या ३० लाख ते १० दशलक्ष असतील, असा अंदाज आहे.

अनुसंधाने जगभरत एवढा १४ लाख ३५ हजार ६६२ प्रजातीची ओळख घेतलेली आहे आणि कितीतरी प्रजाती अजून ओळखल्याच गेल्या नाहीत. ओळखल्या गेल्या प्रजातींपैकी सरत सरत १५ हजार प्रजाती कोटकोट्या आहेत. २ लाख ४८ हजार वनस्पती, २ लाख ८१ हजार प्राणी, ६८ हजार जीवाश्म, २६ हजार वृक्षी, ४८ हजार जीवाणू आणि एक हजार विषाणूंच्या प्रजातींचा समावेश होतो.

नासाने उपग्रहद्वारे केलेल्या पाहणीत टापो खाडीमधील खाणुद्वीपाचा जंगल (मॉन्ट्रॅ) क्षेत्रफळ हे मेल्या १९ वर्गात ३६ टक्क्यांनी घटलेला दिसत आहे. २००४ साली त्या जंगलामध्ये तडखटावली केवळ खाणुद्वीपवृक्ष व लिकनामूषमूळ हेच पाहिले गेले होते. त्यांनी केलेल्या खाणुद्वीप संवर्धनाचा निष्पत्ती म्हणजे जंगल कोट कोट होत आहे. अशाप्रकारे जगभरत अनेक अशाप्रकारे घडत आहेत. जैवविविधता म्हणजे सजीवांच्या विविध जाती-प्रजातींमधील वैविध्य. सर्व सजीब जैवमंडळीत आढळणारे सजीब प्राणी व वनस्पती यांचा एकूण संच म्हणजे जैवविविधता. जगात आणखी परिस्थिती बदलत जात आहे. जैवविविधता कमी होत आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे. उदाहरणार्थ उष्णपट्टेतील जैवविविधता अतिशय कमी आहे.

जैवविविधतेतूनच कळू पाहतोय. जीव जीवस्य जीवनम्' या संस्कृत वचनानुसार सृष्टीतील प्रत्येक जीव हा इतर जीवांवर अवलंबून आहे. तेव्हा इतर जीवांना धोक्यात आणून मानव प्राणी इथे फार काळ सुखी राहू शकणार नाही. जैवविविधतेच्या मानवी जीवन उधारवत आहे. जगातील विकसनशील देशातील जैवविविधतेच्या नष्ट होण्याची कायदा बहिस्त्यास अडवून, वाढलेली लोकसंख्या, नैसर्गिक संसाधनांच्या अविचारी वापर, विज्ञानाचा अस्वीकार या काही कारणे येतात. या उभारत एवढेच किती जीव जगतात, हे अजून पूर्णपणे उलगडले नसले तरी एका वैज्ञानिक शोधपत्रिकेच्या आधारे २०१६ साली पृथ्वीवरील जीवांची संख्या ३० लाख ते १० दशलक्ष असतील, असा अंदाज आहे.

अनुसंधाने जगभरत एवढा १४ लाख ३५ हजार ६६२ प्रजातीची ओळख घेतलेली आहे आणि कितीतरी प्रजाती अजून ओळखल्याच गेल्या नाहीत. ओळखल्या गेल्या प्रजातींपैकी सरत सरत १५ हजार प्रजाती कोटकोट्या आहेत. २ लाख ४८ हजार वनस्पती, २ लाख ८१ हजार प्राणी, ६८ हजार जीवाश्म, २६ हजार वृक्षी, ४८ हजार जीवाणू आणि एक हजार विषाणूंच्या प्रजातींचा समावेश होतो.

ज्ञान, विज्ञानातूनच जीवन समृद्ध करणाऱ्या नव तंत्रज्ञानाची उपलब्धी

आनंद इंगोले

लोकमत न्यूज नेटवर्क

वर्षा : जीवनामध्ये मिळणाऱ्या ज्ञानाला विज्ञानाची जोड देऊन जीवन समृद्ध करणारे नवीन तंत्रज्ञान विकसित केले जाते. नवीन तंत्रज्ञानाच्या संदर्भाचा प्रसार करण्यासाठी, विज्ञान क्षेत्रातील अधिकाधिक प्रगतीसाठी देशामधील, वैज्ञानिक विचारवंतांना संधी देण्यासाठी आणि जनसामान्यांमध्ये विज्ञान आणि तंत्रज्ञान अधिक लोकप्रिय करण्यासाठीच 'राष्ट्रीय विज्ञान दिवस' साजरा केला जातो. या दिवसाच्या निमित्तानच 'लोकमत' ने न्यू. आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स येथील जैव तंत्रज्ञान विभागाचे प्रा. संदीप पेंटर यांच्याशी संवाद साधला असता गेल्या २०२१ या एका वर्षात देशात सहा महत्त्वपूर्ण वैज्ञानिक संशोधन झाल्याची माहिती मिळाली.

हे आहेत वर्षभरात झालेले काही महत्त्वपूर्ण वैज्ञानिक संशोधन

- स्टॅकहोम युनिव्हर्सिटीच्या संशोधकांच्या नेतृत्वात आंतरराष्ट्रीय संघाने सायबेरियातील वफाखाली ०.७ ते १.२ दरम्यान वर्षापूर्वी गाडलेल्या मॅग्नेटा दातांमधून प्राप्त केलेल्या डीएनएचा वापर करून त्याचे यशस्वीरित्या विश्लेषण केले, जनुकीय विश्लेषण करण्यात आलेला हा सर्वात जुना नमुना मानला जातो.
- नासाच्या परिसरसच्या रोडरने पॅन्सिलवेनिया किर्चित गाड असलेल्या जेझरो फ्रॅक्टरमधील मंगळाच्या खडकाच्या पहिल्या नमुन्याचे संकलन यशस्वीरित्या पूर्ण केले. परग्रहावरून पृथ्वीवर आणलेला हा पहिला नमुना आहे.
- जागतिक आरोग्य संघटनेने आफ्रिकेतील मलेरियाचा प्रादुर्भाव असलेल्या प्रदेशांमध्ये मुलांमध्ये अतिबायोटेक-प्रतिरोधक आरटीएस/एस ०१ या मलेरिया लसीचा व्यापक वापर करण्याची शिफारस केली आहे. मलेरियाचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी ही लस प्रभावी मानली जाते.
- अतिबायोटेक-प्रतिरोधक जीवाणूंमुळे दरवर्षी सुमारे ७ लाख लोक मरतात. पेट्रुसमाउथ विद्यापीठातील संशोधकांनी अशा अति-बायोटेक प्रतिरोधक जिवाणूंना संपुष्टात आणण्यासाठी सणाक मापादर्शित अतिबायोटेक तयार केले, ते जागतिक आरोग्य संघटनेच्या आयरयक औषधांच्या यादीतील एरिशोमाइसिन आणि क्लोरोफॅन्थॉसिन या दोन प्रतिरोधकांपेक्षा ५६ पट अधिक प्रभावी असल्याचे निदर्शनात आले आहे.
- कॅन्सरच्या संशोधकांनी ऑपरस्टमध्ये एका शोधनिबंधात

जीवनाला आधार देणाऱ्या हायशियन ग्रहांच्या श्रेणीत

जगाच्या अस्तित्वाचा अंदाज लावला. हे जगा पृथ्वीच्या आकारमानाच्या सुमारे २.६ पट असेल, येथील वातावरण हायड्रोजन समृद्ध असेल मानव अशा जगात टिकू शकणार नाही पण इतर प्राणी जगू शकतील असा अंदाज आहे.

■ कोविडची फायझर आणि मॉडर्न, सिरमने तयार केलेली लस विक्रमी ठेकेत वापरसाठी आणल्या गेल्या. त्यानंतर फेब्रुवारी २०२१ मध्ये जॉन्सन आणि जॉन्सनची सिगल-शॉट लस आली. १९६० मध्ये गालगंडाची लस ही यापूर्वी सर्वात जलदातीने विकसित झाली होती.

विज्ञान दिवस साजरा होण्याचे कारण की...

- भारतीय शास्त्रज्ञ डॉ.सी.वी. रमन याचे संशोधन 'रमन इफेक्ट' या नावाने २८ फेब्रुवारी १९२८ या दिवशी रूग्णसिद्ध नेचर या नियतकालिकमध्ये प्रसिद्ध झाले. रोगीय संरचना आणि प्रकरणां-संबंधी पुढे झालेल्या संशोधनावर 'रमन इफेक्ट'चा इतका परिणाम पडला की, त्यांना आधुनिक भौतिकशास्त्रातील आद्य विचारवंत म्हणून मान्यता मिळाली. तसेच या महत्त्वपूर्ण संशोधनासाठी १९३० साली भौतिक शास्त्रातील नोबेल पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. विज्ञान विषयात हा पुरस्कार मिळवणारे आशियातील पहिले संशोधक होते. त्यानंतर त्यांना फेलो ऑफ द रॉयल सोसायटी, भारतरत्न, लैनिन शांतता पुरस्कार आदींनी सन्मानित करण्यात आले. भारतात राष्ट्रीय विज्ञान दिन साजरा करण्याची कल्पना जेव्हा पुढे आली तेव्हा सरकारच्या विज्ञान व तंत्रज्ञान विभागाचे सल्लागार आणि शास्त्रज्ञ डॉ. वसंत गोवारीकरांनी भारताला पहिला नोबेल पुरस्कार मिळवून देणारा विज्ञान अाविष्कार ज्या दिवशी डॉ. रमन यांनी जगासमोर मांडला, तो २८ फेब्रुवारी १९२८ हा दिवस राष्ट्रीय विज्ञान दिवस म्हणून निवडला.

मनाला प्रशिक्षित करणारे विज्ञान

भौतिकी वैज्ञानिक सी. व्ही. रमण यांच्या शोधाचे 'रमण इफेक्ट' असे नामकरण २८ फेब्रुवारी रोजी करण्यात आले. हा दिवस राष्ट्रीय विज्ञान दिन म्हणून साजरा केला जातो. त्यानिमित्त आधुनिक विज्ञानाचा मनोवैज्ञानिक अंगाने घेतलेला हा वेध.

प्रा. संदीप पेठारे

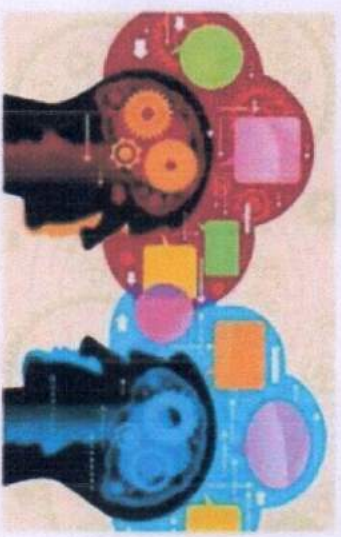
आइन्स्टाईनच्या मते - 'विज्ञान म्हणजे आपल्या ज्ञानाच्या, अनुभवांच्या गोष्टींमध्ये मधीनस्थतेने विचारांची तार्किक प्रणाली तयार करायचा प्रयत्न.'

कार्ल पॉपरच्या मते - 'विज्ञान ही निरंतर क्रान्तिकारक बदलांची श्रृंखला आहे आणि वैज्ञानिक तत्त्वे जेवढ्या पूर्वीत अंदाजे आणि गुण्यांदांभरे बदलले जात नाहीत, तेवढ्या ती वैज्ञानिक नाहीत.'

पं. चव्हाहराजाला नेहलंख्या म्हणण्यातुनसार - 'विज्ञान म्हणजे केवळ टेस्ट ट्यूब आणि त्यात काहीतरी मिश्रण ठरवून किंवा मोठे बनवणे असा नाही, तर आपल्या मनाच्या वैज्ञानिक पद्धतींनुसार प्रशिक्षित करणे होय.'

साच विचार आहे. निर्यातांत पाहता आणि त्यातील बदलविचारांचा उद्भवता

त्याच्याकडे असते. ही मुलां मानसाला विज्ञानातून घेऊन नेतो आहे. वैज्ञानिक शोधांमुळे मानवी वर्तन आणि विचारसरणीवर परिणाम झाला. १९ व्या शतकात ख्रिस्तन धर्मन्यायी विज्ञान शिकवण्यास मुळात

आधुनिक श्रमपद्धती

व्यवसाय आणि उद्योगांनी विज्ञानाच्या मदतीने मोठे यश मिळवले आहे. वस्तुतः, उद्योग, खाते, पेशेदार उद्योग, विणत उच्चस्तर, इलेक्ट्रॉनिक्स, भौषध, कुशी सद्य आणि अस्वाभाव्य भट्टी क्षेत्रातील वैज्ञानिक प्रगती आणि विकासामुळे बरीच सुधारणा झाली. घरातील स्वयंकारण असे वा शेतमाल, कारखाना, कार्यालय, दुकान या कोणत्याही प्रकारची भौतिक आस्थाणे वैज्ञानिक आणि तंत्रिक ज्ञानाच्या साहाय्याने यशस्वी जाताना याने कामाच्या किंवा श्रमाच्या पद्धती पूर्णपणे आधुनिक करण्यात विज्ञानाने महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली आहे.

केल्ये. १८५४ मध्ये ब्रिटिश सरकारला विज्ञानाचे व्यावहारिक महत्त्व पटले आणि १८६२ मध्ये पार्लामीट करारित विज्ञान विषय झाला. १९०४ मध्ये लॉर्ड कर्झन यांनी अध्यापकमंडळ तंत्रिक शिक्षणाच्या वास्तव्य अधिक पट दिले. आज विज्ञान आणि तंत्रज्ञान युग अवतरले आहे. विज्ञानावर विश्वास ठेवणारा माणूस चाचणी आणि निरीक्षणाच्या आधारे निष्कर्ष काढतो. त्यातून मूल्य हाच विज्ञानाचा गाथा असल्याचे लक्षात घेते.

दळपकळण, तेजगार, करमणूक, कपडे, आहार, आरोग्य तथा वैयक्तिक व्यवसाय इत्यादी गोष्टी विज्ञानामुळेच घडतात.

विज्ञान शिकवण्याची प्रक्रिया मानसशास्त्राच्या तत्वावर आधारित आहे. कृती करून शिकणे, प्रशिक्षकाद्वारे शिकणे आणि सहाय्यांच्या नमुन्यांचे निरीक्षण करणे आणि शिकणे, ही मानसशास्त्राची मूलभूत तत्त्वे आहेत. विज्ञान आरंभाला कोणत्याही साधनांच्या सप्यांचा आणि संस्कृतींचा केवळ ओळख करून देत नाही, तर सांस्कृतिक मूल्ये सुशिक्षित आणि ज्ञान ठेवून घाली निव्वारणीत हस्तगतित करण्यात मदत करते.

सांस्कृतिक मूल्ये नृत्य, चित्रकला, हस्तकला, पाषाण, स्तंभक, असंकाय, उद्योगांसारखे जेवढ्याकडे पाहण्याच्या दृष्टिकोनावरदेखील विज्ञानाचा प्रभाव आढळतो. 'सत्य हे सुंदर असते' या दृष्टिकोनातून प्रत्येक शास्त्रज्ञाला निर्यातांतून प्रत्येक मोठे सुंदर दिसेल आणि

त्यात दडलेल्या प्रत्येकाची माहिती मिळवणे, हे त्याच्या जिवंत्याचे ध्येय होते. कोणत्याही विषयाचे मूल्यमानने ठेवल्याने हेक शकते, जेव्हा तो विषय व्यवसायाच्या दृष्टिकोनातूनही महत्त्वाचा असेल. गोर्जोर्जोनी त्याच्या मूलभूत शिक्षण योजनेत स्पष्ट केले आहे, की शिक्षण हे एक प्रकारचे योग्यतावैयक्तिक विषयाच्या स्वरूपात असले पाहिजे. विज्ञान हा यथार्थक विषयाचा कणा मानला जातो. विज्ञानाचे व्यावसायिक मूल्य त्याच्या उद्युक्ततेवरून ठरू शकते. विषय जितका अधिक उद्युक्त, तितके त्याचे व्यावसायिक मूल्य अधिक.

आरोग्य क्षेत्रातही सध्या मोठ्या प्रमाणात विज्ञान-तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्यासाठी प्रयत्न केले जात आहेत. आज पाठ्यपुस्तका मुलिधेमुळे अपोण्यासाठी संवर्धित माहिती गावठाणात केवळ पोहोचते. विविध संसर्जन्य रोगांवर विज्ञानाच्या माध्यमातून बऱ्याच अंशी नियंत्रण मिळवले आहे. एके काळी गंधार वाटणारे हे रोग आज शास्त्रज्ञांनी शोषलेल्या औषधांच्या वापराने मान्य झाले आहेत. पोलीओसारख्या धोकादायक आजाराचे पारतानून उकळवण सगुळ उघाटन झाले आहे. वैद्यकज्ञानाच्या माध्यमातून पिढ्यांच्या नवीन सुधारणा जाली विकसित केल्या आहेत. त्याला आपण प्रतिविद्यावारी दृष्टिकोनातून म्हणू शकतो. म्हणजेच सामाजिक, खतांचे अवलंबित्व कमी करण्यासाठी संधिय खतांचा विकास करण्यात आला आहे.

विज्ञान करणारा आला आहे.

वैद्यकज्ञानाच्या माध्यमातून नवे तंत्रिकीय गुणधर्म असलेल्या दिवांचा उपचारी, योटांच्या टशांवाटे शिमुल्व आणि गुन्हेगारां सामन्या सोडवणे, नव्या औषधांचा विकास आणि दैनंदिन वापरातल्या गोष्टींचा विकास, हे केवळ वैद्यकज्ञानामुळेच शक्य झाले आहे. आज अन्न उत्पादनाच्या क्षेत्रात मोठी क्रान्ती झाली आहे. आज कृषी, पशुपालन, कुलकुटपालन, मानस्यव्यवसाय, मनुष्यवैयक्तिकताला आदी क्षेत्रात विकसित तंत्रज्ञान उकळव आहे. त्यामुळे एकिकडे अन्नधान्याचे उत्पादन वाढले, तर दुसऱ्याकडे उत्पादनात खर्च होणाऱ्या मानवी श्रमांचाही खर्च झाला आहे. याशिवाय वैद्य-तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने आज जन्मीत होणारे अन्नसदार्थ दीर्घकाल टिकवून ठेवता येणे शक्य झाले आहे.

एकुणच विज्ञानाची किंवा घाटून त्याचे महत्त्व कोणाला मान्य होणार नाही. परंतु त्याला दुसरी काजूही आहे. विज्ञानाने मानसाला आढळा आणि परावलंबी बनवले आहे. विज्ञानाने अशा शस्त्रेही तयार केली आहेत, जी मानवतेला मायक आहेत. ज्याने एखाद्या देश काही तासात किंवा मिनिटांत घुससता होक शकतो. त्यामुळे विज्ञान मानवतेसाठी शाय ठरू शकते; परंतु मानवी हित समोर ठेवून विज्ञानाचा वापर केला, तर मानवतेसाठी घात करतानच. (लेखक वर्षाभियान इंटरनॅशनल न्यू अर्टम्स कॅम्पस अँड सायन्स कॉलेजचे प्राध्यापक आहेत.)

रहस्यांची उकल करणारे तंत्रज्ञान : जीनोम सिक्वेन्सिंग

मणील काही दशकात आरोग्य क्षेत्रात झालेल्या तांत्रिक प्रगतीने अनेक आजारांच्या निदान व उपचार पद्धतीत क्रांती घडून आली. कर्मी कालावधीत रोगाचे निदान असो वा लसनिर्मिती ही त्याचीच काही उदाहरणं! रोगकारक झपाट्याने स्वतःला परिवर्तित करीत असला, तरी तो आपल्या नजरेतून सुटू शकत नाही.

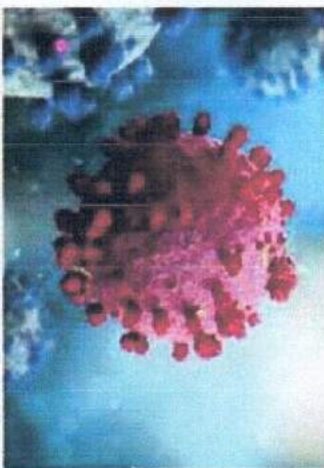
दक्षिण आफ्रिकेत आढळलेल्या कोरोना विषाणूच्या उत्परिवर्तित ओमिक्रॉन या स्ट्रेनेने जगभर तणाव निर्माण केला आहे. यापूर्वीच्या उत्परिवर्तित स्ट्रेनेपेक्षा ओमिक्रॉन अधिक सांख्यिक असल्याचे मानले जाते. या स्ट्रेनला नेपके हेणयाचे, सपजणयाचे तंत्रज्ञान म्हणजे 'जीनोम सिक्वेन्सिंग'. याच तंत्रज्ञानाला समजून घेण्याचा प्रयत्न...

प्रा. संदीप पेटरे

आयुर्विद्यक जीवशास्त्र आणि अनुवांशिक शास्त्रात 'जीनोम' ही एखाद्या जीवाचा सर्व अनुवांशिक मासपुणे असते, त्यात डीएनए (डिनाणुप्रमाणिक आरएनए) च्या न्यूक्लियोटाइड अनुक्रमांचा समावेश असतो.

जीनोममार्थक काही भाग प्रोटिन तयार करतो. तर काही निष्क्रिय असतो. हेच प्रोटिन संज्ञांचे गुणधर्म निर्धारित करतात. आनुवंशिक जीवशास्त्रात जीनोमच्या एकूणच अत्यासाला 'जीनोमिक्स' म्हणतात.

'जीनोम' मंशा सर्वश्रेष्ठ जर्मनीतील हॅम्बर्ग विद्यापीठाचे वसन्तशीतशास्त्रे प्राध्यापक हेन्रिच वॉन १९२० मध्ये वापरले. जीनोम सिक्वेन्स म्हणजे सर्वज्ञांचा अनुवांशिक मासपुणेतील नायट्रोजनयुक्त संयुगांचा (न्यूक्लियोटाइड्स) यादी. ज्यापासून जनुक आणि गुणधर्म बनतात. जनुकीय विविधता समजून घेण्यासाठी एका प्रजातीतील अनेक अनुयायांची जीनोम अनुक्रमित करायला हवे. येल्विचमच्या सेन्ट विथायझाच्या बॉल्टर क्रिसमं यानी १९७६ मध्ये आरएनए

मानवातह सर्व सजीवांचे अशीच हे पेशीची बनलेले आहे आणि प्रत्येक पेशीच्या केवळकात डीएनएमध्ये गुणसूत्रे आहेत. एका माणसाच्या सगळ्या पेशीत सारखाच डीएनए असतो. उच्च दर्जाच्या सूक्ष्मदर्शकाचेच या पेशीचे निरीक्षण केले जाऊ शकते. केवळ एका पेशीतील गुणसूत्रे उकलली तर त्याची लक्षा सुमारे दोन मीटर एवढी होऊ शकते, तर माणसातील संपूर्ण पेशीतील डीएनए काढून सळ केला, तर त्याचे एक टोक एक फूटवीर, तर दुसरे टोक मंगल ग्रहापर्यंत पोहचेल अशा पृथ्वीला दोन वेळा वेढा मारता येईल!

खऱ्या अर्थाने मणील दोन वर्षे जागतिक आरोग्याच्या दृष्टीने संपूर्ण जगाला दिशा देणारे ठरले. एखाद्या साथीच्या रोगाची महामारी संपूर्ण जगाला सहज कवेत घेऊ शकते, याचा अनुभव जगाने घेतला. कोविड १९ ही जगावर ओढलेली आपत्ती असली, तरी विज्ञान तंत्रज्ञानात मानवाने केलेली प्रगती हे अशा महामारींना उतर देण्यास सक्षम असल्याचा प्रत्यक्षी आला, हेही तेवढेच खरे डीएनए दोन धाण्यांचा असून प्रत्येक धाण्यावर अडेनी, यानिन, क्षयमिन व सायटोसीन या चार नायट्रोजनयुक्त संयुगांच्या हजारो रेणूंचा एक विशिष्ट क्रम असतो. या धाण्यावरील ठराविक नायट्रोजनयुक्त संयुगांचा भाग म्हणजे जीन अथवा जनुक. सर्व माणसांमध्ये जवळपास ९९ टक्के डीएनए हा सारखाच असतो केवळ १ टक्का डीएनए दोन माणसांना एकमेकांपासून वेगळे ठरवतात. डीएनएतील नायट्रोजनयुक्त संयुगांचा क्रम शोधण्यासाठी १९९० मध्ये आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ह्युमन जीनोम प्रकल्प हाती घेतला गेला. २००३ मध्ये पूर्ण झालेल्या प्रकल्पाने मिळालेल्या माहितीनुसार मानवी गुणसूत्रात एकूण २२ हजार ३०० जनुके असल्याचे उलगडले. या संशोधनाने विशिष्ट आजारांच्या निदान व उपचार पद्धतीत मोठे क्रांतिकारक बदल घडवून आणले.

अनुवांशिक मासपुणे असलेल्या बॅक्टिरियोकॅन एम्पे२ या विषाणूचा न्यूक्लियोटाइड क्रम स्थापित केला होता; तर ब्रॅडरिक सेगरेने डीएनए अनुवांशिक मासपुणे असलेल्या साय एक्स १७४ या विषाणूचा क्रम स्थापित केला होता. १९९० च्या दशकाच्या मध्यात हियोकिलस इन्फ्लूएंजा या विषाणूचा जीनोम 'द इन्स्टिट्यूट फॉर जीनोमिक रिसर्च'च्या टीमने अनुक्रमित केला होता. तर १६ गुणसूत्रे असलेल्या युराशीची अनुवांशिक उकल करण्यात शास्त्रज्ञांना १९८० मध्ये यश आले.

तंत्रज्ञानाच्या प्रगतीमुळे जीनोम सिक्वेन्सिंग सोपे होण्यास मदत झाली. विषाणूंचा जीनोम 'आरएनए' किंवा 'डीएनए' यांमधील एकाचे बनलेला असतो. आरएनए जीनोम असल्यास तो एकाच दिशा दुहेरी रचना असतो; तर डीएनए अनुवांशिक मासपुणे

असल्यास तो ब्युलेक्या दुहेरी रचना असते, परंतु एकांदोही असू शकते. विषाणूंचे बाह्य आवरण हे विशिष्ट प्रोटिनचे असते, जे संक्रमन करण्यास उपयोगी ठरते. काही विषाणूंपैकी हे आवरण नसते, कोरोनाच्या बाह्य आवरणावर कोटरी स्तराच्या प्रोटिनची रचना असते, त्याला स्पार्डिक प्रोटिन म्हणतात. या रचनेमुळेच या विषाणूंचे नापकताण कोरेना असे झाले. जीनोम सिक्वेन्सिंग करण्यास वापरल्या जाणाऱ्या मशीनेची किंमत १.५ कोटी रुपये असून त्यात एका केरी ९६ नमुन्यांवर प्रक्रिया होते. त्याला सुमारे १२ ते १५ तास रुपये खर्च येतो. अर्थात एका नमुन्यासाठी १२ ते १५ हजार रुपये साधारणतः ९६ नमुने गोळा केल्यावरच जीनोम सिक्वेन्सिंग होते. सिक्वेन्सिंग करण्यापूर्वी नमुन्यातून आरएनए

काढणे, त्याचे डीएनएमध्ये रूपांतर करणे, जीनोमचे अंशनिश्चय करून संव बनवणे असे साधारणतः करावे लागतात. त्यामुळे अर्थात मिळण्यास १० दिवसांचा अवधी लागतो.

सिक्वेन्सिंगाचे शास्त्र मूळ विषाणू कसा होता आणि त्यात कुठे, काय उत्परिवर्तन झाले हे सर्वच शोधू शकतात. जसे की विषाणू कसा हल्ला करतो? कुठली रचना या विषाणूला अधिक घातक बनवते? म्हाडक प्रोटिनच्या मरण्याने कोरेना मानवी शरीरात प्रवेश करते. जर कोरेनाच्या म्हाडक प्रोटिनमध्ये उत्परिवर्तन झाले तर ते अधिक संसर्जन्य होते असे निश्चयनास आठवे आहे. जीनोम सिक्वेन्सिंग या तंत्रज्ञानाने उत्परिवर्तित विषाणूंचा संपूर्ण संरचना उलगडता येत असल्याने विषाणूच्या रचनाबाबत अंदाज येतो. यऱ्याच वेळा विषाणूंपेठे उत्परिवर्तनातून बदल झाल्याने पूर्वीची त्यावर प्रभावी असलेली प्रतिकार औषधे, तराी कृत्रकपणे ठरू शकतात. त्यामुळे अशा विषाणूला निष्क्रिय करण्याचा रणनीती ठरविण्याकरिता जीनोम सिक्वेन्सिंग हे तंत्रज्ञान प्रभावी ठरते. पाहतात जीनोम सिक्वेन्सिंग फार पूर्वीपासूनच सुरू आहे.

जीनोम डेक्लॅरेशन अर्नॅस्टिसिस रिसर्चमुसार, देशात आतापर्यंत ५ हजार ८९८ जीनोम सिक्वेन्स जमा झाले. होच अनुक्रम संरचना समजून निदान प्रभावीपणे करणे होईल. या पद्धतीचा वापर अनेक दशकांपासून होत असला, तरी कोरेनाची तोडता वाढल्याने जीनोम सिक्वेन्सिंगवर कुठेही निर्माण झाले. प्रत्येक संज्ञावत स्वतःला दोषकाळ प्रणवी देखण्यासाठी काही ना काही उत्परिवर्तन होते. ज्यातून त्यांच्या अनुवांशिक मासपुणे बदलू शकते. जो त्यांना बदलल्या परिस्थितीही त्या धरण्यास मदत करतो. ही प्रत्येक संज्ञांच्या जगाण्याची प्रक्रिया आहे. अनेकदा हे उत्परिवर्तन फायदेशीर ठरतेच असे नाही.

उत्परिवर्तनांवर अनेकदा विषाणू पूर्वीपेक्षा कम्बुकरा होक शकतो किंवा अधिक धोकादायकही अशा परिस्थितीत केवळ ते आपल्या शरीरातील कोणत्याही पेशीवर हल्ला करतात, तेव्हा काही तमात ही पेशी विषाणूच्या हजेरी घाली त्याच करतो. यामुळे, शरीरात विषाणूंचा भार वेगाने वाढतो आणि रणाची प्रकृती मधील बदल. केंद्रीय आरोग्य मंत्रालय, वैज्ञानिक आणि आवांशिक संशोधन परिषद, भारतीय वैद्यकीय संशोधन परिषद त्या केंद्राच्या बायोटेकनॉलजी विभागावरून सुरू करण्यात आलेल्या जीनोम सिक्वेन्सिंग संघामध्ये २८ प्रयोगशाळांना समावेश आहे. आपाणी काळ्या खसमो प्रयोगशाळाही याला समाविष्ट होण्याची शक्यता आहे.

भारतीय पक्षीशास्त्राची अद्भुत सफर!

निसर्गलेखक आणि पक्षितज्ञ मारुती चित्तमपल्ली यांचा ५ नोव्हेंबर जन्मदिन. आंतरराष्ट्रीय ख्यातीचे पक्षितज्ञ डॉ. सलीम अली यांचा जन्मदिनही नोव्हेंबर महिन्याच्या १२ तारखेला... पक्ष्यांसाठी आयुष्य वेचणाऱ्या आणि त्या क्षेत्रात मोलाची कामगिरी करणाऱ्या दोन्ही पक्षितज्ञांच्या कार्याबद्दल कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी सेवाग्राममध्ये झालेल्या १७ व्या पक्षिमित्र संमेलनात त्यांच्या जन्मदिवसांदरम्यान पक्षी सप्ताह जाहीर करण्याची मागणी करण्यात आली होती. त्यानुसार गेल्या वर्षापासून शासकीय स्तरावर ५ ते १२ नोव्हेंबरदरम्यान पक्षी सप्ताह साजरा केला जात आहे. त्यानिमित्ताने भारतीय पक्षीशास्त्राची अद्भुत सफर...

प्रा. संदीप पेटारे

गंगेत पिसे, चोबधारी जवडे, उच्च चयापचय, चार खोल्यांचे हृदय, मजबूत; परंतु हलक्या वजनाची हाडे आणि कडक कवच असलेली अंडी घालणारा अशी वैशिष्ट्ये असणारा उच्च अंगाच्या कशेरुकांचा समूह म्हणजे पक्षी! पक्ष्यांना एवढेस किंवा एवढेच डायनासोर असेही म्हटले जाते. पक्षी संपूर्ण जगाभरात आढळतात. साधारणतः आकाराने पक्षी ५ सेमी (गुंजारव पक्षी) ते २.७ मीटर (शहपुंजी) पर्यंत असू शकतात. पक्ष्यांचे पहिले सवितर वर्गीकरण फ्रान्सिस विल्यमसो आणि जॉन रे यांनी १६७६ मध्ये केले. त्यानंतर १९७८ मध्ये कार्ल लिनीयसने १७५८ या वर्गीकरणात काही सुधारणा करून पक्ष्यांचे एवढेस या वैज्ञानिक वर्गीकरण केले. उत्क्रांतीवादच्या सिद्धांतानुसार पक्षी हे डायनासोरपासून उत्पन्न झाले असवेत, असे अनेक संदर्भ मिळतात. तेव्हा पक्ष्यांचे लिनिअन वर्गीकरण सुटी (किंगडम) : प्राणी, संघ (फायलम) : मणकाधारी (कोर्डेटा), (वंश) क्लेड : ऑर्निथुरी, वर्ग (क्लास) : एवढेस असे केले जाते. जीवाश्म आणि वैज्ञानिक पुराव्यांच्या आधारावर ब्रुक्लेक शास्त्रज्ञ हे मान्य करतात की डायनासोर आणि पक्ष्यांची उत्पत्ती थेरॉपोड डायनासोर या डायनासोरच्या उपसमूहातून झाली. पक्षी हे मगिराटोरा या थेरॉपोडसच्या गटाचे सदस्य आहेत. ज्यात ड्रोमिओसॉर आणि ओव्हिराटोरिड्स यांचाही समावेश होतो. समकालीन जीवाश्मशास्त्रात एकमत असे आहे, की ठडू शकणारे थेरॉपोड्स किंवा मायक्रोसॉर म्हणून एव्हिलसमध्ये अशी वैशिष्ट्ये आहेत, ज्यामुळे त्यांना सरकणे किंवा उडणे शक्य झाले असवे. ग्युरासिक ऑर्किओटोरिड्स हे सापडलेल्या जीवाश्मांपैकी एक महत्त्वपूर्ण जीवाश्म म्हणून ओळखले जाते. ज्याने १९ व्या शतकाच्या उत्तरार्धात उत्क्रांतीच्या सिद्धांताला बळकटीले मिळते. ऑर्किओटोरिड्स हे स्पष्टपणे पारंपरिक सरपटणारे प्राणी दोन्ही वैशिष्ट्यांत बसणारे पहिले जीवाश्म होते. दान, नखे असलेली बोटे, एक लांब मरड्यासारखी शेपटी आणि आधुनिक पक्ष्यांप्रमाणेच असलेले पंख हे पक्ष्यांचे थेट पूर्वज मानले जात नसले तरी ते शक्यतो खऱ्या पूर्वजाराी जवळून संबंधित आहेत एवढे मात्र खरे!

पक्षीशास्त्राला मोठा इतिहास आहे. पक्ष्यांच्या अभ्यासामुळे उत्क्रांती, वर्तन आणि पर्यावरणातील अनेक महत्त्वाच्या संकल्पना विकसित करण्यास मदत झाली आहे. जसे की, प्रजातींच्या व्याप्त्या, वैशिष्ट्ये, प्रजाती जडणगळण, त्यांचे कार्य, त्यांची आनुवंशिकता, संवर्धन इत्यादी. सुरुवातीच्या पक्षी विज्ञानात

प्रमुखाने प्रजातींचे वर्णन आणि त्यांच्या अधिवासाराी संबंधित बाबी अभ्यासल्या गेल्या. 'पक्षी विज्ञान' हा शब्द १६ व्या शतकाच्या उत्तरार्धात लॅटिन भाषेतून 'ऑर्निथोलॉजी' या शब्दापासून आला आहे, तर ग्रीक भाषेतून 'ऑर्निथ' म्हणजे 'पक्षी' आणि 'लोगोस' म्हणजे 'सिद्धांत, विज्ञान विचार'.

प्राचीन भारतातील ऋषी-मुनी निसर्गप्रेमी होते. त्यांच्याकडे निरीक्षणाची तोंड वृत्ती होती आणि त्यांना पाळवून तसेच जंगली प्राण्यांचे चांगले ज्ञान होते. असे दिसते की, भारतातील प्राचीन लोकांनी पक्ष्यांकडे विशेष लक्ष देऊन प्राण्यांचे वर्तन जवळून पाहिले आणि अभ्यासले. भारतातील पक्षी अभ्यासाचा इतिहास खालीलप्रमाणे कालखंडात विभागला तर अधिक चांगल्या प्रकारे समजू शकते.

समकालीन काळातील आगखी एक उत्कट निसर्गशास्त्रज्ञ आणि पक्षीशास्त्रज्ञ म्हणजे, हुमायून अब्दुल्लाही. डॉ. सर्रीफ अली यांचा चुलत भाऊ आणि एकेकाळचा सहकारी. ३०व्या शतकाच्या सुरुवातीस त्यांनी मुंबईच्या परिसरातून सेंट जेवियर्स कॉलेज संग्रहालयासाठी पक्षी गोळा केले होते. या संग्रहाने त्यांना सर्रीफ अली यांच्यासोबत संयुक्तपणे 'बर्ड्स ऑफ बॉम्बे अँड सारसेट' या शीर्षकाची मालिका तयार करण्यात मदत झाली. डॉ. सर्रीफ अली यांचे पहिले संशोधक विद्यार्थी श्री. सी. आंबेडकर यांनी पुण्यात बाया विंगकर पक्ष्याचा महत्त्वाचा अभ्यास केला. त्यांनी डॉ. एन. मॅथ्यु यांच्यासमवेत फीना गॅलॅटियर ऑफ महाराष्ट्र स्टेट (१९७४) मध्ये पक्ष्यांवर एक प्रकरणही लिहिले होते.

आगखी एक पुणेस्थित निसर्गशास्त्रज्ञ म्हणजे, प्रकाश गोळे (१९७३). त्यांनी सुरुवातीला पुण्याच्या आसपासच्या सामान्य पक्ष्यांबद्दल लिहिले. शहरी पक्ष्यांची शहरासाठीची पहिली पक्षी यादी १९७२ मध्ये पी. गोळे यांनी बनवली होती. पुर्वदे. के. (१९८४) यांनी मुठा नदीलातल्या काठाच्या उपनगरातून काळ्या खोंडाच्या पक्षांच्या प्रजननशास्त्राचा पदांतरांपणे वर्षभर अभ्यास केला. डॉ. भरुचा यांनी १९९० मध्ये पुण्याच्या आसपासचे पाणथळ क्षेत्र आणि पाणथळ पक्ष्यांचा अभ्यास केला. श्रीकांत इंगलहल्लीकर आणि टी. गोळे (१९८७) यांनी २९० प्रजातींचे गोंद केले आहे. डॉ. अनिल महाधळ यांनी परिसर पक्षीसंख्या, पक्ष्यांचे विश्रांती वर्तन व पक्ष्यांच्या सामाजिक जीवशास्त्रावर विस्तृत काम करून मुठा नदीच्या किनाऱ्या असलेल्या मैना, कावळे व पक्षांच्या प्रजनन जीवशास्त्रावर महत्त्वाचा अभ्यास केला. २१ व्या शतकाच्या पहिल्या दशकात डॉ. एस. पांडे यांनी पुणे, महाराष्ट्र आणि पश्चिम किनारपट्टीच्या आसपासच्या पक्ष्यांच्या विविध पैलूंचा अभ्यास केला.

मारुती चित्तमपल्ली हे निसर्ग आणि वन्यजीवन या विषयातले तज्ञ वनाधिकारी आणि त्या विषयांवर अत्यंत रसाळ लेखन करणारे लोकप्रिय लेखक. महाराष्ट्र शासनाच्या वन विभागात अनेक महत्त्वाच्या पदांवर त्यांनी कार्य केले. त्यांनी कर्नाळा पक्षी अभयारण्य, नवेगाव राष्ट्रीय उद्यान, नागझिरा अभयारण्य आणि मेळघाट व्याघ्र प्रकल्प यांच्या विकासात भरीव कामगिरी केली. त्यांनी वन्यजीवन व्यवस्थापन, वने, वन्यप्राणी आणि पक्षीजगताविषयी उल्लेखनीय संशोधन केले. अनेक आंतरराष्ट्रीय परिषदांत महभागी होऊन निबंधवाचनाही केले. मारुती चित्तमपल्ली यांनी २००२ मध्ये मराठीतील पहिल्याच पक्षीकोशाची निर्मिती केली. ज्यात महाराष्ट्र व आसपासच्या परिसरातील सुमारे साडेपाचशे पक्ष्यांच्या मराठी नावांबरोबरच इंग्रजी व लॅटिन नावेही दिली. शिवाय गुजरात, तेलगू, कन्नड, कोकणी, हिंदी तसेच गोंडी, कोरकू, माडिया पारधी इत्यादी बोलोभाषेतील नावेही दिलीत. त्यामुळे या पक्षीकोशाचे महत्त्व अनेक पक्षांनी वाढले व अल्पवयीतच हा पक्षीकोश फार लोकप्रियही झाला. मराठी लिखितलेखनातून अरण्यवाचन, अरण्यविज्ञान, अरण्ये आणि अरण्यपुनर्वास यांवर प्रकाश टाकून त्यांनी स्वतःचे वैशिष्ट्यपूर्ण स्थान निर्माण केले.

(लेखक वन्यजीव व पर्यावरण अभ्यासक आहेत.) sandypetare@gmail.com

भारतातील पक्षीशास्त्राचा इतिहास

वेदपूर्व कालखंड (इसपू १०,०००-२०००)

भेला संहिता हा पूर्व-वैदिक कालखंडातील (इसपू ३०००) सर्वात जुना ग्रंथ आहे. ज्यामध्ये विविध पक्ष्यांचे मांस विविध रोगांवर उपचार करण्यासाठी सांगितले आहे. पुण्याजवळील हडप्पा इनामगाव येथील विविध उत्खननांत या काळातील अनेक कलाकृती मातीचे प्राणी, शिल्पे, चित्रे, खडकावरील कोरीवकाम, मातीची भांडी, मातीच्या गोळ्या, मूर्ती आणि शिक्के आढळून आले आहेत. मध्य भारतातील दहा हजार वर्षांहूनही अधिक जुन्या गुंदांवर पक्ष्यांचे चित्रण आढळते.

वैदिक काळ (इसपू २००० ते इसपू ४००)

रामायण आणि महाभारतसारख्या ग्रंथांमध्ये पक्ष्यांसह प्राण्यांचे अनेक संदर्भ आहेत. महर्षी वाल्मिकी हे केवळ कवीच नाही तर भारताचे पहिले पक्षी निरीक्षक म्हणूनही ओळखले जातात. चांदोग्य उपनिषदात प्राण्यांचे तीन गट केले गेले आहेत, त्यापैकी एक पक्षी आहे. प्राण्यांचे निवासस्थान आणि आहाराच्या सवयींच्या आधारावर प्राण्यांचे आठ वर्गांमध्ये वर्गीकरण केले आहे. आयुर्वेदाच्या चरक आणि सुश्रुत संहितेमध्ये पक्ष्यांचे अनेक संदर्भ आहेत. ऋग्वेदात सुमारे २० पक्ष्यांचा उल्लेख आहे.

वेदोत्तर काळ (इसपू ३०० ते इसपू १२००)

महान साहित्यिकांपैकी एक कालिदास याच काळातील आहेत. ते प्रखर निसर्गप्रेमी आणि भूगोलात निपुण होते. त्यांच्या साहित्यात मोर, पोपट, कबूतर, हंस, मुसचे आणि इतर अनेक प्राण्याजवळ आणि वागेत राहणाऱ्या पक्ष्यांचे संदर्भ वास्तव येतात. जैन तत्त्वज्ञानात तत्त्वार्थविंगम उमासवस्त्री (इ. ४०) यांनी इंदियांच्या संख्येच्या आधारे प्राण्यांचे वर्गीकरण करण्याचा प्रयत्न केलेला आढळतो.

मुघल काळ (१५२५-१७५७)

अनेक मुघलसम्राट उत्कट निसर्गप्रेमी होते. त्यात प्रामुख्याने बाबर (१४९४-१५२५), अकबर (१५५६-१६०५) आणि जहांगीर (१६०५-१६२७) यांचा समावेश होतो. त्या काळात लिहिण्यात आलेला ग्रंथ 'बाबरनामा : बाबरच्या आठवणी'. बाबरनामामध्ये विविध प्रकारचे खेळ, बाग आणि शहरी पक्षी तसेच जवळच्या जंगलात दिसणारे पक्षी यांचा उल्लेख आहे. मोगल चित्रांत विविध प्राणी आणि पक्षी चित्रित केले गेले होते. महाराष्ट्रात संत ज्ञानेश्वर (१३ वे शतक) ते संत रामदास (१७ वे शतक) पर्यंतची खूप मोठी आणि समृद्ध संतपरंपरा आहे. त्यांच्या ग्रंथात प्राणी आणि पक्ष्यांचे अनेक संदर्भ आहेत.

वसाहती काळ (१८००-१९४७)

भारताच्या नैसर्गिक आणि वन्यजीव संपत्तीवरील याआधीच्या बहुतेक कामांना तज्ज्ञांनी नव्हे, तर हाईली निसर्गशास्त्रज्ञांनी योगदान दिले होते. अशा प्रकारे संकलित करण्यात आलेली माहिती अनेक तज्ज्ञांनी प्रथम प्राणी विविधता संकलने तयार करण्यासाठी संकलित केली होती. बॉम्बे आर्मीचे लेफ्टनंट कर्नल सायबस यांनी डेक्कनमध्ये पाहिल्या गेलेल्या पक्ष्यांची यादी बनवली. या प्रदेशातील पक्ष्यांच्या पहिला अहवाल १८३० च्या दशकाचा आहे. देशातील पक्षीशास्त्रीय अभ्यासाची सुरुवात टी. सी. जॉर्डन यांनी केली. एलन ऑक्टोव्हियन ह्युम (जे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे संस्थापकही होते) यांनी 'स्ट्रे फीदर्स' नामक एक नियतकालिक पक्षी अभ्यासासाठी समर्पित केले होते. १८७२ ते १८८८ दरम्यान 'स्ट्रे फीदर्स'चे दहा खंड प्रकाशित झाले. आजच्या महाराष्ट्रातील पक्ष्यांची पहिली यादी १८७६ मध्ये सर्वप्रथम प्रकाशित झाली.

स्वातंत्र्योत्तर काळ (१९४७ नंतर)

१९४० नंतरच्या दशकांमध्ये पक्षीशास्त्रात एका माणसाचे वर्चस्व होते, ते म्हणजे डॉ. सलीम अली. आधुनिक भारतीय पक्षीशास्त्रात त्यांनी मोठे योगदान दिले. त्यांचा पक्षी अभ्यास विसाव्या शतकाच्या सुरुवातीच्या काळात सुरू झाला आणि त्यांनी लिहिलेले 'द बुक ऑफ इंडियन बर्ड्स' पुस्तक १९५४ मध्ये पहिल्यांदा प्रकाशित झाले असले, तरी त्यांचे 'क्लासिक बर्ड' पुस्तक स्वातंत्र्योत्तर काळात आले.

मानव-वन्यजिवांच्या जगाण्यातील संघर्षांने पर्यावरणाची हानी

आनंद इंगोले

लोकमत न्यूज नेटवर्क

वर्षा : देशाच्या संस्कृतीच्या वन्यजिवांचे अतिशय महत्त्व आहे. जगालचे वायू आशियातील एकशिंगी गेंडे व भारतीय मोर अशा अनेक वैशिष्ट्यपूर्ण वन्यप्राण्यांचे सुरक्षित वस्तिस्थान बनण्यासाठी भारतामध्ये अतिशय पोषक वातावरण आहे. येथील वन्यजिवांचे राष्ट्रीय चिन्हांमध्येही दर्शन घडते त्याचबरोबर पर्यावरण, अर्थव्यवस्था आणि संस्कृती यांतही वन्यजीव महत्त्वाची भूमिका बजावत असतात. पण, अलीकडे मानव आणि वन्यजिवांमध्ये जगण्यातून संपर्क मिमाणे झाला आहे. यामुळे पर्यावरणाची मोठी हानी होत असल्याने वन्यजिवांचा अधिवास धोक्यात आला आहे. त्यामुळे हे निसर्गाचे, निसर्गासाठी आणि वैविध्याला कायम राखण्याकरिता वन्यजीव सप्ताहाच्या निमित्ताने का होईना, मानवाने त्यांच्या संरक्षणाकरिता हतभार लावण्याची गरज आहे.

वन्यजीव विनाशाची काही प्रमुख कारणे

- **वृक्षतोड :** शहरीकरण, उद्योग, रस्ते, धरणे, व्यापारासाठी वृक्षतोड होत असल्याने वन्यजीव व पक्ष्यांचा अधिवास धोक्यात आला आहे. २००९ मध्ये जगाल नष्ट होण्याच्या प्रमाणात भारत जगातील पहिल्या दहामध्ये होता.
- **नेसॅनिका संसाधनांचा भ्रष्टाचार :** नेसॅनिका संसाधनांचा भ्रष्टाचारी पर्यायाने उपसा सुरू असल्याने अधिवास प्रभावित झालेले. उदा. कोळंब्याच्या खाणी, देवी उपसा, जंगलातील लाकूड व इतर उपयोगी पदार्थ.
- **सस्की :** हत्ती, वाघ, गेंडे व हरिण या वन्यजिवांची आयव्हरी, नख आणि कातडीसाठी जगभरात वेकायदेशीररित्या तस्करी फेली जाते. यामुळे दरवर्षी ३५ ते ७० हजार कोटींचे उलाढाल होत असल्याचा अंदाज व्यक्त होतो.
- **रिक्वाय :** अन्न, छंद, कसपणूक किंवा अधिवासकरिता भ्रष्टाचार करून वन्यजिवांची रिक्वाय केली जाते. भारताच्या संपन्न वन्यजीव संपदेपुढे हे मोठे आव्हान आहे. त्यातून वन्यजीवच नाही, तर पर्यावरणाचा समतोल वासळतो.
- **रस्ते अडथाल :** जंगलातून होणाऱ्या रवीन महाभागांचे वन्यजिवांच्या अडथालाचे प्रमाण वाढले आहे. जंगलातील महाभागां वन्यजिवांचे नवीन शत्रू बनले आहेत. या महाभागांचे वाहनांनी भारतल्या वन्यप्राण्यांची संख्या धोक्यादायक आहे.
- **जंगलातील रेल्वे रस्ते :** दाट वनगाढून आणण्या रेल्वेभागांमिही वन्यजिवांचे भ्रष्टाचार प्रभावित झाले आहे. त्यांचे प्रजनन प्रभावित होणे ही वितामनक बाब मानली जाते. पहिलेच बंगालमधील चारापारी रेल्वे रुळावर १७ हत्तींचा मृत्यू झाला होता.

उद्योग : काही नेसॅनिका, तर काही हेतुपुरस्सरपणे जंगलांना भागी लावण्याच्या घटना सतत घडतात. नुकताच श्रद्धालू आणि अभेद्यानेच्या जंगलांना लागलेल्या आगीने वन्यजिवांचे झालेले नुकसान न मरून निघणारे आहे.

वन्यजीव आणि मानव यांच्यातील लीढता कमी करायची असले, तर मुख्यत्वे किडामस साधनांना वन्यजिवांच्या नेसॅनिका अधिवासाचाही गभिरपणे विचार करता येणाले. शेतकऱ्यांना पिकांच्या संरक्षणासाठी सोरुकेस चालणारी विपुल उपकरणे उपलब्ध करून घ्यावी जंगलातील वन्यजिवांचे मृत्यू अथवा त्यांच्यावर होणारे हल्ले अनेसॅनिका असले, तरी त्याभागाची कारणे नेसॅनिका आहेत. कारण मानव आणि वन्यजीव दोघांकरिता हा संपर्क जगण्याचा आहे. रिक्वायचा नट्टे!

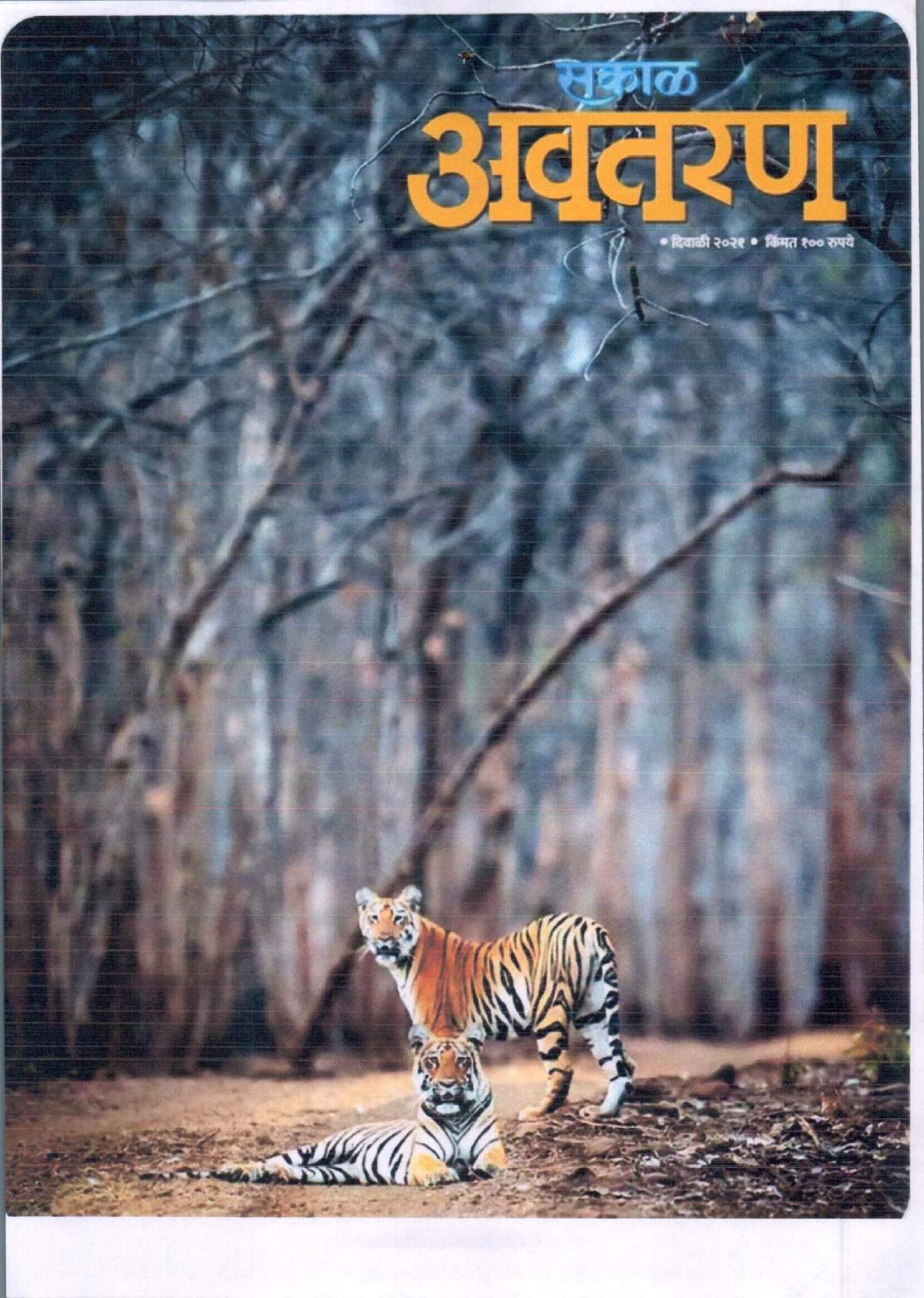
प्रा. संदीप पेठारे, वन्यजीव अभ्यासक

हेतू आहे. हा हेतू रज्जविषयासाठीच निर्माण करण्यासाठी अनेक बाबी भारत सरकारने इंडियन बोर्ड ऑफ कार्बोफीड असून, त्याला आळा बार्डलंड लार्डकची स्थापना केली आहे. घालण्यासाठी मानवांसह शासनाकडून यामुळे वन्यजिवांच्या संरक्षणाकरिता सुद्धा सामूहिक प्रयत्न होण्याची गरज प्रयत्न होत आहे. वन्यजिवांना धोका व्यक्त होत आहे.

सुकाळ
अवतारण

• दिवाळी २०२१ • किंमत १०० रुपये

सुकाल

दिवाळी २०२१

संपादक संजालक

श्रीराम जगदिगाराव पवार

मुख्य संपादक

राहुल गाडगाले

फीचर्स एडिटर

कॉई सुई

संजालक

जयवंत मडगाणे,

विनाई राभार

बुध्वाणु ध्यावादित्र

सांशेट लोधी,

मनलीकर मलिकराव

जगदिगत व्यवस्थापक

दोसली कुडळणी

गाडगाणे साजराट

भालिण सुसूरे, तारेश पवार,

लिलाता शिंदे, मिलिंद गाविकर,

अजय गुरप, जगदीश्वर पावडे

२० दिवसांतून एकदा घेऊन या कि.

जगातून घेऊन आणून आणून घ्या. २०२१

दिवाळी दिवस संपूर्ण दिवस या कि.

वर्षात ३६५ दिवसांचा प्रवाह, २०२१

की तो यामुळे आणून घ्या. २०२१

पुढील दिवस २०२१

दिवाळी २०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

२०२१

स्वच्छ
शवासनाचा
संघर्ष

सुनीता नारायण

८

पर्यावरणाचे
पितामह
सुंदरलाल
बहुगुणा

विष्णू लांबा

१८

रेडिएशनचा
महापूर
धोक्याचा

जुही यादवा

२६

मोठी धरणा
नको
छोटे तलाव
बांधा!

डॉ. राजेंद्र सिंह

३६

नरभक्षक...
एक मिथक

डॉ. साहिता सुब्रह्मण्यम

५२

जंगलत 'वाघ'
जगवू या!

किशोर शिंदे

६०

हवामान बदल
कोविडपेक्षा
महाभयावह

डॉ. अश्रम पाटील

७०

अंतरंगा

प्लास्टिकचा
विलखा

डॉ. शरद पांडुरंग काळे

७८

आरोग्यसंपन्न
शवासनाठी
झाड लावा

आ. सुधीर मुनदीवार

११४

विकासाच्या
नवकल्पनेत
गुदमरणाशी सहंरं

राहुल गाडगाले

१०

वनातलं
अद्भुत विश्व

मारुती चिमपल्ली

१०२

शेत संस्कृतीवर संकट

प्रा. संदीप पेंढारे

१०९

'अर्थ'संपन्न
जैवईंधन

डॉ. प्रमोद चौधरी

१२०

तापमानवाढीचा
प्रचालना धोका

एन. वासुदेवन

१३२

उष्ण लहरीच्या
झळा

डॉ. सुरेश चौपणे

१४८

शांततेचा
बुलंद आवाज

सुमेधा अहलुवालिया

१६४

श्रीनर्वाशिण...
रंग फसवणुकीचा

शिल्पा गाडगे

१३८

गोष्ट जंगलतल्या
स्टोन पेंडिंगची

अमोल चरण

१५६

झाडेही बोलतात
तुमच्याशी

किरण शैले

१८८

घनकचरा, नव्हे
घनकचरा!

अश्विनाज तावडे

१७२

कविता पर्यावरणाच्या

डॉ. वीरा शतडे, प्रशांत अग्रनारे, नारायण लोके, दासू वेढे, अजय कांडर,
कविता भोवरावकर, राजीव जोशी, लोकनाथ यशवंत, अश्रुता जानवितकर,
गीरीशा शिंदे, जितेंद्र लाड, रवींद्र लांबे, सुनीता रामचंद्र, सैफन मल्ले,
संजय शिंदे, ऋजुता तावडे, रामदास खरे, साहेबराव ठाणे, रमणाला शिंदे,
अंजली इमळ, अनिकेत सोनांबणे.

१७७

शेत संस्कृतीवर

शेत

हवामान बदलामुळे पावसाचे वेळापत्रकही कोलमडले आहे. अनेक ठिकाणी अपेक्षित पीक उत्पादन मिळू शकत नाही. भूजलसाठे वारेमाप उपश्यामुळे आटत चालले आहेत. त्यामुळे पिके कधी पावसाअभावी करपून जातात, तर कधी अतिपावसामुळे वाया जातात. पीक उत्पादन घटले, तर वाढत्या लोकसंख्येच्या उदरनिर्वाहाचा प्रश्न बिकट बनू शकतो.

प्रा. संदीप पेटारे

पृथ्वीवर वनस्पती, मानव व इतर जीव ज्या पर्यावरणात राहतात, त्या परिसरातील विविध घटकांत संतुलन प्रस्थापित झालेले असते. सजीवांतील एका जातीने त्याज्य केलेल्या वस्तू दुसऱ्या कुठल्या प्रजातीला पोषणासाठी इष्ट असू शकतात. अशा परस्परवलंबनामुळे परिसराची संरचना व विशुद्धता टिकून राहते आणि जीवनचक्र अव्याहतपणे चालू राहते; परंतु सध्याच्या अफाट लोकसंख्येमुळे आणि औद्योगिकीकरणामुळे पृथ्वीच्या परिसरातील नेहमीच्या घटकांव्यतिरिक्त इतर अपायकारक घटक मोठ्या प्रमाणात शिरतात, त्यातूनच प्रदूषण उद्भवते आणि सर्व सजीवांतील संतुलन बिघडून त्यांचे अस्तित्व धोक्यात येते.

गेल्या साडेतीनशे वर्षांपासून मानवाने पर्यावरणात ढवळाढवळ करण्यास सुरुवात केली. लोकसंख्या प्रचंड त्वरेने वाढून जंगलाचा विनाश झाला. मानवी जीवन समृद्ध व्हावे म्हणून उद्योगधंदे झपाट्याने वाढत आहेत. खनिज इंधनाच्या व अणुऊर्जेच्या सहाय्याने नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे अनेक वस्तूत, यंत्रांत, उपकरणांत रूपांतर होत आहे. आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत तीव्र स्पर्धा निर्माण झाली असून, जगात महासत्ता होण्याकरिता प्रगत राष्ट्रांत चुरस निर्माण झाली आहे. आपल्या सर्व प्रकारच्या उत्पादनक्षमता वाढवून आपले वर्चस्व सिद्ध करण्याचा प्रत्येक देशाचा प्रयत्न दिसतो. औद्योगिकीकरणामुळे

आसाममधील 'फॉरेस्ट मॅन' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या जादव पायेंग या एका व्यक्तीने ब्रह्मपुत्रेच्या सोऱ्यात 40 वर्षांमध्ये 1400 पेक्षा अधिक एकरमध्ये दररोज झाडे लावून जंगल उभे केले आहे. आपण प्रत्येकाने जर एक झाड दर वर्षी लावून जागवण्याचा निर्धार केला, तर दर वर्षी कोट्यवधी वृक्षांची पर्यावरणात भर पडेल आणि पर्यावरण संतुलनास मदत होईल.

शहराची संख्या व विस्तार वाढत आहे. वाढत्या लोकसंख्येकरिता अन्नधान्य निर्मितीवर खते व कीटकनाशकांच्या अवाजवी वापराने जमिनीचा पोत खालावतोय. या सर्व मानवी व्यवहारामुळे घातक व रोगकारक द्रव्यांचे असंख्य कण वातावरणात विखुरले जातात. हे कण पृथ्वीच्या परिसरातील नियमितपणे आढळणारे घटक नसतात. म्हणजेच ते प्रदूषण करणारे घटक असतात आणि त्यांचा उगम वाढत्या लोकसंख्येत, शहरांच्या वाढत्या संख्येत, वाढत्या ऊर्जा निर्मितीत आणि तंत्रविज्ञानाच्या वाढत्या उपयोजनात आढळतो.

ही प्रदूषणवाढ, जागतिक तापमानवाढ एकूणच पर्यावरणीय असमतोल रोखण्यासाठी वैश्विक पातळीवर, चर्चा, सुधारणा, प्रस्ताव, करार हे सारे रोजच कानावर पडत आहे. दुसरीकडे तापमानवाढीमुळे धोक्यात येणारा ओझोनचा थर, सागरपातळीत होणारी वाढ, ध्रुवीय प्रदेशात वितळणारे बर्फ हे चक्र चालूच आहे. सूर्याचे अतिनील किरण राखणारा ओझोनचा थर झिजलाय. एकूणच निसर्गचक्र विस्कळित

झाल्याचं आपल्याला जाणवायला लागलंय. कधी दुष्काळ, कधी अतिवृष्टी, कधी गोठवणारी थंडी; तर कधी अक्षरशः भाजून काढणारे ऊन... अशा अनेक बाबींवरून निसर्ग बदलत असल्याचे आणि त्यातून हे पर्यावरणाचे चक्र बिघडत असल्याचे आपल्याला वारंवार जाणवते आहे. ही खरेतर अखिल मानव जातीसाठी, तुम्हा-आम्हा सगळ्यांसाठी चिंतेची बाब आहे. ज्या मानवी संस्कृतीच्या विकासासाठी आपल्या पिढ्यांन् पिढ्या अविरत परिश्रम करीत राहिल्या, आपल्या कर्तृत्वाचे नित्य नवे साज तिच्यावर चढवत राहिल्या, त्या संस्कृतीचा विकास किंवा न्हास हा पर्यावरणावरच अवलंबून होता, आहे आणि यापुढेही राहणार आहे, हे आपल्याला कायम लक्षात ठेवले पाहिजे.

आज हे निसर्गचक्र बिघडण्यामागे काय कारणे असतील आणि त्यावर काय उपाययोजना करता येतील, याचा ऊहापोह जागतिक पातळीवर सध्या सुरू आहे. जागतिक तापमानवाढ आणि त्यामुळे होत चाललेला हवामानातील, पर्यावरणातील बदल ही त्याची मुख्य कारणे

भारत शास्त्राचार्य पिरने

भारत मित्राभोवले

भारत शास्त्राचार्य पिरने

वातावरणाबद्दल बोलताना वाढत्या तापमानाने वितळणारा बर्फ आणि त्यामुळे समुद्राची वाढणारी पातळी आणि याचा होणारा परिणाम, याबद्दल बोलले जाते. जगभरात सर्व हिमपर्वतांवर मिळून जवळपास दोन लाख हिमनद्या असल्याचे संशोधक सांगतात आणि त्यातल्या शेकडो हिमनद्यांचा सखोल अभ्यास झाला आहे; मात्र भारतातल्या हिमालयातल्या हिमनद्या अजूनही पूर्णपणे माहीत झाल्या नाहीत, त्यांचा अभ्यास झाला नाही, ही आपली उदासीनताच!

आहेत.

या बदलांचे दुष्परिणाम कमी-अधिक प्रमाणात संपूर्ण जगाला सोसावे लागत आहेत आणि ही बाब गांभीर्याने घेतली नाही, तर आगामी काळात देशाच्या काही भागात कायमस्वरूपी दुष्काळी परिस्थिती निर्माण होते की काय, अशी भीती वाटायला लागली आहे. आपली शेती पूर्णपणे नैर्ऋत्य मौसमी पावसावर अर्थात मान्सूनवर अवलंबून आहे; पण हवामान बदलामुळे पावसाचे वेळापत्रकही कोलमडले आहे. अनेक ठिकाणी अपेक्षित पीक उत्पादन मिळू शकत नाही. भूजलसाठे वारेमाप उपश्यामुळे आटत चालले आहेत. त्यामुळे पिके कधी पावसाअभावी करपून जातात, तर कधी अतिपावसामुळे वाया जातात. पीक उत्पादन घटले तर वाढत्या लोकसंख्येच्या उदरनिर्वाहाचा प्रश्न बिकट बनू शकतो. या सान्या बाबी थेट तुमचं-आमचं रोजचं जगणं अधिक मुश्किल बनविणाऱ्या आहेत. त्यामुळे या समस्यांच्या पार्श्वभूमीवर येणारा काळ हा पर्यावरणीयदृष्ट्या आढानात्मक आणि सान्या जगाची कसोटी पाहणारा असेल, यात शंका नाही.

२०१५ मध्ये भारताला उष्णतेच्या लाटेचा तडाखा बसला होता, ही आतापर्यंतची देशातल्या दुसऱ्या क्रमांकाची, तर जगातल्या पाचव्या क्रमांकाची उष्णतेची लाट होती. यात सुमारे २५०० लोक मृत्युमुखी पडले. २०१६ मध्ये विदर्भ आणि मराठवाड्यात उच्च तापमानाने रेकॉर्ड मोडले आहे. लातूर, परभणीमध्ये पाण्यावरून होणाऱ्या भांडणावरून, दंग्यांवरून काही भागांत १४४ कलम लावण्यात आले होते, हे आपल्याला विसरता येणार नाही. अजूनही हे वातावरण बदलामुळेच होते आणि वातावरण बदलाला माणूसच जबाबदार आहे, हे मान्य न करणारे महाभागही आहेत आणि असेच काही महाभाग आंतरराष्ट्रीय स्तरावर निर्णयप्रक्रियेवर दबाव टाकत असतात.

आंतरराष्ट्रीय स्तरावर वातावरण बदल आणि त्यासाठीची धोरणे ठरविण्यासाठी 'आयपीसीसी' (एन्हायरोन्मेंटल पॅनल ऑन क्लायमेट चेंज) काम करते आहे; पण दर वर्षी वातावरण बदलावर होणाऱ्या चर्चा आणि ऋहापोह यातून काहीही निष्पन्न होताना दिसत नाही. विकसनशील देश लगेच विकसित होत, बड्या श्रीमंत देशाकडे बोट दाखवतात, तर हे बडे देश विकसनशील देशांवर ठपका ठेवतात. गुणवत्तेबाबत हे देश अद्याप मागास आहेत; म्हणून तेथे प्रदूषणाचे प्रमाण अधिक आहे, असे त्यांचे म्हणणे. म्हणजे एकीकडे विकसित देश आपल्या लोकांना सुख-सुविधा देण्यासाठी भरमसाट व विविध प्रकारचे प्रदूषण करतात. त्याचे प्रमाण विकसित देशांपेक्षा किती तरी पटींनी

अधिक असते. अर्थातच या दोन्ही बाजूंना प्रदूषणवाढीची कल्पना आहे. पृथ्वीचे तापमान वाढते आहे, त्याचे कालांतराने भयंकर परिणाम होणार आहेत, याबाबत उभय देशांत एकमत आहे. प्रश्न आहे हे कोणी रोखायचे? याची अंतिम जबाबदारी कोणी घ्यायची?

यावर तोडगा काढण्यासाठीच जपानच्या क्योटो शहरात १९९७ मध्ये प्रमुख देशांची परिषद झाली. त्यानुसार आपल्या प्रदूषणात कोणी किती कपात करायची, किती प्रमाणात ते खाली आणायचे हे निश्चित झाले. त्यात कार्बन उत्सर्जनाचे प्रमाण १९९० पेक्षा पाच टक्क्यांनी घटविण्याचे ठरविण्यात आले व तसा करार करण्यात आला. सर्वाधिक विकसित अमेरिकेने तर या कराराच्या अंमलबजावणीत काहीही केले नाही. याउलट भारतासारखे विकसनशील देश नवनवे अधिक कार्यक्षम तंत्रज्ञान, पर्यायी इंधन वापर असे विविध उपाय शोधू लागला. त्यात संशोधन करू लागला. या जगातल्या दोन 'विषमते'मुळे पुन्हा चर्चा झाली आणि यातून एक पर्याय बड्या विकसित देशांनी शोधून काढला, तो म्हणजे कार्बन क्रेडिट!

म्हणजे काय विकसित देश विकासाचा मोठा पल्ला चालून आले आहेत. प्रदूषण घटवणे, तापमान नियंत्रणास हातभार लावणे त्यांना फार अवघड आहे. विकसनशील देशांना तुलनेने ते सोपे आहे. जेवढे प्रदूषण, कार्बन उत्सर्जन करण्यात विसनशील देश यशस्वी होतील त्या प्रयत्नांबद्दलची भरपाई विकसित देश देतील. या भरपाईलाच कार्बन क्रेडिट असे म्हटले जाते.

गेले दशक हे आतापर्यंतचे सर्वांत दाहक दशक होते. या दशकातले पूर, वाढते तापमान, उष्णतेच्या लाटा फार भयावह होत्या. पूर्वी अशा लाटा शतकात एखाद-दोन वेळ यायच्या; पण आता त्या दर चार-पाच वर्षांनी यायला लागल्यात. वातावरणाबद्दल बोलताना वाढत्या तापमानाने वितळणारा बर्फ आणि त्यामुळे समुद्राची वाढणारी पातळी आणि याचा होणारा परिणाम याबद्दल बोलले जाते. जगभरात सर्व हिमपर्वतांवर मिळून जवळपास दोन लाख हिमनद्या असल्याचे संशोधक सांगतात आणि त्यातल्या शेकडो हिमनद्यांचा सखोल अभ्यास झाला आहे; मात्र भारतातल्या हिमालयातल्या हिमनद्या अजूनही पूर्णपणे माहीत झाल्या नाहीत, त्यांचा अभ्यास झाला नाही, ही आपली उदासीनताच!

पर्यावरणाचे संतुलन राखण्यासाठी एकूण भूभागाच्या ३३ टक्के जंगल आवश्यक असते. हे प्रमाण विकसित असो व विकसनशील-कोणत्याच देशात राहिलेले नाही. शासकीय आकडेवारीनुसार भारतात २० टक्के जमिनीवर जंगल आहे. महाराष्ट्रात ते २० ते २२ टक्के

जमिनीवर आहे पर्यावरणतज्ज्ञांचे मते भारतात हे जंगल २० टक्क्यापेक्षाही कमी आहे. जगातील पहिल्या २० प्रदूषित शहरांमध्ये तिसरी शहर भारतातील आहेत, याचे कारण भारतातील लोकसंख्येचा विस्फोट हे वेगळे सांगण्याची गरज नाही.

यातून होणाऱ्या भयावह परिणामाची दाहकता ओळखून सर्व स्तरांवर आताच काही धोरणात्मक उपाय आणि अंमलबजावणी कार्यक्रमावर एकत्रित निर्णय झाले पाहिजेत. केवळ शासकीय उपाययोजनांवर अवलंबून न राहता आपल्याला पर्यावरण संवर्धनासाठी एकत्रितपणे काम करावे लागेल.

आसाममधील 'फॉरेस्ट मॅन' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या जादव पायेंग या एका व्यक्तीने ब्रह्मपुत्रेच्या खोऱ्यात ४० वर्षांमध्ये १४०० पेक्षा अधिक एकरमध्ये दररोज झाडे लावून जंगल उभे केले आहे. आपण प्रत्येकाने जर एक झाड दर वर्षी लावून जागवण्याचा निर्धार केला, तर दर वर्षी कोट्यवधी वृक्षांची पर्यावरणात भर पडेल आणि पर्यावरण संतुलनास मदत होईल.

वृक्षामुळे वातावरणातला ६० टक्के कार्बन शोषला जातो. यासाठी गरज आहे आपला निर्धार कृतीत उतरवण्याची. आपल्या देशातील केवळ तरुण पिढीचा वापर करून जर आपण पुनर्निर्मितीकाम ऊर्जास्रोतांच्या तंत्रज्ञानात आणि उत्पादनात भरीव वाढ करू शकलो,

औद्योगिकीकरणामुळे शहरांची संख्या व विस्तार वाढत आहे. वाढत्या लोकसंख्येकरिता अब्रधान्य निर्मितीवर स्वते व कीटकनाशकांच्या अवाजवी वापराने जमिनीचा पोत खालावतोय. या सर्व मानवी व्ययहारामुळे घातक व रोगकारक द्रव्यांचे असंख्य कण वातावरणात विखुरले जातात. हे कण प्रदूषण करणारे घटक असतात आणि त्यांचा उगम वाढत्या लोकसंख्येत, शहरांच्या वाढत्या संख्येत, वाढत्या ऊर्जा निर्मितीत आणि तंत्रविज्ञानाच्या वाढत्या उपयोजनात आढळतो.

तर पारंपरिक इंधनावरील अवलंबित्व कमी होऊन प्रदूषणही रोखले जाईल, तेव्हाच कोठेही सुंदर वसुंधरा जशीच्या तशी आपण पुढच्या पिढीकडे सोपवू...

(लेखक मागील १२ वर्षांपासून पदव्युत्तर पदवी स्तरावर जैवतंत्रज्ञान व पर्यावरण विषयाचे अध्यापन करीत आहेत.)

USSH
USSH IS ABOUT HEALING
 A LEGACY OF 45 YEARS

SPECIALITIES:

"BENCHMARK OF EXCELLENCE AND QUALITY CARE"

QUALITY HEALTHCARE LEADER AWARDS 2011
 TIMES HEALTHCARE LEADER AWARDS 2010
 TIMES HEALTHCARE LEADER AWARDS 2009-11

EMERGENCY
 HAVE SUCCESSFULLY COMPLETED

शुभं करोति कल्याणं आरोग्यं धनसंपदा ।
 शत्रुबुद्धिं विनाशाय दीपज्योति नमोऽस्तुते ॥

श्री. मारुती कदम
 २६४४४ वॉर्ड १०८

वाढत्या पर्यटनामुळे वाघांच्या अश्विवासासह वागणुकीवर परिणाम

आनंद इंगोले

लोकमत न्यूज नेटवर्क

वर्धा : गेल्या शतकापासून माणसाने पर्यावणाशी दोनहात करून जंगलांमध्येही घुसखोरी चालविली. शिकार, जंगलतोड आणि अतिक्रमणामुळे वाघांच्या अश्विवासाचे क्षेत्र कमी झाले. परिणामी वाघांची संख्या कमी होऊ लागल्याने त्यांचे जतन करण्याची गरज निर्माण झाली. यातूनच २०१० मध्ये रशियातील सेंट पीटर्सबर्ग येथे झालेल्या वाघांविषयीच्या शिखर परिषदेत २९ जुलै या दिवसाची जगातिक व्याघ्र दिन म्हणून घोषणा करण्यात आली. त्या अनुशंगाने वाघांच्या संरक्षणाकरिता व्याघ्र प्रकल्पाच्या विस्तारासह पर्यटन विकासालाही चालना देण्यात आली.

वाघांच्या चोरटी शिकार आणि तस्करी वाढतच आहे. भारतीय पर्यटन वाघ जगातिक वैशिष्ट्यपूर्ण प्राण्यांपैकी एक असून त्यांचीही संख्या १७ टक्के शिकार माणसाच्या आतिक्रमाने झाला असून जगात सध्या केवळ चार ते साडेचार हजारच वाघ शिल्लक राहिले आहे.

वाघांची चोरटी शिकार आणि तस्करी वाढतच आहे. भारतीय पर्यटन वाघ जगातिक वैशिष्ट्यपूर्ण प्राण्यांपैकी एक असून त्यांचीही संख्या १७ टक्के शिकार माणसाच्या आतिक्रमाने झाला असून जगात सध्या केवळ चार ते साडेचार हजारच वाघ शिल्लक राहिले आहे.

वाघांची काही वैशिष्ट्ये

- वाघाची छायाची जन्मापासून काही दिवस डोळेबंदच असतात. ते सुगंधाने आर्द्रता ओळखतात. जन्मलेले बाहुलाश छाबे उपासभार आणि धडाने भरतात. काहिना तर वाघच साऊन टाकतात.
- वाघांचे आर्युर्मान अंदाजे २० ते २५ वर्षांचे असते. बहुतेक वाघ यवाच्या २० वर्षापूर्वीच मरण पावतात. अंतापर्यंत सर्वात जास्त २५ वर्षे जगणं या प्लेव्हिल नावाच्या वाघाला सर्वश्रीतून सोडवून प्लेव्हिलच्या टैपा येथील प्राणी संग्रहालयात ठेवण्यात आले होते.
- वाघाला झालेल्या त्रयभा भरून काढण्यासाठी त्याची लाळच प्रभावी असते. साधारणतः वाघ माणसाकडे शिकार म्हणून घात नाही. पण, माणसापासून धोक संभाव्यत असल्याने तो हल्ला चढवितो.

त्याला तासतास पोहोचणे आवडतात. यासोबतच पाण्यात शिकार करण्याचीही कला गापाला अचगत असते.

वाघांचे आर्युर्मान अंदाजे २० ते २५ वर्षांचे असते. बहुतेक वाघ यवाच्या २० वर्षापूर्वीच मरण पावतात. अंतापर्यंत सर्वात जास्त २५ वर्षे जगणं या प्लेव्हिल नावाच्या वाघाला सर्वश्रीतून सोडवून प्लेव्हिलच्या टैपा येथील प्राणी संग्रहालयात ठेवण्यात आले होते.

गेल्या शतकात माणसाने वाघांची अतिथि शिकार केली. शिवाय जंगलतोड आणि अतिक्रमण करून वाघांच्या अश्विवासाचे क्षेत्र हिरावले. परिणामी अन्नासाठी जवळच्या वस्त्यांवर वाघ हल्ले करू लागले. यातूनच माणूस-वाघ संबंध अधिक विघ्न लागले. त्यात व्याघ्र पर्यटनाने आपत्तीच भर घेतली आहे. वाघ हा जंगलाचा राजा असल्याने त्याचे जंगलातील स्थान कायम ठेवण्यासाठी शरित्ताने ठोस पावले उचलण्याची गरज आहे.

- प्र.सतीष घेंडरे, पर्यावरण अभ्यासक.

जागतिक पर्यावरण दिन विशेष: गाजलेल्या रस्ते निर्मनुष्य ज्ञानेत, प्रदुषणालाही बसला आळा

मानवसाठी मारक ठरलेली टाळेबंदी परिसंस्थेच्या पुनरुज्जीवनासाठी तारक

आनंद इंगोले

लोकमत न्यूज नेटवर्क

वर्षा : सुसज्ज जीवन जागृतासाठी मनुष्याने निसर्गाला ओरबटने गुरू केले. परिणामी आपल्या सभोवतालचे जैविक व अजैविक घटक, त्यातील परस्परसंबंध म्हणजेच परिसंस्था धोक्यात आली. निसर्गातील सजीवांच्या अन्नसाखळ्या गुरुपथाच्या स्थितीभेद्ये पोहोचल्या तर बरेच सजीव कायामचे नष्ट झालेत. प्रदुषण वाढल्याने हवागानतही बदल होऊ लागला. पण, कोरोनाच्या टाळेबंदीमुळे रस्ते निर्मनुष्य झालेत, पर्यटनस्थळा वरवी गदी ओसरली, वाहनांची चाके धांदली, उद्योगाला ब्रेक लागल्याने विमण्याही खुरचिरीहित झाल्यात, त्यामुळे वन परिसंस्था, पाणथळजमी परिसंस्था, तृण परिसंस्था, समुद्र परिसंस्था, नदी परिसंस्था आणि पठार परिसंस्था आदींभेद्ये नोंदणाना सजीव सुस्टीळा पुनरुज्जीवन मिळाले, त्यामुळे पर्यावरण दिनाभिहित टाळेबंदीचा पयावर्तणार काय परिणाम झाला, याचा पयावर्तण अभ्यासकांनी चर्चा करून शोधवसात आलावा घेतला.

हवेची गुणवत्ता

टाळेबंदीदरम्यान संपूर्ण जगात औद्योगिक वसाहती, टक्कावळण, सर्व सामान्य वाहतूक बंद झाल्याने, जगाभूय इंधनाच्या मर्यादित वापरने एकूणच हवेच्या गुणवत्तेवर फारच सकारात्मक सुधारणा झाली, या सर्वांद्वारे उत्साहित होणाऱ्या कार्यरते प्रमाण जागतिक पातळीवर ७ टक्क्यांनी कमी झाल्याचे समोर आले. प्रामुख्याने रियादतनरी पोलार कारखाने, अन्न प्रक्रीया कारखान्याद्वारे निघणाऱ्या नायट्रस ऑक्साईड व इतर संयुगात ४५ ते ५५ टक्के घसरण झाल्याची नोंद युरोपियन स्पेस एजन्सीने केली आहे. हवेतील धूलिकाण वटांशाने प्रमाणालाही ४० टक्के पेशा अशिक घट झाल्याची नोंद दिल्ली शहरात केली आहे.

नैसर्गिक जल स्रोत

औद्योगिक वसाहतींवर सोडल्या जाणाऱ्या पाण्यात घट झाल्याने पाण्यात साचणाऱ्या कित्येक प्रदुषकात घट झाली, परिणामी जलस्रोतांची गुणवत्ता सुधारली आणि पाण्यातील मारशासाह इतर जलचराचा संचार अशिक प्रभावी झाला. पाण्यातील तळ सहज दृष्टीस पडायला लागले, तसेच मासभरोसह, जलवाहदुलुही पूर्णपणे बंद असल्याने उत्तरेप्रदेशातील प्रयागराज येथे गंगा व यमुना नदीच्या संगमावर नवीन नदीमात्राची निर्मिती व्हायला सुरुवात झाल्याचे निदर्शनात आले.

ध्वनी प्रदुषण

कारखाने, टक्कावळण, सामान्य वाहतूक व वाजारांवरून होणाऱ्या ध्वनी प्रदुषणाने स्तुतिभंश, शहरिषणा, डोकदुखी, लकवा, हृदय विकारासारख्या अनेक आजारांना आमंत्रण मिळते. या कोविड काळात जगाभरातील ध्वनी प्रदुषणात ६० डेसिबल एवढी घट झाल्याचे लक्षात आले. जे मानवी शरीराचा फारच हितकारक आहे. सागरांभेद्ये बंद झालेल्या जलवाहदुलुकिने सागरांभेद्येही जल प्रदुषण कमी झाल्याने व्हेल, झॅल्फिन सारख्या जलचरांच्या संचारातही अचानक बदल आढळत आले.

कोविड टाळेबंदी आणि जीवसृष्टी

वन्यजैव

वन्यजैवांचा स्वतंत्र अभ्यास करण्या- करीता टाळेबंदीचा काळ सर्वातम हलक्याचे अनेक संशोधक मानतात. निसर्गात अल्पकालात घडणारे घडणारे मानवी हवेकाळातील वन्यप्राण्यांच्या वर्तणुकीत असामान्य बदल झाले. भार लंडोरेतला मुंड, हॅटावाटच्या रस्त्यावर विवाट्या, हरण अरवलांनी सुट्टा मानवी वस्त्यांची सैर केल्याचे दिसले.

पक्षी व फुलपाखर

ध्वनी व वायू प्रदुषणाचा पक्षी व फुलपा- खरांच्या अनेक प्रजातींवर घातक परीणाम होत आहे. परंतु टाळेबंदीने मर्यादित झालेल्या मानवी हस्तक्षेपाने हे प्रदुषण कमी झाल्यामुळे विल स्ट्रोक, जॅमि स्ट्रोक, रावी वागळा, चमच्या, भावगीस सारख्या अनेक पक्ष्यांच्या स्थलांत काळात बदल झाला. साधारणतः मार्चभेद्ये स्थलांतरीत होणारे पक्षी महिनाभर जिरातेने स्थलांतरीत झाले, काही पक्ष्यांच्या प्रजनन काळातही बदल झाला.

पाकीय प्राणी

या काळात कुत्रा, माऊससारख्या पाकीय प्राण्यांभेद्ये खुर व आद्यभक्षणा वाढल्याचे दिसून आले. तर पर्यटन घटल्याने माकडा- सारखे प्राणी अन्नाच्या शोधात मानवी वस्त्यांत नियमितपणे दिवू लागले.

मानवी जीवनशैली

मारक वापरणे, वारवार हात धुणे, सॅनि- टायझरचा वापर करणे, अशा बऱ्याच सगळी माणसाला अचानकपणे अंगीकृत कराव्या लागल्या. ऑनलाईन अभ्यास, ऑनलाईन परीक्षा, वर्कफ्रॉम होम सारख्या नवीन संकल्पनाही स्वीकारायला लागल्या. टाळेबंदीने अनेकांचा सेजगार हिरावल्याने नैसर्ग, एककीकरण, थकवा, चिंता, चिडचि- डेपणा, न्यूनांड, गुन्हेगारी सारख्या समस्याही वाढल्यात.

पर्यावरणाचे आपल्याभोवती असणे आपणा गडित घरून, गैली काही दशके त्यातील विविध घटकांची हानी करत आहत. परंतु पर्यावरणाचा समतोल जसकळप्याचे परिणाम जगाभरात दिवू लागल्याने, याबाबत जागृती पाडण्याची गरज उत्पन्न झाली आहे. म्हणूनच जागतिक पर्यावरण दिनाच्या संरक्षण आणि सवधनसाठी राजकीय, औद्योगिक तसेच सर्वसामान्य नागरिकांच्या पातळीवर कृतिशील सहभाग मिळविण्याचे उद्दीष्ट ठेवले गेले. त्यानुसार शरयत विकसावर भर देण्यात येत आहे. यदा भारतभेद्ये २०२४ च्या पर्यावरण दिनाची संकल्पना परिसंस्था पुदुरोजीवन ही वेचण्यात आली आहे. पण, खरच मानवी जीवनासाठी मारक ठरलेल्या टाळेबंदीचा काळ पर्यावरण परिसंस्थेच्या पुनरुज्जीवनासाठी (इकोसिस्टिम रिस्टोरेशनसाठी) तारक ठरला

पुनरुज्जीवनासाठी (इकोसिस्टिम रिस्टोरेशनसाठी) तारक ठरला
असच म्हणावा लागणार आहे.
प्रो.सतीश पटेल, सैयतल्ला निभाग, न्यू आर्ट्स कॉर्पोरेशन अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

घरात थांबूनच कारोनाशी लढा - प्रा. संदीप पेटारे

लोकमत न्यूज नेटवर्क

संडे स्पेशल
मुलाखत

कोरोना व्हायरस प्रचंड वेगाने संक्रमित होत आहे. बाघितांची संख्याही वाढत आहे. कोविड-१९ या आजाराने प्रत्येकाच्या मनात धडकी भरून दिली आहे. हा व्हायरस नेमका कसा असतो, तो कुठून आलाय, असे अनेक प्रश्न मनात घोंगावत असतानाच त्याची उकल करण्याकरिता वध्यातील न्यू आर्टसच्या बायोटेक्नॉलॉजी विभागातील प्रा. संदीप पेटारे यांच्याशी साधलेला संवाद...

व्हायरस म्हणजे नेमके काय?

मार्टीनस थिजेरीन्कने या शास्त्रज्ञाने १८९२ मध्ये विषारी द्रव्याच्या विविध चाचण्या केल्या. तेव्हा जीवाणू पेक्षाही एक सूक्ष्म जीव आहे. तो विषारी असल्याने निष्पन्न झाले. त्यापासूनच विषाणू म्हणजे व्हायरस हा शब्द तयार झाला. दरम्यान पॉल फ्रॉक आणि फ्रेड्रिक लॉफ्लर यांनी १८९८ मध्ये 'हण्ड फूट अँड माउथ डिसिज (एचएफएमडी) हा सुद्धा अशाच विषारी द्रव्यामुळे होतो. या व्हायरसचा प्रादुर्भाव वनस्पतींनाच नाही तर प्राण्यांनाही होतो, ही बाब उघड झाली. १९०१ मध्ये चाल्टर रिड यांनी माणसांना होणाऱ्या पिवळ्या तापाचे कारण सुद्धा व्हायरसच आहे, असा निष्कर्ष काढला. वनस्पती आणि प्राण्यांना जसा संसर्ग होतो तसा तो जीवाणूंनाही होतो, असे फेड्रीक ट्वॉर्ट आणि फेलिक्स डी. हेरल्ले यांनी १९१७ मध्ये एका संशोधनातून स्पष्ट केले आहे. अशा व्हायरसला त्यांनी वॅक्टेरिओफेज (जीवाणूंना खाणारा) असे नाव दिले आहे.

व्हायरसचा संसर्ग कसा होतो?

बहुतेक व्हायरस हे ३० ते ४५० नॅनोमीटर आकाराचे असतात म्हणजे जीवाणू पेक्षाही लहान. त्याचा अभ्यास करण्याकरिता एक्स रे क्रिस्टलोग्राफी आणि एलेक्ट्रॉन सूक्ष्म दर्शकाची गरज असते. या उपकरणांच्या शोधानंतरच खऱ्या अर्थाने विषाणूशास्त्र गतिमान झाले. ज्यात प्रामुख्याने विषाणूंची रचना, वर्गीकरण, पुनरुत्पादन, संसर्गपद्धती, आजार, त्याविरुद्धच्या लसी निर्मिती आदी बाबींचे संशोधन होते. व्हायरसचा संसर्ग रोगवाहक संसर्गजन्य जीव, दूषित खाद्य पदार्थ, खोकलने, शिंकने, जवळीक, साहित्य अथवा फपड्याची देवाणघेवाण, लैंगिक संपर्क आदी माध्यमातून होते. व्हायरसचा संसर्ग झाल्यावर नैसर्गिकपणे शरीरात रोग प्रतिकारक प्रतिक्रिया उद्दिपीत होते व प्रतिपिंडे क्विया संसर्ग झालेल्या पेशींना खाणाऱ्या टी पेशी तयार होऊन संक्रमित व्हायरसला नष्ट करण्याचा प्रयत्न होतो. ज्यांच्यामध्ये रोग प्रतिकारक क्षमता कमी असते अशांमध्ये कृत्रिम लसीद्वारे ती वाढविल्या जाते परंतु असे असले तरीही काही व्हायरस रोग प्रतिकारक क्षमतेला झुगारून संक्रमण तीव्र करतात. त्यामुळे आजाराचे बळी पडतात.

कोरोनाने अत्याचरक सेवेतील वर्गही हादरला आहे. अशा स्थितीत त्यांचे धाडस, कर्तव्यतत्परता, सामाजिक संवेदना अधिक प्रबळ होईल, यासाठी सर्वांनी यंत्रणेला साथ देण्याची गरज आहे. आपण घरातच बसून या लढाईला जिंकू शकतो असेही प्रा.पेटारे म्हणाले.

व्हायरस जरी सूक्ष्म जीव असले तरी त्याचे स्फटिकाट रूपांतर करता येते आणि स्फटिक सुद्धा संसर्ग करण्याची क्षमता ठेवतात, असे संशोधन वेण्डेल स्नली यांनी केले आहे. व्हायरस म्हणजे अंतर पेशीय परजीवी, जो पेशीच्या आत असेल तर जिवंत आणि बाहेर असेल तर मृत, असतो.

लटिन भाषेतील क्राऊन म्हणजे मुकुट या शब्दापासून कोरोना हा शब्द तयार झाला. याचा पृष्ठभाग काटेरी भावरणाने बनलेला असल्याने तो एखाद्या मुकुटासारखा भासतो, म्हणून याला कोरोना असे नाव पडले. याचा संसर्ग झाल्यास होणारा आजार म्हणजे कोविड-१९ (को-कोरोना, वि-व्हायरस, ड-डिसिज, या आजाराचा पहीला रुग्ण २०१९ मध्ये आढळून आल्याने -१९) चीनमध्ये हा व्हायरस प्रामुख्याने वट वापूळ्यांमध्ये आढळून आला. त्याला खाल्ल्याने त्याचा प्रादुर्भाव झाला असावा असा तर्क लावल्या जातोय.

आजपासून वनमहात्सव : १ जुलै ते ३० सप्टेंबरपर्यंत ३३ काटा वृक्षलागवड कार्यक्रम

वृक्षारोपणातून निसर्गासिंह माणुसकीला फुटणार नवी पालवी

लोकाभत न्यूज नेटवर्क

वार्ता : सिमेंटीकरणाच्या काळात विकसाच्या नावावर मोठ्या प्रमाणात निसर्ग भकास केल्या जात आहे. परिणामी निसर्गचक्रही बदलल्याने त्याचे परिणाम सजिव सुडीला भोगावे लागत आहे. उन्हाळा, पावसाळा आणि हिवाळी हे ऋतुनेही कालभान बदलले आहे. त्यासाठी आता निसर्गाला वाचवण्यासाठी आणि माणुसकीला नवी पालवी फोडण्यासाठी स्वर्गाने अधिकाधिक वृक्षांची लागवड करणे गरजेचे आहे. तेव्हा कुठे पुढच्या पिढीला सुंदरतेने नटलेली सुखी वाघता येईल.

दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी शासनाने १ जुलै ते ३० सप्टेंबर या कालावधीत ३३ कांटी वृक्ष लागावडीचा कार्यक्रम हाती घेतला आहे. त्याची सुरुवात सेंट

तालुक्यातील जंगलापूर येथून होत आहे. झाड या प्रहायरील सवगत जूना नीच म्हणून ते आपल्याला आणिसजन देतात, कावून संग्रह करतात. माती स्थिर करतात आणि जगातल्या सर्व जीवांना जीवन देतात, ते आपल्याला सर्व साधने आणि निवारासाठी सामग्री देखील प्रदान करतात. जीवनसाठी फक्त झाडे नाहीत, तर पृथ्वीवरील सर्वात दीर्घ जीवित प्रजाती म्हणून ते आपल्याला भूतकाळातील, वर्तमान आणि भविष्यामधील दुया ठरते. वृक्ष भौतिक शोषक म्हणून कार्य करतात. धूळ पकडतात आणि हवेतून प्रदूषण शोषून घेतात. सौर विक्रणापासून छाया प्रदान करतात आणि ध्वनी कमी करतात. झाडे आणि हिरव्या स्थानापासून टूर ग्राहिल्याच्या काही मिनिटांमध्य रक्तदाब कमी होतो. आपल्या हृदयाची गती कमी

वृक्ष : अनेक मुल्यांचा आधार

- ◆ **पर्यावरणीय मूल्य :** ऑक्सिजन देऊन हवेची गुणवत्ता सुधारतात. जमिनीचे संरक्षण करतात. प्रकाश संश्लेषणाच्या प्रक्रियेदरम्यान झाडे कावून डायऑक्साईड घेतात आणि ऑक्सिजन सोडतात. वृक्षी विभागांनुसार, १ एक जंगलात ६ टन कावून डायऑक्साईड शोषून घेते आणि ४ टन ऑक्सिजन वाहेर टाकते जे १८ लोकांची ऑक्सिजनची वार्षिक गरज पूर्ण करण्यासाठी पुरेसे आहे.
- ◆ **सामाजिक मूल्य :** झाडे प्रत्येक समुदायाला एक महत्त्वाचा भाग आहेत. झाडे शहरी वस्त्यांमध्ये नैसर्गिक घटक आणि वन्यजीव वस्तीत आणून आपल्या आयुष्यातील गुणवत्ता वाढवतात. सूर्यावरील प्रकाश टाळण्यासाठी शहरांमध्ये वृक्षांची लागवड केल्यास ताप व व्यावसायिक इमारतीपुढे निर्माण होणाऱ्या उष्णता लहरीचा प्रभाव कमी होतो.
- ◆ **कैथिक व आध्यात्मिक मूल्य :** झाडे हे मनमोहक, सुंदर व भव्य आहेत. वेगवेगळ्या प्रजाती, आकार, स्वरूप, सुगंध, पीत आणि तेजस्वी रंगांची असल्या निरंतर विविधता प्रदर्शित करतात. ऋतुबदलाप्रमाणे प्रत्येक झाड वेगळे दिसतात.
- ◆ **व्यावहारिक व व्यावसायिक मूल्य :** वृक्षांनी आपल्याला स्वतःचे आयुष्य समर्थित केलेले असते. स्वयंपाकासाठी सरपणावाच वापर होतो. वांधकाम, क्रीडा उपकरणे व अनेक घरागुती वस्तू तयार करण्यासाठी लाकडाचा वापर होतो. तसेच सर्व झाडे ही रसायने आणि औषधे याचा स्रोत आहेत.

होते आणि आपला ताण कमी होतो, अनेक सुस्थ जीवांचा अधिवास म्हणून नाही तर त्यांच्या संपोषणाची असे संशोधनाने सिद्ध केल्याने वृक्ष हे महत्त्वाची भूमिका पार पाडत असतात. जवाबदारीही प्रत्येकाला स्विकारावी आरोग्यासाठी सुद्धा आहे. तसेच झाडे त्यामुळे वृक्षाचे रोपटं लावून चालणार लागणार आहे.

वृक्षारोपण केलेल्या घरांमध्ये शीतकरण खर्च कमी केला जातो आणि वृक्ष आच्छादनाच्या रूपात काम करते तेव्हा हीटिंग खर्च कमी होते. यूएसडीए वन सेवेच्या मते, इमारतीच्या आसपास व्यवस्थित ठेवलेली झाडे एअर कंडिशनिंगची गरज ३० टक्के कमी करू शकतात आणि हिटिंगसाठी वापरलेल्या जर्मांमध्ये २०-५० टक्के वचत करू शकतात. तसेच वृक्ष असलेल्या परिसरात घराचे मालमत्ता मूल्य इतरांपेक्षा २० टक्के जास्त आहे. त्यामुळे वृक्षारोपी मंत्री ही श्रौरवनात भरभरून देणारी आहे.

प्रा. संदीप घेंदरे, नैव तंत्रज्ञान विभाग, न्यू आर्ट्स कॉम्प्लेक्स अँड सायन्स कॉलेज वार्धा

'मराठी' वाचविण्यासाठी व्हावेत प्रयत्न

लोकमत न्युज नेटवर्क

मराठी, मग मानवीवृत्तीपाणे इंद्रजी, न देवता स्तर व प्रकल्पातील संस्कृत या भाषेच्या आगावापुढे मराठी भाषा तीव्र पावत घालली, असे सांगून मराठी शाळांना प्रोत्साहन देण्याची भी मराठी, मराठी मातृभाषा आगळी जगावयारी झटकन उरत्याकडे घाव, ही भाषा सक्तीची मराठी असे मंडळा अभिमानने सांगली, बोट दाखविली, पुढात हीच प्रवृत्ती कसली असे मत मराठीच्या पण, तीच यजमती मराठीवर अस्वच्छ घटलून मराठी भाषासोने मराठीच्या अत्यासक्तानी घ्यावेत केले अत्याधिकी बोलण्यास मणे, पुढे पाहत देववक्तरीत इतत्या मरतीची प्रवेक्षा आहे.

इंश्रजीधार्जिणे शिक्षण, संस्कृती नकोच

आज जगभर विचारवंत आणि शिक्षणतज्ज्ञ 'मानवुदेन शिक्षण' या सूत्राचा आस्वाद घेताना दिवस आहेत. मानवुदेनचे राजभाषेचा दर्जा मिळवा याकरीता व्हेनीच्या देवापासून सुरू आडळणारे महाराष्ट्रात कमी नाहीत. परंतु, भाषेच्या उजवाडाकरीता ख्याय स्वरूपात कार्य करणारे मनोकेवः भाषा ही आपल्या संकटाची जगण्यासाठी विषय, संकाळा उदरग्यापासून ते तळी शोषेपर्यंतचा संपूर्ण व्यवहार आपण मानवुदेनच्या कर्तव्ये, परंतु, हे नगद करताना खेद हीतो की, आज-कालच्या व्यवहारातील मराठी ही फार सुलभा दर्जाची असल्याचे जाणवते. इंद्रजी व हिंदीच्या प्रभावामुळे मराठी भाषा पुढरतरे आहत.

मराठी कांदरव्या, मारके, काव्यसंग्रह आदीची प्रथिमिसुद्धा इंद्रजी असतात, केवळ क्रियापदे सोडली तर बाकी सारा इंद्रजीचाच भण्णा, त्याचा परिणाम नीरव मूल्य आणि नीतिकता घसरत चालली असून मराठीची भाषा खून होताना आहे. या पाठ्यपुस्तिका मराठी भाषा, मराठी जगण्या हे अभिमान ठावठिणे काळाची गरज आहे. लोकमतचे हे पाऊल निश्चितच माय मराठीच्या शोभासय सांगणारे पाऊल आहे. जे केवलापाराणे तुकीसाठी, रिनिटने फ्रॅचसाठी, च्युनी हिब्रुसाठी केले तेच आता मराठीसाठी महागापून कर्णे मारतेच आहे. अन्यथा पुढील मिठी महागापून ही मराठी शब्द विसरून प्रताचे भणितरी घेतली शब्द उलटव्या आहेत, मराठी इंश्रजीवाळने ठेवण्यास मणे-पुढे पाहणा मराठी, कुसुपापुत्र पण मराठी साहित्य संकेतनात आपले बाणोच असे आहे, की केवळ मरणाचे हीने की, इंश्रजीच्या दाटावर हाथी केवटी पाव घडेल, केव्हे अडेल तेलवत त्याचा शोष घ्यायचा, याची सही असल्यात, हे असलेली न दिसली तरच भाषा!

भाषेचा संबंध भावनेशी, संवेदनेशी, आत्मीयतेशी म्हणजेच संस्कृतीशी असतो

मराठी ही सुभूद, संभव, संसर्ग, संसर्गाने भाषा असताना केवळ इंश्रजीचा विरुद्ध प्रतिस्पर्ध्या धारणानेच रचतयानत अनेक पिढ्यांचे आर्तक नुकसान केले आहे. स्वभाषाभिमान हा राष्ट्रनिर्मितीचा आत्मा असतो. हे गणतन्त्रातूनच उधरती विद्याराज्याची उर्दू कारणी, अरबीच्या गुलामगिरीतून पुढे कर्तव्यसाठी मराठी राजवत्यावर कोव निर्माण केला. वर्तमानात इंद्रजी शाळांच्या वाटत्या स्वाभिमानाचे

मराठी कांदरव्या, मारके, काव्यसंग्रह आदीची प्रथिमिसुद्धा इंद्रजी असतात, केवळ क्रियापदे सोडली तर बाकी सारा इंद्रजीचाच भण्णा, त्याचा परिणाम नीरव मूल्य आणि नीतिकता घसरत चालली असून मराठीची भाषा खून होताना आहे. या पाठ्यपुस्तिका मराठी भाषा, मराठी जगण्या हे अभिमान ठावठिणे काळाची गरज आहे. लोकमतचे हे पाऊल निश्चितच माय मराठीच्या शोभासय सांगणारे पाऊल आहे. जे केवलापाराणे तुकीसाठी, रिनिटने फ्रॅचसाठी, च्युनी हिब्रुसाठी केले तेच आता मराठीसाठी महागापून कर्णे मारतेच आहे. अन्यथा पुढील मिठी महागापून ही मराठी शब्द विसरून प्रताचे भणितरी घेतली शब्द उलटव्या आहेत, मराठी इंश्रजीवाळने ठेवण्यास मणे-पुढे पाहणा मराठी, कुसुपापुत्र पण मराठी साहित्य संकेतनात आपले बाणोच असे आहे, की केवळ मरणाचे हीने की, इंश्रजीच्या दाटावर हाथी केवटी पाव घडेल, केव्हे अडेल तेलवत त्याचा शोष घ्यायचा, याची सही असल्यात, हे असलेली न दिसली तरच भाषा!

आज जगभर विचारवंत आणि शिक्षणतज्ज्ञ 'मानवुदेन शिक्षण' या सूत्राचा आस्वाद घेताना दिवस आहेत. मानवुदेनचे राजभाषेचा दर्जा मिळवा याकरीता व्हेनीच्या देवापासून सुरू आडळणारे महाराष्ट्रात कमी नाहीत. परंतु, भाषेच्या उजवाडाकरीता ख्याय स्वरूपात कार्य करणारे मनोकेवः भाषा ही आपल्या संकटाची जगण्यासाठी विषय, संकाळा उदरग्यापासून ते तळी शोषेपर्यंतचा संपूर्ण व्यवहार आपण मानवुदेनच्या कर्तव्ये, परंतु, हे नगद करताना खेद हीतो की, आज-कालच्या व्यवहारातील मराठी ही फार सुलभा दर्जाची असल्याचे जाणवते. इंद्रजी व हिंदीच्या प्रभावामुळे मराठी भाषा पुढरतरे आहत.

आज जगभर विचारवंत आणि शिक्षणतज्ज्ञ 'मानवुदेन शिक्षण' या सूत्राचा आस्वाद घेताना दिवस आहेत. मानवुदेनचे राजभाषेचा दर्जा मिळवा याकरीता व्हेनीच्या देवापासून सुरू आडळणारे महाराष्ट्रात कमी नाहीत. परंतु, भाषेच्या उजवाडाकरीता ख्याय स्वरूपात कार्य करणारे मनोकेवः भाषा ही आपल्या संकटाची जगण्यासाठी विषय, संकाळा उदरग्यापासून ते तळी शोषेपर्यंतचा संपूर्ण व्यवहार आपण मानवुदेनच्या कर्तव्ये, परंतु, हे नगद करताना खेद हीतो की, आज-कालच्या व्यवहारातील मराठी ही फार सुलभा दर्जाची असल्याचे जाणवते. इंद्रजी व हिंदीच्या प्रभावामुळे मराठी भाषा पुढरतरे आहत.

जीव जीवस्य जीवनम्

निसर्ग निर्मिती ही एक अद्वैत प्रक्रिया आहे. ज्यामध्ये ब्रह्मांडाच्या निर्मितीपासून या सृष्टीतील अनेक रूपे आकाराला आली आहेत. वनस्पतींपासून या धर्तीवरील प्रत्येक जिवांची प्रजाती या निसर्गाचा अनाकलनीय चमत्कार आहे; परंतु पर्यावरणात अति मानवी हस्तक्षेपामुळे या सुंदर धरेवरील कीटकांच्या कित्येक प्रजाती, वनस्पतींच्या काही प्रजाती, पक्षी, समुद्री जीव विलुप्त झाले आहेत, काही विलुप्त होण्याच्या अगदी काठावर आहेत.

प्रा. संदीप पेठारे

शाश्रजांच्या अभ्यासानुसार २४ तासाला जवळपास २०० प्रजाती नष्ट होत आहेत. पर्यावरण परिवर्तनात मानवी हस्तक्षेप मूळ कारण आहे. याचाच प्रभाव या सृष्टीच्या पतनाला कारणीभूत ठरतोय. मानवाचा अति हव्यास हे निसर्ग चक्र खिळखिळे करू पाहतोय. जीव जीवस्य जीवनम् या उक्तीनुसार सृष्टीतील प्रत्येक जीव हा इतर जिवांवर अवलंबून आहे. तेव्हा इतर जिवांना धोक्यात आणून मानव प्राणी इथे फार काळ सुखी राहू शकणार नाही. जैवविविधतेविना मानवी जीवन अशक्य आहे. जगातील विकसनशील देशातील जैवविविधतेच्या नष्ट होण्याची कारणे बंधितल्यास अज्ञान, वाढलेली लोकसंख्या, विज्ञानाचा अस्वीकार या बाबी समोर येतील. या जगात एकूण किती जीव असावेत हे अजून पूर्णपणे उलगडलेले नसलं तरी एक वैज्ञानिक शोधपत्रिकेच्या आधारे २०१६ मध्ये पृथ्वीवरील जिवांची संख्या ३० लाख ते १० दशलक्ष असावी, असा अंदाज आहे.

आजपर्यंत जगभरात एकूण १४,३५,६६२ प्रजातीची ओळख पटलेली आहे आणि कितीतरी प्रजाती अजून ओळखल्याच गेल्या नाहीत. ओळखल्या गेलेल्या प्रजातींपैकी ७ लाख ५१ हजार प्रजाती कीटकांच्या आहेत, २ लाख ४८ हजार वनस्पती, २ लाख ८१ हजार प्राणी, ६८ हजार जीवाशम, २६ हजार वुश्री, ४८ हजार जिवाणू आणि १ हजार विषाणूंच्या प्रजातींचा समावेश होतो.

नासाफने उग्रग्राह वरून केलेल्या पाहणीत ठाणे खाडोमधील खारफुटीच्या जंगलाचे (मैंग्रोव्ह) क्षेत्रफळ हे गत१९ वर्षांत ३६ टक्क्यांनी घटल्याचे लक्षात आले आहे. २००४ मध्ये आलेल्या त्सुनामी तडाख्यात ही केवळ खारफुटीमुळे तमिळनाडूमधील मुधुपेट आणि पिच्छा वरम्यागावांत मनुष्यहानी शून्य होती. त्यांनी केलेल्या खारफुटी संवर्धनाचा गौरव संपूर्ण जगाने केला होता, हे आपल्याला माहीत आहे. चक्रीवादळ, त्सुनामी आणि समुद्राच्या पाणीपातळीत वाढ या आपत्तींपासून किनारपट्टीचे संरक्षण करणारे खारफुटीचे जंगल वाढविण्याचा महाराष्ट्र शासनाचा निर्णय आहे. तरीही बांधकामांना मिळणाऱ्या प्राधान्यामुळे खारफुटीचा विनाश होतच असून ही अनेक आपत्तींची पेरणी ठरू शकते.

निसर्गाला प्रदूषित करून त्याची वाट लावल्याने येणाऱ्या पिढ्यांना या शतकात सुखाचे जीवन जगता येईल, असे वाटत नाही. झाडे किंवा वृक्ष हे पृथ्वीवरील अत्यंत महत्त्वाचे व ठळक सजीव प्रकार आहेत. अलीकडेच अमेरिकेतील येल विद्यापीठातील आंतरराष्ट्रीय वैज्ञानिकांच्या चमूच्या साहाय्याने, सेंटलाइट वापरून केलेल्या एका संशोधनात असा शास्त्रीय अंदाज बांधला आहे की, जगात आता फक्त तीन ट्रिलियन (म्हणजे तीन हजार अब्ज) झाडे उरली आहेत. या समोर जगाच्या मनुष्य संख्येचा अंदाज सात अब्ज आहे. याचा अर्थ असा होतो की, पृथ्वीवर आज दर माणशी सुमारे ४२५ झाडे आहेत. म्हणून तर आपल्या हवेच्या आवरणात पुरेसा प्राणवायू (ऑक्सिजन) आहे. म्हणून आपण सर्व जण अजूनपर्यंत जिवंत आहोत. आपल्या वातावरणात प्राणवायूचा पुरवठा करणारा एकमेव स्रोत 'झाडे' हाच आहे; परंतु आता अशी अडचण येत आहे की, लोकसंख्या वाढत असताना जगभरातील झाडांची संख्या कमी कमी होत आहे.

जैवविविधतेमध्ये माणसाचा प्रवेश झाल्यामुळे जैवविविधता आणि जनुकीय विविधता हळूहळू नाहीशी होत आहे. यास 'हॉलोजिन विनाश' असे म्हटले जाते. मानवी हस्तक्षेपामुळे अधिवास नष्ट झाल्याने जैवविविधतेचाही नाश होत आहे.

संयुक्त राष्ट्रसंघाने जैवविविधतेच्या नाशाकडे लक्ष देण्यासाठी इसवी सन २०११-२०२० हे दशक जैवविविधता दशक म्हणून जाहीर केले आहे; पण यातून संवर्धनाला लागवा तो हातभार लागलाच नाही. तेव्हा आता जाग होण्याची गरज आहे

ग्रामुख्यानं मागील ५० वर्षांपासून निसर्ग, पर्यावरण मानव व विकास यांच्यातील संघर्ष ऐरणीवर येताना दिसतो. भारतात मात्र, या विषयावरील चर्चा, चिंतन तोकडेच. अद्याप आपण हळवी, वरवरची चर्चा करण्यातच धन्यता मानतो आहोत. वसुंधरेला माता, देवी म्हणून देव्हान्यात बसवतो व पूजा करतो. हे लोकांनाही थरेवाटत असल्याने चर्चा अजून मागे जाते, फार थोड्या वर्तुळांमध्ये व मोजक्याच व्यासपीठावर थेट मुद्याला हात घातल्या जात आहे. तेव्हा जागतिक पातळीवर भारतातील विकास, पर्यावरणाचे प्रश्न व आव्हाने याचा चांडोळा घेणे गरजेचे आहे.

स्वतंत्र, समता, बंधुता आणि न्याय ही चार तत्त्वे म्हणजे आपल्या लोकशाही संघराज्याचे चारस्तंभ आहेत. सगळं डोलारा त्यांनी सांभाळला असताना निसर्ग भक्षण कसे घडले? कुठे पाणी मुरले विकासाच्या नावांवर औद्योगिक वसाहती वसवणाऱ्यांनी सर्वांनाच पदभ्रष्ट करून पापाचा भागोदार बनविले आहे. तेव्हा आता आत्मपरिक्षण करून सर्वसमावेशक सहकार्यातून पर्यावरण रक्षणासाठी प्रयत्न करावे लागतील. १९७२ ला झालेली स्टोकहोम परिषद त्यानंतर झालेल्या वसुंधरा परिषदा नुकतीच पॅरिस येथे झालेली कॉन्फरेन्स ऑफ पार्टिज मधूनही हेच उमगतो की स्वार्थ एकट्याला साधता येतो. मात्र, परमार्थ साधताना सत्याची कास धरून, नम्र बनून सहकार्यानिच यशाकडे वाटचाल करावी लागेल. नाहीतर आपखी विनाश करण्यासाठी अजूनही काही पर्यावरण शिल्सक आहेत! शेवटचे झाड तुटे पर्यंत, पाण्याचा प्रत्येक थेंब विपारी होंईपर्यंत आणि श्वास गुदमरेपर्यंत सबड आहे. आपण धोरणकर्ते वा कष्टकरी, उद्योगपती वा शेतकरी, शहरी वा ग्रामीण, आशावादी, निराशावादी वा वास्तववादी-असे कोणोही असले तरी आपल्या सर्वांचे पर्यावरण एकच आहे. आवड व निवड आपलीच आहे !

वर्धा, मो. ९९७०८६५१७६

शिक्षण प्रसारक मंडळ, वर्धा

धन्वंतरी हेल्थ केअर ग्रुप

अध्यक्ष

दि. नं. एफ-२०६३, पहा. ८८/२०१३

सचिव

रतिरा खेमचंद जांभुळकर

ता. जि. वर्धा

रतिरा खेमचंद जांभुळकर

मो. ९४०५५६४९९९

मो. ८६६८४९७४७८

कार्यालयाचा पत्ता - सानेगुरुजी नगर, वार्ड नं. ४, आर्वी नाका, बॅचलर रोड, वर्धा

जा.क्र./T.M.B.S.P/Wardha/218/20

दिनांक: 05/06/2020

प्रति,

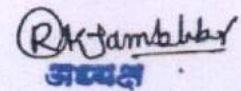
प्रा. संदीप पेटारे,

बायोटेक्नॉलॉजी विभाग

न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

आभार पत्र

५ जून पर्यावरण दिनाच्या निमित्ताने आमच्या संस्थेने आयोजित केलेल्या ऑनलाइन वेबिनारमध्ये " पर्यावरण आणि कोव्हीड १९ " या विषयवार आपण केलेल्या मार्गदर्शनाबद्दल आम्ही आपले आभार मानतो. आपले शब्द उत्साहवर्धक तथा प्रेरणादायी होते. आपल्या मार्गदर्शनाबद्दल प्रत्येकाने सकारात्मक प्रतिक्रिया दिली. पर्यावरण दिनाच्या निमित्ताने आयोजित जागरूकता कार्यक्रमासाठी आम्हाला पाठिंबा दिल्याबद्दल धन्यवाद.

अध्यक्ष

तेजस्विनी बागासवर्गीय बहुउद्देशीय
शिक्षण प्रसारक मंडळ, वर्धा

Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd.
Ltd.

At & Post: Seloo - 442104, Dist. Wardha
(07155) 220681, 221681
Email: info@daftariseeds.com

Ref. No. DAPL/05/2021

Date: 11th Feb, 2021

APPRECIATION LETTER

To,
Mr. Sandip Petare,
Assistant Professor,
Deptt of Biotech,
New Arts Commerce and Science College, Wardha

Dear Sir,

Thank you for speaking on Topic "**Biotechnological Approaches for Conservation of Plant**" at our company event. Your presence and insights were greatly appreciated by all in attendance.

It was wonderful to have the opportunity to learn from you and gain a fresh perspective on the industry. We hope that you found our event to be just as beneficial and enjoyed your time with us. Thank you once again, we hope to have the pleasure of hosting you again in the future.

Thank

Your's Sincerely,

Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd
Daftari Plant, Rehaki Road
SELOO, Dist Wardha - 442001
☎ - (07155) 220681

With Kind Regards
Jagan Bhalerao
Senior Scientist & Head
Biotechnology Department
Daftari Agro Biotech Pvt.Ltd.

YUVA RURAL ASSOCIATION

Ran by
Youth For Unity & Voluntary Action
Non – government organization in Wardha

Regd.No. : Maha/836/1984

www.yuvaindia.org

Phone : 07152-2743974

Ref.No. YRA/W/2021/163

Date : 16/6/2021

आभार पत्र

आभार पत्र देण्यात येते की, प्रा. संदीप पेटारे, बायोटेक्नॉलॉजी विभाग, न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा यांनी आमच्या संस्थेने आयोजित केलेल्या मार्गदर्शन कार्यक्रमांमध्ये " जैविक खाते वापर व उपयोगिता " या विषयवार आपण मार्गदर्शन केले आहे. आपल्या मार्गदर्शनामुळे युवा रुल असोसिएशन वर्धा च्या लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या ज्ञानात भर पडली आहे. युवा रुल असोसिएशनच्या मार्गदर्शन कार्यक्रमासाठी वेळ दिल्याबद्दल धन्यवाद.

V. S. Pankaj
Project Co-ordinator
Yuva Rural Association
WARDHA

विश्वासू ग्राम सेवा संघ,
मोर्चापूर

सौ. शोभा सु. माहुरे
अध्यक्ष

श्रीमती प्रिया च. मिडें
उपाध्यक्षा

सौ. कविता र. मिडें
सचिव

संदर्भ क्र. वि.प्र.से.सं/मो/२०२१/१०/०२

दि. ०२ ऑक्टोबर २०२१

ऋणनिर्देश पत्र

प्रति,
प्रा. संदीप पेटारे,
जैव तंत्रज्ञान, विभाग
इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा.

मा. महोदय,

२ ऑक्टोबर राष्ट्र पिता महात्मा गांधी जयंतीच्या निमित्त्याने आमच्या विश्वासू ग्राम सेवा संघ, मोर्चापूर च्या वतीने आयोजित कार्यक्रमात आपण "औषधी वृक्ष लागवड" या विषयावर उपस्थितांना केलेल्या मार्गदर्शनाबद्दल आम्ही आपले आभारी आहोत. या कार्यक्रमात केलेल्या सखोल विवेचनानामुळे आमचे गैरसमज दुर झाले व आम्हाला पर्यावरण संरक्षण, संवर्धनाची दिशा मिळाली.

भविष्यातही आपले सहकार्य कायम मिळत राहील या अपेक्षेसह... आपले आभार

धन्यवाद!

S. S. Mahure, P. Chavhan (K. R. D.)
अध्यक्ष / उपाध्यक्षा / सचिव
विश्वासू ग्रामसेवा संघ, मोर्चापूर
पो. चुनळी (वट.) - ४४२१०४
ता. सेरू, जि. वर्धा

महाराष्ट्र शासन

विभागीय वन अधिकारी (वन्यजीव) बोर अभयारण्य, नागपूर यांचे कार्यालय
३ रा माळा, संचार लक्ष्मी बिल्डींग (BSNL Building), कस्तूरचंद पार्क, नागपूर - ४४० ००१

दुरध्वनी क्र. ०७१२ - २५६०७२७/२५६०७४८

ई-मेल:- dfowlbor@mahaforest.gov.in Website:- www.mahapenchtiger.com

क्रमांक:- कक्ष-लले/विवअ/बोर/११९२/२१-२२

नागपूर दिनांक:- २८/०९/२०२१

प्रति,

मुख्य वनसंरक्षक तथा क्षेत्रसंचालक,
पेंच व्याघ्र प्रकल्प, नागपूर

विषय:- दिनांक ०१/१०/२०२१ ते ०७/१०/२०२१ पर्यंत वन्यजीव सप्ताह साजरा करण्याबाबत.

संदर्भ:- आपलेकडील पत्र क्र. कक्ष-६/लले/११४४/२१-२२ दिनांक २१/०९/२०२१

वरिल विषयाचे अनुषंगाने सविनय सादर करण्यात येत आहे कि, दरवर्षी प्रमाणे या वर्षीसुद्धा दि. ०१/१०/२०२१ ते ०७/१०/२०२१ पर्यंत या कार्यालयाचे अधिनस्थ सर्व वनपरिक्षेत्रांमध्ये वन्यजीव सप्ताह साजरा करण्यात येत आहे. त्या अनुषंगाने विविध कार्यक्रमांचा दिननिहाय तपशिलाची रूपरेषा खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	दिनांक	कार्यक्रमाचा तपशिल	शेरा
१	०१/१०/२०२१ शुक्रवार	<ul style="list-style-type: none"> बोर व्याघ्र प्रकल्प व उमरेड-पवनी-क-हांडला अभयारण्य येथे वन्यजीव सप्ताहाचे उद्घाटन. बोरधरण सभागृहात ग्राम परिस्थितीकीय विकास समितीचे अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष व सचिव यांची समन्वय बैठक व कार्यशाळा. मानव वन्यजीव संघर्ष कमी करणे बाबत उपयोजनांचा सत्र. 	"वन्यजीव सप्ताह २०२१" मध्ये आयोजित करण्यात येणारे सर्वच कार्यक्रमांदरम्यान कोव्हीड-१९ चे प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी शासनाकडून प्राप्त सर्व नियमावलींचे पालन केले जाईल. कार्यक्रमांमध्ये कमीत कमी लोक प्रत्यक्ष सहभागी होतील याची खबरदारी बाळगण्यात येईल.
२	०२/१०/२०२१ शनिवार	<ul style="list-style-type: none"> महात्मा गांधी जयंती निमित्त बोर व्याघ्र प्रकल्प व उमरेड-पवनी-क-हांडला अभयारण्यअंतर्गत पर्यटन गेट परिसर येथे क्षेत्रीय वन कर्मचारी, जिप्सी चालक व पर्यटक मार्गदर्शक यांचेद्वारे श्रमदानातून स्वच्छता अभियान राबविणे व पर्यटकांना मार्गदर्शन करणे. बोरधरण येथील सभागृहात NTCA(SOP) सुवर्धी कार्यशाळा प्रमुख मार्गदर्शक श्री.गिरीश वशिष्ठ, विभागीय वन अधिकारी, (से.नि.) 	
३	०३/१०/२०२१ रविवार	<ul style="list-style-type: none"> बोर व्याघ्र प्रकल्पातील ३५ वर्षे वयोगटापेक्ष जास्त वय असलेल्या क्षेत्रीय वन कर्मचाऱ्यांकरिता आरोग्य शिवोराचे आयोजन. प्राथमिक प्रतिसाद संघ (PRT), जिप्सी चालक, पर्यटक मार्गदर्शक व क्षेत्रीय वन कर्मचाऱ्यांना आमगाव खडकी ते बोरधरण पर्यंत मोटर सायकल रॅली. ग्रामपरिस्थितीकीय विकास समिती काजळी व देवळी येथील शाळेच्या विद्यार्थ्यांचा वन्यजीव जागृतीपर सांस्कृतिक कार्यक्रम. उमरेड-पवनी-क-हांडला अभयारण्यातील पर्यटन गेटवरील क-हांडला सभागृहात निसर्ग पर्यटक मार्गदर्शक व क्षेत्रीय वन कर्मचारी यांची पक्षी निरीक्षण/पक्षी अभ्यास या विषयावरील कार्यशाळा मार्गदर्शक डॉ. अनिल पिंपळापूर, श्री. अनिरुध्द भागत व सदस्य सेंट्रल इंडिया बर्ड अॅकाडमी, नागपूर. 	
४	०४/१०/२०२१ सोमवार	<ul style="list-style-type: none"> बोर व्याघ्र प्रकल्पातील वन अध्यापक व बफर क्षेत्रातील माध्यमिक शाळांच्या निवडक शिक्षकांची कार्यशाळा व वन अध्यापक योजना सुरू करणे. उमरेड-पवनी-क-हांडला अभयारण्यातील महाविद्यालयीन मुलांकरिता 'वाघ माझा सावती' या विषयावर निबंध स्पर्धा. 	

५	०५/०५/२०१९ विद्यार्थी	<ul style="list-style-type: none"> • बोर ज्वाभ प्रकल्पातील पर्यटक मार्गदर्शक, कर्मचारी यांचे करिता 'विद्यार्थी' फुलपावणे' या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा प्रमुख मार्गदर्शक डॉ. आशिष विपरीत तसेच 'वन्द्यजोव' व 'सहजीवन' या विषयावर चर्चासत्र प्रमुख वक्ते डॉ. संदिप मंडारे
६	०५/०५/२०१९ युवधार	<ul style="list-style-type: none"> • बोर ज्वाभ प्रकल्पातील वन अध्यापक यांना कार्यक्षेत्रीत असलेल्या शाळांमध्ये वन्यजोव सल्लाह सल्लाह निवकला स्पर्धे आयोजन करणे. • तसेच यवनी कन्व्हेंशन अध्यापकांसाठी क्षेत्रीय वन कर्मचाऱ्यांकरिता अध्यापकांसाठी वन्यजोव जेव्हाविश्वात व गळत प्रजातीची ओळख या विषया संबंधी एक दिवसीय कार्यशाळा व क्षेत्र भेट मार्गदर्शक डॉ. वसंत काळकर
७	०५/०५/२०१९ पुरुवार	<ul style="list-style-type: none"> • तसेच यवनी कन्व्हेंशन अध्यापकांसाठी क्षेत्रीय कर्मचारी व निराम पर्यटक मार्गदर्शक यांची 'विद्यार्थी' फुलपावणे' या विषयावर कार्यशाळा प्रमुख मार्गदर्शक डॉ. आशिष विपरीत • बोर ज्वाभ प्रकल्पातील पर्यटक मार्गदर्शक व क्षेत्रीय कर्मचारी यांचे करिता पक्षी अभ्यास व पक्षी निरीक्षण या विषयावर कार्यशाळा प्रमुख मार्गदर्शक डॉ. अनिल विपरीतपूर, श्री. अविश्व प्रगत तसेच सदस्य तसेच सदस्य सेंट्रल इंडिया बर्ड अँकेडमी, नागपूर. • रोही संरक्षित क्षेत्रात वन्यजोव सल्लाहणी सांगता कार्यक्रम, शिक्षण / प्रशस्तीपत्र वितरण • B.D.C. अध्यापक, सभासद व सचिव (वनरक्षक) यांचे उपस्थितीत वन्यजोव सल्लाहाचा समारोहीय कार्यक्रम.

वरील प्रमाणे आपले माहितीस स मुळीत कार्यमाहीस सावर.

(राहुल गंधर्व)

विभागीय वन अधिकारी (वन्यजोव),
बोर अध्यापक, नागपूर

सल्लाहणी: वनपरिक्षेत्र अधिकारी (वन्यजोव) सर्व याना माहिती तथा आवश्यक कार्यमाहीस अपेक्षित.

प्रतिष्ठित: सल्लाहणी तसेच तसेच (लेखक) येथे आम्ही प्रकल्प, नागपूर यांना ताहिती उदिता भरोसे

Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd.

At & Post: Seloo - 442104, Dist. Wardha
(07155) 220681, 221681
Email: info@daftariseeds.com

Ref. No. DAPL/01/2022

Date: 10th January, 2022

To,
Mr. Sandip Petare,
Assistant Professor,
Department of Biotechnology,
New Arts Commerce and Science College,
Wardha -442005

Subject: Letter of Appreciation

Dear Sir,

Thank you very much for delivering an informative & thought provoking lectures as a Guest Speaker on *"Plant Tissue Culture: Tools and Techniques"* on 10th January 2022. It was really splendid presentation which exposed our staff to think out of box.

All the students appreciated and got benefited from your views on the subject Looking forward for your cooperation for the promotion of these tools and techniques in future as well.

Thank You.

Yours Sincerely

Daftari Agro Biotech Pvt. Ltd.
Seloo Post, Wardha Dist.
Seloo, Dist. Wardha - 442104
☎ (07155) 220681

With Kind Regards
Jagan Bhalerao
Senior Scientist & Head
Biotechnology Department
Daftari Agro Biotech Pvt.Ltd.
Seloo, Dist-Wardha

कार्यालय ग्रामपंचायत **रामगा**

पंचायत समिती, **रहेनु** जिल्हा परिषद **वर्धा**

* सरपंच *

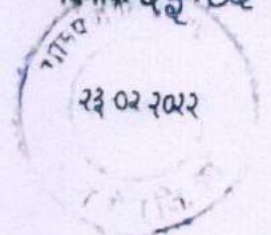
* उपसरपंच *

* सचिव *

जाचक क्रमांक : **र.गा/से/व/२०२२/०२/३७**

दिनांक **२३.०२.२०२२**

॥**आभार** पत्र॥

प्रति,
 मा. प्रा. शशिप सिहदार्य पेटारे
 जैवतंत्रज्ञान विद्यासा
 न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स
 कॉलेज, वर्धा. जि. वर्धा
 आपण २३ फेब्रुवारी माडवोबाबा जयती निमित्त आमच्या ग्रामपंचायत
 कार्यालयाला भेट देऊन
 " पर्यावरण रनेही ग्रामपंचायत " याविषयावर उपस्थित ग्रामपंचायत
 सदस्य व ग्रामस्थाना मार्गदर्शन केले.
 उपरोक्त सहकार्यविद्दल सरपंच, उपसरपंच व सर्व ग्रामपंचायत
 सदस्यातर्फे आपले व्रतशः आभार आपल्या पवित्र कार्यास
 शुभेच्छा

धन्यवाद !

दि. ग. (सि. ग. य.)
 सचिव
 ग्रामपंचायत
 रामगा, जि. वर्धा

झाडे लावा, झाडे जगवा

* शौचालय ज्याचे घरी, आरोग्य नांदेल त्याच्या घरी *

प्रत्येक घरी शौचालय बांधून गांव हागणदारी मुक्त करु या घर टॅक्स/नळ टॅक्स वेळेवर भरुन घा व ग्रामपंचायतला सहकार्य करु या.

फोन : (07152) - 241137
फैक्स : (07152) - 255718

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी द्वारा सन् 1936 में स्थापित
(अखिल भारतीय संस्था)

प्रधान मंत्री : (07152) 240745
प्र. मंत्री विभाग : (07152) 240128
परीक्षा विभाग : (07152) 245044

राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, वर्धा

(सन् 1860 के सोसायटीज रजिस्ट्रेशन एक्ट के अनुसार पंजीकृत)

हिन्दीनगर, वर्धा - 442 003

Email : rashtrabhasha@bsnl.in

Website : www.rashtrabhasha.org.in

श्री सूर्यवंशी चौधरी
अध्यक्ष

श्री विभूति मिश्र
उपाध्यक्ष

श्री नखरतन नाहर
कोषाध्यक्ष

प्रा. अनन्तराम त्रिपाठी
प्रधान मंत्री

श्री प्रकाश बाभले
सहायक मंत्री
एवं
परीक्षा मंत्री

डॉ. हेमचन्द्र वैद्य
प्रचार मंत्री

पत्र क्रमांक : रा.प्र.स.व./2022/905

दि : 22.05.2022

आभार पत्र

प्रति,

प्रा. संदीप पेटारे,

जैव तंत्रज्ञान, विभाग

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

संपर्क : ९९७०८६५९७६

ई-मेल: sandypetare@gmail.com

मा. महोदय,

22 मई को अंतर्राष्ट्रीय जैव विविधता दिवस के अवसर पर हमारे किशोर भारती हिंदी उच्च विद्यालय, राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, वर्धा द्वारा आयोजित कार्यक्रम में "जैव विविधता संरक्षण एवं संवर्धन" विषय पर आपने छात्रों का मार्गदर्शन किया है इसलिए हम आपके आभारी हैं। इस कार्यक्रम में किए गए गहन विश्लेषण से हमारे ज्ञान में वृद्धि हुई और कार्यक्रम यादगार बन गया।

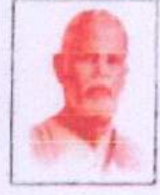
हमें आशा है कि आप भविष्य में भी हमें उपकृत करेंगे।

धन्यवाद !

प्रधान मंत्री
राष्ट्रभाषा प्रचार समिति, वर्धा

कार्यालय ग्रामपंचायत भुगांव

पंचायत समिती, वर्धा. जिल्हा वर्धा.

* सरपंच *
सौ. दुर्गाताई अमरराव थुल

* उपसरपंच *
श्री. महादेव शंकरराव धोपटे

* सचिव *
श्री. डि. के. बोवडे

जावक क्रमांक : सू/ग्रा/व/२०२२/०८/१०
संदर्भ क्र.

दि.

दिनांक : १७-०८-२२

आभार पत्र

प्रति,

प्रा. सदीप पेटारे,

इंद्रप्रस्थ न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

मा. महोदय,

१५ ऑगस्ट स्वतंत्रदिनाच्या निमित्ताने आमच्या ग्रामपंचायत कार्यालयाच्या वतीने आयोजित कार्यक्रमात आपण "शाश्वत विकासात युवकांची भूमिका" या विषयावर उपस्थितांना केलेल्या मार्गदर्शना बद्दल आम्ही आपले आभारी आहोत

पर्यावरण सवर्धनाच्या आपल्या कार्यास आमचा सलाम!

भविष्यातही आपले सहकार्य मिळत कायम राहिल या ही सदिच्छा

धन्यवाद!

सरपंच
ग्रामपंचायत भुगांव

झाडे लावा, झाडे जगवा

* शौचालय ज्याचे घरी, आरोग्य नांदेल त्याच्या घरी *

प्रत्येक घरी शौचालय बांधून गांव हागणदारी मुक्त करू या घर टॅक्स/नळ टॅक्स वेळेवर भरून द्या व ग्रामपंचायतला सहकार्य करू या.

विश्वासू ग्राम सेवा संघ,
मोर्चापूर

सौ. शोभा सु. माहुरे
अध्यक्ष

श्रीमती प्रिया च. गिरडे
उपाध्यक्ष

सौ. कविता र. गिरडे
सचिव

संदर्भ क्रमांक विश्वासू/गो/२०२२/१२/१०

दिनांक १० डिसेंबर २०२२

प्रति,
प्रा. संदीप पेटारे,
बायोटेक्नॉलॉजी विभाग,
न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

आभार पत्र

आमच्या विश्वासू ग्राम सेवा संघाच्या आयोजित केलेल्या कार्यक्रमांत आपण "जैविक खते निर्मिती" या विषयावर ग्रामस्थाना केलेल्या मार्गदर्शनबद्दल आपले मनपूर्वक आभार! आपल्या पर्यावरण संरक्षण कार्याचे आम्ही कौतूक करतो व भविष्यातही आपले सहकार्य लाभेल अशी अपेक्षा बाळगतो.

धन्यवाद!

S. S. Mahur, P. Girde, K. Girde
अध्यक्ष / उपाध्यक्ष / सचिव
विश्वासू ग्रामसेवा संघ, मोर्चापूर
पो. सुकळी (स्टे.) - 442 104
वा. सेलु, जि. वर्धा

Yoginathan Agriculture Research Foundation(YARF)

Science for Sustainable Development

Non-Government Organization

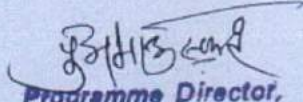
Organization established in 1994

Ref.No. YARF/2023 104/87

Date : 5/2/23

आभार प्रमाणपत्र

आभार प्रमाणपत्र देण्यात येते की, प्रा. संदीप पेटारे, बायोटेक्नॉलॉजी विभाग, न्यू आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा यांनी आमच्या संस्थेने आयोजित केलेल्या मार्गदर्शन कार्यक्रमामध्ये " जैविक विकास " या विषयवार मार्गदर्शन केले आहे. आपल्या मार्गदर्शनामुळे कृषी तालुका समन्वयकांच्या ज्ञानात भर पडली आहे. आपले महत्वपूर्ण वेळ मार्गदर्शन कार्यक्रमासाठी दिल्याबाबत धन्यवाद.

Programme Director,
Yoginathan Agricultural Research
Foundation, GAUCHIROLI (M.S.)

कार्यालय ग्रामपंचायत

राजो

पंचायत समिती,

गेठ,

जिल्हा परिषद

वेदी

* सरपंच *

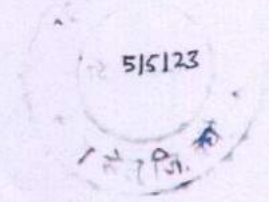
* उपसरपंच *

* सचिव *

जावक क्रमांक : २ गा/से/व/२०२३/०५/२०७

दिनांक : ०५ मे २०२३

प्रति,
प्रा. शे.दिप.पेठारे
०५ आर्ट्स कॉमर्स अँड सायन्स
कॉलेज, वेदी,

महोदय,

आपण, १ मे महाराष्ट्र दिनाचे निमित्ताने आमच्या ग्रामपंचायत कार्यालयाद्वारे आयोजित कार्यक्रमाला 'परीक्षेस सुसंगत पृष्ठा लागवड' या विषयावर उपाध्येत ग्रामस्थांना मार्गदर्शन केले त्याबद्दल आपले मनस्वी आभार.

(स.ग. गा.पंचायत)

सचिव
ग्रामपंचायत समिती
त. सैल जि. क.

झाडे लावा, झाडे जगवा

* शौचालय ज्याचे घरी, आरोग्य नांदेल त्याच्या घरी *

प्रत्येक घरी शौचालय बांधून गांव हागणदारी मुक्त करू या घर टॅक्स/नळ टॅक्स वेळेवर भरून द्या व ग्रामपंचायतला सहकार्य करू या.

वाघाडी फाउंडेशन

समुद्रपूर जिल्हा - वर्धा ४४२३०५

सदस्य

सलीत र. डगवार

मो. ९५७९५७९३२२

उपाध्यक्ष

सुरज येनगुडे

मो. ९६२३४४२२४८

सचिव

संजित डोके

मो. ७९७२२८१८२९

कार्यालय - मंगेश इन्फोसिस्टीम, ग्रामिन रुग्णालया समोर समुद्रपूर जि. वर्धा 442305

सहसचिव

नवनीत गंगशेट्टीवर

संघटक

गौरव दौदल

प्रसिद्धी प्रमुख

विवेक शुल

सदस्य

राहुल लाजूरकर

भोमानाथ काबळे

शुभम वाडई

शुभम इजमुलवार

पवन मुडे

नितिन वैद्य

अक्षय लठी

प्रज्वल रंगारी

अक्षय गिरोले

गुलाब कुभारे

निखिल बाभूळकर

रुशीकाश डगवार

रिनेश चदनखेडे

तुषार तळवेकर

आशीष पाटील

पल्लव लाजूरकर

सुरज डोके

निखिल गिरोले

चंद्रशेखर पाटील

हेमत डगवार

प्रमाद चौधरी

मंगेश बोरकर

निर्मल भोयर

मंगेश थुल

सजीवकुमार गवने

गौरव ईसपाडे

निखिल पेंदाम

राविन नांदगावे

अनिल पेंदाम

यादनिक मोनुलकर

श्याम डेबाटे

प्रफुल पागुळ

प्रतीक लढके

सदस्य क्रमांक : WFS/2023/06/05/03

दिनांक : ५ जून २०२३

पति,

पा. संदीप पेटारे,

बायोटेक्नॉलॉजी विभाग

इदप्रस्थ न्यू आर्टस् कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज, वर्धा

आभार पत्र

५ जून पर्यावरण दिनाच्या निमित्ताने वाघाडी फाउंडेशन, समुद्रपूर द्वारा आयोजित कार्यक्रमात आपण "पर्यावरण संवर्धनात युवकांची भूमिका" या विषयवार केलेल्या मार्गदर्शनावद्दल आम्ही आपले आभार मानतो. आपले शब्द उत्साहवर्धक तथा प्रेरणादायी होते. आपल्या मार्गदर्शनावद्दल प्रत्येकाने सकारात्मक प्रतिक्रिया दिली. पर्यावरण दिनाच्या निमित्ताने आयोजित जागरूकता कार्यक्रमासाठी आम्हाला पाठिंबा दिल्याबद्दल धन्यवाद.

Raylene
अध्यक्ष
वाघाडी फाउंडेशन